

ZPRÁVA O VÝKONU DOHLEDU
NAD FINANČNÍM TRHEM

8
2008

ZPRÁVA O VÝKONU DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM

ISBN 978-80-87225-17-2

ÚVODEM	7
VYJÁDŘENÍ VÝBORU PRO FINANČNÍ TRH	8
SHRNUTÍ	10
A. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2008	14
1. SJEDNOCENÍ DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM	15
2. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2008	16
2.1 ZMĚNY ZÁKONŮ	16
2.2 VYHLÁŠKY A OPATŘENÍ ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY	18
2.3 VYDANÁ ÚŘEDNÍ SDĚLENÍ	20
2.4 PŘIPRAVOVANÉ ZMĚNY V REGULACI	21
2.5 ZHODNOCENÍ STAVU REGULACE V OBLASTI FINANČNÍHO TRHU	23
3. POSILOVÁNÍ STABILITY A TRANSPARENTNOSTI FINANČNÍHO TRHU	24
3.1 BASILEJSKÁ KAPITÁLOVÁ DOHODA	24
3.2 SOLVENTNOST II	24
3.3 REGULACE V OBLASTI KOLEKTIVNÍHO INVESTOVÁNÍ	25
3.4 VYPOŘÁDÁNÍ OBCHODŮ S CENNÝMI PAPIŘY	25
3.5 REGULACE RATINGOVÝCH AGENTUR	25
3.6 MEZINÁRODNÍ ÚČETNÍ STANDARDY	26
4. PŘÍMÝ DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2008	27
4.1 LICENČNÍ, SCHVALOVACÍ A POVOLOVACÍ ČINNOST	27
4.2 NOTIFIKACE	34
4.3 REGISTRAČNÍ ČINNOST	35
4.4 SANKČNÍ ČINNOST	35
4.5 DOHLED NA DÁLKU	38
4.6 KONTROLY NA MÍSTĚ	44
4.7 SPOLUPRÁCE S DOHLÍŽENÝMI SUBJEKTY	49
5. CENTRÁLNÍ REGISTR ÚVĚŘŮ	50
6. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	52
6.1 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ KOMISE	52
6.2 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY	57
6.3 SPOLUPRÁCE V RÁMCI BASILEJSKÉHO VÝBORU PRO BANKOVNÍ DOHLED	58
6.4 SPOLUPRÁCE V RÁMCI SKUPINY DOHLEDŮ STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY	58
6.5 SPOLUPRÁCE V RÁMCI MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE KOMISÍ PRO CENNÉ PAPIŘY	58
6.6 SPOLUPRÁCE V RÁMCI MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE DOHLEDŮ NAD PENZIJNÍMI FONDY	59
6.7 SPOLUPRÁCE V RÁMCI MEZINÁRODNÍ ASOCIACE POJIŠŤOVACÍCH DOHLEDŮ	60
6.8 SPOLUPRÁCE S PARTNERSKÝMI ORGÁNY DOHLEDU	60

B. VÝVOJ FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2008	63
METODICKÁ POZNÁMKA	64
1. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ V ROCE 2008	65
2. VÝVOJ V SEKTORECH ÚVĚROVÝCH INSTITUCÍ	67
2.1 STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU	67
2.2 HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY BANKOVNÍHO SEKTORU	71
2.3 ČINNOST BANKOVNÍHO SEKTORU	75
2.4 RIZIKA BANKOVNÍHO PODNIKÁNÍ	81
2.5 KAPITÁLOVÁ PŘIMĚŘENOST	85
2.6 CHARAKTERISTIKA A VÝVOJ SEKTORU DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN	88
3. VÝVOJ NA KAPITÁLOVÉM TRHU	91
3.1 OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIŘY	91
3.2 KOLEKTIVNÍ INVESTOVÁNÍ	93
3.3 PENZIJNÍ FONDY	96
3.4 REGULOVANÉ TRHY	97
4. VÝVOJ NA POJISTNÉM TRHU	99
4.1 STRUKTURA POJISTNÉHO TRHU	99
4.2 VÝVOJ ZÁKLADNÍCH UKAZATELŮ POJISTNÉHO TRHU	102
4.3 BILANCE A HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY SEKTORU POJIŠŤOVEN	105
4.4 SOLVENTNOST POJIŠŤOVEN	109
SEZNAM ZKRATEK	111
SEZNAM UŽITEČNÝCH WEBOVÝCH STRÁNEK	114

C. PŘÍLOHY	116
PŘÍLOHA 1 ZÁKLADNÍ UKAZATELE MĚNOVÉHO A HOSPODÁŘSKÉHO VÝVOJE ČR	117
PŘÍLOHA 2 ORGANIZAČNÍ SCHÉMA DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY K 31. 12. 2008	118
PŘÍLOHA 3 ROZDĚLENÍ BANK DO SKUPIN	119
PŘÍLOHA 4 ROZDĚLENÍ POJIŠŤOVEN DO SKUPIN	120
PŘÍLOHA 5 POČET ZAHRA NIČNÍCH FINANČNÍCH SUBJEKTŮ POSKYTUJÍCÍ FINANČNÍ SLUŽBY V ČR V RÁMCI VOLNÉHO POHYBU SLUŽEB (BEZ ZALOŽENÍ POBOČKY) K 31. 12. 2008	121
PŘÍLOHA 6 ROZVAHA BANKOVNÍHO SEKTORU	122
PŘÍLOHA 7 VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY BANKOVNÍHO SEKTORU	124
PŘÍLOHA 8 ROZVAHA SEKTORU TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN	126
PŘÍLOHA 9 VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY SEKTORU TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN	128
PŘÍLOHA 10 ROZVAHA SEKTORU PENZIJNÍCH FONDŮ	130
PŘÍLOHA 11 VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY SEKTORU PENZIJNÍCH FONDŮ	132
PŘÍLOHA 12 ROZVAHA FONDŮ KOLEKTIVNÍHO INVESTOVÁNÍ	133
PŘÍLOHA 13 VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY FONDŮ KOLEKTIVNÍHO INVESTOVÁNÍ	135
PŘÍLOHA 14 NOVĚ EMITOVANÉ KÓTOVANÉ DLUHOPISY V ROCE 2008	136
PŘÍLOHA 15 EMISE/TRANŠE KÓTOVANÝCH AKCIÍ V ROCE 2008	136
PŘÍLOHA 16 PŘIJATÉ EMISE KÓTOVANÝCH INVESTIČNÍCH CERTIFIKÁTŮ K 31. 12. 2008	137
PŘÍLOHA 17 SCHVÁLENÉ DLUHOPISOVÉ PROGRAMY V ROCE 2008	138
PŘÍLOHA 18 VEŘEJNĚ NABÍZENÉ NEKÓTOVANÉ AKCIE V ROCE 2008	138
PŘÍLOHA 19 POVINNÁ NABÍDKA PŘEVZETÍ Z DŮVODU OVLÁDNUTÍ CÍLOVÉ SPOLEČNOSTI NEBO DOSAŽENÍ 2/3 NEBO 3/4 PODÍLU NA HLASOVACÍCH PRÁVECH CÍLOVÉ SPOLEČNOSTI V ROCE 2008	138
PŘÍLOHA 20 UPLATNĚNÍ PRÁVA VÝKUPU ÚČASTNICKÝCH CENNÝCH PAPIRŮ V ROCE 2008	139
PŘÍLOHA 21 DOBROVOLNÁ NABÍDKA PŘEVZETÍ A JEJÍ ZMĚNY V ROCE 2008	139
PŘÍLOHA 22 PŘEHLED HRUBÉHO PŘEDEPSANÉHO POJISTNÉHO DLE JEDNOTLIVÝCH POJISTNÝCH ODVĚTVÍ V ROCE 2008	140

Česká národní banka jako integrovaný orgán regulace a dohledu nad finančním trhem pečuje na základě pravomocí daných zákonem a na základě svého poslání¹ o stabilitu finančního systému a bezpečný a plynulý rozvoj finančního trhu České republiky. Stabilní finanční systém a výkonný finanční trh založený na fungujících finančních institucích jsou předpokladem pro zdravý vývoj ekonomiky. Česká národní banka při uplatňování svých pravomocí orgánu dohledu a při své činnosti dbá nejen na to, aby subjekty, nad nimiž vykonává dohled, dodržovaly příslušné právní normy, ale zaměřuje se i na zkvalitňování institucionální infrastruktury českého finančního trhu, na zvýšení jeho transparentnosti, konkurenceschopnosti, důvěryhodnosti ve vztahu k veřejnosti a na podporu podnikání. Česká národní banka usiluje o to, aby byla vnímána jako dynamická a flexibilní otevřená instituce uznávaná trhem, širokou veřejností i odborníky, jejíž činnost odpovídá náročným měřítkům mimo jiné i díky profesionálnímu, citlivému a zároveň i efektivnímu přístupu k regulaci a výkonu dohledu nad finančním trhem.

Česká národní banka, vykonávající úlohu integrovaného orgánu regulace a dohledu nad finančním trhem, působí ve své činnosti regulatorní, licenční a povolovací, je aktivní v dohledových činnostech, jejichž součástí jsou dohled na dálku a kontroly na místě ve finančních institucích a dalších institucích tvořících infrastrukturu finančního trhu. Česká národní banka využívá další nástroje integrované regulace a dohledu, mezi něž patří ukládání opatření k nápravě, popřípadě i sankcí v případě zjištění nedostatků a rovněž sběr, zpracovávání a vyhodnocování informací, jež slouží k podpoře dohledu a k informování veřejnosti o stavu a vývoji finančního trhu České republiky. V případě neočekávaných událostí vně i uvnitř finančního sektoru využívá Česká národní banka svého práva vyžadovat potřebné informace nezbytné pro monitorování aktuální situace finančního sektoru a na základě jejich vyhodnocování poté rozhoduje o nutných opatřeních.

V návaznosti na integraci dohledu nad finančním trhem vznikla České národní bance zákonná povinnost každoročně vypracovávat Zprávu o výkonu dohledu nad finančním trhem a nejpozději do 30. června následujícího roku ji předložit Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě k informaci.

Zpráva o výkonu dohledu slouží rovněž k informování veřejnosti o aktivitách v oblasti dohledu nad finančním trhem a o vývoji finančního trhu v předchozím roce.

Předkládaná Zpráva sestává ze dvou částí. Část A pojednává o výkonu dohledu nad finančním trhem v roce 2008, změnách v právních předpisech ovlivňujících finanční trh, o zavádění nových přístupů ke zvýšení stability a transparentnosti finančního trhu a o mezinárodní spolupráci v oblasti dohledu. Část B popisuje vývoj jednotlivých sektorů finančního trhu (zejména úvěrových institucí, kapitálového trhu a sektoru pojišťoven) v daném roce.

V souladu s požadavkem zákona o České národní bance byl návrh této zprávy předložen Výboru pro finanční trh, který využil svého práva a připojil k ní své vyjádření. Zpráva byla projednána a schválena bankovní radou České národní banky dne 11. června 2009.

¹ Poslání České národní banky při dohledu nad finančním trhem České republiky; podrobně viz: www.cnb.cz – Dohled nad finančním trhem.

Výbor pro finanční trh (Výbor) vznikl na základě zákona č. 57/2006 Sb., kterým došlo ke sjednocení dohledu nad finančním trhem v České republice do České národní banky (ČNB)², jako poradní orgán bankovní rady ČNB pro oblast dohledu nad finančním trhem. Projednává koncepční otázky související s regulací a dohledem nad finančním trhem a vyjadřuje se též k významným trendům ve vývoji finančního sektoru, jež mají regulační aspekt. Výbor nicméně neřeší záležitosti týkající se konkrétních subjektů na finančním trhu.

Sedmičlenný Výbor tvoří:

- Jiří Rusnok, předseda, Radek Urban, místopředseda, a Václav Tomek (zvoleni Rozpočtovým výborem Poslanecké sněmovny z kandidátů navržených profesními organizacemi sdružujícími účastníky finančního trhu),
- František Klufa, finanční arbitr (nahradil 2. ledna 2008 svého předchůdce O. Schlossbergera),
- Klára Hájková, náměstkyně ministra financí (1. října 2008 nahradila Milana Šimáčka), a Jiří Król, ředitel odboru Analýzy a rozvoj finančního trhu (až do 1. května 2008 funkci vykonávala Klára Cetlová, poté až do 30. září 2008 se funkce ujala Libuše Horáková),
- Miroslav Singer, viceguvernér České národní banky.

Členové Výboru vykonávají svoji funkci osobně a bezplatně.

S ohledem na své složení zahrnující reprezentanty soukromého i veřejného sektoru představuje Výbor nezávislé odborné fórum, které poskytuje České národní bance zpětnou vazbu, názory, doporučení či podněty k záležitostem týkajícím se výkonu její funkce orgánu dohledu nad tuzemským finančním trhem. Jeho personální obsazení a náplň činnosti zároveň vede k tomu, že Výbor fakticky vystupuje v konzultační roli i ve vztahu k Ministerstvu financí jako ústřednímu orgánu státní správy pro finanční trh, zejména pokud jde o nastavení a podobu budoucí legislativy upravující podnikání a dohled v této oblasti.

V praxi jsou z každého zasedání Výboru vyhotovovány podrobné minutes obsahující písemný záznam proběhlé diskuze, názorů jednotlivých členů Výboru a přijatých závěrů. Tyto minutes jsou po schválení postoupeny pro informaci bankovní radě ČNB. Aby byla činnost Výboru transparentní i navenek, je z každého jeho jednání učiněn ještě zápis o hlavních bodech a závěrech diskuze, který je po schválení uveřejněn na webových stránkách ČNB (<http://www.cnb.cz/cs> – Dohled nad finančním trhem – Výbor pro finanční trh). Výbor předem uveřejňuje na webových stránkách i program svého nadcházejícího zasedání a většinu projednávaných materiálů mohou jeho členové dle svého uvážení konzultovat s profesními asociacemi sdružujícími účastníky finančního trhu.

Výbor pro finanční trh by se podle zákona měl scházet alespoň dvakrát ročně. V uplynulém období (tj. od svého vyjádření ke Zprávě o výkonu dohledu nad finančním trhem za rok 2007) se tak Výbor sešel 29. října 2008 a 17. března 2009. V mezidobí Výbor řeší operativní a rutinní agendu v souladu se svým jednacím řádem s použitím prostředků elektronické komunikace.

Výbor je pravidelně (dvakrát ročně) informován Českou národní bankou o hlavních aktivitách v oblasti dohledu nad finančním trhem (na základě §45c odst. 3 zákona o České národní bance) a dále se Výbor vyjadřuje ke Zprávě o výkonu dohledu nad finančním trhem.

Další konkrétní činnost Výboru spočívala mj. v projednávání vládou schválených tezí pro přípravu nového zákona o penzijním připojištění/spoření, který vymezuje jeden z klíčových bodů druhé etapy důchodové reformy. Při hodnocení návrhu členové Výboru zejména zdůraznili, že jedním ze základních aspektů nového zákona by měla být jeho maximální jednoznačnost a srozumitelnost pro všechny účastníky systému (tj. klient, poskytovatel, stát).

² Právně je postavení Výboru pro finanční trh upraveno v § 45a až 45d zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění zákona č. 57/2006 Sb.

Od 2. poloviny roku 2008 byl VFT pravidelně a podrobně informován vedením ČNB o aktuální situaci na českém finančním trhu v kontextu probíhající finanční krize a opatřeních přijímaných v rámci dohledu ČNB nad finančním trhem. V této souvislosti Výbor také podrobně diskutoval Zprávu Evropské komise o reformě dohledů (tzv. de Larosièrova skupina), která může mít významný vliv na fungování finančního trhu v ČR.

Dalšími důležitými tématy, kterými se pravidelně Výbor zabývá, jsou ochrana spotřebitele na finančním trhu a také podpora finanční gramotnosti obyvatelstva. V této souvislosti byl v ČNB dne 1. září 2008 zřízen Samostatný odbor ochrany spotřebitele a členové Výboru byli seznámeni s činností tohoto odboru. Do této problematiky patří také činnost finančního arbitra, s jehož aktivitami za dobu jeho působení (2003–2008) se rovněž Výbor v uplynulém období seznámil.

Dá se říci, že za tři roky své existence se Výbor pro finanční trh stal uznávaným fórem, které je využíváno nejen Českou národní bankou, k níž oficiálně přísluší, ale také Ministerstvem financí odpovědným za legislativu finančního trhu a v neposlední řadě rovněž zástupci trhu samotného k relativně neformálnímu projednání aktuálních otázek souvisejících s regulací a rozvojem českého finančního trhu.

VYJÁDŘENÍ VÝBORU PRO FINANČNÍ TRH KE ZPRÁVĚ ČNB O VÝKONU DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM ZA ROK 2008

Výbor pro finanční trh má ze zákona povinnost projednat návrh každoroční zprávy České národní banky o výkonu dohledu nad finančním trhem před jejím schválením bankovní radou a předložením Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě k informaci. V návaznosti na to byl návrh znění zprávy projednán Výborem per rollam ve dvou částech (nejprve část A a následně část B). Členové Výboru mohli uplatnit připomínky k návrhu písemně, nikdo nevyužil práva požádat o svolání zasedání Výboru k této zprávě. Výbor je podle zákona oprávněn připojit k této zprávě své vyjádření, čehož výše i níže uvedeným způsobem využívá.

Členové Výboru se detailně seznámili s výsledky finančního sektoru v loňském roce a konstatovali, že i přes velice dramatické události na globálních finančních trzích byla situace na domácím trhu relativně stabilizovaná. Výbor dále konstatoval, že určitým problémům se přesto finanční systém v ČR nevyhnul. Bankovní sektor se ve druhé polovině roku potýkal s přechodným snížením likvidity a na konci roku se začal zvyšovat růst nesplácených úvěrů, který souvisí zejména s poklesem hospodářského růstu, který krize vyvolala. Z ostatních segmentů byly vývojem v zahraničí dle Výboru zasaženy především sektory podílových a penzijních fondů.

Lze tedy shrnout, že Výbor pro finanční trh s vědomím, že konečné znění Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem za rok 2008 musí ještě schválit bankovní rada ČNB, bere návrh této zprávy na vědomí a neuplatňuje vůči jejímu obsahu žádné výhrady.

V Praze dne 4. června 2009

za Výbor pro finanční trh:

Ing. Jiří Rusnok, předseda

Po integraci výkonu dohledu nad finančním trhem v dubnu 2006 do ČNB začala Česká národní banka od 1. ledna 2008 působit při výkonu dohledu již i jako plně funkčně integrovaný orgán dohledu. Tímto dnem zahájily svou činnost nově založené sekce regulace a analýz finančního trhu, licenčních a sankčních řízení a dohledu nad finančním trhem. V novém organizačním uspořádání je činnost dohledu nad finančním trhem řízena jednotnou koncepcí dohledu. Česká národní banka se jako integrovaný orgán regulace a dohledu zaměřila na sjednocení pravidel pro udělování licencí a povolení a sjednocení postupů při výkonu dohledu. Při prosazování jednotné koncepce dohledu i při vlastním výkonu dohledu ČNB zohledňuje individuální rizikové profily jednotlivých dohlížených subjektů. V tomto období došlo ke sjednocení databází všech vykazujících finančních subjektů. Ve druhé polovině roku 2008 Česká národní banka jako orgán dohledu podrobně monitorovala vybrané oblasti činnosti finančních institucí na denní bázi v souvislosti s krizí na světových finančních trzích.

Dohledu ČNB podléhalo na konci roku 2008 celkem 21 bank a stavebních spořitelů, 17 družstevních záložen, 35 pojišťoven, 10 penzijních fondů, 8 depozitářů, 142 otevřených podílových fondů, 27 nebankovních obchodníků s cennými papíry a téměř 3 000 nebankovních devizových míst. Pouze v omezeném rozsahu dohlížela rovněž 16 poboček zahraničních bank a monitorovala činnost 17 poboček pojišťoven z EU a jedné pobočky pojišťovny ze státu mimo EU/EHP. Další sférou výkonu dohledu ČNB byly regulované trhy (Burza cenných papírů Praha, a. s., a RM-systém, a. s.). ČNB dále schvalovala emisní podmínky dluhopisů a prospekty cenných papírů, udělovala souhlasy s uveřejněním nabídek převzetí, souhlasy k uplatnění práva výkupu účastnických cenných papírů. Povolení k činnosti makléře a provádění registrace investičních a pojišťovacích zprostředkovatelů je rovněž součástí regulace a dohledu České národní banky. Centrální registr úvěrů, který bankám a pobočkám zahraničních bank působícím na území České republiky dává možnost vyměňovat si vzájemně informace o úvěrovém zatížení a platební morálce jejich klientů – právnických osob, je rovněž spravován Českou národní bankou.

Nedílnou součástí výkonu dohledu bylo i v roce 2008 zapojení pracovníků ČNB do spolupráce v rámci mezinárodních a evropských struktur. V návaznosti na integraci dohledu nad finančním trhem do České národní banky jsou v rámci funkcionálního modelu za spolupráce všech dohledových sekcí formulována a vůči mezinárodním institucím komunikována jednotná stanoviska ke společné problematice. Trvalým přínosem pro činnost dohledu je výměna informací a spolupráce se zahraničními partnerskými orgány dohledu.

Změny legislativy v oblasti finančního trhu v roce 2008 souvisely zejména s transpozicí evropských směrnic upravujících podnikání na finančním trhu. Byl novelizován např. zákon o bankách, zákon o podnikání na kapitálovém trhu a zákon o platebním styku, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a zákon o ochraně spotřebitele. Pokračování změn legislativy je očekáváno v roce 2009 zejména v souvislosti s novelou zákona o podnikání na kapitálovém trhu či vydáním nového zákona o pojišťovnictví a nového zákona o penzijním spoření. V roce 2010 se očekává předložení věcného záměru zákona o dohledu nad finančním trhem.

Vlastní výkon dohledu pokračoval i v roce 2008 kombinací průběžného dohledu všech regulovaných subjektů na dálku a kontrol na místě, uskutečňovaných jako komplexní nebo dílčí a zaměřených na vybrané aspekty činnosti. Předmětem dohledu na dálku je komplexní monitorování celkového stavu a především finanční situace dohlížených subjektů na základě veškerých vykazovaných dat a dalších dostupných informací, zjišťování nedostatků a vyhodnocování rizik. Kontroly na místě jsou připravovány na základě výsledků dohledu na dálku, v jejich rámci je detailně posuzován způsob identifikace, měření a řízení podstupovaných rizik a je ověřována i účinnost vnitřního kontrolního a řídicího systému. V roce 2008 byly jak dohled na dálku, tak kontroly na místě podřízeny detailnímu monitoringu v důsledku krize na finančních trzích.

Finanční krize projevující se na globálních trzích pokračovala i v roce 2008. Finanční trhy ČR se i v tomto roce ukázaly vůči těmto problémům jako velmi odolné a přímé dopady výkyvů na světových trzích byly hodnoceny jako zanedbatelné. Česká národní banka situaci na trzích a vývoj bankovního sektoru pravidelně monitorovala, mimořádná vykazovací povinnost finančních institucí s denní periodicitou byla zaměřena zejména na vývoj likvidity a objemu depozit. Z tohoto pravidelného monitoringu pak ve sledovaném období nevplynuly žádné významnější signály nepříznivého vývoje.

Bankovní sektor České republiky se z hlediska počtu bank a jejich vlastnictví již několik let významně nemění. Na konci roku 2008 působilo na trhu celkem 37 bank a poboček zahraničních bank. Na území ČR mohlo ke konci roku 2008 poskytovat bankovní služby rovněž 252 bank z členských států EU v rámci volného pohybu služeb a příslušné notifikace. V průběhu roku 2008 obdržela ČNB celkem 57 notifikací činnosti. Přímou či nepřímou je zahraničními subjekty kontrolováno přibližně 97 % aktiv bankovního sektoru.

Objem aktiv bankovního sektoru se v roce 2008 zvyšoval mírnějším tempem o 7,9 % na 4 045,5 mld. Kč. Pokračoval růst objemu úvěrů klientům. Úvěry nefinančním podnikům se zvýšily v průběhu daného roku o 14,1 % na 848,1 mld. Kč. Úvěry obyvatelstvu nadále rostly, i když tempo růstu se významně snížilo na 20,9 %. Celková hodnota těchto úvěrů pak již přesáhla hranici 800 mld. Kč. Z veškerých úvěrů poskytnutých obyvatelstvu tvořily na konci roku 2008 téměř 76 % úvěry na bydlení, které narostly o 20,1 % a přesáhly 614 mld. Kč. V průběhu roku 2008 se dále navýšily hypoteční úvěry o více než 63 mld. Kč a tvoří již více než 49 % veškerých úvěrů poskytnutých obyvatelstvu. Největší dynamiku růstu vykazaly spotřebitelské úvěry, které dosáhly 169,1 mld. Kč, ale i jejich meziroční tempo růstu zmírnilo na 22,8 %.

Ze všech standardních rizik bankovního sektoru zůstává z hlediska struktury obchodu bank nejvýznamnějším i nadále riziko úvěrové. Podle posouzení kvality úvěrů jsou tyto následně děleny na pohledávky v selhání nebo bez selhání. Úvěry bez selhání, hodnocené jako standardní, tvořily ke konci roku 2008 naprostou většinu investičního portfolia (téměř 94 %). Zvýšení hodnoty veškerých úvěrů v selhání v roce 2008 o 37,1 % na 71,7 mld. Kč bylo důsledkem snížení tempa hospodářského růstu na konci roku 2008 a sníženou schopností nefinančních podniků i obyvatelstva splácet své závazky. Polovinu úvěrů v selhání tvořily úvěry nesplácené déle než jeden rok, i když jejich podíl na celkových úvěrech se selháním se meziročně snížil.

Tuzemské banky se nadále zaměřují zejména na domácí trh, podíl operací s nerezidenty a podíl cizoměnových aktivit je relativně nízký. Expozice bankovního sektoru vůči teritoriálnímu a měnovému riziku je nadále omezená. Operace na zahraničních trzích jsou většinou prováděny jiným subjektem z finanční skupiny, do které patří tuzemská banka. Transakce s nerezidenty jsou významné především na mezibankovním trhu, zejména při derivátových operacích. Sofistikovanější transakce jsou prováděny spíše na úrovni mateřských bank, které k tomu mají potřebné zázemí a operují na rozsáhlejších trzích.

Bankovní sektor nezaznamenal vážnější problémy s likviditou, sektor i nadále disponuje dostatečnými likvidními zdroji. K financování úvěrů bankovního sektoru jsou k dispozici dostatečné primární zdroje.

Kapitálové vybavení bankovního sektoru je dostatečné. Kapitálová přiměřenost se v roce 2008 mírně zvýšila na 12,3 %. Celkový regulatorní kapitál bankovního sektoru vzrostl o 9,0 % na 231,0 mld. Kč. Hodnota Tier 1 byla navýšena zejména ponecháním části zisku z předchozího období ve formě nerozděleného zisku. Část kapitálu Tier 2 byla ovlivněna zvýšením podřízeného dluhu. V kapitálu bankovního sektoru nadále dominuje složka Tier 1 s přibližně 95% podílem na celkovém regulatorním kapitálu. Naopak kapitálové požadavky bankovního sektoru se zvyšovaly nižším tempem o 2,1 %. V roce 2008 došlo k úspoře kapitálu v důsledku implementace Basel II znamenající nový přístup k identifikaci rizika, jemuž odpovídají i nové způsoby jeho měření.

Bankovní sektor České republiky byl v roce 2008 úspěšný z hlediska tvorby zisku. Pokles tempa hospodářského růstu se do ziskovosti bank do konce roku 2008 plně neprojevil. Nekonsolidovaný čistý zisk bankovního sektoru dosáhl výše 45,7 mld. Kč, což je ve srovnání s předchozím rekordním rokem pouze o 1,3 mld. Kč méně. Zdrojem růstu čistého zisku byl zejména nárůst zisku z finanční činnosti. Z jeho jednotlivých kategorií rostl v roce 2008 výrazně úrokový zisk, který již přesáhl 70% podíl celkového zisku z finanční činnosti. Zisk z poplatků a provizí se zvýšil pouze o necelé 1 % na 36,1 mld. Kč. Správní náklady rostly o 3,4 % a dosáhly 61,7 mld. Kč. Souhrnná hodnota daně z příjmu na úrovni 8,4 mld. Kč se meziročně snížila o 3,8 mld. Kč.

Na konci roku 2008 byl sektor družstevních záložen tvořen 17 činnými družstevními záložnami. Počet členů družstevních záložen se v průběhu roku 2008 snížil na 35 921 členů, tj. přibližně o 13 %. Sektor družstevních záložen zaznamenal v posledních letech poměrně rychlý nárůst. V roce 2008 byla navýšena aktiva o 34,8 % na 12,1 mld. Kč. Hospodaření družstevních záložen bylo ziskové, sektor vytvořil zisk ve výši 75,6 mil. Kč, i když se jedná o mírný pokles tempa růstu jeho tvorby o 8,6 % ve srovnání s rokem 2007.

Otřesy na světových trzích spojené s celosvětovou finanční krizí ovlivnily i vývoj na českém kapitálovém trhu. V sektoru kolektivního investování došlo během roku 2008 (zejména v jeho druhé polovině) ke snížení stavu aktiv fondů kolektivního investování (způsobené jak výběrem investovaných prostředků investory, tak i snižováním reálné hodnoty). Negativní vývoj v sektoru penzijních fondů si zejména s ohledem na eskalaci položky oceňovacích rozdílů a zachování potřebné kapitálové přiměřenosti rovněž vyžádal specifický přístup ze strany ČNB.

Situace na regulovaných trzích byla poznamenána celoročním propadem cen i sníženými objemy obchodování. Objem obchodování s akciemi na BCPP činil 852,0 mld. Kč a proti předcházejícímu roku poklesl o 15,9 % z 1 013,0 mld. Kč, naopak roční objem obchodů s dluhopisy stoupl o 26,4 % na celkovou hodnotu 643,2 mld. Kč z 508,9 mld. Kč. Na trhu RM-S zaznamenaly celkové objemy obchodů rovněž pokles. RM-S, který byl dříve mimoburzovním trhem, se od 1. prosince 2008 transformoval na regulovaný trh. Situaci na kapitálových trzích pak dokumentuje také vývoj hlavních indexů na obou organizovaných trzích, když vývoj indexu PX pražské burzy cenných papírů dosáhl na konci roku 2008 hodnoty 858,2 bodu (snížení o 52,7 % oproti loňské závěrečné hodnotě 1 815,1 bodu) a index RM klesl meziročně o 42,9 % na hodnotu 1 943,9 bodu.

Počet obchodníků s cennými papíry s povolením uděleným ČNB v roce 2008 klesl o šest na 38, z toho bylo 11 bankovních. K 31. 12. 2008 bylo evidováno celkem 840 nebankovních zahraničních subjektů s možností poskytovat na území ČR investiční služby na základě jednotné evropské licence. Obchodníci s cennými papíry měli k tomuto datu uzavřeny smlouvy s 1,4 mil. zákazníky (meziroční nárůst 9,3 %), z toho aktivních zákazníků bylo téměř 239 tisíc.

Obchodníci s cennými papíry uskutečnili v průběhu roku 2008 spotové obchody v celkovém objemu 28 061 mld. Kč (nárůst o 11,2 % oproti roku 2007), z toho pro své klienty zajistili obchody v hodnotě 9 376 mld. Kč (meziroční nárůst 1,6 %) a na vlastní účet realizovali spotové obchody v celkovém objemu 18 685 mld. Kč (meziroční nárůst 18,2 %). Dle hodnot poměrů koncentrace lze konstatovat, že trh obchodníků s cennými papíry je z hlediska objemu obchodů uskutečněných jednotlivými obchodníky za rok 2008 relativně málo koncentrovaný.

Ke konci roku 2008 ČNB evidovala 27 nebankovních obchodníků s cennými papíry s licencí s celkovou hodnotou vlastního kapitálu 2 851 mil. Kč, objem vlastních zdrojů se tak k datu 31. 12. 2008 pohyboval nad požadovanou hranicí, když kapitálové požadavky k jednotlivým typům rizik dosahovaly výše 968 mil. Kč. V souhrnném vyjádření dosahovala výše kapitálové přiměřenosti cca 24 %.

Na konci roku 2008 působilo na českém trhu kolektivního investování celkem 20 investičních společností, které obhospodařovaly 142 otevřených podílových fondů, z toho 41 standardních a 101 speciálních. Počet zahraničních subjektů čítal 1 569 fondů a 40 investičních společností s platnou notifikací.

Vliv celosvětové finanční krize byl zejména ve druhé polovině roku patrný i v sektoru kolektivního investování. Během roku 2008 se objem aktiv spravovaných fondy kolektivního investování určenými veřejnosti snížil o 51,4 mld. Kč na hodnotu 122,9 mld. Kč. Vývoj majetku v podílových fondech tak do značné míry kopíroval vývoj na kapitálových trzích, relativně nejhůře z tohoto důvodu skončil rok 2008 pro fondy akciové, které ztratily více než polovinu z hodnoty aktiv. K největšímu poklesu majetku v nominální hodnotě pak došlo u fondů peněžního trhu (21,0 mld. Kč). Z hlediska struktury umístění investovaného majetku se během sledovaného období nejvíce snížila hodnota majetku umístěného v akciích a obdobných investičních cenných papírech (46 % hodnoty z konce roku 2007), nejméně se snížila hodnota dlouhodobých dluhopisů (80 % hodnoty z konce roku 2007).

Na trhu penzijního připojištění působilo v roce 2008 celkem 10 aktivních penzijních fondů, které ke konci sledovaného období spravovaly aktiva v celkové hodnotě 191,7 mld. Kč (nárůst o 14,7 % z hodnoty 167,2 mld. Kč na konci roku 2007). Počet účastníků penzijního připojištění na konci roku 2008 činil 4,2 mil. osob. Souhrnný čistý zisk sektoru meziročně poklesl na 718 mil. Kč ze 4,4 mld. Kč (pokles o 83 %), v sektoru došlo v průběhu roku k poklesu hodnot vlastního kapitálu, jejichž výše byla ovlivňována zejména vývojem položky oceňovacích rozdílů (ke konci roku 2008 dosáhla záporná výše oceňovacích rozdílů hodnoty 8,5 mld. Kč).

Ke konci roku 2008 působilo na pojistném trhu v České republice celkem 35 tuzemských pojišťoven, jedna zajišťovna a 18 poboček zahraničních pojišťoven, z nichž 17 má sídlo v některém z členských států Evropské unie. Nadále pokračoval trend nárůstu počtu pojišťoven a poboček pojišťoven z jiných členských států EU a EHP, které mohou nabízet pojištění na území České republiky na základě svobody dočasně poskytovat služby. Ke konci roku 2008 se jednalo o 554 pojišťoven a poboček, což představuje meziroční nárůst o 76 subjektů. V porovnání s rokem 2007 poklesl podíl českých akcionářů na celkovém základním kapitálu tuzemských pojišťoven o 4,2 procentního bodu na 24,8 %.

Rok 2008 přinesl spolu se zvýšenou nejistotou na finančních trzích a na trhu práce i ochlazení poměrně vysokého tempa růstu předepsaného pojistného z roku 2007, kdy hrubé předepsané pojistné vzrostlo o 8,8 %. V roce 2008 došlo k nárůstu tohoto ukazatele o 5,2 % na 139,9 mld. Kč. Zpomalení tempa růstu celkového hrubého předepsaného pojistného bylo způsobeno zejména poměrně výrazným poklesem míry růstu v oblasti životního pojištění, které zpomalilo ze 14,6 % na 5,1 %. V neživotním pojištění zůstalo ve srovnání s rokem 2007 tempo růstu poměrně stabilní, když se zvýšilo o 0,1 procentního bodu na 5,3 %. Na celkovém předepsaném pojistném se neživotní pojištění podílí 59,3 % a na životní pojištění připadá 40,7 %. Tento poměr se nezměnil a zůstal na hodnotách roku 2007. Celkový tržní podíl tří největších pojišťoven na trhu se oproti předchozímu roku snížil o 1,2 procentního bodu, v případě pěti největších pojišťoven o 0,8 p. b. a u deseti největších pojišťoven o 0,2 procentního bodu.

Na trhu neživotního pojištění zůstává přes svůj mírně klesající podíl nejvýznamnějším odvětvím pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla, jehož podíl na předepsaném pojistném neživotního pojištění v roce 2008 představoval 29,1 %. Na úkor tradičních produktů životního pojištění posiluje zejména investiční životní pojištění, které rostlo tempem 17,4 % a předepsané pojistné vzrostlo na 21,6 mld. Kč. Přesto se i u tohoto odvětví pojištění projevují známky zpomalení v souvislosti s poklesem ekonomického růstu a hledáním konzervativnějších variant při umísťování volných finančních prostředků domácností.

Celkové náklady na pojistná plnění dosáhly hodnoty 69,2 mld. Kč a meziročně se zvýšily o 12,5 %. Bilanční suma pojišťoven dosáhla k 31. 12. 2008 hodnoty 370,0 mld. Kč. To představuje meziroční nárůst hodnoty aktiv o 7,2 %. Největší zastoupení ve finančním umístění pojišťoven mají dluhové cenné papíry, jejichž objem se oproti roku 2007 zvýšil o 11,6 % a jejich podíl na celkových aktivech vzrostl o 2,2 procentního bodu na 61,0 %. Ve struktuře pasiv pojišťoven jsou nejvýznamnější položkou technické rezervy. Podíl čistě výše technických rezerv (bez rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník) na pasivech pojišťoven se meziročně snížil o 1,7 procentního bodu a na konci roku 2008 dosahoval úrovně 66,7 %. Navzdory nepříznivé situaci na finančních trzích a zpomalení hospodářského růstu České republiky v kalendářním roce 2008 vykázaly pojišťovny působící na českém pojistném trhu poměrně vysoký čistý zisk ve výši 9,6 mld. Kč. Meziročně se čistý zisk snížil o 22,6 %.

ČÁST A

DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2008

1. SJEDNOCENÍ DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM

Česká národní banka působí jako integrovaný orgán dohledu nad finančním trhem České republiky od 1. dubna roku 2006. Od ledna 2008 bylo dosavadní sektorové členění tří dohledových sekcí (dohled nad bankami, pojišťovnamy a kapitálovým trhem) nahrazeno funkcionální organizační strukturou se třemi dohledovými sekcemi s novými působnostmi. Byly zřízeny sekce regulace a analýz finančního trhu, sekce licenčních a sankčních řízení a sekce dohledu nad finančním trhem. Nové organizační uspořádání přináší ve srovnání se sektorovým uspořádáním dohledu mnoho výhod.

ČNB vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu, provádí analýzy vývoje finančního systému, pečuje o bezpečné fungování a rozvoj finančního trhu v České republice a přispívá ke stabilitě jejího finančního systému jako celku. ČNB rovněž úzce spolupracuje s Ministerstvem financí ČR a dalšími orgány státní správy na vytváření jednotné koncepce a pravidel regulace a dohledu nad finančním trhem. Při plnění svých úkolů spolupracuje ČNB s centrálními bankami jiných států, samostatnými orgány dohledu nad finančními trhy jiných států a s mezinárodními finančními institucemi a organizacemi zabývajícími se dohledem nad finančními trhy.

Do působnosti ČNB v oblasti finančního trhu spadá dohled nad bankami, pobočkami zahraničních bank, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pobočkami zahraničních institucí elektronických peněz a jinými osobami, které vydávají elektronické peníze, a nad bezpečným fungováním bankovního systému. ČNB rovněž vykonává dohled nad pojišťovnamy, zajišťovnamy, penzijními fondy a dalšími osobami působícími v oblasti finančního trhu podle zvláštních právních předpisů a dále nad obchodníky s cennými papíry, emitenty cenných papírů, osobami vedoucími evidenci investičních nástrojů, investičními společnostmi, investičními fondy, provozovateli vypořádacích systémů, organizátory trhů s investičními nástroji a dalšími osobami, o nichž tak stanoví právní předpisy upravující oblast podnikání na kapitálovém trhu.

Výkon dohledu nad finančním trhem zahrnuje i rozhodování o žádostech o udělení licencí, povolení a předchozích souhlasů podle zvláštních právních předpisů; kontrolu dodržování podmínek stanovených udělenými licencemi a povoleními; kontrolu dodržování zákonů, jestliže je k této kontrole ČNB zvláštními právními předpisy zmocněna, a kontrolu dodržování vyhlášek a opatření vydaných ČNB; získávání informací potřebných pro výkon dohledu podle zvláštních právních předpisů a jejich vymáhání, ověřování jejich pravdivosti, úplnosti a aktuálnosti; ukládání opatření k nápravě a sankcí podle tohoto zákona nebo zvláštních právních předpisů a řízení o správních deliktech a přestupcích.

Ve spolupráci s Ministerstvem financí ČR, které je odpovědné za přípravu zákonů v oblasti finančního trhu, se Česká národní banka podílí na tvorbě primární legislativy a odpovídá za tvorbu sekundární legislativy. V této oblasti vydává prováděcí právní předpisy ve formě vyhlášek a opatření.

O hlavních aktivitách v oblasti dohledu nad finančním trhem je v půlročním intervalu informován Výbor pro finanční trh. ČNB informuje touto pravidelnou roční Zprávou o výkonu dohledu nad finančním trhem³, obsahující informace o aktivitách ČNB při výkonu dohledu a o vývoji jednotlivých sektorů finančního trhu Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR, Senát a vládu ČR i širokou veřejnost.

³ Tuto zprávu vydává ČNB též tiskem v české a anglické mutaci. Důležité informace pro odbornou i laickou veřejnost, týkající se výkonu dohledu a regulace finančního trhu, ČNB rovněž průběžně zveřejňuje i na svých webových stránkách.

2. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2008

2.1 ZMĚNY ZÁKONŮ

Česká národní banka úzce spolupracuje s Ministerstvem financí ČR, které je primárně odpovědné za přípravu zákonů v oblasti finančního trhu, a postupuje přitom v souladu s Dohodou o spolupráci při přípravě návrhů vnitrostátních právních předpisů týkajících se finančního trhu a dalších předpisů, uzavřenou mezi ČNB a Ministerstvem financí ČR v květnu 2006.

V roce 2008 byly přijaty některé zákony, které změnilly a upravily podnikání finančních institucí a dalších osob podléhajících regulaci a dohledu.

Zákon o bankách

Dne 15. prosince 2008 byla ve Sbírce zákonů vyhlášena novela zákona o bankách, kterou se zvyšuje náhrada až do výše 100 % pojištěného vkladu nejvýše však 50 000 eur. Tato změna reagovala na společnou dohodu členských států v souvislosti s krizí na finančních trzích, která se rozvinula ve druhé polovině roku 2008 a nepochybně přispěla k uklidnění vkladatelů v době mimořádných otřesů světových trhů. Tuto změnu stvrdila i novela směrnice o pojištění vkladů, jejíž plná transpozice si vyžádá další legislativní změny, zejména pokud jde o lhůty pro výplatu z Fondu pojištění vkladů a další zvýšení limitu pojištěného vkladu apod.

Novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu (MiFID)

Dne 30. června 2008 byla pod č. 230/2008 Sb. vyhlášena novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu, která nabyla účinnosti 1. 7. 2008. Novela je transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES, o trzích finančních nástrojů (MiFID) a přináší řadu změn, např. zařazení poradenství mezi hlavní investiční služby, zavedení vázaných zástupců, nové informační povinnosti (pre a post trade transparency), další nároky na provádění pokynů za nejlepších podmínek (best execution), odkrývání provizí atd. Novela zákona současně obsahuje i další změny nad rámec MiFID (např. částečnou liberalizaci evidencí CP) a změny dalších zákonů, například v oblastech rozšíření povoleného počtu nemovitostí vlastněných jednou nemovitostní společností, uvolnění definice hypotečního úvěru, možnost přeměny komoditních burz na akciové společnosti a možnost komoditních burz organizovat trh s deriváty.

Novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu

Dne 12. února 2008 byla pod č. 29/2008 Sb. vyhlášena dílčí novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu, která umožňuje financování Garančního fondu obchodníků s cennými papíry dotacemi nebo návratnou finanční výpomocí ze státního rozpočtu, čímž mj. reagovala na nepříznivou finanční situaci Garančního fondu, který nebyl schopen vyplatit neuspokojené nároky klientů obchodníků s cennými papíry v úpadku.

Zákon o platebním styku

ČNB se po celé sledované období aktivně podílela na činnosti pracovní skupiny Ministerstva financí směřující k přípravě nového zákona o platebním styku, jímž bude transponována směrnice 2007/64/ES, o platebních službách na vnitřním trhu. V březnu 2008 byla vyhodnocena veřejná diskuze k diskrecím ve směrnici a její výsledky uveřejněny na webových stránkách ČNB i MF. ČNB se v průběhu roku 2008 zúčastnila rovněž všech schůzek k přípravě zákona s ČBA, ostatními asociacemi a dalšími zástupci industrie k jednotnému chápání a výkladu směrnice a textu zákona. Návrh nového zákona o platebním styku a návrh změnového zákona, kterým se novelizuje řada směrnicí dotčených zákonů, byly dokončeny v lednu 2009. Z mezirezortního řízení poté vzešla řada i zásadních připomínek, které byly společně ve skupině vypořádány. Na začátku února 2009 byl návrh transpozičního zákona o platebním styku se změnovým zákonem předložen do vlády.

Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML) a zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím tohoto zákona

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, a doprovodná souborná novela č. 254/2008 Sb. byly vyhlášeny dne 8. července 2008. Nový zákon proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu reaguje na 3. směrnici o boji proti praní peněz. Snižuje hranici, kdy je nutné identifikovat klienta, z 15 000 na 1 000 eur. Podstatně rozšířena byla možnost převzetí identifikace klienta od jiné osoby, ale i ustanovení o kontrole klienta, pokud jde o transakce nad 15 000 eur. Doprovodná novela devizového zákona promítá i požadavky MiFID, podle které nebude nadále devizová licence opravňovat k obchodům s deriváty a definice bezhotovostních obchodů bude zahrnovat pouze promptní obchody (spoty). Ve vazbě na opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti se posilují licenční, resp. registrační požadavky na devizová místa včetně zkoumání „skutečného majitele“.

Novela zákona o ochraně spotřebitele

S účinností dnem vyhlášení byla 12. února 2008 vyhlášena novela zákona č. 36/2008 Sb., o ochraně spotřebitele, která podstatným způsobem rozšiřuje ochranu spotřebitelů na finančním trhu, např. o zákaz nekalých obchodních praktik, zákaz diskriminace, povinnost řádného informování o ceně služeb aj. Dohled nad dodržováním pravidel ochrany spotřebitele regulovanými osobami na finančním trhu byl nově uložen ČNB, která dříve dohlížela jen velmi omezenou část pravidel ochrany potřeby (uzavírání smluv o finančních službách na dálku).

Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev nabyl účinnosti 1. července 2008. Zákon transponuje odpovídající směrnici EU a zejména zcela mění formu a strukturu dnešní úpravy fúzí. Působnosti ČNB se týká nová možnost přeshraničních fúzí investičních fondů, která je zatím v praxi nepodstatná.

Zákon o nabídkách převzetí

Zákon o nabídkách převzetí byl vyhlášen pod č. 104/2008 Sb. a nabyl účinnosti 1. dubna 2008. Přináší změny v postupu ČNB při schvalování nabídek převzetí a zejména zvyšuje odpovědnost České národní banky při rozhodování o ceně u povinných nabídek. Naopak podstatně snižuje tuto odpovědnost u vytěsnění, kde nově nepodléhají dohledu vytěsnění u nekótovaných společností, zatímco u kótovaných ČNB již nebude zkoumat, zda je cena objektivně přiměřená hodnotě akcií, ale pouze zda je dostatečně odůvodněná.

Zákon o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění z členských států Evropské unie na území České republiky

Zákonem č. 248/2008 Sb., byl novelizován zákon umožňující přístup institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění z členských států na území České republiky tak, aby uvedl do souladu se směrnicí 2003/41/ES, o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi všechny prvky notifikační procedury, zejména z hlediska správní procedury. Tato směrnice byla do českého právního řádu transponována pouze v rozsahu, který umožňuje působení institucí z jiných členských států. Vznik tuzemských institucí Česká republika neumožňuje.

Na finanční trh a výkon dohledu měly dopad i některé další zákony:

Novela občanského soudního řádu

V prosinci 2008 Parlament dokončil schvalování novely občanského soudního řádu, který na základě intervence České národní banky a Ministerstva financí přikazuje zpeněžování cenných papírů, které jsou předmětem exekuce obchodníkům s cennými papíry. Novela zákona byla vyhlášena ve Sbírce zákonů dne 8. 1. 2009 pod číslem 7/2009 Sb.

Novela zákona o rejstříku trestů

Dne 19. března 2008 byla vyhlášena novela zákona o rejstříku trestů (účinnost od 1. 7. 2008), která přinesla změnu do způsobu prokazování bezúhonnosti předkládáním výpisu z Rejstříku trestů při řízeních před správními orgány. Správní orgán si výpis z Rejstříku trestů vyžádá se souhlasem žadatele samostatně. V případě České národní banky se tato úleva administrativní zátěže žadatelů dotýká zejména řízení o žádostech.

2.2 VYHLÁŠKY A OPATŘENÍ ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY

Česká národní banka je oprávněna vydávat prováděcí právní předpisy ve formě vyhlášek a opatření. K vydání prováděcího předpisu je nezbytné zmocnění, jehož meze musí být uvedeny v jednotlivých zákonech, k jejichž provedení se vyhláška nebo opatření vydává.

2.2.1 Vydané vyhlášky

V roce 2008 byly dokončeny legislativní práce na vyhláškách, jejichž vydání souviselo s novými zákony v oblasti finančního trhu.

V oblasti kapitálového trhu se jednalo o přípravu a vydání vyhlášek v návaznosti na novelu zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu. Vyhlášky nabyly účinnosti shodně s účinností novely zákona 1. července 2008 (s výjimkou vyhlášky o vzorech tiskopisů, která nabyla účinnosti 11. července 2008, a vyhlášky o obezřetném podnikání investiční společnosti a fondu, která nabyla účinnosti 1. srpna 2008):

- **Vyhláška č. 237/2008 Sb., o podrobnostech některých pravidel při poskytování investičních služeb** upravuje pravidla obezřetného poskytování investičních služeb a požadavky na řídicí a kontrolní systém, včetně řízení rizik, a dále pravidla jednání poskytovatele investičních služeb se zákazníky.
- **Vyhláška č. 238/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 58/2006 Sb., o způsobu vedení samostatné evidence investičních nástrojů a evidence navazující na samostatnou evidenci investičních nástrojů** reaguje na změny v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu a nově upravuje vedení evidence podílových listů uzavřeného podílového fondu a akcií investičního fondu.
- **Vyhláška č. 236/2008 Sb., o informačních povinnostech organizátora regulovaného trhu a provozovatele mnohostranného obchodního systému** upravuje obsah, lhůty, způsob a formy uveřejňování informací a zasílání informací ČNB se záměrem zvýšit transparentnost trhu.
- **Vyhláška č. 235/2008 Sb., o informačních povinnostech provozovatele vypořádacího systému a centrálního depozitáře cenných papírů** stanoví obsah, lhůty, způsob a formy zasílání informací a podkladů České národní bance potřebných pro výkon dohledu.
- **Vyhláška č. 234/2008 Sb., kterou se mění vyhláška České národní banky č. 605/2006 Sb., o některých informačních povinnostech obchodníka s cennými papíry** upravuje formu a způsob, kterým obchodník s cennými papíry informuje ČNB o uzavřených obchodech s kótovanými investičními nástroji.
- **Vyhláška č. 255/2008 Sb., o vzorech tiskopisů a obsahu jejich příloh k podání žádostí podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu** nahradila vyhlášku Komise pro cenné papíry 268/2004 Sb. a obsahuje vzory tiskopisů a obsah jejich příloh k podání žádostí, o kterých podle zákona rozhoduje Česká národní banka.
- **Vyhláška č. 283/2008 Sb., kterou se mění novela vyhlášky č. 347/2004 Sb., o způsobu plnění pravidel obezřetného podnikání a pravidel organizace vnitřního provozu investiční společnosti**

a investičního fondu reaguje na novelu zákona o kolektivním investování účinnou od 1. července 2008 a nabyla účinnosti 1. srpna 2008.

V oblasti kapitálových požadavků na úvěrové instituce a obchodníky s cennými papíry byla vydána novela vyhlášky obsahující koncept Basel II:

- **Vyhláška č. 282/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.** Tato vyhláška navázala na novelu zákona o podnikání na kapitálovém trhu v důsledku implementace MiFID, zohlednila nový insolvenční zákon a dále zpřesnila některá transpoziční ustanovení. Nabyla účinnost 1. září 2008.

V oblasti devizové regulace byla připravena vyhláška k devizovému zákonu:

- **Vyhláška č. 280/2008 Sb., o směnářské činnosti, bezhotovostních obchodech s cizí měnou a o peněžních službách** upravuje podstatné údaje uváděné v žádosti o registraci ke směnářské činnosti nebo v žádosti o devizovou licenci, o jejichž změně je devizové místo povinno ČNB bez zbytečného odkladu informovat. Dále upravuje způsob informování klientů devizových míst o podmínkách nákupu a prodeje cizí měny, používaných kurzech a cenách poskytovaných služeb, stanovuje podmínky pro provádění bezhotovostních obchodů s cizí měnou a strukturu údajů o množství hotovostně nakoupených a prodaných cizích měn a lhůty a způsob předkládání těchto údajů. Vyhláška nabyla účinnost stejně jako novela devizového zákona 1. září 2008.

V oblasti opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu byla vydána vyhláška k tomuto zákonu:

- **Vyhláška č. 281/2008 Sb., k systému vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu,** která harmonizuje požadavky na subjekty dohlížené ČNB a v plném rozsahu nahradila vyhlášku č. 247/2007 Sb., kterou se stanoví některé požadavky na řídicí a kontrolní systém bank a spořitelních a úvěrních družstev. Vyhláška nabyla účinnost stejně jako příslušný zákon 1. září 2008.

2.2.2 Vydaná opatření

V průběhu roku 2008 byla ve Věstníku ČNB publikována opatření v oblasti informační povinnosti bank, družstevních záložen a institucí elektronických peněz s účinností od 1. ledna 2009:

- **Opatření České národní banky č. 1 ze dne 11. listopadu 2008, kterým se mění opatření č. 3 ze dne 25. června 2007, o předkládání výkazů spořitelními a úvěrními družstvy České národní bance;**
- **Opatření České národní banky č. 2 ze dne 28. listopadu 2008, o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance;**
- **Opatření České národní banky č. 3 ze dne 16. prosince 2008 o uveřejňování údajů institucemi elektronických peněz.** Toto opatření naplňuje zmocnění v zákonu o platebním styku a upravuje rozsah údajů o složení akcionářů, o činnosti a finanční ukazatele, které je instituce elektronických peněz povinna čtvrtletně uveřejňovat, a způsob jejich uveřejnění;
- **Opatření České národní banky č. 4 ze dne 16. prosince 2008 o předkládání výkazů institucemi elektronických peněz České národní bance.**

2.3 VYDANÁ ÚŘEDNÍ SDĚLENÍ

V roce 2008 vydala Česká národní banka tato úřední sdělení:

- Úřední sdělení ČNB ze dne 15. února 2008, jímž se vydává Metodika nakládání s vnitřními informacemi u emitentů kotovaných investičních nástrojů.
- Úřední sdělení ČNB ze dne 22. února 2008 o vydání Zkušebního řádu pro odborné zkoušky pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře.
- Úřední sdělení ČNB ze dne 15. dubna 2008 k povinnému pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při lovu zvěře, jež upřesňuje povinnosti pojišťoven při plnění škod z povinného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při lovu zvěře.
- Úřední sdělení ČNB ze dne 12. května 2008 k pravidlům obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry – Přejícné ustanovení k zacházení s krytými dluhopisy.
- Úřední sdělení ČNB ze dne 24. června 2008, kterým se mění příloha úředního sdělení České národní banky ze dne 18. července 2007 k pravidlům obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry – Operační riziko.
- Úřední sdělení ČNB ze dne 7. července 2008, jímž se oznamuje praxe České národní banky k výpisu nebo opisu z evidence Rejstříku trestů při vedení správních řízení v návaznosti na novelu zákona o Rejstříku trestů účinnou od 1. července 2008.
- Úřední sdělení ČNB ze dne 14. července 2008 o zrušení některých úředních sdělení (tři úřední sdělení týkající se makléřských zkoušek zabezpečovaných ČNB) v souvislosti se zrušením institutu makléřů a makléřských zkoušek novelou zákona o podnikání na kapitálovém trhu.
- Úřední sdělení ČNB ze dne 31. července 2008 o některých položkách finančního umístění pojišťoven nebo zajišťoven, v němž je upřesněno zařazení některých cenných papírů do položek finančního umístění definovaných v § 21a zákona o pojišťovnictví.
- Úřední sdělení ČNB ze dne 18. srpna 2008 k pravidlům obezřetného výkonu činností penzijními fondy, které informuje o přístupu ČNB k řídicímu a kontrolnímu systému penzijního fondu.
- Úřední sdělení ČNB ze dne 20. října 2008 o změně otázek k zajištění odborných zkoušek pro střední a vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti pojišťovacích zprostředkovatelů.
- Úřední sdělení ČNB ze dne 23. prosince 2008 o předkládání jiných dokladů o činnosti tuzemských pojišťoven/zajišťoven a poboček pojišťoven/zajišťoven z třetích států a dokladů o činnosti poboček pojišťoven z jiných členských států EU či EHP za rok 2009, v němž jsou uvedeny podrobnosti k výkaznictví pojišťoven a zajišťoven v roce 2009.

Úplný přehled platných vyhlášek, opatření a úředních sdělení ČNB týkajících se finančního trhu je aktualizovaný na internetové stránce České národní banky www.cnb.cz – Dohled nad finančním trhem – Právní předpisy.

2.4 PŘIPRAVOVANÉ ZMĚNY V REGULACI⁴

2.4.1 Návrhy zákonů

V roce 2008 probíhala intenzivní příprava řady dalších úprav v regulaci, převážně za účelem transpozice předpisů ES, u kterých se předpokládá dokončení legislativního procesu v roce 2009. Jednalo se zejména o následující zákony:

Zákon o dohledu nad finančním trhem

Návrh věcného záměru tohoto zákona, připravený Ministerstvem financí ve spolupráci s ČNB, byl projednán ve vládě ČR v červenci 2008. MF následně s odkazem na nutnost vyčkat konečné podoby připravovaného zákona o kontrole navrhlo posunout předložení paragrafového znění zákona o dohledu vládě ČR na 2. polovinu roku 2010. Zákon o kontrole má nahradit platný zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole. Jeho ambicemi však není pouze modernizace pravidel provádění kontrol orgány veřejné moci na místě, ale nově i stanovení pravidel pro dohled na dálku. Česká národní banka předala k připravovanému zákonu řadu vážných připomínek.

Souborná novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu, zákona o bankách a spořitelních a úvěrních družstvech a zákona o kolektivním investování

Ministerstvo financí zpracovalo návrh zákona, kterým se mění zákon o podnikání na kapitálovém trhu, zákon o bankách, zákon o spořitelních a úvěrních družstvech, zákon o kolektivním investování a další zákony v souvislosti s transpozicí směrnice 2004/109/ES, o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu a o změně směrnice 2001/34/ES (tzv. transparency directive), transpozicí směrnice 2007/44/ES, kterou se mění směrnice 92/49/EHS, směrnice 2002/83/ES, 2004/39/ES, 2005/68/ES a 2006/48/ES, pokud jde o procesní pravidla a hodnotící kritéria pro obezřetnostní posuzování nabývání a zvyšování účasti ve finančním sektoru (tzv. směrnice o kvalifikovaných účastech) a dále směrnice 2007/16/ES, kterou se provádí směrnice Rady 85/611/EHS, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů, pokud jde o vyjasnění některých definic (tzv. eligible assets directive). Návrh doprovází některé změny nad rámec transpozice uvedených směrnic, například pravidla pro zjednodušení přístupu k činnosti nesamosprávných fondů, technická novela zákona o kolektivním investování. Návrh zákona byl od 17. do 31. 7. 2008 předmětem připomínkového řízení; 19. listopadu 2008 jej schválila vláda a v závěru roku byl návrh připravován k odeslání do Parlamentu ČR. K doručení Parlamentu došlo 15. 1. 2009. Návrh je projednáván jako sněmovní tisk č. 705.

Příprava nového zákona o pojišťovnictví

Návrh nového zákona o pojišťovnictví byl v únoru a březnu 2008 projednán v komisích Legislativní rady vlády. Návrh zákona schválila vláda 9. července 2008, v srpnu 2008 byl odeslán Poslanecké sněmovně. Do konce roku 2008 nebyl návrh zákona projednán ani v prvním čtení.

Zákon o platebním styku

Ministerstvo financí předložilo ve druhé polovině 2008 do předběžného i řádného připomínkového řízení návrh zákona, kterým se transponuje směrnice 2007/64/ES, o platebních službách na vnitřním trhu a návrh změn souvisejících zákonů, zejména devizového zákona. ČNB na připomínkování úzce spolupracovala.

⁴ O připravovaných změnách v regulaci souvisejících s Basel II, Solventností II a směrnicí MiFID je podrobně pojednáno v Kapitole 3 Posilování stability a transparentnosti finančního trhu.

Zákon o penzijním spoření

V říjnu 2008 vláda schválila Teze pro přípravu nového zákona o penzijním spoření, jehož cílem je transformovat 3. pilíř důchodového systému a na základech nového institucionálního rámce pro dobrovolné penzijní spoření dosáhnout obhospodařování majetku účastníků odděleně od majetku jeho správce. V poslední čtvrtině roku 2008 Ministerstvo financí připravilo paragrafové znění návrhu zákona, který předložilo v prosinci 2008 do mezi-rezortního připomínkového řízení. Návrh je založen na koncepci účastnických fondů bez právní subjektivity, jejichž majetek je společným majetkem investorů. Fondy obhospodařuje nezávislý, specializovaný správce – penzijní společnost. Návrh klade důraz na odbornou správu majetku, dodržování pravidel jednání s účastníky, včetně pravidel poctivé propagace. Pro investování je charakteristická možnost volby umístění prostředků účastníka do různých účastnických fondů s rozdílnou investiční politikou, přičemž investiční riziko je plně na účastníkovi. Stávající systém penzijního připojištění má zůstat zachován s tím, že už nebudou moci přistupovat do systému noví účastníci. Česká národní banka se intenzivně účastnila připomínkování předlohy. Hlavní připomínky se soustředily na klíčové oblasti záměru, jako jsou celková koncepce a paralelní fungování systému penzijního spoření a penzijního připojištění, investování účastnických fondů a pravidla přestupu ze starého do nového systému. Cílem těchto připomínek bylo vytvoření stabilního prostředí pro penzijní spoření a eliminace nejasností obsažených v návrhu zákona. V neposlední řadě bylo záměrem ČNB odstranění nedostatků, které jsou v současném zákoně o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Konkrétně šlo například o návrhy k vytvoření jasných pravidel pro zprostředkování penzijního spoření a pravidel pro obhospodařování majetku v účastnických fondech.

Zákon o penzijním připojištění

V návaznosti na dopady častých přestupů účastníků mezi penzijními fondy, které jsou motivovány provizí zprostředkovatelů, byla připravena novela zákona o penzijním připojištění, která má vést k omezení přestupů cestou posílení požadavků na jednání s klienty při uzavírání smluv o penzijním připojištění.

Občanský a obchodní zákoník

Vzhledem k zásadnímu významu občanského a obchodního práva pro oblast finančního trhu, ale i vzhledem k přímým souvislostem s rozsahem kompetencí ČNB, např. v oblasti nabídek převzetí, Česká národní banka velmi úzce spolupracovala s Ministerstvem spravedlnosti na připomínkování připravovaných nových zákonů nebo předpisů, které budou předloženy Parlamentu ČR v roce 2009.

2.4.2 Návrhy vyhlášek

V návaznosti na připravované změny zákonů byly v roce 2008 zahájeny legislativní práce na vyhláškách, jejichž dokončení se předpokládá v roce 2009:

- Nová vyhláška, kterou se stanoví rozsah potřebných znalostí a zkušeností osob, pomocí kterých provádí obchodník s cennými papíry své činnosti. Příprava probíhala již v roce 2008, kdy byl zveřejněn konzultační materiál k připravované vyhlášce a uskutečnilo se jeho vyhodnocení za účasti zástupců profesních asociací a MF. Návrh paragrafovaného znění vyhlášky byl v prosinci 2008 zaslán do mezi-rezortního připomínkového řízení.
- Novela vyhlášky č. 261/2004 Sb., o náležitostech a způsobu vedení deníku obchodníka s cennými papíry a zásadách pro vedení evidence přijatých a předaných pokynů investičního zprostředkovatele. Konzultační materiál k připravované vyhlášce byl zveřejněn na podzim 2008, následně se uskutečnila jednání s profesními asociacemi a s Ministerstvem financí k vyhodnocení konzultace.
- Nová vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o podnikání na kapitálovém trhu v oblasti ochrany proti zneužívání trhu a transparence, bude navazovat na připravovanou novelu zákona transponujícího směrnici o transparentnosti a nahradí vyhlášky č. 264/2004 Sb. (zasílání výroční zprávy emitenta) a č. 536/2004 Sb. (ochrana proti zneužívání trhu). Konzultační materiál k připravované vyhlášce byl zveřejněn v září 2008, předpokládaný termín vydání vyhlášky je červen 2009 a bude navazovat na účinnost novely zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

- Nová vyhláška, kterou se provádí některá ustanovení zákona o kolektivním investování, bude navazovat na připravovanou novelu zákona transponujícího směrnici 2007/16/ES, kterou se provádí směrnice Rady 85/611/EHS, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů, z hlediska vyjasnění některých definic finančních nástrojů (tzv. přípustná aktiva). Konzultační materiál k připravované vyhlášce byl zveřejněn v září, předpokládaný termín vydání vyhlášky je červen 2009 a bude navazovat na účinnost novely zákona o kolektivním investování.
- V souvislosti s návrhem nového zákona o pojišťovnictví připravila Česká národní banka dvě prováděcí vyhlášky, které se budou týkat zejména výkaznictví pojišťoven, jejich řídicího a kontrolního systému, finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, výpočtu požadované a disponibilní míry solventnosti, zprávy odpovědného pojistného matematika atd. Návrhy byly konzultovány s Ministerstvem financí, Českou asociací pojišťoven a Českou společností aktuárů a budou zaslány do mezi-rezortního připomínkového řízení v návaznosti na projednání návrhu zákona o pojišťovnictví v prvním čtení v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.
- Nové vyhlášky, které budou provádět nový zákon o platebním styku v oblasti regulace platebních institucí a institucí elektronických peněz, včetně stanovení informačních povinností.
- Nová vyhláška, která bude provádět devizový zákon po novele v souvislosti s novým zákonem o platebním styku v oblasti směnářenské činnosti.
- Nová vyhláška upravující náležitosti žádosti o povolení k činnosti úvěrových institucí a institucí na kapitálovém trhu a nabytí kvalifikovaných účastí nahradí sektorově koncipované vyhlášky.

2.5 ZHDNOCENÍ STAVU REGULACE V OBLASTI FINANČNÍHO TRHU

Rok 2008 byl z hlediska regulace finančního trhu velmi živý. Závěr roku 2008 přinesl mimořádné zvýšení regulačních aktivit v důsledku řešení dopadů finanční krize, např. novela směrnice o pojištění vkladů, ale i požadavky na změny v oceňování HTM dluhopisů v portfoliích penzijních fondů a pojišťoven.

Česká národní banka se v průběhu roku soustředila na všechny klíčové stupně regulace. Vedle přípravy prováděcích právních předpisů a usměrňování jejich uplatňování (zejména úřední sdělení) spolupracovala jak s evropskými institucemi na tvorbě evropských regulačních opatření, tak i s Ministerstvem financí ČR, které je gestorem primární legislativy v oblasti finančního trhu, a s dalšími klíčovými rezorty jako např. Ministerstvem spravedlnosti v oblasti kótovaných společností a nabídek převzetí.

Zásadní regulační změnou roku 2008 byla transpozice směrnice 2004/39/ES, o trzích finančních nástrojů (MiFID) a směrnice 2005/60/ES, o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu.

Na působnost České národní banky měla zásadní dopad novela zákona č. 36/2008 Sb., o ochraně spotřebitele, vyhlášená 12. února 2008, která dohled nad dodržováním pravidel ochrany spotřebitele regulovanými osobami na finančním trhu svěřila v plném rozsahu ČNB. To mělo dopady i na organizační uspořádání ČNB a vznik nového samostatného odboru ochrany spotřebitele.

Omezení působnosti České národní banky naopak přinesl nový zákon o nabídkách převzetí, který vymezil působnost ČNB v oblasti schvalování nabídek převzetí a vytěsnění pouze na kótované společnosti, jak to vyžaduje evropské právo.

3. POSILOVÁNÍ STABILITY A TRANSPARENTNOSTI FINANČNÍHO TRHU

Posilování stability a transparentnosti finančního trhu prostřednictvím zavádění nových regulačních koncepcí představují dlouhodobý proces, který je provázán na legislativní změny v rámci evropského práva.

3.1 BASILEJSKÁ KAPITÁLOVÁ DOHODA

Evropská komise zveřejnila v dubnu 2008 k veřejné konzultaci (ukončena 16. června 2008) návrh novely směrnice 2006/48/ES, o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu a návrh novely směrnice 2006/49/ES, o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí (CRD). Ve 2. pololetí 2008 bylo zahájeno projednávání návrhu této novely, které pokračuje i v roce 2009.⁵

3.2 SOLVENTNOST II

Nový systém regulace evropského pojišťovnictví známý jako Solventnost II je vytvářen s určitým zpožděním za bankovní regulací. Základní koncept Solventnosti II je obdobný jako u Basel II. Systém je založen na třech pilířích, které zahrnují kvantitativní požadavky na pojišťovny a zajišťovny, kvalitativní požadavky na řízení rizik i na postupy dohledových orgánů a vykazování a zveřejňování informací pojišťovnami. V prvním pilíři jsou stanoveny kvantitativní požadavky zahrnující postupy pro výpočet technických rezerv a kapitálových požadavků, které budou kalkulovány buď za použití standardního vzorce nebo interních modelů schvalovaných dohledem. Kvalitativní požadavky, které jsou součástí druhého pilíře, pak stanoví pravidla pro vnitřní kontrolní systémy pojišťoven, jejich vlastní vyhodnocování a řízení rizik a dále také pravomoci a odpovědnosti dohledových orgánů při výkonu dohledu. Třetí pilíř si pak klade za úkol posílení tržní disciplíny a transparentnosti trhu, a to na základě výkaznictví a povinností pojišťoven a zajišťoven zveřejňovat o sobě širokou škálu informací.

V roce 2008 pokračovalo projednávání návrhu směrnice vypracovaného Evropskou komisí v Radě EU a Evropském parlamentu. Vzhledem k několika kontroverzním oblastem, které návrh obsahoval (zejména se jednalo o dohled pojišťovacích skupin, v němž se podle návrhu EK přenášely některé pravomoci dohledových orgánů směrem k dohledu země sídla mateřské společnosti, s čímž ČNB nesouhlasila a alternativní výpočet kapitálového požadavku k akciovému riziku, který na poslední chvíli do návrhu zařadilo francouzské předsednictví), se projednávání v pracovní skupině Rady EU pro finanční služby zdrželo. Rada ECOFIN schválila 2. prosince 2008 tzv. obecný přístup, který dává mandát k vyjednávání s Evropským parlamentem. Nejproblémovější ustanovení z části týkající se dohledu skupin byla z návrhu vypuštěna. Evropský parlament ve svém výboru ECON schválil 7. října 2008 pozměňovací návrhy k textu, které jdou zejména ve výše zmíněném dohledu skupin opačným směrem než kompromis dosažený v Radě EU. Dojednání konečného kompromisu mezi oběma institucemi se stalo úkolem a jednou z priorit českého předsednictví v oblasti finančních služeb. ČNB v roli experta při projednávání úzce spolupracuje s Ministerstvem financí.

V rámci Lamfalussyho struktury může Evropská komise přijmout prováděcí předpisy k rámcové směrnici, které detailněji upraví některé její oblasti. V tomto ohledu pokračovaly v roce 2008 přípravné práce na těchto předpisech. Návrh legislativních norem připravují v souladu s Lamfalussyho strukturou výbory 3. úrovně, v tomto případě CEIOPS, který v roce 2008 vypracoval dvě doporučení Evropské komisi týkající se uplatňování principu proporcionality a dohledu pojišťovacích skupin. Tyto návrhy slouží mj. jako podklad pro diskusi nad samotnou rámcovou směrnicí. Další prováděcí předpisy se budou týkat oceňování aktiv a pojistných závazků, výpočtu kapitálových požadavků, pravidel pro vnitřní modely apod. Termín pro vypracování těchto doporučení Evropské komisi je stanoven na říjen 2009, poté bude zahájen proces jejich schválení výborem EIOPC (výbor 2. úrovně). Česká národní banka se podílí na přípravě uvedených prováděcích předpisů rovněž v rámci svojí účasti v CEIOPS.

⁵ Návrh novely CRD podrobně viz Kapitola 6.1 Spolupráce v rámci struktur Evropské komise.

Součástí Solventnosti II jsou kvantitativní dopadové studie (QIS) prováděné výborem CEIOPS na evropské úrovni. V průběhu dubna až června 2008 proběhlo čtvrté kolo QIS, v němž se dále testoval návrh výpočtu kapitálových požadavků pomocí standardního vzorce a také navržené zjednodušené a aproximativní výpočty technických rezerv a kapitálových požadavků. ČNB navázala na předchozí spolupráci s českým pojistným trhem, což se projeví na dalším nárůstu účastníků. QIS4 se zúčastnilo 14 českých pojišťoven (do QIS3 bylo zapojeno 12 účastníků z ČR) s podíly na trhu ČR ve výši 85,5 % a 94,0 % v životním, resp. neživotním pojištění. Výsledky českých účastníků se nijak zásadně nelišily od celoevropských výsledků.

3.3 REGULACE V OBLASTI KOLEKTIVNÍHO INVESTOVÁNÍ

Evropská komise zveřejnila v červenci 2008 návrh nové směrnice, která má nahradit stávající směrnici 85/611/EHS. Návrh obsahuje nová ustanovení, která by měla především zvýšit efektivitu sektoru standardních fondů kolektivního investování. Především by měla umožnit a zjednodušit přeshraniční aktivity těchto fondů (možnost zakládat standardní fondy ve státě, ve kterém investiční společnost nemá své sídlo) a dosáhnout efektivnějšího obhospodařování aktiv cestou maximalizace objemu spravovaných portfolií (přeshraniční fúze, sdružování aktiv, struktury hlavních a vedlejších fondů). Dále návrh modifikuje koncept zjednodušeného statutu tak, aby se přiblížil původnímu záměru poskytnout investorům jasné, stručné, přehledné, srozumitelné a relevantní informace. Návrh směrnice projednala v prosinci 2008 Rada ECOFIN ve znění, které zahrnuje i tzv. management company passport (možnost investiční společnosti zakládat standardní fondy v jiných členských státech EU). Legislativní proces v Evropském parlamentu byl dokončen počátkem roku 2009.

3.4 VYPOŘÁDÁNÍ OBCHODŮ S CENNÝMI PAPIŘY

Novelu směrnice 98/26/ES, o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry a novelu směrnice 2002/47/ES, o dohodách o finančním zajištění schválil 18. prosince 2008 Evropský parlament. Novela směrnice o neodvolatelnosti zúčtování reflektuje přeshraniční propojování platebních systémů a systémů pro vypořádání obchodů s cennými papíry. Účastníkem „propojeného systému“ výslovně může být i systém samotný, směrnice nově uznává „nepřímého účastníka“ (např. clearingové instituce), jednotná pravidla se zavádějí pro „noční zúčtování“. Novela směrnice o finančním zajištění rozšiřuje okruh aktiv způsobilých k zajištění o zvláštní druhy pohledávek, např. o úvěrové pohledávky. Transpoziční lhůta závisí na uveřejnění v Úředním věstníku (přibližně červen 2010, implementační lhůta přibližně prosinec 2010).

3.5 REGULACE RATINGOVÝCH AGENTUR

Evropská komise zveřejnila 12. listopadu 2008 návrh nařízení o regulaci ratingových agentur (CRA). Požadavky na CRA navrhované v nařízení nejsou zásadně nové. Vychází především z IOSCO (Kodex chování CRA) a z již zavedených požadavků kladených na rating a na CRA v rámci Basel II. S ohledem na nové poznatky ze současné finanční krize jsou přidány ještě některé další požadavky, které detailněji vymezují činnost CRA. Podstatná část textu nařízení je věnována procesu registrace a dohledu CRA. Jde o novou povinnost orgánů dohledu a nové povinnosti má také přiděleny CESR. Gestorem za ČR pro projednávání návrhu nařízení v Radě EU je Ministerstvo financí, kterému ČNB poskytuje svá stanoviska.

3.6 MEZINÁRODNÍ ÚČETNÍ STANDARDY

IASB vydala 13. října 2008 novelu IAS 39 a IFRS 7, která se týká přesunů mezi kategoriemi finančních nástrojů. Podle novelizovaného ustanovení je možné reklasifikovat finanční nástroj z podkategorie k obchodování, která je v rámci kategorie finančních aktiv nebo finančních závazků, v reálné hodnotě přes výkaz zisku a ztráty. Podmínkou je, že finanční nástroj není nadále držen za účelem prodeje či zpětné koupě v blízké budoucnosti. Je ponecháno na rozhodnutí účetní jednotky, zda finanční nástroj po vyjmutí z podkategorie k obchodování zařadí do kategorie finančních aktiv k prodeji, tudíž jej nadále bude přeceňovat na reálnou hodnotu se zachycením zisků/ztrát z přecenění do vlastního kapitálu, nebo do kategorií finančních aktiv oceňovaných naběhlou hodnotou. Reklasifikace může být použita například u nástrojů složených z hostitelského nástroje a vloženého derivátu.

Avšak nadále není možné reklasifikovat derivát z kategorie finančních aktiv nebo finančních závazků v reálné hodnotě přes výkaz zisku a ztráty. Není také možné reklasifikovat finanční nástroj z kategorie finančních aktiv nebo finančních závazků v reálné hodnotě přes výkaz zisku a ztráty, pokud při počátečním zachycení byl finanční nástroj zařazen do této kategorie při využití „*fair value option*“.

Odpovídající nařízení Evropské komise bylo dne 16. října 2008 uveřejněno v Úředním věstníku s účinností od 17. října 2008. Tím nedošlo k rozdílu mezi IFRS vydanými IASB a IFRS upravenými právem ES. Česká národní banka tyto změny nepodpořila.

4. PŘÍMÝ DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2008

4.1 LICENČNÍ, SCHVALOVACÍ A POVOLOVACÍ ČINNOST

(informace a číselné údaje o jednotlivých druzích schvalovací činnosti)

Sektor úvěrových institucí⁶

Česká národní banka obdržela v průběhu roku 2008 od regulovaných subjektů ze sektoru úvěrových institucí (bank, poboček bank a družstevních záložen) celkem 55 žádostí k zahájení správních řízení, z čehož bylo 20 podnětů od bank, 31 od družstevních záložen a 4 od ratingových agentur, žádajících o zápis do seznamu vedeného ČNB.

Pokud jde o sektor institucí elektronických peněz, náležejících dle kategorizace evropského práva též do tohoto sektoru, a které mohou vznikat na trhu v ČR podle zákona 124/2002 Sb., o platebním styku, nezaznamenala ČNB žádnou žádost a nevedla žádné správní řízení v tomto směru.

V průběhu roku bylo v rámci uvedených řízení vydáno celkem 52 správních rozhodnutí.

Tab. A.I – Počty správních řízení

Přecházejících z 2007	Zahájených	Ukončených	Počet v roce 2008
2	55	54	3

Nejpodstatnějším a významným počinem bylo udělení bankovní licence v dubnu 2008 žadateli První česko-ruská banka a. s. pro její 100% dceřinou společnost v České republice, a to pro Banku mezinárodní spolupráce a. s.,⁷ po šestileté odmlce v oblasti nově zakládaných bank v ČR (předchozí udělená bankovní licence je z roku 2002, pro Wüstenrot hypoteční banku a. s.). Na českém bankovním trhu začíná po čtyřletém úsilí vůbec poprvé operovat banka s ruským akcionářem. ČNB vedla s tímto žadatelem postupně od roku 2004 celkem tři správní řízení, z toho jedno bylo zastaveno, jedno zamítnuto a teprve tato žádost byla úspěšná. Banka by měla svou činnost zahájit naplno v dubnu 2009.

Další důležitá správní rozhodnutí se týkala dvou změn bankovní licence a jedné změny povolení působit jako družstevní záložna rozšířením povolených činností, a to v případě J&T BANKA, a.s. (jedná se o rozšíření o některé investiční služby, neboť tato banka má zároveň i povolení obchodníka s cennými papíry), stavební spořitelny Modrá pyramida, a. s. (rozšíření o zajišťovací operace banky) a jedné družstevní záložny (Vojenská družstevní záložna).

Rok 2008 byl i nadále ve znamení pokračující koncentrace sektoru bank. Na trhu došlo k významným fúzím, čemuž předchází složitější a vícenásobné správní rozhodování ČNB umožňující tyto transakce. Došlo ke spojení eBanky, a. s. (zanikající subjekt) a Raiffeisenbanky a. s. a ke sloučení stavebních spořitelen Raiffeisen stavební spořitelny a. s. a HYPO stavební spořitelny, a. s. (zanikající subjekt).

⁶ Podrobně viz Část B, Kapitola 2.1 Struktura bankovního sektoru a Kapitola 3 Vývoj sektoru družstevních záložen.

⁷ V dubnu 2009 banka změnila své obchodní jméno na Evropsko-ruská banka.

Největší počet řízení se tradičně vztahuje k předchozím souhlasům k nabytí kvalifikované účasti na již existující bance či k obsahově podobnému vložení dalšího členského vkladu do družstevní záložny. Takovýchto schvalovacích rozhodnutí vydala v roce 2008 ČNB celkem 15. K významným akvizicím v této oblasti patřil majetkový vstup německé Landesbank Baden-Württemberg do banky BAWAG Bank a. s. (včetně změny názvu této banky na LBBW Bank).

Na počátku roku 2008 byla dokončena, po složitém vícenásobném správním řízení, transformace Citibank, a. s. na pobočku irské banky Citibank Europe plc, působící v ČR v rámci jednotné licence (výkon práva usazení v jiném členském státě EU).

Tab. A.II – Vývoj počtu subjektů v sektoru úvěrových institucí

	Stav k 31. 12. 2007	Přírůstek	Úbytek	Stav k 31. 12. 2008
Banky	23 (z toho šest SS)	1	3	21 (z toho pět SS)
Pobočky zahraničních bank (JL)	14	2		16
Družstevní záložny	19		2	17

Poznámka: SS (stavební spořitelna), JL (princip jednotné licence v EU)

V roce 2008 byla vedena též správní řízení s žadatelskými ratingovými agenturami Fitch, Moody's a Standard & Poor's o zápis do seznamu vedeného ČNB. Zápis do takového seznamu vytváří prostor pro banky vybrat si příslušné zapsané agentury pro potřeby výpočtů kapitálových požadavků pro hodnocení úvěrového rizika či operačního rizika v rámci kapitálového konceptu Basel II.

Zbývající správní řízení zahrnovala regulatorní souhlasy pro vedoucí osoby některých orgánů úvěrové instituce či souhlasy se snížením členského vkladu, zrušení záložny DOMOV, změně adresy v zahraničí aj.

Využívání práva svobody usazování dle evropské legislativy na základě jednotné licence v jiném členském státu Evropské unie se v roce 2008 oproti roku 2007 nezměnilo. Jedna tuzemská banka (J&T BANKA, a.s.) působí ve formě pobočky na území Slovenska a čtyři tuzemské družstevní záložny (Fio, Unibon, WPB a Prague Credit Union SD) operují na území Slovenska, Polska, Maďarska a Kypru.

Sektor kolektivního investování a penzijních fondů

Ve sledovaném období pokračoval trend vstupu nových subjektů do sektoru kolektivního investování, jenž souvisel především s novelou zákona o kolektivním investování účinnou od 26. května 2006, která odstranila překážky pro zakládání speciálních fondů nemovitostí (určených pro veřejnost) a speciálních fondů kvalifikovaných investorů. V roce 2008 byl zájem především o zakládání, resp. vytváření speciálních fondů kvalifikovaných investorů (ve formě investičních i podílových fondů) se zaměřením na investice do nemovitostí a nemovitostních společností.

Tab. A.III – Vývoj počtů subjektů v sektorech kolektivního investování a penzijních fondů (aktivně působících nebo s nově uděleným povolením)

	Stav k 31. 12. 2007	Přírůstek	Úbytek	Stav k 31. 12. 2008
Investiční společnosti	18	2 i)	0	20
Investiční fondy	7	9	0	16 ii)
Otevřené podílové fondy	121	30	9	142
z toho: standardní fondy	38	3	0	41
Uzavřené podílové fondy	0	2	0	2
Penzijní fondy	11	0	1 iii)	10
Depozitáři	8	0	0	8

i) Investiční společnosti Fortius Global Investments, investiční společnost, a. s., bylo uděleno povolení k činnosti rozhodnutím ČNB ze dne 21. 12. 2007, které nabylo právní moci dne 8. 1. 2008.

ii) Dva z uvedených investičních fondů (KZP uzavřený investiční fond a. s. a MAO, uzavřený investiční fond, a. s.) nebyly k 31. 12. 2008 zapsány do obchodního rejstříku.

iii) K 31. 12. 2007 zanikl bez likvidace sloučením Zemský penzijní fond, a. s., k 1. 1. 2008 bylo o 1 penzijní fond méně. Nástupnickou společností je ČSOB Penzijní fond Progres, a. s., člen skupiny ČSOB.

V průběhu roku 2008 bylo v oblasti kolektivního investování vedeno následujících 221 správních řízení:

- tři správní řízení o udělení povolení k činnosti investiční společnosti (povolení k činnosti získala pouze jedna nová investiční společnost Hanover Asset Management, investiční společnost, a. s., dvě řízení nebyla v roce 2008 ukončena);
- 15 správních řízení o udělení povolení k činnosti investičního fondu (povolení bylo uděleno devíti investičním fondům: UNIMEX GROUP, uzavřený investiční fond, a. s., IMPERA ŽSD, uzavřený investiční fond, a. s., MBI, uzavřený investiční fond, a. s., Arca Capital CEE, uzavřený IF, a. s., Výnosový uzavřený investiční fond, a. s., Pozemkový uzavřený investiční fond, a. s., KZP uzavřený investiční fond, a. s., LUCROS uzavřený investiční fond, a. s. a MAO, uzavřený investiční fond, a. s.⁸; jedno řízení bylo na žádost účastníka řízení zastaveno a čtyři řízení nebyla do konce roku 2008 ukončena);
- 34 správních řízení o udělení povolení k vytvoření otevřeného nebo uzavřeného podílového fondu (z toho dvě řízení nebyla do konce roku 2008 ukončena);
- dvě správní řízení o udělení povolení ke sloučení podílových fondů (z toho jedno řízení bylo na žádost účastníka řízení zastaveno a jedno řízení do konce roku 2008 nebylo ukončeno);
- šest správních řízení o odnětí povolení k vytvoření otevřeného podílového fondu (z toho jedno řízení nebylo do konce roku 2008 ukončeno);
- 120 správních řízení o schválení změny statutu fondu kolektivního investování (z toho čtyři řízení byla na žádost účastníka zastavena a devět řízení nebylo do konce roku 2008 ukončeno s tím, že ve třech řízeních bylo vydáno zamítavé rozhodnutí v 1. stupni (na úrovni sekce licenčních a sankčních řízení ČNB), proti kterým byl podán rozklad k 2. stupni (k bankovní radě ČNB) a rozkladové řízení do konce roku 2008 nebylo ukončeno);
- devět správních řízení o udělení souhlasu k nabytí kvalifikované účasti na investiční společnosti nebo investičním fondu (jedno řízení bylo na žádost účastníka řízení zastaveno a jedno řízení nebylo ukončeno);
- 21 správních řízení o udělení předchozího souhlasu k výkonu funkce vedoucí osoby investiční společnosti nebo investičního fondu (z toho tři řízení nebyla do konce roku 2008 ukončena);
- deset správních řízení o udělení povolení k veřejnému nabízení cenných papírů zahraničního speciálního fondu (z toho dvě řízení byla zastavena na žádost účastníka řízení);
- jedno správní řízení o schválení změny depozitáře podílového fondu.

8 MAO, uzavřenému investičního fondu, a. s., bylo v průběhu roku 2008 uděleno povolení k činnosti investičního fondu dvakrát, první rozhodnutí nebylo konzumováno, neboť zakladatel nezapsal IF včas do obchodního rejstříku.

Tab. A.IV – Počty správních řízení v sektorech kolektivního investování a penzijních fondů

Počet správních řízení přecházejících z 2007	Počet správních řízení zahájených v 2008	Počet správních řízení ukončených v 2008	Počet správních řízení přecházejících do 2009
21	238	234	25

V oblasti penzijního připojištění nedošlo v roce 2008 k výrazným změnám, což je v souladu s dosavadním vývojem v sektoru a tudíž i charakterem vydávaných rozhodnutí. Počet penzijních fondů v důsledku sloučení klesl z 11 na 10. V roce 2008 bylo v oblasti penzijního připojištění vedeno následujících 38 správních řízení:

- dvě správní řízení o udělení povolení ke vzniku a činnosti penzijního fondu (z toho jedno správní řízení (žadatel Slavia pojišťovna a. s.) bylo ukončeno zpětvzetím žádosti a jedno řízení (žadatel KKCG Finance B.V.) nebylo do konce roku 2008 ukončeno);
- dvě správní řízení o udělení předchozího souhlasu společnosti Société Beaujon k nabytí více než 10 % na základním kapitálu společnosti AXA penzijní fond, a. s. (z toho jedno řízení bylo zastaveno z důvodu zpětvzetí žádosti účastníkem řízení pro neúplnost podání a jedno řízení nebylo v roce 2008 ukončeno);
- jedno správní řízení o schválení změny statutu společnosti Generali penzijní fond a. s.;
- 33 správních řízení o udělení předchozího souhlasu s volbou osoby do orgánu penzijního fondu včetně znovuzvolení stávajících členů orgánů penzijních fondů (z toho 6 řízení bylo zastaveno z důvodu zpětvzetí žádosti účastníkem řízení pro neúplnost podání).

Tab. A.V – Vývoj počtu subjektů v sektoru poskytovatelů investičních služeb

	Stav k 31. 12. 2007	Přírůstek	Úbytek	Stav k 31. 12. 2008
CELKEM	44	1	7	38
Nebankovní obchodníci s cennými papíry	31	0	4	27
Obchodníci s CP - banky	13	1	3	11

V oblasti poskytovatelů investičních služeb bylo na počátku roku 2008 evidováno celkem 44 subjektů s povolením k činnosti obchodníka s cennými papíry podle § 5 zákona 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, z toho bylo 13 bank. V průběhu roku 2008 bylo uděleno jedno nové povolení k výkonu činnosti obchodníka s cennými papíry (GE Money Bank, a. s.). Jedno povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry bylo odňato pro pozbytí předpokladů pro udělení povolení. (Burzovní společnost pro kapitálový trh, a. s.) a ve třech případech povolení zaniklo na základě změny předmětu podnikání. Dva bankovní obchodníci s cennými papíry zanikli v důsledku fúze (eBanka, a. s., Živnostenská banka, a. s.) a v jednom případě byla odňata licence na vlastní žádost (Citibank, a. s.). Na konci roku 2008 ČNB evidovala 38 obchodníků s cennými papíry, z toho 11 bank.

Tab. A.VI – Vývoj počtu správních řízení v sektoru poskytovatelů investičních služeb

Počet správních řízení přecházejících z 2007	Počet správních řízení zahájených v 2008	Počet správních řízení ukončených v 2008	Počet správních řízení přecházejících do 2009
183 (z toho 1 řízení z 2004)	178	346	15

V roce 2008 vydala ČNB v oblasti poskytování investičních služeb celkem 346 prvostupňových rozhodnutí, přičemž více než polovinu tvořila rozhodnutí o udělení registrace investičního zprostředkovatele.

Ve třech případech bylo vydáno rozhodnutí o schválení dražebního řádu, resp. jeho změny. Udělení předchozího souhlasu k výkonu funkce vedoucí osoby obchodníka s cennými papíry se týkalo 12 rozhodnutí. V jednom případě byla žádost o předchozí souhlas k výkonu funkce vedoucí osoby zamítnuta. ČNB vydala dvě rozhodnutí o zamítnutí žádostí o předchozí souhlas k výkonu funkce vedoucí osoby finanční holdingové osoby. Ve dvou případech vydala ČNB předchozí souhlas k nabytí kvalifikované účasti na obchodníkovi s cennými papíry. V jednom případě ČNB žádost o předchozí souhlas k nabytí kvalifikované účasti na obchodníkovi s cennými papíry zamítla.

Další rozhodnutí vydaná v oblasti poskytování investičních služeb se převážně týkala vydání či rozšíření případně zrušení povolení k činnosti makléře (32 udělení a rozšíření; čtyři odejmutí), registrace investičních zprostředkovatelů (40 zrušení a jedno zamítnutí).

Osob s povolením k činnosti makléře podle § 14 odst. 1 ZPKT bylo počátkem roku 2008 evidováno 1917. V průběhu sledovaného období bylo nově vydáno 30 povolení a ve čtyřech případech byla povolení odňata. V průběhu roku 2008 ČNB organizovala makléřské zkoušky, bylo vypsáno 19 termínů zkoušek, kterých se zúčastnilo 169 osob (uspělo 74, neuspělo 81, ke zkoušce se nedostavilo 14 osob).

Dne 1. července 2008 nabyla účinnosti novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu 230/2008 Sb., která transponovala směrnici MiFID. Podle přechodného ustanovení čl. II bod 25 a 32 novely všechna povolení k činnosti makléře ex lege zanikla a všechna nedokončená řízení byla zastavena. ČNB již povolení k činnosti makléře udělovat nebude. ČNB současně přestala organizovat makléřské zkoušky. Novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu současně upravuje nový přístup k zajištění odbornosti osob, pomocí kterých obchodník s cennými papíry vykonává své činnosti.

Sektor pojišťoven

Povolovací a schvalovací činnosti České národní banky podléhají tuzemské pojišťovny, zajišťovny a pojišťovny z třetích států (státy mimo EU/EHP).

Ke konci roku 2008 podléhalo dohledu České národní banky celkem 35 tuzemských pojišťoven (vč. České kanceláře pojistitelů) a jedna zajišťovna. V omezeném rozsahu podléhalo dohledu ČNB také 18 poboček pojišťoven, v tom 17 ze států EU/EHP a jedna pobočka z třetí země (ze Švýcarska).

Tab. A.VII – Vývoj počtu subjektů v sektoru pojištnictví

	Stav k 31. 12. 2007	Přírůstek	Úbytek	Stav k 31. 12. 2008
POJIŠŤOVNY (vč. poboček a zajišťoven)	53	2	1	54
v tom:				
tuzemské pojišťovny	35	0	0	35
pobočky pojišťoven z EU/EHP	17	1	1	17
pobočky pojišťoven z třetích zemí	1	0	0	1
zajišťovny	0	1	0	1

Česká národní banka jako orgán dohledu v pojištnictví vedla v roce 2008 celkem 92 licenčních správních řízení, přičemž do konce roku 2008 vydala 88 správních rozhodnutí.

Tab. A.VIII – Počty správních řízení

Počet správních řízení přecházejících z 2007	Počet správních řízení zahájených v 2008	Počet správních řízení ukončených (i nepravomocně) v 2008	Počet správních řízení přecházejících do 2009 (nevydaná rozhodnutí v 2008)
10	82	88	4

Celkovou nabídku pojistného trhu rozšířily tři nové subjekty. V roce 2008 se držitelkou historicky první licence tuzemské zajišťovny stala společnost VIG Re zajišťovna, a. s., která pod křídly koncernu Vienna Insurance Group získala od ČNB povolení k provozu zajišťovací činnosti pro veškerá odvětví životního i neživotního pojištění, jakož i k provozu činností s nimi souvisejících. Rady poskytovatelů pojišťovacích služeb byly dále nově rozšířeny o AXA pojišťovnu, a. s. a Wüstenrot pojišťovnu, a. s., které jsou dle svých nově získaných pojistných licencí oprávněny k provozu zajišťovací činnosti v rámci většiny odvětví neživotního pojištění. Koncerny AXA a Wüstenrot tak rozšiřují své dosavadní působení v českém pojištnictví ze sféry životního pojištění nově též na oblast pojištění neživotního.

Vedle vstupu nových subjektů na trh byl rok 2008 též ve znamení rozšiřování činností pojišťovacích ústavů, které na tuzemském pojišťovacím trhu již působily. Česká národní banka vyhověla celkem devíti žádostem o rozšíření pojistné licence. Schválena byla rozšíření činnosti jak o nová odvětví životní (PRVNÍ AMERICKO-ČESKÁ POJIŠŤOVNA, a. s.), neživotní (Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a. s., Slavia Pojišťovna, a. s., MAXIMA pojišťovna, a. s.), životní i neživotní (VICTORIA VOLKSBANKEN pojišťovna, a. s., Generali Pojišťovna, a. s.), tak o činnosti s pojišťovací činností související (ČSOB Pojišťovna, a. s., člen holdingu ČSOB, POJIŠŤOVNA CARDIF PRO VITA, a. s. a Triglav Pojišťovna, a. s.).

Česká národní banka v roce 2008 odejmula pojistnou licenci společnosti AIG CZECH REPUBLIC pojišťovně, a. s., která v roce 2007 z organizačních důvodů převedla celý svůj pojistný kmen na francouzskou společnost AIG EUROPE S.A., působící v ČR prostřednictvím pobočky AIG EUROPE, S.A., pobočka pro ČR. AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna a. s. již v roce 2008 žádnou zajišťovací činnost nevykonávala. V roce 2008 bylo též zúženo povolení k provozu zajišťovací činnosti Komerční pojišťovny, a. s. v rozsahu činností, které nebyly dlouhodobě pojišťovnou provozovány. V obou případech byla licence odejmuta na základě žádosti pojišťovny a neměla sankční charakter.

K nejvýznamnějším počínům v oblasti nabývání kvalifikovaných účastí na pojištných lze řadit sloučení pojišťovacích aktivit skupin Generali a PPF ve střední a východní Evropě do společného podniku. Mezi rovnou desítkou předchozích souhlasů vydaných ČNB v roce 2008 přední místo zaujímají rozhodnutí schvalující ovládnutí České pojišťovny, a. s., České pojišťovny ZDRAVÍ a. s. a Generali Pojišťovny, a. s. společným podnikem Generali PPF Holding B.V., ve kterém je účastnický podíl skupin Generali a PPF v poměru 51:49. Dohledový orgán uděloval souhlasy jak s vnitroskupinovými převody kvalifikovaných účastí (převody v rámci skupiny ERGO týkající se Evropské Cestovní Pojišťovny, a. s. a VICTORIA VOLKSBANKEN pojišťovny, a. s., či ovládnutí AXA životní pojišťovny, a. s. společností Société Beaujon náležící do koncernu AXA), tak se vstupem nových akcionářů (ovládnutí Pojišťovny České spořitelny, a. s. společností WIENER STÄDTISCHE Versicherung AG Vienna Insurance Group).

Dalšími rozhodnutími je schválení fúze společnosti Generali pojišťovny, a. s., s dceřinou společností Generali Real Estate, s. r. o., či udělení souhlasu s jinou skladbou finančního umístění pro Českou kancelář pojistitelů a Kooperativu pojišťovnu, a. s., Vienna Insurance Group.

Česká národní banka vydala 61 rozhodnutí, kterými udělila předchozí souhlas k členství ve statutárním či dozorčím orgánu pojišťovny či zajišťovny.

V roce 2008 vedla ČNB 23 správních řízení ve věci zápisu/vyškrtnutí do/ze seznamu odpovědných pojistných matematiků (OPM), celkem bylo 17 OPM vyškrtnuto a pět OPM zapsáno do seznamu (jeden bude zapsán v únoru 2009). Ke konci roku 2008 bylo zapsáno do seznamu OPM vedeném ČNB celkem 48 OPM.

Oblast emisí cenných papírů a regulovaných trhů

Na počátku roku 2008 bylo evidováno 87 společností, jejichž cenné papíry byly přijaty k obchodování na regulovaném trhu (emitenti kótovaných cenných papírů), z toho bylo 17 společností se sídlem mimo ČR a jeden se sídlem mimo EU. V průběhu roku 2008 se počet emitentů kótovaných cenných papírů snížil o 21, především v důsledku rozhodnutí organizátorů regulovaných trhů o vyřazení 14 emisí cenných papírů z obchodování na regulovaném trhu z důvodu neplnění podmínek pro přijetí k obchodování (zejména z důvodu nízké likvidity). Počet licencovaných organizátorů regulovaného trhu (RM-Systém, a. s., Burza cenných papírů, a. s.) a vypořádacích systémů (SVYT, Systém krátkodobých dluhopisů a UNIVYC) zůstal oproti roku 2007 nezměněn.

Tab. A.IX – Vývoj počtu emisí cenných papírů a regulovaných trhů

	Stav k 31. 12. 2007	Přírůstek	Úbytek	Stav k 31. 12. 2008
Emitenti kótovaných cenných papírů	87	2	21	68
z toho: zahraniční	17	2	1	18
Organizátoři regulovaného trhu	2	0	0	2
Vypořádací systémy	3	0	0	3

V průběhu roku 2008 vydala ČNB v oblasti emisí cenných papírů a regulovaných trhů celkem 150 prvostupňových rozhodnutí.

Většinu z těchto rozhodnutí (97) tvořila rozhodnutí z oblasti emisí cenných papírů o schválení dokumentů v souvislosti s novými emisemi cenných papírů, tj. emisních podmínek dluhopisů podle zákona 190/2004 Sb., o dluhopisech, prospektů cenných papírů a jejich kombinací pro účely veřejné nabídky a přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu podle ZPKT. V případě emisních podmínek dluhopisů se jedná o formální kontrolu náležitostí tohoto dokumentu. V případě schvalování prospektů cenných papírů se kontroluje plnění podmínek stanovených nařízením Evropské komise 809/2004.

Vedle těchto schvalovacích správních řízení bylo v roce 2008 vedeno i 11 řízení ve vztahu k informační povinnosti emitentů kótovaných cenných papírů, a to zejména ve věci povolení zúžení rozsahu výroční zprávy osm řízení.

V oblasti nabídek převzetí bylo v roce 2008 zahájeno 27 správních řízení a vydáno 30 správních rozhodnutí (tři správní řízení přešla z roku 2007). Jednalo se o 22 rozhodnutí v souvislosti s udělováním předchozích souhlasů se zdůvodněním výše protiplnění při uplatnění práva výkupu účastnických cenných papírů (tzv. vytěsnění, squeeze-out) a osm rozhodnutí v souvislosti s nabídkami převzetí týkajícími se kótovaných účastnických cenných papírů. Nejvýznamnějšími správními řízeními byla řízení ohledně vytěsnění ve společnostech PARAMO, a. s. a SPOLANA, a. s. a dále v souvislosti s nabídkami převzetí ve společnostech ZENTIVA N.V. a ECM Real Estate Investments A.G.

Tab. A.X – Vývoj počtu správních řízení v oblasti emisí cenných papírů a regulovaných trhů

Počet správních řízení přecházejících z 2007	Počet správních řízení zahájených v 2008	Počet správních řízení ukončených v 2008	Počet správních řízení přecházejících do 2009
9	141	144	6

K 1. dubnu 2008 došlo k významné novelizaci právní úpravy, která s sebou přinesla ukončení dohledu ČNB nad vytěsněním v případě nekótovaných akciových společností a dále rozsáhlou změnu právní úpravy nabídek převzetí v souvislosti s transpozicí směrnice 2004/25/ES, o nabídkách převzetí.

Z hlediska tržní infrastruktury bylo v roce 2008 nejvýznamnějším rozhodnutím vyhovění žádosti společnosti Wiener Börse AG, organizátora regulovaného trhu v Rakouské republice, o udělení předchozího souhlasu s nabytím kvalifikované účasti na organizátoru regulovaného trhu, společnosti Burza cenných papírů Praha, a. s. V této souvislosti byl též udělen jeden předchozí souhlas s výkonem funkce vedoucí osoby. ČNB dále vyhověla dvěma žádostem společnosti UNIVYC, a. s. o schválení změn pravidel vypořádacího systému.

Na počátku roku 2008 bylo zahájeno řízení o udělení povolení k činnosti centrálního depozitáře cenných papírů. V současné době žadatel zpracovává podklady pro udělení povolení. Ve druhé polovině roku 2008 bylo zahájeno správní řízení s Energetickou burzou Praha o povolení k činnosti organizátora regulovaného trhu pro některé komoditní deriváty. Toto správní řízení bylo ukončeno v lednu 2009 vydáním souhlasného rozhodnutí. V souvislosti s tímto správním řízením bylo rovněž v lednu 2009 ve správním řízení rozhodnuto o rozšíření povolení k provozování vypořádacího systému UNIVYC, a. s., a to ve vztahu k příslušným derivátovým nástrojům.

4.2 NOTIFIKACE (V REŽIMU JEDNOTNÉ LICENCE)

Vstup ČR do EU v roce 2004 otevřel tuzemský finanční trh též dalším subjektům, které mohou využívat svobodu volného pohybu služeb na základě jednotné licence (evropského pasu)⁹.

V průběhu roku 2008 obdržela ČNB celkem 734 oznámení zahraničních regulátorů o notifikacích přeshraničního poskytování služeb, z tohoto počtu bylo 57 bank (z toho šest institucí elektronických peněz), 80 pojišťoven¹⁰, 271 fondů kolektivního investování, čtyři investiční společnosti a 322 poskytovatelů investičních služeb.

Svoji činnost ukončily v roce 2008 v rámci přeshraničního poskytování služeb tři banky, čtyři pojišťovny, jedna investiční společnost a 181 zahraničních fondů (fondů kolektivního investování).

Současně byl příslušnému orgánu dohledu ze zemí EU oznámen záměr jedné tuzemské pojišťovny provozovat pojišťovací činnost na jejich území na základě svobody dočasně poskytovat své služby.

Tab. A.XI – Notifikace o přeshraničním poskytování služeb (stav ke konci roku)

	2007	2008
Banky	198	252
z toho: instituce elektronických peněz	6	12
Pojišťovny	478	554 i)
Fondy	1 479	1 569
Investiční společnosti	37	40
Poskytovatelé investičních služeb	518	840

i) Z toho je 122 poboček těchto pojišťoven v EU/EHP.

⁹ Podrobně o jednotné licenci viz <http://www.cnb.cz> – Dohled nad finančním trhem – Bankovní dohled – Bankovní dohled – Výklad ČNB k jednotné bankovní licenci.

¹⁰ V pojišťovnictví se takto notifikují nejen samotné pojišťovny, ale také jejich pobočky působící v ostatních státech EU/EHP. Za rok 2008 byl ČNB oznámen zahraničními regulátory úmysl celkem 22 poboček poskytovat služby na území ČR (toto číslo je zahrnuto v celkovém počtu 80 oznámení).

V oblasti notifikací emisních prospektů obdržela ČNB celkem 166 notifikací od zahraničních regulátorů.

Během roku 2008 obdržela ČNB rovněž oznámení o úmyslu provozovat činnost na území České republiky v případě 1 297 pojišťovacích zprostředkovatelů s domovským členským státem jiným než je ČR (z toho 1 239 ze SR).

4.3 REGISTRAČNÍ ČINNOST

Ke konci roku 2008 bylo zaregistrováno v ČR podle § 39 zákona o České národní bance celkem 26 zastoupení zahraničních bank a finančních institucí (dvě reprezentace ukončily v průběhu roku 2008 svou činnost, jedna se nově zaregistrovala), které nemají oprávnění podnikat v sektoru bankovníctví v ČR, ale zprostředkovávají a propagují služby svých bank na našem území.

V průběhu roku 2008 bylo podle § 30 zákona o podnikání na kapitálovém trhu vydáno 1 885 registrací a 33 jich bylo zrušeno. Současně bylo ex lege zrušeno 2 334 registrací vzhledem k zapsání těchto osob do seznamu tzv. vázaných zástupců (novela ZPKT účinná od 1. července 2008). Ke konci roku 2008 evidovala ČNB celkem 12 873 investičních zprostředkovatelů.

Novelou zákona o podnikání na kapitálovém trhu 230/2008 Sb. byl od 1. července 2008 zaveden institut vázaného zástupce, tj. nový typ poskytovatele investičních služeb, který zastupuje obchodníka s cennými papíry, investičního zprostředkovatele nebo investiční společnost. V průběhu roku 2008 ČNB zapsala do seznamu vázaných zástupců 3 639 osob a provedla výmaz 129 osob. K 31. 12. 2008 ČNB evidovala celkem 3 510 vázaných zástupců.

Do registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí bylo zapsáno v roce 2008 celkem 18 702 zprostředkovatelů, z toho 91 pojišťovacích agentů a 59 pojišťovacích makléřů.¹¹ Ke konci roku 2008 v něm bylo evidováno celkem 86 232 pojišťovacích zprostředkovatelů, z čehož bylo 7 118 ze zahraničí (k 31. 12. 2007 bylo 78 661 aktivních pojišťovacích zprostředkovatelů). V souvislosti s touto agendou zajišťuje ČNB odborné zkoušky pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře (účelem je ověřit odbornou způsobilost k výkonu této činnosti na středním či vyšším kvalifikačním stupni). Těchto zkoušek se zúčastnilo celkem 627 uchazečů, z nichž 610 uspělo.

4.4 SANKČNÍ ČINNOST

Činnost v oblasti sankčních řízení byla i v roce 2008 nedílnou součástí dohledu nad finančním trhem a spočívala v prošetřování podnětů k zahájení správních řízení, v rozhodování o zahájení správního řízení či o odložení věci a ve vedení správních řízení v prvním stupni, ve kterých byly uloženy pokuty, opatření k nápravě či odňata povolení a rušeny registrace.

Součástí práce je i komunikace s orgány činnými v trestním řízení včetně zpracování podkladů a stanovisek a dále i komunikace s Finančním a analytickým útvarům MF ohledně problematiky praní špinavých peněz a financování terorismu. Nelze opomenout ani mezinárodní spolupráci zejména v oblasti neoprávněného podnikání na finančním trhu s ostatními orgány dohledu.

¹¹ Registr pojišťovacích zprostředkovatelů je dostupný na internetových stránkách ČNB www.cnb.cz – Dohled nad finančním trhem – Dohled v pojišťovníctví – Registr pojišťovacích zprostředkovatelů.

Tab. A.XII – Celkový přehled vedených sankčních správních řízení

Počet správních řízení přecházejících z 2007	Počet správních řízení zahájených v 2008	Počet správních řízení pravomocně ukončených v 2008	Počet správních řízení přecházejících do 2009
21	48 i)	47	22

i) Dvě pravomocně ukončená správní řízení byla v roce 2008 obnovena.

V oblasti dohledu nad úvěrovými institucemi byla v roce 2008 zahájena celkem dvě sankční správní řízení, a to pro nedostatky v řídicím a kontrolním systému a ve vedení účetnictví banky a z důvodu nepředložení schválené výroční zprávy záložny do ČNB ve stanovené lhůtě.

V oblasti kapitálového trhu bylo v roce 2008 zahájeno 22 sankčních správních nebo přestupkových řízení. Ze zásadních řízení vedených se subjekty podnikajícími na kapitálovém trhu lze uvést řízení o činnosti obchodníka s CP při realizaci zpětného odkupu akcií. Jednalo se o první případ svého druhu, který byl na kapitálovém trhu v ČR řešen. Dále případ tzv. „černého kolektivního investování“, precedenčně významného s ohledem na posuzování této činnosti do budoucna jako neoprávněného, a to ve vztahu k obsahu a formám těchto činností (způsoby shromažďování prostředků, prezentace a propagace účelu tohoto shromažďování, návratnosti investice a zisk investora ve vztahu k aktivům a „slibovanému“ zhodnocení).

V roce 2008 nabylo právní moci 21 rozhodnutí z oblasti kapitálového trhu. Z významných pravomocně ukončených případů lze uvést:

- celkem pět rozhodnutí týkajících se porušení povinnosti učinit nabídku převzetí majitelům kótovaných cenných papírů cílové společnosti,
- rozhodnutí ve správním řízení vedeném pro porušení povinnosti oznámit manažerské obchody.

V roce 2008 byly pravomocně uloženy peněžité pokuty v celkové výši 2 100 000 Kč.

V oblasti sankčních řízení v pojišťovnictví byla v roce 2008 zahájena celkem čtyři správní řízení, z toho jedno správní řízení pro porušení povinnosti pojišťovacího zprostředkovatele, dvě správní řízení ve věci zrušení mimořádné vykazovací povinnosti pojišťovny a jedno správní řízení pro nesplnění opatření k nápravě. Dále nabylo právní moci dvě rozhodnutí o zrušení mimořádné vykazovací povinnosti pojišťovny.

V roce 2008 bylo zahájeno 18 správních řízení pro porušení devizových předpisů.

ČNB pravomocně rozhodla v roce 2008 (vydáním rozhodnutí nebo příkazu) ve 24 sankčních správních řízeních, z toho v 22 případech byla uložena pokuta, v jednom případě byla odejmuta devizová licence a v jednom případě bylo správní řízení zastaveno. Celková výše uložených pokut činí 400 000 Kč.

V roce 2008 bylo zahájeno celkem 56 správních řízení a vydáno celkem 113 pravomocných rozhodnutí ve věci zrušení zápisu v registru pojišťovacích zprostředkovatelů pro nedoložení odborné způsobilosti pojišťovacích zprostředkovatelů.

V roce 2008 bylo vedeno celkem pět správních řízení ve věci jmenování likvidátora dohlížených subjektů v likvidaci a pět správních řízení ve věci zápisu do seznamu nucených správců a likvidátorů vedeného ČNB.

Monitorování subjektů finančního trhu v likvidaci

ČNB monitoruje průběh likvidací subjektů finančního trhu na základě zákonné informační povinnosti a dále ad-hoc vyžádanými informacemi. V roce 2008 byly vymazány z obchodního rejstříku tři družstevní záložny, jeden investiční fond a dvě investiční společnosti.

Družstevní záložna DOMOV na vlastní žádost vstoupila do likvidace, ČNB podala návrh soudu na jmenování likvidátora a současně určila odměnu za výkon funkce likvidátora. Dále vstoupila do likvidace na vlastní žádost pojišťovna AIG CZECH REPUBLIC, a.s., ČNB jmenovala jejího likvidátora a stanovila výši odměny.

Nový likvidátor byl jmenován v případě tří investičních fondů a jedné investiční společnosti. U jedné investiční společnosti a jednoho investičního fondu, kdy majetek nepostačoval k úhradě nákladů likvidace, byla realizována výplata odměny a hotových výdajů likvidátora prostřednictvím MF ČR. V případě jedné investiční společnosti s nulovým majetkem byla prostřednictvím MF poskytnuta záloha na hotové výdaje likvidátora. U jedné investiční společnosti bylo zahájeno insolvenční řízení.

Do seznamu nucených správců a likvidátorů pro kapitálový trh vedeného ČNB byly zapsány tři fyzické osoby. Dvě řízení o zápis proběhla v sektoru pojišťovnictví (do seznamu nucených správců pro pojišťovny a seznamu likvidátorů pro pojišťovny). Jedna fyzická osoba byla zapsána (do seznamu likvidátorů), jedné byl zápis zamítnut.

Ostatní regulované subjekty

ČNB na základě zákona 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů (devizový zákon), dozoruje téměř 3 000 nebankovních devizových míst. Do této skupiny patří jak podnikatelé poskytující nákup či prodej cizí měny v hotovosti, tak subjekty zabývající se prováděním či zprostředkováním bezhotovostních obchodů s cizí měnou či poskytováním peněžních služeb.

Dne 1. července 2008 nabyl účinnosti zákon 130/2008 Sb., kterým se mění zákon 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Součástí této novely živnostenského zákona je též změna Přílohy 3, která obsahuje koncesované živnosti. V jejím důsledku mezi koncesované živnosti již nepatří směnářská činnost.

Dne 1. září 2008 nabyla účinnosti novela devizového zákona, která byla provedena zákonem 254/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Na základě novely došlo ke sjednocení oprávnění k nákupu a prodeji cizí měny v hotovosti. Směnářská činnost je v režimu novelizovaného devizového zákona definována jako poskytování služeb třetím osobám, jejichž předmětem je nákup nebo prodej bankovek, mincí nebo šeků v cizí nebo české měně za bankovky, mince nebo šeky v jiné měně.

Podle právní úpravy účinné do 31. srpna 2008 byla směnářská činnost vykonávána na základě koncesní listiny, která byla vydávána místně příslušným živnostenským úřadem a která podnikatele (fyzické či právnické osoby) opravňovala pouze k provádění nákupu cizí měny v hotovosti. Před udělením koncesní listiny si živnostenské úřady vyžádaly vyjádření ČNB. Nákup cizí měny mohli podnikatelé provozovat pouze v provozovnách a směnářských automatech, které byly předem schváleny ČNB. V roce 2008 ČNB vydala 44 vyjádření k udělení koncesní listiny, vyjádření ke schvalování provozoven bylo vydáno ve 123 případech. Celkový počet devizových míst s koncesní listinou na konci roku 2008 činil 2 514.¹² Dle údajů dostupných pobočkám ČNB z nich odhadem 48 % vykonávalo směnářskou činnost. Počet devizových míst je od roku 2002 stabilizovaný, ve srovnání s rokem 2007 došlo k jejich mírnému poklesu, rovněž i k poklesu počtu jejich provozoven, kterých bylo na konci roku 2008 celkem 2 313. Nižší počet provozoven oproti vydaným koncesním listinám je způsoben nevykonáváním směnářské činnosti držitelem koncesní listiny.

¹² V důsledku přechodného ustanovení k novele devizového zákona (čl. XXII bod 1 zákona 254/2008 Sb.) mohou subjekty s koncesí pro směnářskou činnost tuto činnost vykonávat do dne vydání rozhodnutí o registraci ke směnářské činnosti, nejdéle však po dobu 18 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona 254/2008 Sb., tj. nejdéle do 28. 2. 2010.

S účinností od 1. září 2008 provádí ČNB registrace ke směnářenské činnosti, tuto činnost vykonávají pobočky ČNB. V období od 1. září 2008 do 31. prosince 2008 obdržela ČNB celkem 90 žádostí o provedení registrace ke směnářenské činnosti, přičemž v 82 případech bylo žádosti vyhověno.¹³

O udělení devizových licencí k prodeji cizí měny za českou měnu v hotovosti rozhodovaly do 31. srpna 2008 územně příslušné pobočky ČNB. Novelizovaný devizový zákon však výše uvedený typ oprávnění již neupravuje, neboť prodej cizí měny se stal součástí institutu směnářenské činnosti. Ostatní devizové licence jsou nadále vydávány ústředím ČNB. V roce 2008 obdržela Česká národní banka 20 žádostí o udělení devizové licence. Většina žádostí o devizovou licenci byla ČNB vyřízena kladně, důvod zamítnutí žádostí spočíval v nesplnění podmínek pro vydání devizové licence. K 31. prosinci 2008 evidovala ČNB celkem 328 platných devizových licencí.

Nebankovní devizová místa mohou provádět směnářenskou činnost či bezhotovostní obchody s cizí měnou nebo poskytovat peněžní služby pouze v provozovnách, které byly k tomuto účelu ČNB předem zaevidovány. V období od 1. září 2008 do 31. prosince 2008 ČNB zaevidovala celkem 97 provozoven.

V roce 2008 udělila ČNB celkem šest povolení k vydávání elektronických peněz podle § 19 zákona 124/2002 Sb., o platebním styku. K 31. 12. 2008 tímto povolením disponovalo celkem 52 subjektů¹⁴ (jeden z nich je držitelem dvou povolení na různé produkty). ČR se řadí i nadále na přední místo mezi státy EU v počtu vydavatelů elektronických peněz. Převážnou většinu vydavatelů elektronických peněz tvoří dopravci (zejm. v autobusové dopravě), kteří vydávají čipové karty použitelné k placení jízdného mezi regiony u jiných dopravců. Na konci roku 2008 vydávaly tři společnosti elektronické peníze k placení prostřednictvím internetu a jedna společnost tímto způsobem umožňuje zaměstnancům čerpání peněžních prostředků ze sociálního fondu. Novým typem vydavatele elektronických peněz je společnost, která zprostředkovává tzv. mikroplatby za služby třetích stran s využitím mobilní či internetové aplikace (direct pay). Dosud žádný subjekt neprojevil v ČR zájem o udělení licence k činnosti instituce elektronických peněz podle § 18b zákona o platebním styku, či o udělení licence k provozování platebního systému.

4.5 DOHLED NA DÁLKU

Výkon dohledu na dálku spočívá jednak v průběžném sledování činnosti a hospodaření jednotlivých subjektů působících na finančním trhu a jednak ve vyhodnocování vývoje trhu jako celku včetně jeho dílčích segmentů. Mezi základní vykonávané činnosti dohledu na dálku ČNB patří kontrola dodržování příslušných právních předpisů, kontrola dodržování pravidel obezřetného podnikání a pravidelné vyhodnocování finanční situace jednotlivých regulovaných subjektů.

Základním zdrojem informací jsou jednotlivými subjekty pravidelně zasílané výkazy a hlášení na individuálním a v některých případech též konsolidovaném základě. Požadovaná frekvence a způsob jejich zasílání do ČNB se dosud mezi jednotlivými segmenty trhu liší. V rámci postupující integrace dohledových činností je však snaha o jejich postupné sblížení, a to jak jejich obsahu, tak způsobu reportování do ČNB. V případě potřeby intenzivnějšího monitoringu situace je finančním institucím ukládána mimořádná vykazovací povinnost.

Kromě pravidelných výkazů jsou k průběžnému hodnocení vývoje subjektů a trhu využívány veškeré další dostupné informace z různých zdrojů, např. účetních závěrek, výročních zpráv, auditorských zpráv, informace o zjištěných z kontrol na místě či informačních návštěv, veřejné prezentace a tiskové zprávy subjektů apod. Průběžně se v případě potřeby získání dodatečných informací konají setkání se zástupci dohlížených subjektů.

¹³ V jednom případě byla žádost o registraci ke směnářenské činnosti vzata zpět, v jednom případě byla žádost zamítnuta, o zbývajících žádostech nebylo do 31. prosince 2008 rozhodnuto.

¹⁴ Seznam osob, kterým ČNB vydala povolení k vydávání elektronických peněz, viz <http://www.cnb.cz> – Platební styk – Elektronické peníze.

Dohled na dálku pomáhá vytvářet komplexní obraz o finanční situaci dohlížených subjektů finančního trhu a umožňuje identifikovat potenciální nedostatky a rizika, které jsou výchozím signálem pro provedení kontroly na místě či rozhodnutí o dalším postupu vůči dohlíženému subjektu.

V souvislosti s finanční krizí se v roce 2008 pozornost dohledu na dálku intenzivněji zaměřila na dopady vývoje na finančních trzích do hospodaření tuzemských finančních institucí. V této souvislosti byla především detailněji analyzována portfolia dohlížených institucí a zjišťována jejich angažovanost vůči rizikovým subjektům či instrumentům. Objem rizikové angažovanosti byl relativně nízký, a tedy i dopady do hospodářských výsledků institucí byly pouze omezené. Velká pozornost je rovněž věnována likviditě klíčových finančních institucí. V této souvislosti byl dohled s dohlíženými institucemi v intenzivní komunikaci. U řady subjektů byl rovněž zaveden mimořádný reporting vybraných ukazatelů a informací.

4.5.1 Dohled nad úvěrovými institucemi

Výkon dohledu na dálku nad úvěrovými institucemi spočívá především v průběžném monitoringu činnosti, finanční situace a rizik podstupovaných jednotlivými bankami, pobočkami zahraničních bank a družstevními záložnami. V roce 2008 byla pozornost dohledu na dálku navíc zaměřena na potenciální dopady turbulencí na světových trzích. V této souvislosti byla analyzována portfolia úvěrových institucí a zjišťovány jejich potenciálně rizikové angažovanosti.

Základním analytickým nástrojem využívaným v rámci dohledu na dálku je provádění pravidelných komplexních analýz k posouzení finanční situace jednotlivých subjektů i celého sektoru. Čtvrtletně je pro každou banku a družstevní záložnu zpracována analýza její finanční situace a podstupovaných rizik, která slouží jako základ pro rozhodování o intenzitě a způsobu dohledu. Hodnocení poboček zahraničních bank je prováděno ve zjednodušeném režimu, což souvisí s omezenou kompetencí ČNB v rámci dohledu nad těmito subjekty¹⁵.

Dalším standardním analytickým nástrojem je systém signálních informací, který pomáhá včas identifikovat případné negativní tendence ve vývoji jednotlivých bank. Výstupy tohoto automatického systému včasného varování jsou za jednotlivé banky vyhodnocovány měsíčně. Se stejnou periodicitou je sledováno dodržování limitů obezřetného podnikání (např. limitů kapitálové přiměřenosti či angažovanosti) a plnění dalších obezřetnostních pravidel podnikání.

Dvakrát ročně je pro interní účely dohledu ČNB zpracováván rating bank, který rozděluje banky do pěti skupin podle jejich finanční situace a kvality managementu.

Výkon dohledu na dálku nad bankami a pobočkami zahraničních bank byl vzhledem k vývoji na mezinárodních finančních trzích od 1. října 2008 rozšířen o mimořádnou vykazovací povinnost s denní periodicitou, jejímž obsahem byly údaje o vývoji likvidních pozic, objemu a struktuře rychle likvidních aktiv, objemu depozit, angažovanostech vůči skupinám zahraničních ovládacích osob a objemu poskytnutých úvěrů. Současně byly banky povinny informovat ČNB o případném významném snížení objemu rychle likvidních aktiv a o očekávaných transakcích, které by mohly významně ovlivnit likvidní pozici banky. Výkon dohledu na dálku dále soustředil pozornost na vývoj kvality úvěrových portfolií bank a dostatečnost jejich kapitálové vybavenosti. Z vykazovací povinnosti nevyplynuly žádné významnější signály nepříznivého vývoje likvidity bank či jejich angažovaností vůči mateřským společnostem. Bankovní rada dostává pravidelně každý týden informaci o této mimořádné vykazovací povinnosti.

¹⁵ Za dohled nad pobočkami zahraničních bank je primárně zodpovědný orgán dohledu ze země původu banky. ČNB u poboček zahraničních bank ze zemí EU monitoruje především vývoj likvidity a sleduje dodržování povinností vyplývajících ze zákona o bankách.

Dohled na dálku využívá při své činnosti automatizovaný systém Informační centrum dohledu. Jedná se o interně vytvořený nástroj v ČNB, který umožňuje zobrazování údajů ze všech výkazů a hlášení pro dohled nejen nad úvěrovými institucemi a poskytuje jednotné standardní výstupní sestavy i možnost vytváření individuálních specifických sestav pro analytické hodnocení jednotlivých institucí, ale i sektoru jako celku. Tato informační podpora dohledu umožňuje rychlý přehled o vývoji základních ukazatelů charakterizujících finanční situaci banky i bankovního sektoru a dodržování pravidel obezřetného podnikání.

Významným zdrojem informací pro výkon dohledu nad bankami jsou také zprávy auditorů o ověření řídicích a kontrolních systémů bank dle § 22 odst. 1, písmene b) zákona 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. Tato ověření jsou na bankách vyžadována zejména v obdobích, kdy v nich neprobíhá kontrola na místě, která by danou oblast pokrývala. V roce 2008 obdržel dohled nad úvěrovými institucemi zprávy auditorů o ověření řídicího a kontrolního systému celkem od tří bank, které vyhodnocovaly stav v těchto bankách k 31.12.2007. Pro rok 2008 byl požadavek na ověření systémů zadán u jedné banky a pěti družstevních záložen. Tato ověření jsou v ČNB k dispozici v prvním čtvrtletí 2009. Za účelem získání doplňujících informací o činnosti a hospodaření bank, včetně záměrů do budoucna, se v bankách dle potřeby konají jednání se zástupci bank či informační návštěvy. S vybranými bankami se v návaznosti na dokončení auditů účetních závěrek za rok 2007 konala jednání k hospodářským výsledkům za rok 2007 a výhledu na rok 2008. V roce 2008 se tyto návštěvy navíc zaměřily na případné dopady turbulencí na světových finančních trzích do hospodaření tuzemských úvěrových institucí.

V roce 2008 bylo vydáno celkem 93 rozhodnutí souvisejících s posouzením odborné způsobilosti a důvěryhodnosti osob navrhovaných na funkce vedoucích zaměstnanců bank, schválením externích auditorů bank a družstevních záložen, schválením seznamu akcionářů před valnou hromadou, započítáváním podřízeného dluhu do kapitálu banky apod. Kromě toho je v rámci dohledu na dálku průběžně sledováno, zda úvěrové instituce podnikají v souladu s ustanoveními příslušných právních předpisů.

V souvislosti s integrací dohledových činností převzala ČNB od 1. 4. 2006 rovněž dohled nad sektorem družstevních záložen. V roce 2008 pokračoval dohled nad tímto sektorem ve standardním režimu a byl zaměřen zejména na hodnocení aktuálního stavu a vývoje jednotlivých záložen. V prvním pololetí 2008 zaniklo povolení působit jako družstevní záložna Komerčnímu spořitelnímu a úvěrnímu družstvu DOMOV. ČNB ke zrušení udělila předchozí souhlas a členská schůze o něm rozhodla v červnu 2008. Do platebního systému CERTIS se v roce 2008 nově zapojily čtyři družstevní záložny. K ultimu roku 2008 se účastnilo platebního systému celkem šest družstevních záložen.¹⁶

Nedostatky v činnosti úvěrových institucí, které jsou v rámci průběžného dohledu na dálku identifikovány, jsou s těmito institucemi řešeny tak, aby při použití přiměřených prostředků došlo k nápravě a dosažení požadovaného stavu. V případě nedostatků méně závažného charakteru je úvěrová instituce vyzvána, aby ČNB sdělila, jakým způsobem a v jakém časovém horizontu budou dané nedostatky odstraněny. Úvěrové instituce jsou za tímto účelem povinny zpravidla čtvrtletně ČNB zasílat odpočet přijatých opatření. Tímto způsobem jsou rovněž odstraňovány méně závažné nedostatky zjištěné v rámci kontrol na místě. V případě zjištění závažnějších rozporů činnosti instituce s právními předpisy či pravidly obezřetného podnikání je úvěrovým institucím ukládáno opatření k nápravě, přičemž lze využít nápravná opatření uvedená v § 26 zákona o bankách, resp. § 28 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.

¹⁶ Viz: www.cnb.cz – Platební styk – Kódy bank.

4.5.2 Dohled v oblasti kapitálového trhu

V oblasti kapitálového trhu je dohled České národní banky vykonáván nad obchodníky s cennými papíry, trhy s investičními nástroji, subjekty kolektivního investování, penzijními fondy a nad dalšími subjekty působícími na kapitálovém trhu. Dohled v oblasti kapitálového trhu se týká subjektů i uzavíraných transakcí.

Dohled na dálku v segmentu obchodníků s cennými papíry se zaměřil zejména na analýzu dat zasílaných v rámci informační povinnosti, na jejímž základě bylo provedeno pravidelné hodnocení rizikovosti dohlížených subjektů a hodnocení případného dopadu jejich selhání na stabilitu finančního trhu. Vedle pravidelných analýz byla data využívána zejména v souvislosti s výkonem dohledu na místě a aktivitami souvisejícími s licenčním procesem.

V průběhu roku 2008 byla u obchodníků s cennými papíry kontrolována kvalita plnění informační povinnosti podle Basel II se zaměřením zejména na správnost vykazování jednotlivých kapitálových požadavků. Dále byla ověřována povinnost uveřejňování informací podle vyhlášky ČNB o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry. V oblasti dohledu na konsolidovaném základě probíhala komunikace s obchodníky s cennými papíry za účelem identifikace struktur konsolidačních celků, jejichž součástí jsou nebankovní obchodníci s cennými papíry.

Po nabytí účinnosti novely zákona o podnikání na kapitálovém trhu, kterou byla do českého právního řádu implementována směrnice MiFID, výrazně vzrostl objem metodické činnosti. Vedle vypracování výkladových stanovisek k novým nebo nově vymezeným povinnostem poskytovatelů investičních služeb, vycházejícím ze směrnice MiFID, bylo u obchodníků s cennými papíry a některých investičních zprostředkovatelů prověřováno, zda jejich vnitřní předpisy a pracovní postupy vyhovují požadavkům nové právní úpravy. Bylo prověřováno, jakým způsobem jednotliví obchodníci s cennými papíry přistoupili k informování svých zákazníků o nových pravidlech souvisejících s prováděním pokynů za nejlepších podmínek. Na sklonku roku byla započata kontrola dodržování nových povinností uveřejňovat údaje o obchodech s kótovanými akciemi. V podmínkách fragmentace trhu v důsledku vzniku nových tržních platforem předvídaných směrnicí MIFID představuje uveřejňování údajů o uzavřených obchodech důležitý prvek pro zachování integrity a transparency kapitálového trhu.

Průběžně byla sledována činnost burzovní komory, burzovních výborů a orgánů Garančního fondu burzy cenných papírů. Informace zasílané organizátorem mimoburzovního trhu v rámci jeho informační povinnosti byly pravidelně vyhodnocovány.

Standardní výkon dohledu v oblasti trhů s investičními nástroji se soustředil na průběžné sledování transakcí z hlediska možné manipulace nebo zneužití vnitřní informace. Zvýšená pozornost byla věnována emisím, u kterých probíhal zpětný odkup akcií nebo nabídka převzetí. Průběžně byla sledována i korektnost prezentace investičních doporučení. V této oblasti dohled spolupracuje i se zahraničními regulátory.

V průběhu roku 2008 vstoupily v účinnost prováděcí předpisy upravující poskytování informací regulovanými trhy ve sjednoceném formátu pro potřeby dohledu v oblasti obchodování na trzích. Pokračovaly práce na informačním systému Monitoring kapitálového trhu, který by měl umožnit efektivnější správu a analýzu dat. Systém by měl být plně zprovozněn v průběhu roku 2009.

V oblasti penzijního připojištění se ČNB zaměřila v průběhu roku 2008 na komunikaci s Asociací penzijních fondů a jednotlivými penzijními fondy ve věci dodržování obezřetnostních pravidel. Vzhledem k negativnímu vývoji na finančních trzích v druhém pololetí 2008 přistoupila ČNB k zavedení mimořádné měsíční informační povinnosti o výsledcích hospodaření penzijních fondů. Bankovní rada ČNB byla pravidelně o výsledcích informována.

Výkon dohledu na dálku v oblasti kolektivního investování se soustřeďoval na analýzu dat získaných v rámci plnění informačních povinností. Probíhalo ověřování přípustnosti aktiv, jejich ocenění a naplňování stanovených investičních limitů. I v tomto segmentu finančního trhu ČNB přistoupila v druhém pololetí 2008 k zavedení mimořádné denní informační povinnosti, jejímž cílem je především monitorování likvidity jednotlivých fondů peněžního trhu.

4.5.3 Dohled nad pojišťovnami

Mezi vykonávané činnosti dohledu nad finančním trhem ČNB patří kontrola dodržování právních předpisů ze strany pojišťoven, jejich solventnosti, hospodaření z hlediska splnitelnosti jejich závazků, dále způsobu tvorby a použití technických rezerv a finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, plnění rozhodnutí vydaných ČNB, rovněž kontrola souladu provozovaných činností s uděleným povolením, způsobu vedení účetních postupů a účinnosti řídicího a kontrolního systému.

Základem dohledu na dálku je pravidelné vyhodnocování finanční situace pojišťoven, včetně dodržování pravidel obezřetného podnikání a dále ukládání opatření k nápravě v případě zjištění nedostatků. Základní ekonomické ukazatele pojišťoven jsou vyhodnocovány na základě povinně předkládaných výkazů. U pojišťoven, které patří do některé z pojišťovacích skupin, se také vyhodnocují údaje získané v rámci tzv. doplňkového dohledu nad pojišťovnami ve skupině.

Kromě výkazů, které byly ČNB předkládány v zákonem stanovených termínech, byla v rámci rozhodnutí ve správním řízení vydaných před dubnem 2006 (datum integrace dohledů do ČNB) některým pojišťovnám uložena povinnost předkládat pro účely dohledu výkazy i v jiných než zákonem stanovených termínech, např. měsíčně nebo čtvrtletně. Počátkem roku 2008 plnily takto uloženou vykazovací povinnost dvě pojišťovny, v průběhu roku 2008 však byla tato povinnost u obou pojišťoven zrušena.

V souladu s nově zaváděnou strategií dohledu založenou na vyhodnocení rizik byl v roce 2008 dokončen systém včasného varování, který z pravidelně získávaných výkazů pomocí finančních ukazatelů vyhodnocuje ve čtvrtletní frekvenci aktuální trend vývoje pojišťovny a současně umožňuje identifikovat potenciální slabiny hospodaření pojišťovny. V druhé polovině roku 2008 započaly práce na systému celkového interního ratingového hodnocení pojišťoven.

Nedílnou součástí výkonu dohledu v roce 2008 bylo uskutečnění informačních návštěv u všech tuzemských pojišťoven, které byly zaměřeny zejména na získání informací o aktuální finanční a obchodní situaci pojišťoven a dalších záměrech a strategiích pojišťoven. Pro rok 2009 jsou mimo standardních informačních návštěv rovněž plánovány tématické informační návštěvy ve vybraných pojišťovnách se zaměřením na konkrétní pojistné odvětví v souvislosti s prováděním ekonomické a pojistně matematické analýzy.

Za účelem rozšíření a zkvalitnění analytických postupů v rámci výkonu dohledu byly pro rok 2009 připraveny nové výkazy pro pojišťovny, které například umožní ověření dostatečnosti nejdůležitější technické rezervy neživotního pojištění nebo analýzu rizikovosti jednotlivých odvětví neživotního pojištění.

V roce 2008 byla značná pozornost dohledu věnována především sledování dopadů vývoje na finančních trzích souvisejících s finanční krizí do finanční situace jednotlivých pojišťoven a vlivu na jejich likviditu. U některých pojišťoven byl zaveden mimořádný týdenní reporting vybraných informací, který byl počátkem roku 2009 změněn na měsíční. Bankovní rada dostává o mimořádném reportingu pravidelnou informaci.

V roce 2008 bylo na úrovni mezinárodních finančních skupin uskutečněno několik společných kontrol ČNB a zainteresovaných zahraničních orgánů dohledu. Cílem společných kontrol bylo sjednocení metodik pro jednotlivé oblasti výkonu dohledu v rámci EU. Společné kontroly jsou plánovány i pro rok 2009.

4.5.4 Doplnkový dohled nad finančními konglomeráty

Finančními konglomeráty jsou skupiny, v nichž pojišťovny, banky, případně obchodníci s cennými papíry mají významný podíl na veškerých finančních činnostech provozovaných subjekty této skupiny. Součástí výkonu dohledu na dálku je také tzv. doplňkový dohled nad těmito skupinami (podle zákona 377/2005 Sb. a vyhlášky 347/2006 Sb.).

Na úrovni finančních konglomerátů je doplňkový dohled zaměřen na kapitálovou přiměřenost, transakce uvnitř skupiny, koncentraci rizik, vnitřní řídicí a kontrolní systémy i systémy řízení rizik. Za výkon doplňkového dohledu je primárně odpovědný koordinátor, který sleduje stanovené ukazatele, včetně plnění požadavků týkajících se kapitálové přiměřenosti a systémů řízení rizik a zabezpečuje spolupráci s ostatními orgány dohledu. V roce 2008 plnila ČNB v jednom případě funkci koordinátora doplňkového dohledu na úrovni finančního konglomerátu.

4.5.5 Dohled nad ostatními regulovanými subjekty

V devizové oblasti je dohled ČNB vykonáván nad téměř 3 000 nebankovních devizových míst. Jedná se jak o subjekty poskytující nákup či prodej cizí měny v hotovosti, tak o držitele devizových licencí k bezhotovostním obchodům s cizí měnou a držitele devizových licencí k poskytování peněžních služeb. Mezi vykonávané činnosti devizového dohledu ČNB patří kontrola dodržování devizových předpisů, kontrola opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a rovněž kontrola opatření ve vztahu k mezinárodním sankcím. Zaměření dohlídek prováděných ČNB směřuje především k vymáhání a upevňování disciplíny v dozorovaných oblastech.

Při zjištění porušení devizových předpisů¹⁷ má ČNB možnost zahájit sankční správní řízení. Je-li účastníkovi řízení prokázáno podezření z porušení devizových předpisů, může mu být v závislosti na rozsahu, způsobu a době porušení devizových předpisů pozastavena či zakázána činnost, která je v rozporu s devizovými předpisy, změněn rozsah nebo podmínky udělené devizové licence, zrušena registrace ke směnářenské činnosti, odejmuta devizová licence nebo uložena peněžitá pokuta.

Stejně jako v uplynulých obdobích i v roce 2008 byla většina devizových deliktů zapříčiněna porušením podmínek pro provádění nákupu a prodeje cizí měny za českou měnu v hotovosti. Jednalo se především o nesprávně vystavované a označované odpočty o nákupu či prodeji cizí měny nebo o nedostatečnou evidenci v případě valutových knih. Delikt neoprávněného nabízení, provádění nebo zprostředkování obchodů s cizí měnou byl konstatován ve dvou případech. V situaci, kdy ČNB zjistí, že došlo k porušení devizových předpisů spočívajícím v neoprávněném nabízení, provádění nebo zprostředkování obchodů s cizí měnou, přikáže ukončit nepovolenou činnost, resp. zahájí sankční správní řízení.

ČNB dohlíží u vydavatelů elektronických peněz na základě povolení podle § 19 zákona o platebním styku dodržování podmínek, za nichž bylo uděleno povolení k vydávání elektronických peněz, vychází přitom z pravidelných půlročních statistických hlášení, případně dalších poskytnutých informací. ČNB může podle zákona sankcionovat porušení podmínek a případně nesplnění oznamovací povinnosti odnětím povolení ve správním řízení. Dosavadní zkušenosti s jednotlivými vydavateli jsou dobré a k odnětí povolení z uvedeného důvodu zatím nedošlo.

V oblasti ochrany spotřebitele ČNB dohlíží na dodržování vybraných povinností stanovených zákonem 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, a rovněž na plnění povinností při uzavírání smluv o finančních službách uzavíraných na dálku dle části první, hlavy páté zákona 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Úplný přehled devizových předpisů: <http://www.cnb.cz> – Dohled nad finančním trhem – Devizový dohled – Platné devizové předpisy.

4.6 KONTROLY NA MÍSTĚ

Ke standardním nástrojům výkonu dohledu ve finančních institucích patří prověřování činností regulovaných subjektů na místě. Jedná se o nezastupitelný nástroj dohledu, protože umožňuje ověřit funkčnost systému pro sestavování reportů pro dohled na dálku, korektnost reportovaných dat a dále skutečnosti, které nemohou být v uvedených reportech obsaženy, tj. kvalita vnitřních řídicích a kontrolních systémů jednotlivých dohlížených institucí. Kontroly na místě jsou vykonávány v souladu s platnou legislativou (zákon o státní kontrole) a jsou zaměřeny na ověření dodržování regulatorních pravidel dle zákonných a prováděcích předpisů, jež se vztahují k prověřovaným činnostem. Jednotlivé kontroly se zaměřují buď na prověření všech relevantních aktivit kontrolovaných subjektů (komplexní kontroly) či jejich vybrané části (dílní kontroly).

Zvláštní kategorií pak představuje validace pokročilých metod pro výpočet kapitálových požadavků k tržnímu, kreditnímu a operačnímu riziku, jež jsou zaměřeny na posouzení připravenosti žadatelů o schválení interních modelů.

Velký důraz je kladen na posouzení systémů pro identifikaci, měření, sledování a usměrňování rizik, jež kontrolované subjekty v prověřovaných oblastech podstupují. K tomuto pojetí se přihlíží při sestavování kontrolních týmů, jejichž členové jsou cíleně vybíráni dle jejich rizikové specializace.

Východiskem činnosti dohledu na místě byl plán kontrol pro rok 2008, který byl sestaven s ohledem na požadavky dohledu na dálku. Část kapacit dohledu na místě pak byla vyčleněna pro potřeby validačních týmů a případnou potřebu výkonu mimořádných (tj. neplánovaných) kontrol.

O zjištěných nedostatcích bylo informováno vedení kontrolovaných subjektů, byly vypracovány protokoly z kontroly a byla uložena opatření, jejichž plnění je systematicky sledováno a vyhodnocováno v rámci jejich odpočtů.

4.6.1 Kontroly na místě v úvěrových institucích

Plánování kontrol proběhlo dle požadavků dohledu na dálku na základě zvážení výsledků systému pro hodnocení rizik, uplynutí doby od poslední kontroly a možných dopadů vývoje finančního trhu. Validace metod vyžadujících souhlas regulátora proběhla v návaznosti na podání žádosti příslušnými institucemi.

V průběhu roku 2008 proběhlo v úvěrových institucích celkem devět kontrol, ve všech případech se jednalo o bankovní instituce. Jednalo se o kontroly dílní, avšak některé z nich se svým rozsahem pokrytí většiny aktivit kontrolovaných blížily kontrole s komplexním zaměřením. Kontroly byly zaměřeny na oblasti řízení úvěrového rizika, interního auditu, compliance, řízení operačního rizika, předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti, informační systémy a technologie a generování souvisejících reportů pro účely regulace. Oblast likvidity byla v úvěrových institucích prověřena pouze v případě jedné instituce. Proces validace pokročilých či jiných metod měření a řízení rizik, vyžadujících souhlas regulátora, proběhl v pěti úvěrových institucích.

Kontrolní zjištění nepředstavovala nedostatky, jež by přímo a významně ohrožovaly finanční pozici či dokonce existenci kontrolovaných subjektů. Avšak některé uvedené nedostatky byly v rozporu s požadavky příslušných regulatorních norem, zejména pak vyhlášky 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, což bylo promítnuto i do znění příslušných kontrolních zjištění a opatření k nápravě nedostatků.

Kontroly řízení úvěrových rizik

Kontrola úvěrového rizika je zaměřena na posouzení dodržování regulatorních požadavků pro řízení úvěrového rizika při poskytování úvěrů, obchodování s protistranami a sekuritizaci aktiv. Požadavky na řízení úvěrového rizika se pak týkají samotného procesu poskytování úvěrů, dostatečnosti zajištění, způsobu měření, sledování a vyhodnocování podstupovaného rizika, systému limitů a reportování.

Mezi významnější a četnější zjištění, jež byla v průběhu roku 2008 identifikována, lze zařadit nedostatečné zdokumentování úvěrových procesů, chybovost při zadávání dat do informačních systémů (včetně systémů pro účetní evidenci), nedostatky v posuzování a sledování hodnoty zajištění úvěrů (a to i v případech, kdy poskytování úvěrů bylo založené nikoliv na schopnosti dlužníků splácet, ale na hodnotě poskytnutého zajištění) a sledování rizika koncentrace a ekonomicky spjatých skupin.

Kontroly řízení tržních rizik, rizika likvidity a rizik spojených s obchodováním na finančních trzích

V souvislosti s integrací dohledu finančního trhu byly v roce 2008 kapacity útvaru specializujícího se na kontrolu tržních rizik, likvidity a rizik souvisejících s obchodováním na finančních trzích použity pro kontroly pojištění a dále pro validaci pokročilých metod výpočtu kapitálových požadavků pro operační a částečně i pro kreditní riziko. Kontrola za uvedenou oblast proběhla pouze v jedné úvěrové instituci, a to pouze za oblast likvidity. Jako zjištění zásadnějšího významu byly hodnoceny nedostatky v oblasti stresového testování a sestavování scénářů likvidity a malá diverzifikace depozit.

Kontroly řízení operačního rizika, včetně rizik informačních systémů a technologií

V rámci kontrol operačního rizika ČNB v roce 2008 začala provádět kontroly výpočtu kapitálového požadavku k operačnímu riziku a prohloubila kontroly rizik spojených s rostoucím zapojováním bank působících v ČR do procesu koncentrace informačních technologií a služeb v mezinárodních finančních skupinách.

Dohled při kontrolách na místě i v roce 2008 prověřoval, jakým způsobem banky identifikují a omezují rizika ztrát způsobených nedostatky vnitřních procesů, lidským faktorem, systémy, vnějšími událostmi a nedodržováním právních norem. Posuzoval, zda dochází k vyhodnocování příčin rozpoznávaných rizik a k přijímání účinných opatření k minimalizaci jejich negativního dopadu na banky. Značná pozornost byla dále věnována zajištění kontinuity provozu a problematice outsourcingu. Také v roce 2008 dohled posuzoval nastavení řídicích a kontrolních procesů a úroveň bezpečnosti informačních systémů. Vyhodnocoval konkrétní postupy a opatření v oblasti fyzické, logické a personální bezpečnosti. Bezpečnostní aspekty byly dominantní rovněž při hodnocení oblasti vývoje a provozování informačních systémů. ČNB věnovala v roce 2008 značnou pozornost elektronickému bankovníctví, a to ve vazbě na počet a nebezpečnost incidentů a další rozvoj v této oblasti bankovního podnikání.

Jako nejzávažnější a nejčastější kontrolní zjištění byly za oblast řízení operačních rizik identifikovány nedostatky v evidenci dat o událostech operačního rizika, aktualizaci pohotovostních plánů a informování příslušných útvarů a orgánů kontrolovaných subjektů. V oblasti řízení informačních systémů a technologií se jednalo o nedostatky v analytické činnosti, dodržování bezpečnostní politiky, klasifikaci aktiv informačních systémů, řízení a monitorování přístupu k informacím a v řízení komunikací a provozu informačních technologií. Nedostatky byly shledány i v posuzování a omezování rizikovitosti outsourcingu.

V oblasti operačního rizika se dohled na místě dále zabýval ověřováním připravenosti bank na zavedení pokročilých metod pro stanovení kapitálového požadavku k operačnímu riziku. Dohled vypracoval a předal zahraničním „domovským“ (home regulator) regulátorům stanoviska k zavedení pokročilých metod v rámci skupin, jejichž členy byly banky s licencí od ČNB.

Ověření funkčnosti a účinnosti řídicího a kontrolního systému (ŘKS)

Ačkoliv relevantní prvky ŘKS jsou prověřovány v rámci kontroly řízení jednotlivých rizik (jakožto integrální součást řízení těchto rizik), vzhledem k průřezovému charakteru ŘKS jsou, mimo výše uvedené, kontrolovány klíčové souhrnné předpoklady řádné správy a řízení společnosti a systém vnitřní kontroly. V rámci systému vnitřní kontroly jsou prověřovány a vyhodnocovány zejména oblasti vnitřního auditu, compliance¹⁸ a systém odhalování a řešení nedostatků ŘKS. V oblasti řízení a správy společnosti je kontrola na místě zaměřena zejména na hodnocení role orgánů a výborů úvěrových institucí v ŘKS, celkové organizační struktury, nastavení informačních toků a vzájemných vazeb, zajištění dostatečné rekonstruovatelnosti, aj.

K hlavním zjištěním patřily především nedostatečné předpoklady pro zajištění compliance a nedostatky v oblasti vnitřního auditu. Jednalo se zejména o nedostatky v hodnocení rizik a sestavování plánu činnosti vnitřního auditu, v kvalitě některých auditů, v ověřování plnění doporučení a v poskytování informací vedení kontrolovaného subjektu. Byly identifikovány slabiny v systému odstraňování zjištěných nedostatků, nedodržování vnitřních předpisů, nejednoznačné vymezení pravomocí a odpovědností a nedostatečná úprava postupů v interních předpisech a omezená rekonstruovatelnost některých činností. Nedostatky byly zjištěny i v případě řídicích a kontrolních orgánů (mj. složení dozorčí rady), nedostatky v záznamech ze zasedání představenstva a absence zásad odměňování jeho členů, souběžné členství zástupců a zaměstnanců banky ve statutárních orgánech jiných společností v rozporu s legislativou.

Předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti (AML)

Kontrola je zaměřena na ověření účinnosti a efektivnosti systému AML. Předmětem kontroly jsou ověření souladu činností kontrolované osoby s požadavky zákona 253/2008 Sb. a dalších souvisejících zákonů (např. zákona 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, atd.) a vyhlášky ČNB 281/2008 Sb., adekvátní uplatňování principů „poznej svého klienta“, dostatečnost prováděné kontroly osob, schopnost úvěrové instituce rozpoznat a vyhodnotit podezřelý obchod, proces oznamování podezřelých obchodů Ministerstvu financí, aj. Po metodologické stránce zde ČNB úzce spolupracuje s Finančním analytickým útvarům MF ČR.

Zjištěné nedostatky v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti jsou zpravidla zároveň porušením příslušných zákonů, resp. vyhlášky ČNB, které tuto oblast upravují. Jednalo se o nedostatky ve způsobu zjišťování informací o klientovi a posuzování relevantních rizikových faktorů, v kategorizaci klientů, sdílení existujících informací o rizikových klientech, v rozsahu provádění kontrol vůči seznamům sankcionovaných osob, formálnosti hodnotící zprávy a provádění školení.

Implementace Basel II z pohledu speciálních metod pro stanovení kapitálových požadavků

Podle nové koncepce výpočtu kapitálové přiměřenosti ve znění směrnic EU 2006/48/EC a 2006/49/EC (Basel II) transponovaných do vyhlášky ČNB č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry ze dne 15. května 2007 je bankám umožněno použít pro výpočet kapitálového požadavku pokročilé přístupy založené na matematických modelech.

Týmy, které byly zřízeny za účelem prověřování speciálních metod, pokračovaly v průběhu roku 2008 v intenzivních jednáních se všemi regulovanými institucemi, které projevíly zájem o používání přístupu IRB pro úvěrové riziko nebo přístupu ASA a AMA pro operační riziko. Součástí práce obou pracovních týmů byla průběžná komunikace se zahraničními orgány bankovního dohledu v oblasti společného postupu při ověřování pokročilých přístupů v nadnárodních bankovních skupinách.

¹⁸ Vzhledem k velmi stručnému vymezení ve Vyhlášce 123/2007 Sb. podpůrně s využitím uznávaných standardů – zejm. materiálů BIS – The compliance function in banks z dubna 2005 a doporučení CEBS: Guidelines on the Application of the Supervisory Review Process under Pillar 2 z ledna 2006.

Intenzivní předvalidační¹⁹ a validační proces k přístupu IRB se týkal dvou bank působících v ČR, přístupem AMA se pracovníci ČNB zabývali ve třech bankovních skupinách v ČR. Zároveň byl na základě předložených žádostí posuzován přístup ASA v jedné bance a v jedné družstevní záložně.

V roce 2008 bylo uděleno povolení používat IRB přístup pro výpočet kapitálových požadavků jedné bance v ČR, která se připojila k žádosti o používání přístupu IRB své zahraniční mateřské banky. Souhlas s používáním přístupu ASA byl udělen jedné bance a jedné družstevní záložně působících v ČR. Zároveň byly vypracovány podklady potřebné pro konečné rozhodnutí k AMA přístupu v jedné bance, která se připojila k žádosti mateřské společnosti. Tyto materiály byly předány domovskému orgánu bankovního dohledu a dále – po vzájemné dohodě – promítnuty do konečného znění rozhodnutí.

4.6.2 Kontroly na místě v institucích kapitálového trhu

V oblasti kolektivního investování probíhala v roce 2008 jedna kontrola u investiční společnosti zaměřená na dodržování pravidel obezřetného podnikání a pravidel organizace vnitřního provozu investiční společnosti, pravidel jednání a odborné péče při obhospodařování majetku podílových fondů a obhospodařování majetku zákazníka na základě smlouvy se zákazníkem.

V roce 2008 byla ukončena jedna kontrola u depozitáře, tři další kontroly pokračovaly ještě v roce 2009. Kontroly byly zaměřeny na oblast kontroly nakládání s majetkem fondů kolektivního investování a penzijních fondů, kontrolu provádění pokynů, kontrolu způsobu oceňování majetku fondů kolektivního investování a penzijních fondů a kontrolu výpočtu aktuální hodnoty podílových listů podílových fondů nebo akcií investičního fondu.

Byly identifikovány nedostatky zejména v oblastech kontroly pokynů v termínech stanovených právními předpisy, kontroly plateb z majetku penzijních fondů, systematické kontroly vynaložení odborné péče při stanovení ceny a dalších podmínek obchodu, kontroly odkupu podílových listů fondu kolektivního investování, výpočtu aktuální hodnoty majetku podílových fondů a kontroly limitů.

V oblasti penzijního připojištění probíhaly v roce 2008 kontroly ve dvou penzijních fondech se zaměřením zejména na dodržování povinnosti penzijního fondu hospodařit s majetkem s odbornou péčí a dodržování povinnosti penzijního fondu nakládat s majetkem způsobem, který není v rozporu se zájmy účastníků, pokud jde o hrazení přímých a nepřímých nákladů na získávání nových účastníků a na aktivity s tím související, a v jednom případě na dodržování zákona o ochraně spotřebitele. V roce 2008 byly rovněž dokončeny úkony navazující na kontroly provedené v roce 2007 u několika penzijních fondů.

V oblasti poskytovatelů investičních služeb bylo v roce 2008 zahájeno osm kontrol na místě, pět u obchodníků s cennými papíry a tři u investičních zprostředkovatelů. Sedm z uvedených kontrol byly kontroly komplexní, zaměřené na dodržování pravidel obezřetného poskytování investičních služeb (zejména na administrativní a účetní postupy, systém vnitřní kontroly, systém řízení finančních rizik a řízení likvidity), pravidel jednání se zákazníky a vedení evidencí. Zbývající kontrola byla kontrolou následnou, zaměřenou na zjištění provedených opatření k nápravě. Kontrolovány byly i subjekty, kde dosud kontrola vykonána nebyla.

Kontroly neodhalily akutní problémy týkající se celého sektoru kapitálového trhu, i když byla v některých případech identifikována i závažnější porušení právních předpisů. Byla zjištěna také řada formálních nedostatků způsobených často nedodržováním vlastní předpisové základny obchodníka s cennými papíry zaměstnanci. Častým nedostatkem bylo též chybné nastavení a z toho plynoucí nízká účinnost vnitřního kontrolního systému.

¹⁹ Jedná se o předběžné neformální prověřování pokročilých metod výpočtu kapitálových požadavků před tím, než banka, resp. finanční skupina jako celek, podá žádost o používání těchto metod pro regulační účely.

V rámci kontrol na místě pracovníci rovněž zjistili nedostatky v evidenci majetku zákazníků a ve způsobu provádění reconciliací mezi faktickým stavem majetku zákazníků a stavem vykazovaným v obchodním systému obchodníka. V případě pochybení jsou nedostatky odstraňovány formou nápravných opatření, včetně sankcí. Často následuje kontrola s cílem zjistit, jak byla opatření k nápravě v praxi aplikována.

4.6.3 Kontroly na místě v pojišťovnách a u pojišťovacích zprostředkovatelů

V pojišťovnách bylo v roce 2008 uskutečněno pět kontrol. Obdobně jako v předchozím období byla pozornost kontrolních týmů zaměřena na komplexní posouzení stavu jednotlivých pojišťoven, zejména pak na systém řízení pojistného rizika (tvorba a použití technických rezerv, systém zajištění), řízení tržních rizik, rizika protistran a likvidity, skladbu finančního umístění (ve smyslu plnění požadavků vyplývajících ze zákona o pojišťovnictví a prováděcí vyhlášky), řízení právního rizika (se zaměřením na pasivní soudní spory) a operačního rizika (se zaměřením na evidenci a správu pojistných smluv, proces vypořádání obchodů na finančních trzích, platební styk a proces likvidace pojistných událostí). Ve vybraných případech byly navíc ověřeny způsob vedení administrativních a účetních postupů, řízení a způsob výpočtu solventnosti a výkon funkce interního auditu.

Významnější nedostatky byly shledány především v oblasti tvorby technických rezerv (a to včetně případů s dopadem na jejich podhodnocení, které však nebyly materiálního charakteru), v řízení úrokového rizika a rizika likvidity, ve vnitřním kontrolním prostředí (zejména v oblastech platebního styku, likvidace pojistných událostí, vypořádání obchodů uzavíraných na finančních trzích) a v zajištění činností interního auditu.

Přestože nedostatky zjištěné v kontrolovaných pojišťovnách byly v řadě případů systémového charakteru a v některých případech znamenaly porušení požadavků legislativy (zejména v oblasti technických rezerv), žádný ze zjištěných nedostatků nebyl kvalifikován jako přímé ohrožení jejich finanční stability či schopnosti splnit své závazky.

V roce 2008 u jednoho pojišťovacího zprostředkovatele probíhala a u jednoho pojišťovacího zprostředkovatele byla ukončena kontrola na místě se zaměřením zejména na povinnost vykonávat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví s odbornou péčí. V druhém případě obdržela ČNB větší množství podnětů klientů na aktivity zprostředkovatele. Při kontrole na místě byla zjištěna porušení povinnosti jednat s odbornou péčí zejména tím, že zprostředkovatel měl nedostatečným a nevhodným způsobem upraveny smluvní vztahy s osobami, které pro něj vykonávaly zprostředkovatelskou činnost a nezajistil náležitou kontrolu vlastní sítě ziskatelů. Po ukončení kontroly a námitkového řízení byl případ předán na odbor správních řízení.

4.6.4 Kontroly na místě v ostatních regulovaných subjektech

Výkon devizové kontroly na místě provádí ČNB prostřednictvím svých poboček. Cílem kontroly je efektivně prověřit veškeré činnosti vykonávané konkrétním nebankovním devizovým místem i jednotlivé provozovny. Celkem bylo v oblasti devizového dohledu v roce 2008 provedeno 399 kontrol na místě, z toho v 250 případech bylo konstatováno porušení příslušných právních předpisů. V případě zjištění porušení právních předpisů bylo ČNB zahájeno správní řízení nebo uloženo opatření k nápravě mimo správní řízení.

Pro dohled na místě u osob, které vydávají elektronické peníze podle § 19 zákona o platebním styku, nemá ČNB v tomto zákoně výslovné oprávnění.

4.7 SPOLUPRÁCE S DOHLÍŽENÝMI SUBJEKTY

ČNB dostává v rámci vykazovací povinnosti od regulovaných subjektů celou řadu výkazů a hlášení, a to jak pro potřeby dohledu, tak pro statistické účely. Plnění těchto vykazovacích povinností lze hodnotit jako uspokojivé. Převážná většina subjektů předkládá stabilně své výkazy v řádné kvalitě a v požadovaných termínech, byť v některých případech stále existuje určitý prostor pro zlepšení. Ojedinelé případy, ve kterých byly zjištěny nesrovnalosti v předkládaných údajích, byly řešeny následnou komunikací mezi ČNB a dohlíženým subjektem. Tato dohledová praxe se osvědčila a přispívá ke zlepšení kvality předkládaných dat.

V rámci dohledu nad plněním pravidelné vykazovací povinnosti se dohled zaměřuje zejména na její průběžné, pravidelné a včasné plnění, dále pak na formální a věcnou správnost vykazovacích povinností spolu s uveřejňovanými údaji. Při analýzách získávaných údajů je cílem dohledu zejména zjistit a dále sledovat regulatorní rizika vyskytující se v jednotlivých segmentech finančního trhu.

Informace obsažené v pravidelných hlášeních nejsou vždy pro účely výkonu dohledu nad finančním trhem dostatečné, neboť ze své podstaty zachycují především minulé události. Vzhledem k rychlému rozvoji finančních trhů je nutné s regulovanými subjekty komunikovat také o aktuální situaci, jejich výhledech do budoucnosti, strategiích, záměrech apod. Předpokladem úspěšného a efektivního výkonu dohledu, a to jak z pohledu ČNB, tak jednotlivých regulovaných subjektů, je proto pravidelná a otevřená vzájemná komunikace mezi orgánem dohledu a dohlíženými subjekty. Průběžná výměna informací je nezbytná také při přípravě změn či zcela nových regulatorních opatření.

Česká národní banka přístup jednotlivých regulovaných subjektů ke spolupráci a výměně informací hodnotí pozitivně a oceňuje ji. Tato dobrá spolupráce se projevila zejména v souvislosti s probíhající finanční krizí, kdy ČNB postupně zaváděla v jednotlivých sektorech finančního trhu mimořádné vykazovací povinnosti pro výkon dohledu, aby měla informace o aktuální finanční situaci jednotlivých dohlížených institucí. Snahou je tuto vzájemnou komunikaci a výměnu informací i nadále posilovat, a to jak ve vztahu k jednotlivým subjektům, tak i k jejich profesním asociacím.

5. CENTRÁLNÍ REGISTR ÚVĚŘŮ

Centrální registr úvěrů (CRÚ) je informační systém provozovaný od roku 2002 Českou národní bankou, který bankám a pobočkám zahraničních bank působícím na území České republiky (dále banky) umožňuje vzájemně sdílet informace o úvěrovém zatížení a platební morálce klientů. Operativní dostupnost informací o aktuálních závazcích úvěrovaných podnikatelských subjektů a vývoji jejich splácení v časové historii CRÚ je důležitým prvkem posilujícím jistotu při provádění úvěrových obchodů v bankovním sektoru České republiky. CRÚ je dnes považován za samozřejmou součást souboru nástrojů, které banky využívají při řízení svých obchodních rizik.

CRÚ obsahuje informace o rozsahu a kvalitě úvěrů poskytnutých dlužníkům – podnikatelským subjektům v členění podle typů rozvahových a podrozvahových bankovních pohledávek. Přístup k informacím registru je umožněn všem bankám. Současně jsou všechny banky povinny CRÚ pravidelně měsíčně aktualizovat a dbát na kvalitu informací uložených v databázi registru. Bezprostředně po zpracování měsíční aktualizace jsou informace v registru zpřístupněny uživatelům z bank.

Klíčovým úkolem správy databáze registru je garance úplnosti a správnosti vykazovaných informací. Procesy spojené s měsíční aktualizací dat CRÚ zajišťované bankami jsou proto v maximální míře podporovány prostředky informačních technologií. Zpracování dat je koncipováno jako automatizovaný proces, jehož součástí je několik úrovní kontrolních mechanismů zaměřených na přesnost a úplnost registrovaných informací.

Nezávisle na kontrolách v průběhu sběru a zpracování dat provádí ČNB metodické kontroly provozního zajištění CRÚ také v jednotlivých bankách. Kromě dodržování pravidel vykazování do registru se tyto kontroly zaměřují na plnění zákonných podmínek užití informací CRÚ v úvěrové činnosti bank a reflektují praktické zkušenosti bank s užitím registru. Podněty získané v průběhu kontrolní činnosti jsou cenným zdrojem pro specifikaci rozvojových záměrů CRÚ. V roce 2008 proběhly metodické dohlídky ve dvou bankách.

Období od zahájení provozu registru až do současnosti je charakterizováno postupným růstem využívání CRÚ. Počáteční nižší dynamika užití CRÚ v prvních letech jeho provozu souvisela s postupným přijetím úvěrového registru jako nového fenoménu měnícího dosavadní zvyklosti v oblasti informační podpory úvěrových procesů v bankách. Míra využívání CRÚ se poté postupně zvyšovala v důsledku zavádění nových systémů automatizované podpory obchodních procesů a řízení úvěrových rizik, které s aktivním využitím CRÚ již předem počítaly. Tento trend je patrný i v roce 2008.

Tab. A.XIII – Základní provozní charakteristiky CRÚ

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
Počet evidovaných dlužníků	356 247	403 417	461 277
z toho: fyzických osob podnikatelů	213 704	237 703	271 770
právnických osob	142 543	165 714	189 507
Celkový objem zůstatků úvěrů (mld. Kč)	1 101	1 141	1 265
Počet uživatelů aplikace CRÚ	2 284	2 422	2 472
Ad hoc dotazy na úvěrové zatížení (tis. ks/rok)	140,7	148,3	179,6
Počet informací o úvěrovém zatížení v měsíčních sestavách (tis. ks/rok)	2 250	2 390	2 800
Počet pořízených výpisů pro klienty v daném roce (ks)	195	225	278

Vývoj počtu registrovaných dlužníků a celkového objemu zůstatků úvěrů koresponduje s postupným růstem rozsahu úvěrových aktivit bank vůči podnikatelským subjektům. Počty uživatelů dokumentují dostupnost informací registru prostřednictvím aplikace CRÚ. V důsledku rozvoje využívání interních aplikací bank pro zpřístupnění informací CRÚ by v dalších letech měl tento ukazatel stagnovat, resp. postupně klesat.

Počty poskytnutých informací o úvěrovém zatížení dlužníků charakterizují intenzitu využívání základních informací CRÚ. Banky mají možnost si dle potřeby ověřovat registrované údaje o úvěrovém zatížení klientů pomocí „ad hoc“ dotazů s „on-line“ odezvou v aplikaci CRÚ, příp. ve vlastní aplikaci, která je na databázi CRÚ napojena přímým komunikačním kanálem. Pro pravidelnou kontrolu vývoje rizikových charakteristik banky využívají souhrnnou měsíční sestavu obsahující úplný přehled stavu úvěrových expozic všech vlastních klientů v aktuálním období, včetně zpětného pohledu do úvěrové historie.

Průběžně rostoucí počet požadavků na výpisy z CRÚ vyřizovaných Českou národní bankou koresponduje s růstem míry využití CRÚ v bankovním sektoru. Pro snazší dostupnost ze strany veřejnosti Česká národní banka v roce 2008 zavedla možnost podávat žádosti o výpis z CRÚ prostřednictvím elektronické podatelny.

Kromě zajištění provozu CRÚ Česká národní banka průběžně analyzuje potřeby dalšího vylepšování jeho vlastností a definuje požadavky na realizaci příslušných změn v rámci projektu CRÚ. Od roku 2006 tak přibyla řada nových uživatelských funkcí, zaměřených nejen na zkvalitnění základních vlastností CRÚ, ale rovněž na intenzivnější využívání existujícího informačního potenciálu CRÚ. Přidanou hodnotou jsou zejména nové funkce a výstupy CRÚ určené pro analytické a statistické využití v bankách i v ČNB.

Nejnovější náměty na úpravy funkcí systému CRÚ se v roce 2007 staly součástí další projektové etapy rozvoje registru s názvem Optimalizace a stabilizace CRÚ. V rámci této fáze projektu bylo v roce 2008 realizováno zásadní technické posílení systému CRÚ reagující na růst objemu zpracovávaných dat a zvyšující se nároky na užití registru.

V roce 2008 byl uveden do provozu nový agregační nástroj, který umožňuje monitorovat meziměsíční změny hodnot jednotlivých pohledávek, resp. dalších ukazatelů a sledovat tempo růstu vybraných ukazatelů v časových řadách. Statistikům a analytikům v bankách a České národní bance jsou příslušné funkce dostupné prostřednictvím analytického modulu CRÚ a výstupních sestav.

Růst požadavků na využívání informací CRÚ prostřednictvím vlastních aplikací bank vyvolal potřebu změn v oblasti datového propojení databáze CRÚ se systémy bank. Projektové řešení zahájené v roce 2008 počítá se zavedením nových technických prostředků, které zvýší komfort výměny informací mezi bankou a registrem a usnadní implementaci CRÚ v rámci stávajících a nových projektů bank.

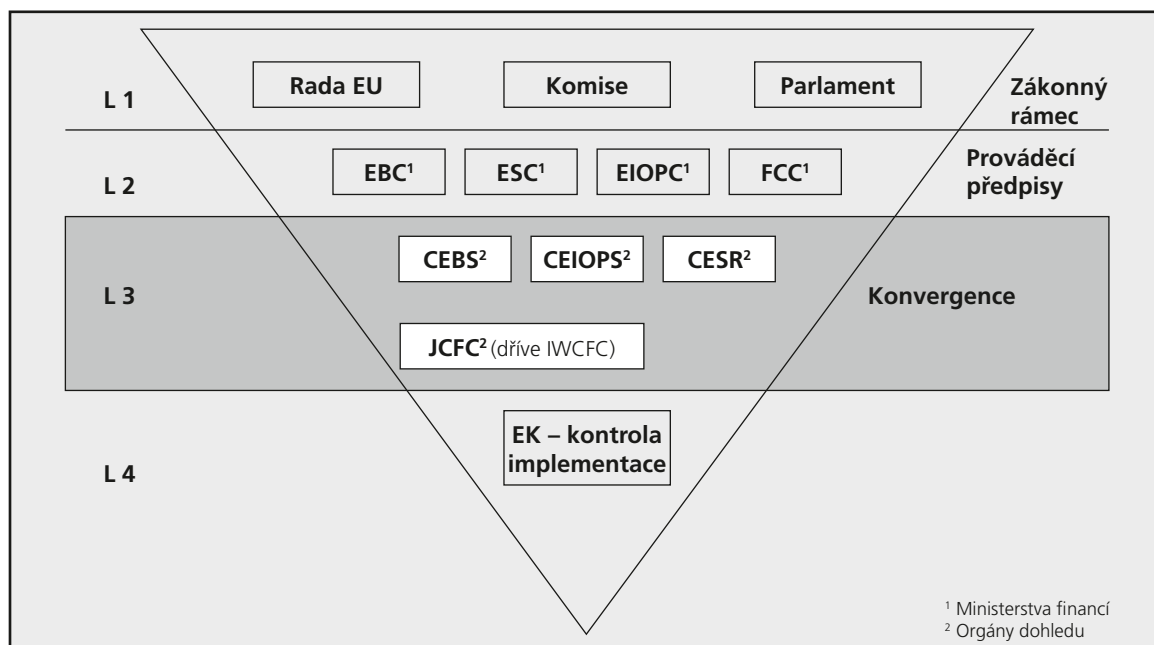
Současná fáze projektu je rovněž zaměřena na vylepšení funkcí subsystému registrace a správy klientů, zejména s cílem zjednodušit identifikační procesy a zpřísnit podmínky registrace zahraničních dlužníků v souvislosti s plánovanou mezinárodní výměnou dat. Řešena je rovněž integrace databáze Registru ekonomických subjektů Slovenské republiky v rámci systému CRÚ.

Součástí dlouhodobější strategie rozvoje registru je zapojení CRÚ do systému mezinárodní výměny úvěrových informací. Myšlenka mezinárodní výměny dat byla iniciována ECB s cílem posílit vypovídací schopnost národních úvěrových registrů v podmínkách rostoucí míry přeshraničních úvěrových operací bank v EU. V současné době je do systému mezinárodní výměny zapojeno sedm zemí EU a čtyři další země, včetně České republiky se na vstup připravují. Realizace mezinárodní výměny dat je organizačně podporována prostřednictvím pracovní skupiny BSC (Working Group on Credit Registers).

6. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

6.1 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ KOMISE

ČNB se jako orgán dohledu nad finančním trhem do práce v evropských strukturách aktivně zapojuje zejména na třetí úrovni Lamfalussyho struktury, jejímž hlavním cílem je posilování konvergence mezi zeměmi EU. Lamfalussyho struktura je ilustrována následujícím diagramem:

Evropský bankovní výbor (EBC)

Evropský bankovní výbor (EBC) společně s Evropským výborem pro cenné papíry (ESC), Evropským výborem pro pojištění a zaměstnanecké penze (EIOPC) a Výborem pro finanční konglomeráty (FCC) patří do druhé úrovně Lamfalussyho struktury, jejíž kompetencí je příprava prováděcích předpisů v oblasti finančního trhu na evropské úrovni. Tato úroveň patří do kompetence ministerstev financí a ČNB aktivně spolupracovala s Ministerstvem financí ČR při přípravě a účasti na jednáních Evropského bankovního výboru (EBC)²⁰ v expertní roli.

EBC se v roce 2008 zaměřil na směrnici o kapitálové přiměřenosti (CRD, směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES), dále systémy pojištění vkladů, ale i na problematiku nástrojů využívaných regulátory při řešení problémových bank, včetně možnosti transferu aktiv v rámci skupiny. Pozornost se dále soustředila na finanční krizi. Členové výboru si vyměňovali informace a názory. Evropská komise (EK) indikovala, že se chce soustředit na opatření přijatá členskými státy z hlediska jejich dopadu na trh, zda nezpůsobila jeho narušení. Posouzení z obezřetnostního hlediska vyžaduje rekapitalizace bank, např. zda vyšší kapitálové požadavky neznamenal deformaci v rámci bankovního sektoru.

²⁰ European Banking Committee je výborem druhé úrovně Lamfalussyho struktury evropských institucí. European Banking Committee je poradním výborem Evropské komise v oblasti bankovníctví.

Z hlediska regulace kapitálových požadavků, angažovanosti a souvisejících oblastí EK uveřejnila v roce 2008 konkrétní návrhy, které byly současně zaslány k projednání Radě EU a Evropskému parlamentu. Jednalo se o tyto předpisy:

- novela CRD, uveřejněna 1. října 2008,
- novela směrnice o systému pojištění vkladů, uveřejněna 15. října 2008,
- nařízení o regulaci ratingových agentur, uveřejněno 12. listopadu 2008.

Členové EBC odsouhlasili 24. září 2008 druhou novelu CRD (v rámci tzv. komitologického postupu²¹, která obsahovala technické změny příloh CRD.

Směrnice o kapitálových požadavcích

Změny v novele CRD z 1. října 2008 se týkaly zejména vztahů mezi domácími a hostitelskými regulátory při dohledu nad přeshraničními bankovními skupinami, pravidel angažovanosti, zahrnutí hybridních nástrojů²² do regulatorního kapitálu, sekuritizace a principů řízení rizika likvidity. V případě rizika likvidity a zejména sekuritizace se jednalo rovněž o reakci na krizi na finančních trzích.

ČNB nesouhlasila s návrhem, aby o výši dodatečného kapitálového požadavku dané instituce (člena konsolidačního celku) a o rozsahu a termínech reportování institucemi rozhodl domovský (konsolidující) regulátor, pokud nedojde k dohodě mezi ním a hostitelským regulátorem v průběhu předcházejících šesti měsíců. Podporovala, aby i nadále byla v CRD obsažena diskrece, podle které je možné, nikoliv povinné, upustit od aplikace limitů na expozice vůči členům konsolidačního celku, tj. i přeshraniční bankovní skupiny.

Směrnice o systému pojištění vkladů

Novela směrnice o systému pojištění vkladů sledovala zejména zkrácení počtu dní pro výplatu náhrad ze systému pojištění vkladů (až na tři dny), zrušení spoluúčasti klientů a sjednocení výše vyplacených náhrad (a zvýšení úrovně náhrady z 20 tis. EUR). ČNB připomínkovala zejména nepřiměřené zkrácení lhůt pro rozhodnutí orgánu dohledu či soudu o tom, že úvěrová instituce není schopná dostát svým závazkům, a zkrácení lhůty pro výplatu náhrady ze systému pojištění vkladů. Novela byla schválena na konci roku 2008 Radou EU a Evropským parlamentem. Nejpozději do 30. června 2009 zajistí členské státy, aby souhrn vkladů každého vkladatele u jedné banky byl pojištěn nejméně do výše 50 000 EUR, resp. do 31. prosince 2010 do výše 100 000 EUR pro případ, že se tyto vklady stanou nedisponibilními. Systémy pojištění vkladů musí být schopny vyplatit řádně ověřené pohledávky vkladatelů do dvaceti pracovních dnů ode dne, kdy příslušné orgány učiní zjištění o neschopnosti úvěrové instituce dostát svým závazkům.

Nařízení o regulaci úvěrových ratingových agentur

Nesprávně stanovené ratingy úvěrovými ratingovými agenturami byly považovány za jednu z příčin finanční krize. V reakci na problémy, jako např. nedostatečná kvalita ratingů a jejich metodologie, nedostatek transparentnosti nebo konflikty zájmů v činnosti těchto agentur, EK uveřejnila legislativní návrh nařízení, jehož cílem bylo vytvořit předpoklady pro nápravu nedostatků. ČNB nesouhlasila, aby předmětná regulace byla ve formě nařízení (je přímo účinné v členských státech), ale ve formě směrnice. ČNB nepodporovala navrženou roli CESR v procesu registrace a schvalování žádosti o registraci agentury kvůli nákladnosti tohoto řešení a s ohledem na jeho komplikovanost (včetně zasahování CESR a kolegia supervizorů do pravomocí národních správních orgánů) a navrhovala uplatnění principu jednoho domovského orgánu dohledu.

²¹ EBC má právo odsouhlasit vybrané změny CRD, které jsou poté předloženy k vyjádření Evropskému parlamentu.

²² Hybridní nástroje jsou nástroje, které spojují charakteristiky akciových a dluhových nástrojů a při splnění určitých podmínek je lze zahrnovat do složky Tier 1 kapitálu.

Reorganizace a ukončení činnosti úvěrových institucí

EK se v roce 2008 zabývala problematikou reorganizace a ukončení činnosti úvěrových institucí v reakci i na požadavek ECOFIN²³ vypracovat studii o překážkách přeshraničního transferu aktiv. Důvodem bylo prověřit krizové řízení v kontextu celé bankovní skupiny. EBC se zabýval materiálem, který uváděl nejen předběžná zjištění, ale i charakterizoval hlavní bariéry převoditelnosti aktiv motivované zejména ochranou akcionářů a věřitelů. Na jedné straně je třeba chápat omezení transferů v rámci skupiny s cílem zamezit riziku „nakažení“. Na druhé straně je však třeba nastavit právní rámec, na jehož základě by bylo možné aktiva transferovat, pokud není jiné řešení.

Záměry pro další období

EK identifikovala v souvislosti s CRD okruhy, kterými se hodlá zabývat v roce 2009. Jedná se o sekuritizaci, dodatečný kapitálový požadavek pro obchodní portfolio, komodity a technické změny. Rovněž se soustředí na národní diskrece s cílem snížení jejich počtu (CEBS předložil 17. října 2008 EK radu, jak přistoupit ke 152 diskrecím). Při přípravě návrhů v oblasti sekuritizace a obchodního portfolia bude EK přihlížet k postupu Basilejského výboru pro bankovní dohled.

Prověřování reorganizace a ukončení činnosti úvěrových institucí se zaměří na otázky související s insolventností. Výsledky budou sloužit jako podklad pro Bílou knihu o nástrojích včasné intervence v případě problémových bank. EK ji hodlá uveřejnit v polovině roku 2009. Hlavním cílem by mělo být posouzení, zda současný rozsah nástrojů využitelných regulátory k prevenci, stabilizaci a řešení krizí by neměl být doplněn o další nástroje. Pozornost se soustředí také na to, zda existuje prostor pro sblížení těchto nástrojů v rámci EU.

Výbor evropských bankovních dohledů (CEBS)

Výbor evropských bankovních dohledů, v němž má Česká národní banka svého zástupce, usiluje o docílení lepší regulace, konvergence v přístupech k regulaci a dohledové praxi a podporuje spolupráci mezi orgány dohledu, včetně výměny informací. Výbor má tři stálé expertní skupiny (Group de Contact, Expert Group on Prudential Regulation a Expert Group on Financial Information), na jejichž práci se zástupci České národní banky aktivně podílí.

V roce 2008 se činnost CEBS soustředila především na aktivity související s rozvíjející se krizí na finančních trzích, plnění závěrů vyplývajících z revize Lamfalussyho procesu, vypracování technických rad pro Evropskou komisi a vydávání doporučení v souvislosti s bankovní direktivou.

V důsledku probíhající finanční krize došlo k přehodnocení priorit vyplývajících z pracovního programu výboru na rok 2008, kdy splnění činností v rámci Pilíře 2 bylo odsunuto na rok 2009. V souladu se závěry ECOFIN se CEBS podílel na podpoře spolupráce mezi bankovními dohledy a výměny informací, přispěl k vypracování krizového memoranda, provedl pilotní hodnocení rizik v bankovním sektoru a zmapoval opatření přijatá jednotlivými členskými státy za účelem eliminace negativních dopadů krize na finanční trhy. Zároveň přispěl k zintenzivnění spolupráce s industrií založením expertních skupin složených ze zástupců industrie.

Nové úkoly vyplynuly pro výbor z Lamfalussyho hodnocení, jehož výsledkem byly především snaha o posílení role 3L3 výborů, zanesení hlasování kvalifikovanou většinou do stanov těchto výborů, posílení spolupráce a koordinace v rámci kolegii supervizorů a monitorování jejich fungování.

23 ECOFIN: Rada pro ekonomické a finanční otázky, je složena z ministrů financí.

CEBS v roce 2008 poskytl Evropské komisi stanoviska na základě její žádosti (Call for Advice) týkající se problematiky velkých angažovaností (Large Exposures), vlastních fondů (Own Funds), řízení likvidity (Liquidity Risk Management) a opcí a národních diskrecí (Options and National Discretions). Společně s výborem CESR publikoval technickou radu Evropské komisi k hodnocení obchodování s komoditami, a společně s výborem CEIOPS technickou radu k ekvivalenci supervizních opatření ve Švýcarsku a Spojených státech.

CEBS v roce 2008 vydal společně s výbory CESR a CEIOPS doporučení týkající se obezřetného nabývání a zvyšování účastí ve finančním sektoru a pokračoval v implementaci a aktualizaci doposud již celkem 14 vydaných doporučení pro úvěrové instituce a orgány dohledu.

CEBS v roce 2008 dále vydal zprávu o transparentnosti bank a zprávu vyhodnocující evropský regulační rámec z hlediska systémového rizika pro tzv. custodian banks, a schválil návrh na zefektivnění a harmonizaci FINREP.

Výbor evropských regulátorů cenných papírů (CESR)

Výbor evropských regulátorů cenných papírů usiluje o zlepšení koordinace a spolupráce mezi regulátory a o zajištění důsledného a včasného provádění právních předpisů Evropské unie v členských zemích. Česká národní banka má zástupce ve všech jeho rozhodujících pracovních skupinách.

V roce 2008 se prohlubovala krize na finančních trzích a tomu i odpovídala aktualizovaná agenda výboru. Kromě plenárních zasedání členové reagovali na aktuální vývoj na kapitálových trzích.

V důsledku vývoje na kapitálových trzích výbor zřídil nové pracovní skupiny ke krátkým prodejům, dopadu insolvence investiční banky Lehman Brothers na investory, oceňování méně likvidních cenných papírů či dopady krize na fondy peněžního trhu. ČNB se aktivně zúčastnila práce ve skupině ke krátkým prodejům.

CESR začal více diskutovat roli ratingových agentur ve finanční krizi a zaměřil se na návrh nařízení Evropské komise v této oblasti a následné kroky, které bude výbor muset řešit. V závěru roku 2008 ČNB nominovala svého člena do expertní skupiny k ratingovým agenturám.

CESR též dokončoval práce na plnění usnesení ECOFIN k posílení výborů třetí úrovně. Stejně jako ostatní výbory třetí úrovně diskutoval o změně stanov výboru včetně efektivnějšího způsobu hlasování, návrhu nové školicí platformy napříč sektory a případných projektech pro budoucí spolufinancování z rozpočtu EU. Na mimořádném zasedání v září 2008 CESR stanoví, které umožňují mimo jiné hlasování kvalifikovanou většinou hlasů, schválil.

Výbor evropských dohledových orgánů v pojišťovnictví a zaměstnaneckém penzijním pojištění (CEIOPS)

Výbor evropských dohledových orgánů v pojišťovnictví a zaměstnaneckém penzijním pojištění (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors) pokračoval v práci na přípravě nového obezřetnostního rámce Solventnost II. Věnoval se přípravě prováděcích předpisů k rámcové směrnici k Solventnosti II. Schválil a postoupil EK celkem dvě rady (na základě jejich požadavků „Call for Advice“), a to k implementaci zásady proporcionality v rámci Solventnosti II a k části návrhu směrnice týkající se dohledu nad pojišťovacími skupinami. Obsahem rady byla spolupráce dohledových orgánů v kolegiích a použití tzv. podpory skupiny (tato část však po dohodě členských států o jejím vypuštění z rámcové směrnice již není relevantní). Zároveň začal CEIOPS připravovat rady Evropské komisi ke zbývajícím prováděcím předpisům – termín doručení těchto dokumentů je říjen 2009.

CEIOPS rovněž připravil, provedl a vyhodnotil čtvrté kolo kvantitativní dopadové studie (QIS4) k Solventnosti II, na níž participovalo též 14 českých pojišťoven. Účast na studii byla dobrovolná, zúčastnilo se celkem 1 412 pojišťoven ze všech 30 států EHP. Dopadová studie byla tentokrát zaměřena zejména na otestování navržených zjednodušených a aproximativních výpočtů, ať už pro technické rezervy pojišťoven, nebo pro kapitálové požadavky. Závěrečná zpráva je dostupná na internetových stránkách CEIOPS²⁴. Výsledky českých pojišťoven se od celoevropských nijak výrazně neodlišují.

CEIOPS pravidelně vyhodnocuje podmínky panující na evropském pojistném trhu a pro tyto účely sbírá data od svých členů. Dvakrát ročně publikuje zprávu o vývoji a finanční stabilitě v sektoru pojišťovnictví, která je zasílána dalším evropským institucím a orgánům (např. FSC, EFC).

V rámci vnitřní struktury CEIOPS zahájil činnost Review Panel. Jeho cílem je monitorovat, jak konverguje praxe výkonu dohledu v této oblasti mezi členy CEIOPS a provádět vzájemné hodnocení implementace doporučení Výboru (peer review). V současné době provádí přípravu pilotního hodnocení členských orgánů. ČNB se jeho práce aktivně účastní.

CEIOPS pokračoval v monitorování krize na finančních trzích a jejích dopadů na evropský pojistný trh. Tato vyhodnocení také předával Evropské komisi a Radě ministrů ECOFIN.

ČNB se účastnila plenárních zasedání CEIOPS, dále byli pracovníci ČNB zapojeni do práce jednotlivých expertních skupin.

Spolupráce mezi CEBS, CESR a CEIOPS

V roce 2008 se spolupráce výborů třetí úrovně Lamfalussyho struktury (CEBS, CESR a CEIOPS) zaměřila mimo jiné na plnění závěrů ECOFIN z října a prosince 2007 směřujících ke zlepšení fungování Lamfalussyho procesu. Cílem bylo posílit postavení výborů v oblasti finanční supervize. 3L3 výbory zanesly do svých stanov možnost uplatňovat hlasování kvalifikovanou většinou a koncept „comply or explain“²⁵.

Na základě požadavku ECOFIN z května 2008 provedla EK revizi svých rozhodnutí, kterými se zakládají výbory třetí úrovně, za účelem posílení jejich role v oblasti supervizní spolupráce a konvergence a při posuzování rizik ohrožujících finanční stabilitu v EU. Návrh revidovaných rozhodnutí přináší nové nástroje výborů, mezi které patří role mediátora, konzultační role, vytváření vzdělávacích programů, výměna expertů, společné dohlídky, delegování úkolů, podpora fungování kolegií supervizorů, vytváření společného reportovacího formátu apod. Vedle toho by výbory měly přispívat k hodnocení finanční stability v EU.

S ohledem na rostoucí potřebu efektivní koordinace činností a spolupráce 3L3 výborů při řešení společných úkolů byl aktualizován 3L3 Protokol. Protokol nově upravuje pojem rotující koordináční výbor. V roli rotujícího koordináčního výboru se budou výbory CEBS, CESR a CEIOPS střídat v šestiměsíčním intervalu.

Jedním z hlavních cílů Lamfalussyho procesu je vytvoření společné kultury dohledu v rámci EU. Pro naplnění tohoto cíle organizovaly 3L3 výbory sektorové semináře, krátkodobé a dlouhodobé stáže a semináře napříč sektory.

²⁴ www.ceiops.eu – Consultations – QIS – Qualitative Impact Study 4 – Final Report.

²⁵ Členské státy, které nebudou plnit rozhodnutí výboru, by měly podrobně vysvětlit své důvody.

Prozatímní pracovní výbor pro finanční konglomeráty (IWCFC/JCFC)

Prozatímní pracovní výbor pro finanční konglomeráty byl ustaven Evropským výborem pro finanční konglomeráty (EFCC) a ČR je v tomto výboru zastoupena Českou národní bankou. CEBS a CEIOPS jeho prostřednictvím spolupracuje v oblasti dohledu finančních konglomerátů, CESR může na této spolupráci také participovat. V návaznosti na revidované rozhodnutí o ustavení CEBS, CEIOPS a CESR byl výbor na počátku roku 2009 následně přejmenován na Společný výbor pro finanční konglomeráty (Joint Committee on Financial Conglomerates, JCFC).

V roce 2008 podstatnou část aktivit výboru představovaly práce na hodnocení směrnice o finančních konglomerátech. Výstupem bude odpověď na žádost o radu (Call for Advice) Evropské komisi, která se týká definic a terminologie, rozsahu aplikace a požadavků na řídicí a kontrolní systém. V roce 2008 byly identifikovány zejména tyto okruhy problémů: prahy významnosti při určování finančního konglomerátu, definice přidružené osoby a její vztah k rozsahu aplikace a zacházení s přidruženou osobou pro účely vnitroskupinových transakcí a koncentrací rizik. Práce na hodnocení směrnice budou pokračovat i v roce 2009, kdy má být odpověď na žádost o radu postoupena Evropské komisi.

Výbor se také podílel na přípravě roční obezřetnostní zprávy o finančních podmínkách a stabilitě finančních konglomerátů a na aktualizaci seznamu finančních konglomerátů, které byly v Evropě identifikovány.

6.2 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY

Výbor bankovní supervize (BSC)

ČNB má ve Výboru pro bankovní dohled Evropské centrální banky (Banking Supervision Committee, BSC) dva zástupce. BSC v roce 2008 projednal zejména pravidelné pololetní Zprávy ECB o finanční stabilitě (Financial Stability Review), dále mnohostrannou dohodu o spolupráci v oblasti finanční stability v EU mezi orgány dohledu nad finančním trhem, centrálními bankami a ministerstvy financí, která vstoupila v platnost 1. června 2008, a pololetní zprávy o výsledcích projektu na zátěžové testování likvidity v bankách a na jejich kontingenční plány v oblasti řízení likvidity. Výbor projednával i dopady současné finanční krize na bankovní systém EU, přičemž jim věnoval ve druhém pololetí 2008 zvýšenou pozornost.

ČNB se aktivně podílí i na práci tří pracovních skupin BSC. První z nich je Pracovní skupina pro makroobezřetnostní analýzy (Working Group on Macroprudential Analysis – WGMA). Kromě pravidelně projednávaných agend, k nimž patří hlavně zprávy o vývoji stability bankovního sektoru (Banking Sector Stability Report) a zpracování příspěvku do výše zmíněné zprávy o finanční stabilitě, se skupina zabývala i dopady finanční krize na stabilitu finančního systému EU. Další skupinou je Pracovní skupina pro vývoj v bankovníctví (Working Group on Developments in Banking – WGBD), která zpracovala pravidelnou Zprávu o struktuře bankovního sektoru EU (EU Banking Structures Report), analyzovala některé klíčové aspekty stability bankovních sektorů členských zemí a podobně jako BSC a WGMA věnovala zvýšenou pozornost analýze dopadů finanční krize na bankovní systém EU. Poslední z uvedených skupin, Pracovní skupina pro registr úvěrů (Working Group on Credit Registers – WGCR), se v roce 2008 zaměřila na vylepšení systému mezinárodní výměny úvěrových dat, dále na přípravu teritoriálního rozšíření systému výměny informací z úvěrových registrů o další členské země a konečně i na to, jak posílit využívání informací z úvěrových registrů pro finanční statistiku a pro výzkum.

Kromě pravidelných pracovních skupin má BSC i dočasné pracovní skupiny pro konkrétní projekty. Experti ČNB pracují ve čtyřech z nich, konkrétně ve skupinách pro výsledovku, pro krizové řízení, pro likviditu a pro sladování statistického a dohledového výkaznictví úvěrových institucí (společná skupina s Výborem pro statistiku /STC/ a CEBS).

6.3 SPOLUPRÁČE V RÁMCI BASILEJSKÉHO VÝBORU PRO BANKOVNÍ DOHLED (BCBS)

ČNB má zastoupení v pracovní skupině International Liaison Group (ILG) a v její pracovní podskupině pro kapitál International Liaison Group on Capital (ILGC). V roce 2008 se konala tři jednání ILG, která se zabývala zejména problematikou znehodnocení aktiv a tvorby opravných položek, rizikově orientovaným dohledem a mikrofinancemi. Pokud jde o problematiku znehodnocení aktiv, bylo potvrzeno, že po zavedení IAS 39 se úroveň tvorby opravných položek v žádné zemi nezvýšila. IAS 39 je totiž založen na již vzniklých ztrátách (incurred loss) na rozdíl od předchozí koncepce, která byla konzervativnější a byla založena na očekávaných ztrátách (expected loss). Vliv IAS 39 na snížení tvorby opravných položek však není jediný, podílejí se na něm i další vlivy (např. tlaky mateřských společností na zisk, příznivá fáze ekonomického cyklu, metodické problémy – nedostatek dat a zkušeností s odhadem ztrát). V rámci zkoumání problematiky rizikově zaměřeného dohledu se ukázalo, že řada orgánů dohledu používá pro dohled kombinované přístupy, v nichž je začleněno rizikové hodnocení. Podskupina ILGC se zabývala koncentracemi úvěrového rizika, monitorováním kapitálu a Pilířem 2.

6.4 SPOLUPRÁČE V RÁMCI SKUPINY BANKOVNÍCH DOHLEDŮ STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY (BSCEE)

ČNB je od roku 1996 členem BSCEE, jejíž hlavní aktivity spočívají ve výměně informací mezi orgány bankovního dohledu v rámci regionu k vývoji bankovního sektoru v jednotlivých zemích a pořádání odborných seminářů. Hlavními tématy výroční konference, která se konala v dubnu 2008 v Bělehradě, byl vliv a dopady probíhajících tržních turbulencí na region střední a východní Evropy a dopady rychlého růstu úvěrů na finanční stabilitu. V roce 2008 se novými členy skupiny staly rakouský orgán dohledu FMA a Bankovní agentura Republiky Srbské ze státu Bosna a Hercegovina. Skupina již má 22 členů, z toho 11 z členských zemí EU a 11 mimo EU.

6.5 SPOLUPRÁČE V RÁMCI MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE KOMISÍ PRO CENNÉ PAPIŘY (IOSCO)

ČNB je signatářem (březen 2007) Mnohostranné dohody o spolupráci v rámci Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry²⁶. V rámci této dohody aktivně spolupracuje s konkrétními státy. Cílem mezinárodní organizace IOSCO je vzájemná spolupráce při podpoře vysokých standardů regulace s cílem udržet spravedlivý, efektivní a finančně zdravý kapitálový trh. Zástupci ČNB se účastní prací zejména v European Regional Committee (IOSCO ERC), Emerging Markets Committee (IOSCO EMC).

Zaměření činnosti IOSCO v roce 2008 bylo ovlivněno významným způsobem probíhající globální finanční krizí. K hlavním tématům diskuze zasedání IOSCO v této souvislosti patřily konvergence mezinárodních standardů účetního výkaznictví a posílení odpovědnosti tvůrců účetních standardů vůči příslušným národním orgánům odpovědným za výkaznictví veřejného sektoru na národní úrovni, obnovení důvěry investorů zavedením regulace manipulativních krátkých prodejů cenných papírů, prohloubení tržní transparentnosti a režim zveřejňování informací v souvislosti se všemi finančními produkty a aktualizace mezinárodních standardů regulace a dohledu nad ratingovými agenturami zohledňující úlohu ratingových agentur ve strukturovaných financích.

²⁶ IOSCO Multilateral Memorandum of Understanding Concerning Consultation and Cooperation and the Exchange of Information, IOSCO MMoU, 2002.

K dalším tématům patřily regulatorní přístupy k alternativním formám investování se zaměřením na hedge fondy, fondy hedge fondů, fondy soukromého kapitálu a státním investičním fondům; pravidla pro poskytování informací drobným investorům při „nákupu“ finančních produktů, včetně povinnosti posouzení vhodnosti nabízeného instrumentu; konkurence a konsolidace burz ve světě; přeshraniční dopady směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES, o trzích finančních nástrojů (MiFID)²⁷, sbližování regulace mezi členy EU a třetími zeměmi.

K hlavním výstupům IOSCO v roce 2008 patřily novela Kodexu jednání pro ratingové agentury²⁸, zpráva o úloze úvěrových ratingových agentur ve strukturovaných financích²⁹, zpráva o hypoteční krizi³⁰, zpráva o private equity³¹, zpráva upravující cíle a principy regulace kapitálových trhů³², zpráva o fondech hedge fondů³³, zpráva o regulatorních přístupech k posuzování vhodnosti finančního produktu³⁴, zpráva o regulačních přístupech k informační povinnosti vůči drobným investorům při „nákupu“ finančních produktů³⁵ a zpráva o krizovém řízení při poskytování auditorских služeb³⁶.

IOSCO v souvislosti s novými úkoly zřídila dvě nové expertní pracovní skupiny se zaměřením na problematiku komoditních trhů (identifikace vývojových trendů) a na roli státních investičních fondů na veřejných trzích. IOSCO na podporu doporučení summitu G-20 o finančních trzích a světové ekonomice z 15. listopadu 2008 zřídila další tři pracovní skupiny se zaměřením na krátké prodeje (identifikace regulatorních mezer), neregulované finanční trhy a produkty (identifikace možností zvýšení transparentnosti mimoburzovních trhů s deriváty a ostatními strukturovanými produkty) a dále na neregulované entity (identifikace regulatorních přístupů k hedge fondům).

ČNB se aktivně zapojila do práce IOSCO také formou spolupráce na dotaznících. V květnu 2008 se zástupce ČNB zúčastnil konference IOSCO a dále zasedání IOSCO ERC.

6.6 SPOLUPRÁCE V RÁMCI MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE DOHLEDŮ NAD PENZIJNÍMI FONDY (IOPS)

ČNB v roce 2008 spolupracovala v rámci Mezinárodní organizace dohledů nad penzijními fondy včetně práce na konkrétním projektu této organizace v oblasti nástrojů pro rizikově orientovaný dohled. V prvním pololetí 2008 se ČNB účastnila jednání IOPS, které se zabývalo širokým okruhem otázek souvisejících se sektorem soukromého penzijního zabezpečení, dohledu nad ním, standardy v oblasti regulace a dohledu nad penzijními fondy a analýzami systémů soukromých penzí. Zapojení do činnosti organizace je též cenným zdrojem informací, avšak valného shromáždění a s ním spojených zasedání výborů se ČNB v druhém pololetí 2008 neúčastnila s ohledem na jiné priority. ČNB je však připravena k další práci v rámci této organizace i v roce 2009.

27 Directive 2004/39/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on markets in financial instruments amending Council Directives 85/611/EEC and 93/6/EEC and Directive 2000/12/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 93/22/EEC.

28 Code of Conduct Fundamentals for Credit Rating Agencies, Technical Committee of IOSCO, revised May 2008.

29 The Role of Credit Rating Agencies in Structured Finance Markets, Final Report, Report of the Technical Committee of IOSCO, May 2008.

30 Report on the Subprime Crisis, Final Report, Report of the Technical Committee of IOSCO, May 2008.

31 Private Equity—Final Report, Report of the Technical Committee of IOSCO, May 2008.

32 IOSCO Objectives and Principles of Securities Regulation, March 2008.

33 Report on Funds of Hedge Funds—Final Report, Report of the Technical Committee of IOSCO, June 2008.

34 Customer suitability in the retail sale of financial products and services, The Joint Forum, April 2008.

35 IOSCO Point of Sale Disclosure: Issues paper, May 2008.

36 Contingency Planning for Events and Conditions Affecting Availability of Audit Services, Final Report of the Technical Committee of IOSCO, May 2008.

6.7 SPOLUPRÁCE V RÁMCI MEZINÁRODNÍ ASOCIACE POJIŠŤOVACÍCH DOHLEDŮ (IAIS)

ČNB v roce 2008 spolupracovala v rámci Mezinárodní asociace pojišťovacích dohledů (IAIS), zúčastnila se výroční konference zaměřené na dopady globalizace ve finančních službách na činnost regulátorů. Účast na jednáních pracovních výborů a podvýborů této asociace ČNB částečně omezila, nicméně aktivně sledovala práce na jednotlivých standardech a doporučeních a účastnila se různých dotazníkových šetření prováděných IAIS.

6.8 SPOLUPRÁCE S PARTNERSKÝMI ORGÁNY DOHLEDU

V červnu 2008 ČNB podepsala multilaterální MoU o spolupráci v oblasti přeshraniční finanční stability v EU. Toto memorandum bylo podepsáno 118 signatáři z 27 členských zemí EU. Cílem MoU je usnadnit řízení a zefektivnit řešení přeshraničních finančních krizí a minimalizovat ekonomické a sociální náklady s krizí spojené. Memorandum definuje procedury a praktická opatření zúčastněných stran zapojených v krizových situacích, s ohledem na platné právní povinnosti příslušných autorit. Na rozdíl od MoU z roku 2005, které bylo uzavřeno mezi orgány bankovního dohledu, ministerstvy financí a centrálními bankami zemí EU, nové MoU podepsaly orgány dohledu všech finančních sektorů, ministerstva financí a centrální banky.

Ke konci roku 2008 měla ČNB podepsána bilaterální MoU s osmi bankovními orgány dohledu a šesti orgány dohledu v oblasti pojišťovnictví, zatímco v oblasti kapitálového trhu pokračovala spolupráce především na základě memorand, které vypracovalo IOSCO nebo CESR.

V doplňkovém dohledu nad pojišťovny ve skupině se ČNB účastní jednání koordinačních výborů orgánů dohledů konkrétních pojišťovacích skupin. Pokračovala intenzivní spolupráce s orgány dohledu nad pojišťovny, patřícími do pojišťovacích skupin působících též v ČR. V této souvislosti probíhají jak mnohostranná jednání orgánů dohledu nad subjekty z těchto skupin, tak dvoustranná jednání. Vzájemná spolupráce s partnerskými orgány dohledu také pokračovala při doplňkovém dohledu nad finančními konglomeráty, ať už byl v roli koordinátora partnerský orgán nebo ČNB.

Na přelomu roku 2007 a 2008 probíhala výměnná stáž mezi ČNB a belgickou CFBA, v rámci které vždy jeden zaměstnanec dohledu má možnost získat široké poznatky o postupech a metodách partnerského orgánu dohledu používaných v rámci výkonu dohledu nad pojišťovny.

Počet uzavřených MoU v oblasti bankovníctví se v roce 2008 nezměnil, což odráží relativně stabilní akcionářskou strukturu tuzemských bank z pohledu země původu jejich vlastníků.³⁷ Kromě výměny informací o finanční situaci bank a dalších subjektů z finančních skupin působících v obou zemích se jednání se zahraničními regulátory soustředila především na praktické otázky spojené s implementací kapitálové koncepce Basel II a v posledním období také na užší spolupráci dohledů při řešení případných krizových situací. V rámci dohledu nad bankami se uskutečnilo několik jednání tzv. kolegií supervizorů (Colleges of Supervisors) u různých bankovních skupin. V rámci těchto kolegií vznikají různé iniciativy, jako je např. zájem uzavírat specifické dohody o spolupráci ke konkrétním finančním skupinám, jiným příkladem může být zájem o koordinaci kontrol na místě prováděných jednotlivými národními regulátory u jimi dohlížených subjektů dané finanční skupiny apod. Pracovníci dohledu ČNB jsou rovněž zapojeni do spolupráce ve výborech a pracovních skupinách Evropské komise, Evropské centrální banky a Banky pro mezinárodní platby.

³⁷ Viz: www.cnb.cz – Dohled nad finančním trhem – Bankovní dohled – (Důležité informace) – Dohody o spolupráci.

Kromě hodnocení jednotlivých bank je průběžně analyzován rovněž vývoj bankovního sektoru jako celku, případně jeho jednotlivých segmentů. Čtvrtletně jsou na internetových stránkách ČNB zveřejňovány základní agregované ukazatele o vývoji bankovního sektoru.³⁸ Průběžně probíhá komunikace s řadou subjektů, které se zajímají o vývoj tuzemského bankovního a finančního sektoru (mezinárodní organizace jako MMF, Světová banka, OECD, ECB, ratingové agentury atd.).

V září 2008 zorganizovala ČNB v Praze mezinárodní konferenci zástupců sedmi orgánů dohledu nad finančním trhem (Řecka, Holandska, Francie, Itálie, Chorvatska, Estonska a ČR) k aktuálním problémům dohledu nad riziky informačních systémů a technologií ve finančních institucích. Předmětem jednání byly zejména metody dohledu a spolupráce národních dohledových orgánů, outsourcing a centralizace informačních systémů a technologií v rámci finančních skupin, elektronické bankovníctví, počítačová kriminalita a role informačních technologií v dohledu nad systémem předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti.

³⁸ Viz: www.cnb.cz – Dohled nad finančním trhem – Bankovní dohled – Bankovní sektor – Základní ukazatele o bankovním sektoru.

ČÁST B
VÝVOJ FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2008

METODICKÁ POZNÁMKA

Údaje o vývoji bankovního sektoru uváděné v této zprávě vycházejí především z výkazů, které banky a pobočky zahraničních bank předkládají v souladu s příslušnými opatřeními ČNB pro účely bankovního dohledu. Jako doplňující zdroj informací jsou použity údaje z výkazů zasílaných do ČNB pro účely měnové statistiky. Jedná se zejména o údaje o sektorové struktuře úvěrů a vkladů a sektorové klasifikaci úvěrů, které nejsou ve výkazech pro bankovní dohled obsaženy. Výkazy pro účely měnové statistiky však mají odlišnou metodiku sestavování, proto nejsou některé hodnoty včetně poměrových ukazatelů zcela srovnatelné s hodnotami a ukazateli, které pocházejí z výkazů pro účely bankovního dohledu. Na odlišnosti je v příslušných částech textu upozorněno. Veškeré údaje uváděné ve zprávě jsou za všechny banky³⁹ tvořící bankovní sektor s vyloučením ČNB. Pro dokreslení situace jsou v některých pasážích použity i některé externí informace s uvedením příslušného zdroje.⁴⁰

Prezentované údaje se od roku 2007 částečně liší svou strukturou i obsahem od údajů uváděných do konce roku 2006 v souvislosti s implementací nového kapitálového konceptu (Basel II) a připojením se k jednotným reportovacím rámcům FINREP pro účetní výkazy a COREP pro výkazy o kapitálu a kapitálové přiměřenosti uplatňovaným v rámci EU. Údaje do roku 2006 byly přepočítány podle této nové metodiky, byť je v některých případech srovnatelnost časové řady částečně omezena. Ve srovnání s dosud publikovanými údaji v metodice 2006 patří mezi nejvýznamnější rozdíly zejména:

- sledování struktury aktiv, závazků, výnosů a nákladů podle portfolií odvozených podle způsobu oceňování,
- důsledné oddělení položek závazků a vlastního kapitálu,
- zařazení všech realizovaných zisků a ztrát a ostatních provozních výnosů a nákladů do zisku z finanční a provozní činnosti,
- vyčlenění některých položek, které byly dříve součástí ostatních aktiv, resp. závazků, do jednotlivých portfolií (např. sektorově nečleněné pohledávky, resp. závazky) nebo samostatně (např. reálné hodnoty derivátů) aj.,
- výrazná změna nastala u stanovení kapitálových požadavků k úvěrovému riziku, – kdy od 1. 1. 2008 začaly všechny banky vykazovat podle Basel II,
- zavedení kategorizace pohledávek na pohledávky bez selhání a se selháním (bez zohlednění zajištění) a zavedení pojetí pohledávek bez znehodnocení a se znehodnocením (zohledněno zajištění).

Kromě toho došlo v některých případech k terminologickým změnám některých ukazatelů tak, aby navazovaly na platné právní předpisy nebo obecně používané pojmy.

Případné rozdíly hodnot uvedených v textu a v tabulkové příloze vyplývají ze zpřesnění dat v průběhu zpracování, například po auditu. Při využívání historických dat je třeba brát v úvahu, že meziroční porovnání se netýkají stejné skupiny subjektů, zejména v oblasti analýz kapitálového trhu.

³⁹ Není-li uvedeno jinak. Struktura bankovního sektoru viz Kapitola 2.1.

⁴⁰ Podrobněji jsou rozdíly uvedeny na adrese: www.cnb.cz – Statistika – Měnová a finanční statistika – Často kladené dotazy.

1. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ V ROCE 2008⁴¹

Globální finanční krize, která propukla v roce 2007 v důsledku krize na trhu hypoték v USA, přerostla v roce 2008 v hospodářskou krizi, jež se projevila i ve středoevropském regionu a postihla makroekonomický vývoj v České republice. Nepříznivý ekonomický vývoj ovlivnil hospodaření institucí podnikajících na tuzemském finančním trhu a schopnost podnikatelských subjektů i fyzických osob splácet své závazky. Hrubý domácí produkt očištěný o cenové a sezonní vlivy vzrostl ve 4. čtvrtletí 2008 meziročně o 0,7 %, ve srovnání s předchozím čtvrtletím roku 2008 však klesl o 0,9 %⁴². Za celý rok 2008 vzrostl HDP očištěný o sezonnost a pracovní dny reálně o 3,1 %, čímž se Česká republika zařadila z tohoto hlediska v rámci zemí EU k úspěšnějším. Rovněž v Německu, které je dlouhodobě naším největším obchodním partnerem, byla míra růstu reálného HDP meziročně výrazně nižší, když došlo ke snížení tempa růstu z 2,5 %, kterého bylo dosaženo v roce 2007, na 1,3 % v roce 2008. Za všech 27 zemí EU činila v roce 2008 průměrná hodnota zvýšení HDP 0,9 %. Hrubý domácí produkt v ČR dosáhl 3 705,9 mld. Kč v běžných cenách.

Postupný pokles tempa růstu hrubého domácího produktu byl v roce 2008 brzděn především domácí poptávkou, zejména růstem spotřeby domácností. Negativně přispěla k růstu HDP tvorba hrubého kapitálu především v důsledku vývoje zásob. Zahraniční obchod měl záporný příspěvek do meziročního růstu HDP pouze ve čtvrtém čtvrtletí 2008, jinak však zahraniční obchod do celoročního růstu za rok 2008 přispěl kladně.

Inflace se ve srovnání s rokem předcházejícím zvýšila. V roce 2008 její průměrná hodnota činila 6,3 %, což je o 3,5 procentního bodu více než o rok dříve. Inflace v roce 2008 byla výrazně ovlivněna zvýšením snížené sazby daně z přidané hodnoty a dopady předchozího růstu světových cen energetických surovin a potravin. Meziroční růst spotřebních cen tak na počátku roku přesáhl 7 % a až do třetího čtvrtletí 2008 se pohyboval výrazně nad inflačním cílem ČNB. Ve čtvrtém čtvrtletí 2008 však v důsledku postupného odeznění dopadu nákladových šoků začal klesat a v prosinci 2008 se již inflace nacházela uvnitř tolerančního pásma 3% inflačního cíle ČNB.

Trend posilování kurzu koruny vůči euru i americkému dolaru pokračoval až do třetího čtvrtletí roku 2008. Rozhodující toky vývozu a dovozu jsou realizovány v těchto měnách. Zpevňující se kurz koruny zlevňoval ceny většiny dovážených komodit a zpomaloval růst inflace. Meziročně kurz CZK/EUR posílil z průměrné hodnoty 27,8 CZK v roce 2007 na 25,0 CZK v roce 2008. Ještě výrazněji zpevnil meziročně průměrný kurz koruny vůči dolaru z průměrných 20,3 CZK/USD v roce 2007 na 17,1 CZK/USD v roce 2008.

Platební bilance se v roce 2008 držela na úrovni dosažených hodnot z předchozího období. Schodek běžného účtu platební bilance v poměru k hrubému domácímu produktu se mírně snížil o 0,1 procentního bodu na 3,1 % HDP, v absolutní hodnotě činil 113,9 mld. Kč. Důvodem pro přetrvávající schodek bylo další

41 Údaje obsažené v této kapitole vycházejí z dat ČSÚ dostupných v dubnu 2009.

42 Mezičtvrtletní pokles HDP byl zaznamenán poprvé od roku 1998.

prohloubení deficitu bilance výnosů, kde rozhodující roli hrají zisky nerezidentů z přímých zahraničních investic. Došlo zejména ke zvýšení objemu vyplacených dividend. Obdobně jako v předchozích letech i v roce 2008 skončil finanční účet platební bilance přebytkem ve výši 151,2 mld. Kč, což je zhruba na úrovni hodnot z let 2003 až 2005. Přebytek finančního účtu platební bilance za rok 2008 je téměř celý tvořen přebytkem bilance přímých zahraničních investic. Portfoliové investice zaznamenaly v roce 2008 čistý odliv ve výši 9,1 mld. Kč, což ale ve srovnání s předcházejícím rokem představuje výrazné snížení odlivu portfoliových investic.

Situace na trhu práce se v důsledku zpomalujícího hospodářského růstu ke konci roku 2008 zhoršovala. Vývoj na trhu práce signalizoval přechod ekonomiky do sestupné fáze ekonomického cyklu. Počet volných pracovních míst se snižoval, počet nezaměstnaných již začal v závěru roku 2008 růst. Nedostatek pracovních sil, který byl patrný v předcházejících čtvrtletích, pominul. Příliv pracovní síly ze zahraničí se ve druhé polovině roku 2008 zmírnil. Dlouhodobá nezaměstnanost činila v průměru 2,1 %. Průměrná míra registrované nezaměstnanosti podle stávající metodiky se přiblížila hodnotě 5,5 %. Zvýšení průměrné hrubé měsíční nominální mzdy v roce 2008 o 8,6 % bylo o 1,3 procentního bodu vyšší než v předcházejícím roce. Průměrné reálné mzdy se vlivem vyšší inflace v meziročním srovnání zvýšily o 2,1 %, ve srovnání s rokem 2007 to představuje nižší tempo růstu o 2,3 procentního bodu. Souhrnná produktivita práce rostla meziročně o 2,0 %, její tempo růstu bylo pomalejší než růst reálné mzdy o 0,1 procentního bodu.

I přes výrazné zpomalení ekonomického růstu došlo v roce 2008 ke snížení schodku státního rozpočtu vzhledem k předcházejícímu roku. Absolutní výše deficitu státního rozpočtu se v roce 2008 v porovnání s rokem předcházejícím snížila na odhadovaných 52,1 mld. Kč, což představuje 1,4 % HDP. Podíl vládního dluhu na HDP, který se v roce 2008 výrazněji nezměnil, na jeho konci činil 29,8 %.

Česká národní banka na počátku roku 2008 měnovou politiku zpříšňovala, ve druhé polovině roku pak reagovala na výraznou změnu ekonomického prostředí přechodem ke snižování základních úrokových sazeb. V průběhu roku 2008 změnila Česká národní banka základní úrokové sazby celkem čtyřikrát (v únoru, srpnu, listopadu a prosinci) a výsledným efektem bylo snížení těchto sazeb o 1,25 procentního bodu oproti konci roku 2007. Měnověpolitická rozhodnutí vycházela ze sestavených prognóz vývoje české ekonomiky, míry inflace a výhledu zahraničního ekonomického vývoje. 2T repo sazba klesla z počáteční úrovně 3,50 % na hodnotu 2,25 %, diskontní sazba z 2,50 % na 1,25 % a lombardní sazba z 4,5 % na 3,25 %.

2. VÝVOJ V SEKTORECH ÚVĚROVÝCH INSTITUCÍ

2.1 STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU

Bankovní sektor České republiky tvořilo k 31. prosinci 2008 celkem 37 bank a poboček zahraničních bank. Počet bank je dlouhodobě stabilizovaný, bankovní služby v tuzemském bankovním sektoru nabízí od roku 2006 stále stejný počet subjektů. V průběhu roku 2008 došlo ke změně vnitřní struktury bankovního sektoru. Důsledkem dokončené fúze mezi Raiffeisenbank a. s. a eBanka, a. s. působí nadále na trhu od 16. 5. 2008 pouze Raiffeisenbank. V důsledku nabytí přímé kvalifikované účasti ze strany Raiffeisenbank, a. s. skončila ke dni 19. 8. 2008 činnost subjektu HYPO stavební spořitelna a. s.⁴³ Po nabytí kvalifikované účasti v bance BAWAG Bank CZ a. s. působí v ČR od 26. 8. 2008 LBBW Bank CZ a. s. K 1. 1. 2008 byla transformována Citibank, a. s., na pobočku irské banky Citibank Europe plc působící v ČR v rámci režimu jednotné licence. Naopak nově získala od ČNB licenci Banka mezinárodní spolupráce, a. s., jejíž země centrály je Ruská federace.⁴⁴ Na bankovní trh vstoupila 20. 6. 2008 pobočka zahraniční banky Straumur-Burdar Investment Bank hf - organizační složka.⁴⁵

Struktura bankovního sektoru ke konci roku 2008 představovala celkem 20 bank (čtyři velké, čtyři střední, sedm malých bank a pět stavebních spořitelen, jedna banka dosud nezahájila činnost) a 16 poboček zahraničních bank.⁴⁶ Rovněž zastoupení bankovních subjektů v těchto pěti základních bankovních skupinách se v roce 2008 v zásadě nezměnilo. Rozhodující část tuzemského bankovního sektoru je tvořena skupinou čtyř velkých bank, podíl jejich aktiv na aktivech celého bankovního sektoru se v roce 2008 mírně snížil pod hranici 58 % v důsledku rychlejšího rozvoje všech ostatních skupin s výjimkou stavebních spořitelen.

Významný celosvětový i evropský trend spočívající v konsolidaci finančních a bankovních skupin se projevuje rovněž v tuzemském bankovním sektoru. K 31. 10. 2008 bylo završeno sloučení HYPO stavební spořitelny a Raiffeisenbank stavební spořitelny, HYPO stavební spořitelna k témuž datu zanikla. Rovněž byla v daném roce již zcela dokončena fúze subjektů Raiffeisenbank a eBanka.

Proces transformace dceřiných společností na pobočky zahraničních bank se v ČR neprojevil ve větším rozsahu. Tuto možnost zvolila v roce 2008 pouze Citibank.

TAB. II.1

Podíl jednotlivých skupin bank na celkové bilanční sumě
(v %, banky s licencí k danému datu)

	2006	2007	2008
BANKY CELKEM	100,0	100,0	100,0
v tom:			
velké banky	61,4	61,7	57,5
střední banky	9,3	10,3	12,2
malé banky	4,3	4,4	5,3
pobočky zahr. bank	12,6	12,4	14,1
stavební spořitelny	12,4	11,2	10,8

43 Následně se uskutečnila fúze subjektů HYPO stavební spořitelna a Raiffeisen stavební spořitelna, první subjekt zaniká.

44 Banka mezinárodní spolupráce zahájila činnost v prvním čtvrtletí 2009.

45 Pobočka zahraniční banky Straumur původem z Islandu (Evropský hospodářský prostor) působila v ČR v rámci jednotné bankovní licence. V 1. čtvrtletí 2009 pobočka směřuje k depasportizaci a ukončení výkonu práva usazení v ČR (uzavření pobočky). Tyto kroky jsou vedeny ve všech zemích EU, kde působí. Banka byla na Islandu znárodněna islandskou vládou, neboť utrpěla velké ztráty v důsledku krize na finančních trzích.

46 Rozdělení bank do skupin je uvedeno v tabulkové příloze (Příloha 3 Rozdělení bank). Skupiny bank pro analytické účely jsou definovány podle velikosti bilanční sumy. Od roku 2007 platí zvýšené mezní hodnoty, velké banky obhospodařují bilanční sumu větší než 150 mld. Kč, střední banky disponují velikostí aktiv v rozmezí od 50 až do 150 mld. Kč a malé banky mají bilanční sumu menší než 50 mld. Kč. Další skupiny tvoří stavební spořitelny a skupina poboček zahraničních bank. Bližší viz <http://www.cnb.cz> – Dohled nad finančním trhem – Bankovní dohled – Bankovní sektor – Základní ukazatele o bankovním sektoru – Metodika.

Vstup ČR do EU v roce 2004 znamenal otevření tuzemského finančního trhu též dalším subjektům, které mohou využívat svobodu volného pohybu služeb v důsledku jednotné licence. Na tomto základě bylo připraveno poskytovat bankovní služby ke konci roku 2008 rovněž 252 bank (z toho 12 institucí elektronických peněz) z členských zemí EU, které tuto svou činnost oznámily České národní bance. Bankovní služby mohou nabízet bez založení pobočky na území ČR podle článku 21 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES. Česká národní banka o rozsahu takto poskytovaných služeb není informována. V rámci notifikace je ČNB oznámen podrobný okruh činností, banky obdobně jako v řadě jiných zemí EU nemají v dané oblasti vykazovací povinnost a jejich působení v tuzemském bankovním sektoru nespadá pod výkon dohledu a regulace ČNB. Počet bank, které takto oznámily poskytování přeshraničních služeb v ČR, vzrostl v roce 2008 o 57 (z toho šest institucí elektronických peněz), naopak tři banky v daném období oznámily ukončení této činnosti.

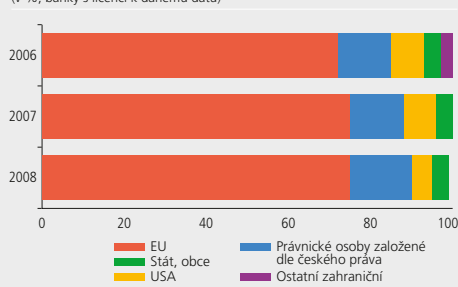
Banky se sídlem v ČR nabízely bankovní služby i v ostatních zemích EU rovněž na principu jednotné licence. Stejně jako v předchozím období pokračovaly v poskytování přeshraničních služeb na území Slovenska Komerční banka a GE Money Bank. V roce 2008 se k této činnosti žádná další banka nepřihlásila. Naopak do konce roku 2008 nabízela své služby prostřednictvím zahraniční pobočky v zemích EU pouze J&T BANKA, která má sídlo v ČR. ČSOB transformovala v roce 2008 pobočkovou síť na Slovensku na formu dceřině společnosti.⁴⁷

2.1.1 Vlastnická struktura bankovního sektoru

Bankovní sektor ČR má dlouhodobě stabilizovanou akcionářskou strukturu. Na celkovém základním kapitálu bankovního sektoru stejně jako v roce předcházejícím i na konci roku 2008 převažuje zahraniční kapitál (81,0 %) s přímým podílem (tj. přímý podíl na bance vykonává právnická osoba registrovaná mimo území ČR). Zastoupení zahraničního kapitálu v jednotlivých bankách je rovněž významné. Ve 13 bankách zahraniční kapitál převažuje (jedná se o právní hledisko podle teritoria registrace banky), v osmi z nich je zastoupení zahraničního kapitálu výlučné. V sedmi bankách mají své zastoupení akcionáři převážně českého původu a v pěti bankách je kapitál pouze českého původu (Hypoteční banka, J&T BANKA, Modrá pyramida stavební spořitelna a dále dvě státní banky se zvláštním určením především na podporu exportu a podnikání Česká exportní banka a Českomoravská záruční a rozvojová banka).

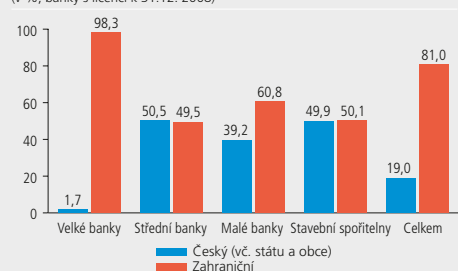
Zahraniční vlastníci na konci roku 2008 kontrolovali 97,1 % celkové bilanční sumy bankovního sektoru.⁴⁸ Stále převažují vlastníci ze zemí EU, jejich podíl na zahraničním vlastnictví sektoru je stabilizovaný a na konci roku 2008 činil 92,9 %. Ze zemí EU jsou všichni vlastníci bank „velké čtyřky“. Držitelé původem z USA vlastnili dvě střední banky až do konce roku 2007. Po transformaci společnosti Citibank

GRAF II.1
Vlastnická struktura bank
(v %, banky s licenci k danému datu)

Pozn.: Podíl na základním kapitálu

GRAF II.2
Původ kapitálu
(v %, banky s licenci k 31.12. 2008)

⁴⁷ Od 1.1.2008 začala ve Slovenské republice, namísto dosavadní zahraniční pobočky ČSOB, působit samostatná právní entita. Její obchodní jméno je Československá obchodná banka, a. s. Akcionáři dceřině banky jsou ČSOB ČR (56,74 %), KBC Bank (39,80 %), ČSOB Leasing ČR (2,02 %) a ČSOB Factoring ČR (1,44 %).

⁴⁸ Jedná se o podíl celkových aktiv bank, které jsou kontrolované zahraničními subjekty (tj. zahraniční vlastníci drží přímo či nepřímo alespoň 50 % vlastnických práv v bance), na celkové bilanční sumě bankovního sektoru.

na pobočku na počátku roku 2008 má již majoritního vlastníka původem z USA pouze GE Money Bank. Akcionáři z jiných teritorií mají již zastoupení více než okrajové (minoritní 1,1 % podíl v Komerční bance). Struktura vlastníků ze zemí EU zůstává diverzifikovaná. Největší podíl na základním kapitálu bank tuzemského bankovního sektoru drží akcionáři z Rakouska (40,6 %).

2.1.2 Pracovníci a obchodní místa

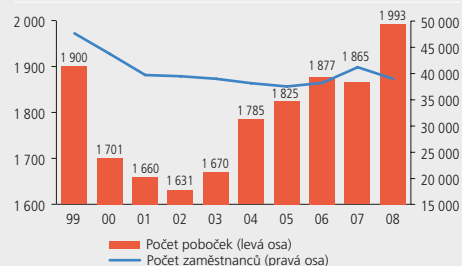
V bankovním sektoru ČR bylo zaměstnáno⁴⁹ 39 003 osob ke konci roku 2008, což je o 2 204 osob méně než v roce předcházejícím. Meziročně došlo ke snížení počtu zaměstnanců tuzemského bankovního sektoru o 5,3 %, naopak bilanční suma bankovního sektoru se ve stejném období zvýšila o 7,9 %. Banky v ČR optimalizují svou činnost, projevují se důsledky organizačních změn v souvislosti s dokončenými fúzemí. Rekordních téměř 51 tis. osob pracovalo v tuzemském bankovníctví v roce 1996. K obsluze svých klientů angažovala nové zaměstnance pouze skupina malých bank a poboček zahraničních bank. Skupiny velkých a středních bank jako celek v roce 2008 stavy svých zaměstnanců snižovaly.⁵⁰ Skupina velkých bank podílející se na zaměstnanosti bankovního sektoru 70,0 % snížila stavy zaměstnanců meziročně o 921 osob. Naopak skupina malých bank a poboček zahraničních bank pro rozvoj bankovní činnosti v roce 2008 potřebovala o 210, resp. o 55 pracovníků více. Celkový počet zaměstnanců stavebních spořitelen se v roce 2008 snížil pouze o šest osob.

Na rozdíl od vývoje počtu zaměstnanců se počet míst, které slouží k obsluze klientů, s výjimkou roku 2007 zvyšoval pravidelně již od roku 2003. V roce 2008 na území České republiky vzniklo celkem 128 nových obchodních míst a jejich počet dosáhl 1 993 (bez započítávání jejich centrál). Na zvyšování počtu obchodních míst pro klienty se podílely zejména střední banky (o 46 míst meziročně více) a skupina velkých bank (o 42 míst více). Rovněž pobočky zahraničních bank a malé banky rozšířily v daném roce své obchodní sítě o 30, resp. o 15 obchodních míst. Rozvoj obchodních sítí bankovního sektoru je důsledkem aktivity bank a snahy podílet se na růstovém potenciálu v bankovníctví a stálého rozšiřování nabídky služeb. Na druhou stranu se banky snaží o racionalizaci svých činností a obchodní místa jsou nově zřizována tam, kde je možno docílit maximální efektivity prodeje produktů a služeb. Tomu odpovídá i charakter těchto obchodních míst a rozsah jimi nabízených služeb. Stavební spořitelny, které jsou zpravidla dceřiné společnosti působící v rámci velké finanční skupiny, využívají možnosti sdílení obchodních sítí v kombinaci se službami externích prodejců.

Ke konci roku 2008 připadalo v tuzemsku na jedno obchodní místo přibližně 5,3 tis. obyvatel ČR, což je v meziročním srovnání klesající trend znamenající zvýšenou dostupnost bankovních služeb spolu s vyšším komfortem služby. Kromě rezidentů jsou však v obchodních sítích bank obsluhováni rovněž klienti přihlášení k přechodnému pobytu v ČR a ostatní klienti, zejména turisté a jiní návštěvníci naší republiky. Produktivita bankovního sektoru měřená velikostí bilanční sumy obhospodařované jedním pracovníkem se neustále zvyšuje, na konci roku 2008 dosáhla hodnoty 103,7 mil. Kč, meziročně se zvýšila o 14,0 %, což je výrazně nad úrovní inflace v ČR.

GRAF II.3

Vývoj počtu zaměstnanců a počtu poboček

TAB. II.2

Počet pracovníků a obchodních míst v bank. sektoru v ČR (banky s licenci k danému datu)

	2006	2007	2008
Počet pracovníků	38 232	41 207	39 003
Počet obchodních míst	1 877	1 865	1 993
Počet pracovníků			
na 1 banku	1 033	1 114	1 083
na 1 obchodní místo	20,4	22,1	19,6
Počet obyvatel			
na 1 banku (tis.)	278,0	280,6	282,9
na 1 obchod. místo (tis.)	5,5	5,6	5,3
na 1 pracovníka	269,1	251,9	268,2

49 Počet všech zaměstnanců bankovního sektoru, bez ohledu na velikost jejich pracovních úvazků.

50 Na úrovni bankovního sektoru se výrazně projevila metodická změna ve výpočtu počtu pracovníků u jedné banky a od 1. 1. 2008 začala ve Slovenské republice, namísto dosavadní zahraniční pobočky ČSOB, působit samostatná právní entita. Do konce roku 2007 byli tito zaměstnanci zahrnuti do tuzemského bankovního sektoru.

TAB. II.3

Elektronické bankovníctví
(banky s licenci k danému datu)

	2006	2007	2008
Počet sítí bankomatů	4	4	4
Počet bankomatů	3 281	3 357	3 406
Počet vydaných platebních karet (v tis.)			
celkem	8 181	9 044	9 605
debetní karty	6 824	7 197	7 474
kreditní karty	1 357	1 847	2 131
Běžné a vkladové účty (domácnosti-obyvateľstvo, v tis.)			
celkem	7 563	7 447	7 940
s vydanými platebními kartami	5 523	5 576	5 771
s přístupem přes PC	2 537	2 801	3 588
s přístupem přes telefon	2 824	2 773	3 247
bez elektronické obsluhy	1 106	1 140	1 097

2.1.3 Elektronické bankovníctví

Obsluha účtů již neznamena pouze nutnost návštěvy tradičních kamenných bankovních poboček. Klienti bank využívají stále více všechny formy elektronického bankovníctví. K bankovním účtům si většinou zřizují některou z forem elektronického přístupu. Nejčastěji se jedná o přístup prostřednictvím platební karty, telefonu, počítače či mobilního telefonu a internetu. Tento trend byl nejprve podporován rostoucím počtem bankomatů a v současné době zejména vysokou penetrací a oblibou mobilních telefonů v České republice a stále čtenějšího připojení k internetové síti. Impulsem dalšího rozvoje se stala cenová politika operátorů umožňující připojení do sítí s využíváním elektronického bankovníctví a rovněž poplatková politika bank.

Počet běžných a vkladových účtů domácností (obyvatelstva) se ke konci roku 2008 meziročně zvýšil o 6,6 % a počet účtů, k nimž byl umožněn přístup buď prostřednictvím platební karty, telefonu nebo přes PC, se zvýšil o 8,5 %. Počet účtů bez elektronické obsluhy naopak v daném období o 3,8 % klesl. Nejvyšší dynamiku růstu zaznamenala obsluha účtů prostřednictvím PC, jak v absolutním vyjádření kdy téměř 787 tis. nových klientů využívalo k obsluze účtu PC, tak ve srovnání s koncem roku 2007, což představuje nárůst o 28,1 % v roce 2008. Z celkového počtu více než 7,9 mil. účtů segmentu obyvatelstva bylo ke konci roku 2008 jenom 13,8 % zřízeno zcela bez elektronické obsluhy. Pomocí telefonu bylo možné provádět transakce na 40,9 % účtů a prostřednictvím PC již na 45,2 % účtů. Banky reagují na vývojové trendy a potřeby klientů, rozšiřují nabídku produktů elektronického bankovníctví a v kamenných pobočkách se zaměřují zejména na produkty vyžadující individuální obsluhu klientů a poradenskou činnost. Současně se zdokonalují prvky dalšího posílení bezpečnosti takto prováděných transakcí a ochrany dat klientů. Příkladem může být rozšiřování čipových karet či zavádění nových prvků autorizace transakcí prováděných prostřednictvím internetového bankovníctví. Aktuálně se zvyšuje dynamika využívání elektronického podpisu.

Síť bankomatů v ČR je již ustálená. Počty bankomatů se nicméně stále zvyšují, i když tempo růstu se každým rokem výrazně snižuje. V průběhu roku 2008 bylo instalováno již „pouze“ o 1,5 % nových bankomatů více. Stále čtenější je používání kreditních karet, jejichž meziroční nárůst ke konci roku 2008 přesáhl 15 %, částečně i vlivem stále nízké výchozí základny. Celkový počet vydaných platebních karet se zvýšil o 6,2 %. Pravidelně se zvyšuje počet emitovaných mezinárodních platebních karet, banky jich v průběhu roku 2008 vydaly přibližně o 6,4 % více. Rozšiřuje se spektrum operací, které umožňují platební karty, nově slouží rovněž k výběru hotovosti na pokladnách v sítích prodejních řetězců (tzv. cash back). Do nabídky karet se stále více prosazuje jejich bezpečnost. Nejvíce byly poptávány hybridní karty⁵¹, jichž bylo v průběhu roku 2008 emitováno o třetinu více než na konci roku 2007. Naopak počet karet pouze s klasickým magnetickým proužkem klesl v průběhu roku 2008 o více než 20 %.

51 Tato karta obsahuje jak čip, tak i magnetický proužek.

2.2 HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY BANKOVNÍHO SEKTORU

2.2.1 Zisk z finanční činnosti a zisk z ostatních provozních činností⁵²

Stabilní hospodaření bank je v delším období podmíněno především průběžnou tvorbou zisku z finanční činnosti, tj. dosahováním zisku z hlavních bankovních činností. Takto vytvořený zisk by měl být alespoň tak velký, aby pokryl jednak provozní náklady banky a jednak náklady, které bankám vznikají v důsledku podstupovaných bankovních rizik.

Bankovní sektor byl i v roce 2008 ziskový, zisk z finanční činnosti se zvýšil o 4,0 mld. Kč (2,9 %), ke konci roku dosáhl hodnoty 138,4 mld. Kč. Naprostá většina bankovních subjektů působících v tuzemsku byla rovněž zisková a banky většinou zaznamenaly meziroční růst. V jednotlivých skupinách bank se takto měřené hospodářské výsledky již diferencovaly. S nejvyšší dynamikou růstu zvyšovaly zisk z finanční činnosti ve skupině stavebních spořitelen o 25,7 % (vytvořeno zisku z finanční činnosti 9,1 mld. Kč), v malých bankách o 20,5 % (vytvořeno zisku z finanční činnosti 5,5 mld. Kč), ve skupině poboček zahraničních bank o 16,4 % (vytvořeno zisku z finanční činnosti 12,1 mld. Kč) a ve středních bankách byl meziročně rovněž vytvořen vyšší zisk z finanční činnosti o 12,4 % (vytvořeno zisku z finanční činnosti 21,3 mld. Kč). Méně zisku z finanční činnosti než v roce předcházejícím bylo ke konci roku 2008 vytvořeno ve skupině velkých bank. Jejich 90,4 mld. Kč zisku z finanční činnosti vytvořeného v roce 2008 v absolutním vyjádření znamenalo meziroční pokles o 3,1 %. Velké banky i tak vykázaly 65,3 % vytvořeného zisku z finanční činnosti celého bankovního sektoru.

Struktura zisku z finanční činnosti celého bankovního sektoru se v roce 2008 změnila. Z jednotlivých kategorií zisku z finanční činnosti rostl v daném roce výrazně jen úrokový zisk, který se meziročně zvýšil o 15,7 %, což představuje nárůst o 13,3 mld. Kč na celkových 98,0 mld. Kč. Úrokový zisk již přesáhl 70% podíl z celkového zisku z finanční činnosti, když meziročně posílil o 7,8 procentního bodu.

K růstu úrokového zisku v roce 2008 přispěl růst úvěrového portfolia, který se však uskutečňoval v prostředí snižování úrokových sazeb⁵³. Výši úrokového zisku ovlivnil zejména pokračující růst úroků inkasovaných od tzv. ostatních klientů (tj. bez úroků inkasovaných od bank, vč. centrální a vládních institucí). Meziroční zvýšení o 27,3 mld. Kč (o 31,2 %) na 114,6 mld. Kč je důsledkem nevolatilního poskytování úvěrů v průběhu téměř celého období.⁵⁴ Podíl úrokových příjmů realizovaných z úvěrů od ostatních klientů na celkových úrokových výnosech bankovního sektoru již tvoří téměř 60 % (pro srovnání na konci roku 2005 byla překročena 50% hranice). Úrokové výnosy jsou stabilizované a na konci roku 2008 činily 191,9 mld. Kč. Podíl úroků od vládních institucí je trvale klesající, na konci roku 2008 již nečiní ani 1,5 %. Úrokové výnosy od centrálních bank a úvěrových institucí vykazovaly meziroční růst 2,0 mld. Kč, resp. 2,7 mld. Kč a dosáhly celkem 13,4 mld. Kč, resp. 21,0 mld. Kč. Úroky z dluhových cenných papírů dosáhly 29,4 mld. Kč, což je o 3,9 % (1,1 mld. Kč) více než v roce 2007.

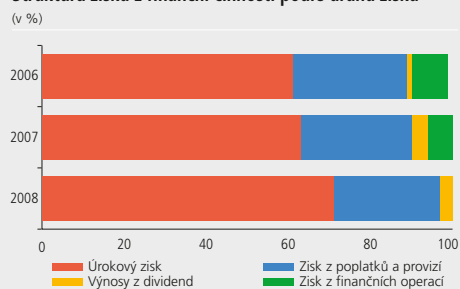
TAB. II.4

Hospodářské výsledky bankovního sektoru (v mil. Kč)

	2006	2007	2008
ZISK Z FINANČNÍ ČINNOSTI	116 864	134 392	138 356
z toho:			
úrokový zisk	71 547	84 698	98 026
výnosy z dividend	1 676	5 886	3 730
zisk z poplatků a provizí	32 918	35 841	36 111
zisk z fin. aktiv nevýk. v RH do ZIZ	45	-158	-882
zisk z finančních aktiv k obchodování	6 511	4 422	-2 392
zisk z fin. aktiv výkáz. do RH a ZIZ	0	-2 203	-11 191
zisk ze zajišťovacího účetnictví	-390	-536	-272
zisk z ostatních činností	4 558	6 442	15 227
SPRAVNÍ NÁKLADY	55 652	59 673	61 720
ODPISY, TVORBA REZERV	7 022	9 021	7 875
ZTRÁTY ZE ZNEHODNOCENÍ	5 163	6 525	15 399
ZISK/ZTRÁTA Z BĚŽNÉ ČINNOSTI	49 028	59 173	53 363
ostatní zisky a ztráty	114	27	722
HRUBÝ ZISK před zdaněním	49 142	59 201	54 085
náklady na daň z příjmů	11 132	12 213	8 405
ČISTÝ ZISK	38 010	46 987	45 680

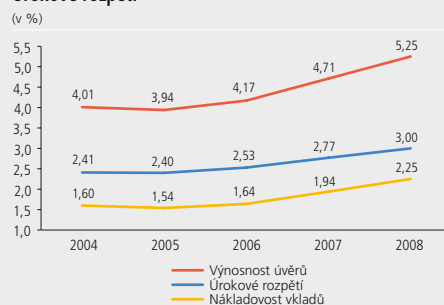
GRAF II.4

Struktura zisku z finanční činnosti podle druhu zisku (v %)

GRAF II.5

Úrokové rozpětí (v %)

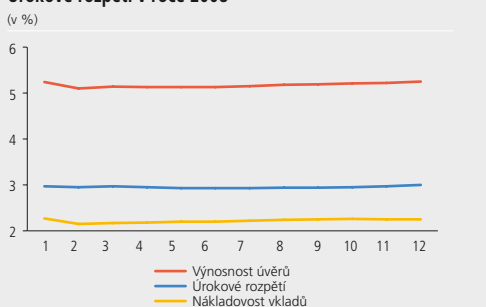

⁵² V roce 2007 dochází ke změně struktury výnosů a nákladů, tvorba zisku z finanční činnosti má odlišnou strukturu proti roku 2006. Z tohoto důvodu jsou templa růstu nesrovnatelná, zejména v delším časovém období.

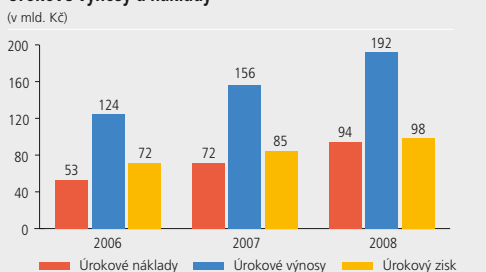
⁵³ Úvěry a pohledávky již tvoří více než 60 % bilanční sumy, rostly meziročně cca o 11 %. V průběhu roku 2008 byla základní úroková sazba ČNB změněna čtyřikrát, celkově snížena o 1,25 procentního bodu.

⁵⁴ Portfolio pohledávek vůči ostatním klientům se v průběhu roku 2008 zvyšovalo, dynamika se snižovala, výjimkou byl závěr roku, kdy došlo k absolutnímu poklesu. Podrobně viz Kap. 2.3 Aktivity bankovního sektoru.

GRAF II.6
Úrokové rozpětí v roce 2008

GRAF II.7
Úrokové výnosy a náklady

Ke konci roku 2008 byl bankovní sektor zatížen rovněž úrokovými náklady, které představovaly 93,8 mld. Kč. Vlivem růstu objemu klientských depozit i při snižování úrokových sazeb v průběhu daného roku vzrostly úrokové náklady o 30,8 % (22,1 mld. Kč). Největší podíl stejně jako u úrokových příjmů činí (více než 46 % celkových úrokových nákladů) úroky vyplácené ostatním klientům (tj. bez úvěrových institucí, centrálních bank a vládních institucí). Klientům bylo takto v průběhu roku 2008 vyplaceno 43,8 mld. Kč, což bylo o 9,2 mld. Kč (26,4 %) více než ve stejném období roku předcházejícího. V důsledku pohybu úrokových sazeb se úrokové rozpětí meziročně mírně zvýšilo, na konci roku 2008 činilo 3,00 %. Rovněž čistá úroková marže se zvyšovala, dosáhla hodnoty 2,68 %.⁵⁵

Neúrokový zisk tuzemského bankovního sektoru je z 90 % tvořen ziskem z poplatků a provizí, který se zvýšil v roce 2008 pouze o necelé 1 % (0,3 mld. Kč) na 36,1 mld. Kč. Jedná se o stagnaci ve srovnání s rokem 2007 a zejména nedosahování temp růstu zisku z poplatků a provizí z let 2001 až 2004, kdy nabývalo hodnoty od 12,0 % do 18,9 % (v absolutním vyjádření více o 2,7 až 4,9 mld. Kč). Pozice jednotlivých bankovních subjektů je velmi diversifikovaná. V meziročním srovnání vykazovala více než polovina všech bank v roce 2008 pokles zisku z poplatků a provizí⁵⁶. Důvodem je zejména konkurenční boj na trhu v prostředí nízkých úrokových sazeb a stále velký zájem médií a veřejnosti o téma poplatků, což banky nutí korigovat obchodní politiku. Pružná cenová politika je nástrojem konkurenčního boje o klienta. Z celkových poplatků a provizí tvořily v roce 2008 poplatky a provize z platebního styku téměř 60 % výnosů, jejich tempo růstu činilo 5,4 %. Banky realizovaly výnosy z poplatků a provizí z platebního styku v celkové hodnotě větší než 27 mld. Kč. Ve struktuře poplatků se naopak stále více projevuje růst poplatků a provizí, jenž vyplývá z prodeje finančních produktů klientům (operace s cennými papíry, produkty nebankovních finančních institucí atd.). Zdrojem dosahování výnosů z poplatků se ve větší míře stávají provize z příslibů a záruk.

Výnosy z dividend inkasované bankami rovněž pozitivně ovlivnily dosažený zisk z finanční činnosti, i když ve srovnání s rokem 2007 se snížily o téměř 37 % a k 31. 12. 2008 činily 3,7 mld. Kč. Na těchto výnosech se téměř výlučně podílí skupina velkých bank, na niž připadá 96,9 % z celkových výnosů z dividend. Jedná se především o dividendy přijaté od dceřiných a přidružených společností v rámci finančních skupin.⁵⁷

V tuzemském bankovním sektoru se v roce 2008 částečně projevil dopad krize na finančních trzích. Zisk z finančních operací klesl v roce 2008 na 0,3 mld. Kč (tj. 3,8 % hodnoty zisku z roku 2007) z důvodu poklesu hodnoty některých finančních aktiv, která jsou průběžně přeceňována na reálnou hodnotu do výkazu zisků a ztrát. Snížení hodnoty aktiv je z velké části důsledkem problémů na globálních

⁵⁵ Uvedené ukazatele (úroková marže, úrokové rozpětí) se týkají vykazovaných hodnot za všechny ekonomické sektory. Ukazatel úrokové rozpětí vyjadřuje rozdíl mezi úrokovou výnosovostí a úrokovou nákladovostí. Nezahrnují se zisky a ztráty ze zajišťovacích úrokových derivátů. Tento ukazatel nezohledňuje případné rozdíly ve struktuře a objemu příslušných aktiv a závazků, za které je propočítáván. Ukazatel čisté úrokové marže je měřítkem úrokového zisku v relaci k úročeným aktivům. Úrokový zisk odpovídá rozdílu mezi úrokovými výnosy a úrokovými náklady bez zisků a ztrát ze zajišťovacích úrokových derivátů. Úročená aktiva se použijí v účetní hodnotě brutto.

⁵⁶ Jedná se například o stavební spořitelny, u kterých se stále projevuje vliv nových pravidel stavebního spoření zavedených od 1.1.2004. Počet smluv o stavebním spoření ve fázi spoření tak stále klesá (v roce 2007 o 165 tisíc na 5 132 tisíc). I tak je po Německu druhá největší na světě podle Evropské asociace stavebních spořitelien.

⁵⁷ V roce 2007 byla mimořádná výše hodnoty ukazatele ovlivněna především mimořádnou dividendou, kterou obdržela jedna z velkých bank.

finančních trzích v průběhu roku 2008, které byly vyvolány již v roce 2007 hypoteční krizí v USA. Ztráta z finančních aktiv v reálné hodnotě vykázaná do zisku ke konci roku 2008 byla vyčíslena na 11,2 mld. Kč. Kromě uvedeného přecenění byla výše zisku z finančních operací ovlivněna ztrátou z úrokových operací (úrokové deriváty) ve výši 3,4 mld. Kč. Tato ztráta je však zpravidla do značné míry kompenzována vývojem kurzových rozdílů, které jsou součástí tvorby zisku/ztráty z ostatních činností a které meziročně vzrostly o více než 50 %, když na konci roku 2008 za celý bankovní sektor činily 11,9 mld. Kč.

Hodnota ostatních provozních výnosů a ostatních provozních nákladů se v roce 2008 mírně zvýšila. Přičemž provozní náklady byly o 0,8 mld. Kč vyšší než výnosy.⁵⁸ Nejvýznamnější položkou na straně nákladů je příspěvek do Fondu pojištění vkladů, který se meziročně výrazně nezměnil a dosáhl hodnoty 1,8 mld. Kč.⁵⁹

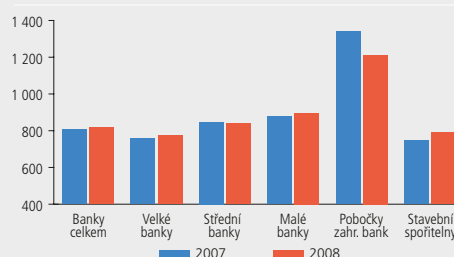
2.2.2 Správní náklady a ztráty ze znehodnocení

Správní náklady bankovního sektoru dosáhly v roce 2008 celkové výše 61,7 mld. Kč. Meziroční nárůst o 2,0 mld. Kč (3,4 %) je přibližně poloviční ve srovnání s koncem roku 2007. V důsledku pomalejšího růstu zisku dosahovaného z finanční činnosti se podíl správních nákladů na tomto zisku mírně zvýšil a k 31. 12. 2008 představoval 44,7 %. Téměř rovnoměrně jsou zastoupeny jak náklady na zaměstnance (50,5 %), tak ostatní správní náklady (49,5 %), které se zvyšují rychlejším tempem (meziročně o 6,3 %). Rovněž objemově se největší nárůst projevil u ostatních správních nákladů, které se zvýšily o 1,8 mld. Kč na 30,6 mld. Kč. Mzdy a platy rostly v průběhu roku 2008 mírnějším tempem o 4,2 % (0,9 mld. Kč). Průměrné roční personální náklady na jednoho zaměstnance se ke konci roku 2008 zvýšily o 1,5 % na 818,4 tis. Kč.⁶⁰ Na růstu správních nákladů se podílely všechny položky ostatních správních nákladů, nejvíce se meziročně zvýšily náklady na outsourcing (o 28,4 %) a stejně jako náklady na informační technologie tvoří téměř 18 % ostatních správních nákladů.

Ke konci roku 2008 se objem ztrát ze znehodnocení aktiv zvýšil o 137,9 % (9,0 mld. Kč) ve srovnání s koncem roku 2007 a dosáhl hodnoty 15,4 mld. Kč. Ztráty ze znehodnocení úvěrů a jiných pohledávek, které nejvíce ovlivňují velikost ztrát ze znehodnocení dosáhly 14,5 mld. Kč (meziročně růst o 123,7 %, resp. 8,6 mld. Kč). Naopak ztráty nefinančních aktiv bankovního sektoru byly v roce 2008 nízké a dosáhly pouze 14,5 mil. Kč. Ztráta vzniklá znehodnocením účastí v přidružených a ovládaných společnostech byla snížena rozpuštěním opravných položek k nemovitostem a majetkovými účastem.

GRAF II.8
Personální náklady na 1 zaměstnance

(v tis. Kč)

58 Souhrnná hodnota ostatních provozních výnosů vykazujícího subjektu, zejména výnosy z pronájmu provozního a neprovozního hmotného majetku, přijaté náhrady mank a škod, pokut a penále, čistý zisk z přecenění investic do nemovitostí na reálnou hodnotu aj. Souhrnná hodnota ostatních provozních nákladů zahrnuje náklady na příspěvky do Fondu pojištění vkladů, Garančního fondu nebo obdobného fondu, náklady na daň z přidané hodnoty, manka a škody aj.

59 Banky, stavební spořitelny a družstevní záložny odvádí do FPV každoročně příspěvky ve výši stanovené v §41c odst. 6 a odst. 7 zákona o bankách. Roční příspěvek banky a družstevní záložny do FPV činí 0,1 % z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů za předchozí rok, včetně úroků. Roční příspěvek stavební spořitelny do FPV činí 0,05 % z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů za předchozí rok, včetně úroků, na jejichž připsání vznikl účastníkovi stavebního spoření nárok v předchozím roce.

60 Počítáno z průměrného přepočteného stavu zaměstnanců v roce 2008 (jedná se o průměrný počet zaměstnanců v daném roce přepočtený na celé pracovní úvazky). Náklady na zaměstnance zahrnují zejména mzdy a sociální a zdravotní pojištění, zahrnují se však rovněž příspěvky zaměstnavatele na stravování, lékařskou péči, penzijní připojištění apod.

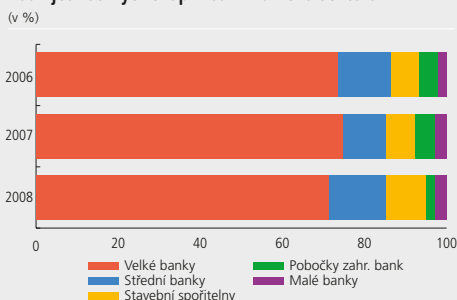
2.2.3 Čistý zisk

Po rekordní výši dosaženého čistého zisku v roce 2007 byl v roce 2008 jeho objem o 3,2 % nižší. Hrubý zisk (zisk před zdaněním) dosáhl hodnoty 54,1 mld. Kč, což je meziročně o 5,1 mld. Kč nižší hodnota (o 9,1 %). Významně vzrostl úrokový zisk o 15,8 % a současně se zvyšovala ztráta z finančních aktiv (o 9 mld. Kč) při současném podstatně nižším zvýšení správních nákladů o 3,4 % a zvýšení odpisů, rezerv a ztrát ze znehodnocení (zejména pohledávek) o 50,5 %.

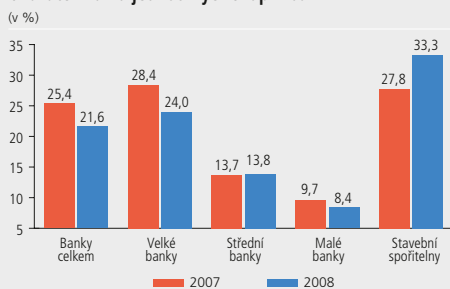
Čistý zisk vyprodukovaný bankovním sektorem byl meziročně o 1,3 mld. Kč nižší a k 31. 12. 2008 dosáhl hodnoty 45,7 mld. Kč (oproti rekordnímu výsledku 47,0 mld. Kč na konci roku 2007). Zdrojem tvorby čistého zisku je nadále nárůst zisku z finanční činnosti, který byl navýšen o 2,8 % ve sledovaném období a ke konci roku 2008 bylo dosaženo hodnoty 138,4 mld. Kč. Rovněž výše vykázané daně z příjmů přispěla k dosaženému čistému zisku sektoru. Souhrnná hodnota odvedené daně z příjmů ve výši 8,4 mld. Kč (11,1 mld. Kč v roce 2006, 12,2 mld. Kč v roce 2007) představuje ve srovnání s rokem 2007 pouze 70 %. Projevují se důsledky snížení daňové sazby a daňová optimalizace.

Na vytvořeném čistém zisku celého sektoru se z největší části podílela skupina velkých bank, která vyprodukovala čistý zisk ve výši 32,4 mld. Kč (meziročně o 7,7 % méně), což představovalo 71,2 % hodnoty celého bankovního sektoru. Skupina středních bank vyprodukovala 6,3 mld. Kč čistého zisku (zvýšení o 27,0 %), v malých bankách a pobočkách zahraničních bank bylo dosaženo čistého zisku 1,4 mld. Kč (+ 4,9 %), resp. 0,9 mld. Kč (- 61,5 %). Naopak stavební spořitelny byly vysoce ziskové (4,5 mld. Kč a nárůst o 38,1 %). Diferenciace ve výkonu skupin bank byla způsobena částečně vlivem změn ve struktuře bankovního sektoru a charakterem obchodní činnosti bank. Z jednotlivých bank bylo v roce 2008 sedm subjektů ztrátových, z toho bylo šest poboček zahraničních bank. Zejména vlivem charakteru specifického produktu stavebního spoření navýšily v průběhu roku 2008 všechny stavební spořitelny výrazně hodnotu svých čistých zisků minimálně o 20 % a maximálně o více než 110 %.

GRAF II.9
Podíl jednotlivých skupin bank na zisku sektoru

GRAF II.10
Ukazatel ROE u jednotlivých skupin bank

2.2.4 Rentabilita, efektivnost a produktivita

Bankovní sektor ČR v roce 2008, kdy se na finančních trzích projevovaly plně důsledky finanční krize, je možno z hlediska dosahování výsledků hospodaření hodnotit pozitivně, i když se snížila rentabilita podnikání bankovního sektoru měřená vyprodukovaným čistým ziskem na jednotku kapitálu. Rentabilita kapitálu Tier 1 (ROE) ke konci roku 2008 dosáhla z tohoto hlediska relativně vysoké hodnoty 21,6 %, i když je to o 3,8 procentního bodu méně než v roce 2007. Ukazatel rentability se snížil u skupiny velkých a malých bank, prakticky stagnoval ve skupině středních bank a meziročně dosáhl vyšších hodnot ve skupině stavebních spořitel, které zaznamenaly zvýšení o 5,6 procentního bodu na 33,3 %. Pro vývoj sektoru rozhodující skupina velkých bank dosáhla hodnoty ROE 24,0 % a meziročně snížila rentabilitu o 4,4 procentního bodu. Skupina malých bank vykazala hodnotu 8,4 % (- 1,3 procentního bodu) a střední banky setrvávají na úrovni 13,8 %.

Do ukazatele rentability aktiv se promítly důsledky snížené dynamiky vývoje bankovního sektoru poklesem hodnoty o 0,17 procentního bodu. K 31. 12. 2008 dosáhl bankovní sektor ROA 1,16 %. Výsledky hospodaření skupiny středních bank se promítly do jimi vykázané nejvyšší hodnoty ROA (1,45 %). Vyšší než 1 % ukazatel rentability aktiv z ostatních skupin bank vykázaly pouze velké banky (1,37 %) a stavební spořitelny (1,06 %), které jako jediná skupina bank dokázaly meziročně zvýšit hodnotu ROA o 0,22 procentního bodu. Malé banky a pobočky zahraničních bank měly hodnotu menší než 1 %.

Podíl správních nákladů na dosaženém zisku z finanční činnosti se meziročně mírně zvýšil o 0,3 procentního bodu, ke konci roku 2008 činil 44,7 %. Nejnižší hodnoty dosáhla skupina stavebních spořitelen (32,0 %) a skupina středních bank (42,5 %). V daném období zvýšila 44,8 % podíl správních nákladů na zisku z finanční činnosti o 2,2 procentní body pouze skupina velkých bank.

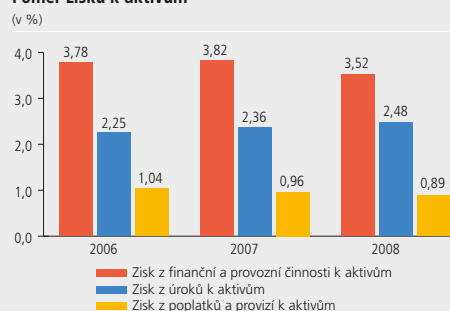
Stabilita v dosahování čistého zisku sektoru a konzervativní politika zaměstnanosti ovlivnila růst vyprodukovaného čistého zisku na zaměstnance o 2,2 % na 1 165,7 tis. Kč. Rovněž vlivem mírného nárůstu zisku z finanční činnosti došlo k růstu zisku z finanční činnosti připadajícího na jednoho zaměstnance o 8,6 % na 3,5 mil. Kč.

2.3 ČINNOST BANKOVNÍHO SEKTORU

Objem aktiv bankovního sektoru v průběhu roku 2008 vzrostl o 295,0 mld. Kč (7,9 %) na hodnotu 4 045,5 mld. Kč. V porovnání s rokem předcházejícím (meziroční růst aktiv 2007/2006 o 594,8 mld. Kč, resp. 18,9 %) se tempo růstu výrazně snížilo. Při zohlednění krize na finančních trzích byly aktivity bankovního sektoru ČR v průběhu roku 2008 stále na vzestupu, zejména v důsledku pokračování úvěrové činnosti. Skupina velkých bank v podstatě stagnovala (+ 0,5 %) a aktiva navýšila o 12,3 mld. Kč a stavební spořitelny zaznamenaly rovněž nižší 4,4 % tempo růstu (18,5 mld. Kč). Naopak více než průměr za bankovní sektor navýšily svá aktiva skupiny malých a středních bank o 30,7 % (50,6 mld. Kč), resp. 28,2 % (108,9 mld. Kč) a pobočky zahraničních bank rostly o 104,6 mld. Kč (22,5 %). V důsledku vyšších temp růstu aktiv ve všech skupinách bank kromě stagnující skupiny velkých bank došlo na konci roku 2008 rovněž ke snížení jejich podílu na aktivech bankovního sektoru o 4,2 procentního bodu na téměř 57,3 %. Míra koncentrace sektoru měřená podle Herfindahlova indexu se snížila při jejím vyjádření podle vývoje celkových aktiv (0,101), úvěrů obyvatelstvu (0,127) i vkladů klientům (0,116), což indikuje mírné zvýšení konkurence v bankovním sektoru.⁶¹

⁶¹ Herfindahlův index (HI) je součtem čtverců tržních podílů jednotlivých subjektů působících na daném trhu. Nabývá hodnoty mezi 0 a 1, přičemž čím více se hodnota blíží nule, tím je menší koncentrace, resp. silnější konkurence na trhu. Za nízkou míru koncentrace trhu považujeme hodnoty do 0,10; hodnoty 0,10-0,18 značí střední míru koncentrace a nad 0,18 se jedná o velmi koncentrovaný trh.

GRAF II.11
Poměr zisku k aktivům

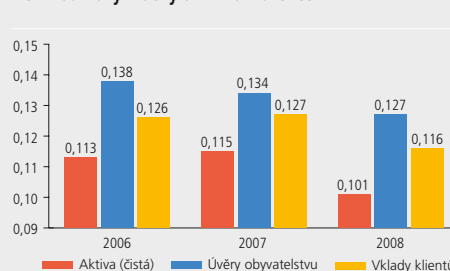

TAB. II.5

Aktiva bankovního sektoru
(v čisté hodnotě, v mld. Kč)

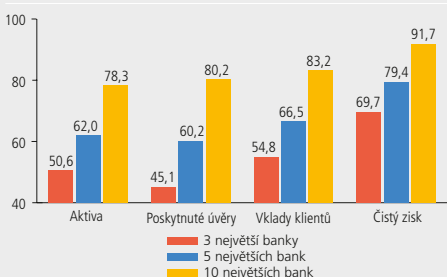
	2006	2007	2008	Struktura 2008 v %
AKTIVA CELKEM NETTO	3 152	3 751	4 045	100,0
Pokladní hotovost	34	36	40	1,0
Pohledávky vůči centrálním bankám	365	308	311	7,7
Finanční aktiva k obchodování	225	366	360	8,9
Finanční aktiva v RH vykázaná do Z/Z		66	62	1,5
Realizovatelná finanční aktiva	234	285	335	8,3
Úvěry a jiné pohledávky	1 845	2 216	2 473	61,1
Finanční investice držené do splatnosti	321	327	287	7,1
Zajišťovací deriváty skladnou RH	13	11	21	0,5
Kladné změny RH portfolia zajišťovaných nástrojů	2	0	0	0,0
Hmotný a nehmotný majetek	47	46	46	1,1
Účasti	46	66	71	1,8
Ostatní aktiva	20	18	34	0,8

GRAF II.12
Herfindahlovy indexy tržní konkurence

GRAF II.13
Koncentrace bankovního sektoru

(k 31. 12. 2008; v %)

Ani ve struktuře aktiv bankovního sektoru se v průběhu roku 2008 dosud krize na globálních finančních trzích plně neprojevila. V tuzemském bankovním sektoru největší, 61,1% podíl zaujímají úvěry a jiné pohledávky, které meziročně ještě o 11,6 % navýšily. Úvěrová angažovanost bankovního sektoru se nesnižovala. Nejvyšší dynamiku v roce 2008 si udržely i nadále pohledávky vůči klientům, které se zvýšily o 13,2 % (pro srovnání na konci roku 2007 zvýšily o 27,5 %). Krize ovlivnila mezibankovní trh, pohledávky vůči úvěrovým institucím klesly o více než 10 %. Objem transakcí s ČNB byl jenom mírně, přibližně o 1 % meziročně vyšší.

Koncentrace bankovního sektoru se v roce 2008 zásadním způsobem nevyvíjela. Nevýrazné změny tržních podílů ovlivnila transformace ve struktuře skupiny 10 největších bank.

2.3.1 Vývoj úvěrového portfolia bankovního sektoru

(z pohledu sektorového členění)⁶²

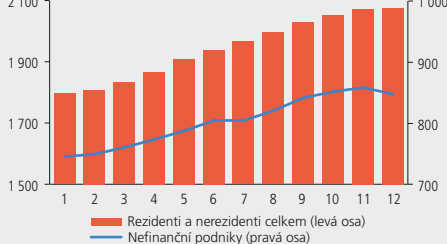
Obchodní aktivity bankovního sektoru se i v roce 2008 dále zvyšovaly. Finanční krize se projevila zejména ve zmírnění meziročních temp růstu. Došlo ke zpomalení tempa růstu bankovních úvěrů u všech skupin bank. Úvěry do sektoru domácností/obyvatelstva udržely růst, i když proti předcházejícím letům se jednalo o výrazný pokles jejich temp. I v roce 2008 navýšovaly hypoteční úvěry, resp. úvěry poskytované na bytové účely. Celkové úvěry tuzemských bank klientům se zvýšily o 291,7 mld. Kč (16,4 %) na 2 075,7 mld. Kč. Změna trendu při poskytování úvěrů je zřejmá. V roce 2007 se objem úvěrů meziročně zvýšil o 26,4 %, v roce 2006 o 19,9 %.

Všechny skupiny bank zvyšovaly v průběhu roku 2008 úvěrovou angažovanost. Největší meziroční zvýšení objemu úvěrů (o 78,5 mld. Kč) zaznamenala skupina velkých bank, což bylo sice jenom o 7,7 % více než ke konci roku 2007, ale představuje to celou 1/3 meziročního nárůstu objemu úvěrů bankovního sektoru. Všechny ostatní skupiny bank meziročně přispěly k růstu úvěrů více než 10 %, skupina středních bank přidala 19,8 % (více o 60,7 mld. Kč) a malé banky 26,0 % (28,4 mld. Kč). Pobočky zahraničních bank poskytly proti předcházejícímu roku více úvěrů o 11,8 % (23,2 mld. Kč) a stavební spořitelny nejvíce o 48,4 mld. Kč klientů, což představuje meziroční tempo růstu 26,8 %.

Zvyšování úvěrového portfolia v roce 2008 vykazovaly jak úvěry domácnostem (obyvatelstvo a živnosti), tak úvěry poskytnuté do podnikové sféry, společně představují téměř 82 % všech poskytnutých úvěrů. Pohledávky za domácnostmi k 31. 12. 2008 vzrostly o 143,7 mld. Kč (20,3 %) na 851,5 mld. Kč. Jejich podíl na celkových úvěrech (41,0 %) poprvé převýšil podíl úvěrů poskytnutých do podnikové sféry ve výši 40,9 %. Podíl úvěrů nefinančním podnikům vykazuje dlouhodobý trend projevující se meziročním snížením téměř o 0,8 procentního bodu. Do sektoru nefinančních podniků banky poskytly v roce 2008 o 104,7 mld. Kč (14,1 %)

GRAF II.14
Vývoj pohledávek v roce 2008

(v mld. Kč)

TAB. II.6

Sektorové členění pohledávek

	Objem v mld. Kč			Změna oproti 2007 v %
	2006	2007	2008	
CELKEM	1 413	1 784	2 076	16,4
A. REZIDENTI	1 339	1 669	1 927	15,4
nefinanční podniky	635	743	848	14,1
finanční instituce	100	147	151	2,5
vládní instituce	68	57	54	-5,6
domácnosti	531	708	851	20,3
živnosti	36	39	43	10,4
obyvatelstvo	495	669	808	20,9
neziskové instituce				
sloužící domácnostem	6	13	22	67,2
B. NEREZIDENTI	74	115	149	29,6

⁶² Pro účely zpracování této kapitoly byly použity údaje z výkazů, které banky předkládají v rámci vykazování měnové statistiky. Jedná se pouze o úvěry poskytnuté v ČR (rezidenti). Tyto výkazy na rozdíl od výkazů pro účely bankovního dohledu používají odlišnou metodiku, proto nejsou některé výsledné hodnoty (např. celkový objem poskytnutých úvěrů) zcela srovnatelné s údaji v jiných částech textu. Podrobněji viz <http://www.cnb.cz> – Statistika – Měnová a bankovní statistika – Často kladené dotazy k měnové a bankovní statistice. Vývoj úvěrového portfolia z pohledu jeho kvality (rizikovitosti) je obsahem kapitoly 2.4.1 Úvěrové riziko.

více úvěrů a jejich celková hodnota dosáhla 848,1 mld. Kč. Jedná se o přibližně stejné navýšení jako v roce předcházejícím (o 108,6 mld. Kč). Stále významný růst úvěrů byl v roce 2008 vykázán především u úvěrů soukromým podnikům tuzemských majitelů (téměř 77 mld. Kč) a menší přírůstek u privátních podniků zahraničních vlastníků (více než 30 mld. Kč). Úvěry do soukromých podniků jak tuzemských majitelů, tak zahraničních vlastníků se zvýšily přibližně o 15 %.

Podíl úvěrů bankovního sektoru poskytovaných finančním institucím na celkových úvěrech sektoru se v roce 2008 snižoval z 8,2 % na 7,2 %, takto poskytnuté úvěry se meziročně zvýšily pouze o 2,5 %, resp. o 3,7 mld. Kč. Banky snižovaly angažovanost na mezibankovním trhu. Bankovní sektor v roce 2008 pokračoval rovněž v poklesu angažovanosti vůči vládním institucím. Objem pohledávek za těmito institucemi se snížil o dalších 3,2 mld. Kč (5,6 %) na 54,3 mld. Kč. Pokles zaznamenaly zejména úvěry poskytnuté ústředním vládním institucím (o 4,9 mld. Kč). Naopak pohledávky vůči místním vládním institucím pokračovaly v roce 2008 v mírném růstu (+ 5,1 %) na téměř 34 mld. Kč a již tvoří více než 62 % celkového objemu těchto úvěrů.

2.3.2 Úvěry obyvatelstvu⁶³

Poskytování úvěrů do sektoru obyvatelstva bylo v posledním období prvkem dynamického rozvoje bankovního sektoru. Rok 2008 byl rokem dalšího zadlužování obyvatelstva u tuzemských bank, i když tempo růstu se zpomalilo. Banky poskytly k 31. 12. 2008 obyvatelstvu úvěry v celkové výši 808,4 mld. Kč, z toho v roce 2008 téměř 140 mld. Kč (meziročně více o 20,9 %). Ve struktuře úvěrů se projevil pokračující trend pořizování vlastního bydlení. Již tradičně proto nejvíce rostly úvěry na bydlení. Z nich zejména hypoteční úvěry na bydlení, které se v průběhu roku 2008 zvýšily o 63,5 mld. Kč (18,9 %) a tvoří 49,1 % veškerých úvěrů poskytnutých obyvatelstvu (na konci roku 2007 již 49,9 %). Rychlejší tempem (22,8 %) se vyvíjely spotřební úvěry poskytnuté obyvatelstvu a přidaly meziročně 31,4 mld. Kč. Z převahy úvěrů poskytovaných na bydlení vyplývá, že již více než 91 % veškerých úvěrů poskytnutých obyvatelstvu jsou úvěry dlouhodobé, jejich poměrné zastoupení se pravidelně zvyšuje z výchozích 76,9 % v roce 2004 přes 87,1 % na konci roku 2006. Úvěry s klesajícím poměrem ve struktuře úvěrů obyvatelstvu jsou úvěry jak střednědobé, tak krátkodobé. Úvěry střednědobé si udržují konstantní absolutní úroveň, zatímco úvěry krátkodobé se v absolutních hodnotách zvyšují v důsledku růstu zejména spotřebitelských úvěrů.

Z veškerých úvěrů poskytnutých obyvatelstvu tvořily na konci roku 2008 téměř 76 % úvěry na bydlení⁶⁴. V průběhu posledních tří let se tento poměr stabilizoval na úrovni 75 %. Ještě i v roce 2008, v roce kdy se projevovovala krize na světových finančních trzích, v ČR bylo na bydlení poskytnuto o 102,6 mld. Kč více, což představuje 20 % růst. Jedná se o pokles v tempích růstu ve srovnání s rekordním rokem 2007. Mezi hlavní příčiny tohoto zpomalení patří předpokládané výrazné zpomalení vývoje ekonomiky, zejména dopady do vývoje na trhu práce.

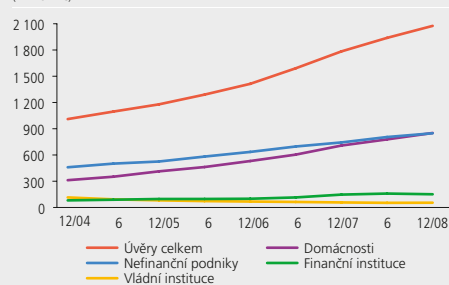
⁶³ V této kapitole jsou popisovány úvěry do sektoru obyvatelstva – rezidentům ČR. Sektor obyvatelstva je podskupinou sektoru domácností. Kromě obyvatelstva se do domácností řadí také živnosti.

⁶⁴ Úvěry na bydlení kromě hypotečních úvěrů dále zahrnují úvěry ze stavebního spoření (standardní a překlenovací) a spotřebitelské úvěry na nemovitosti.

GRAF II.15

Vývoj sektorové struktury úvěrového portfolia

(v mld. Kč)

TAB. II.7

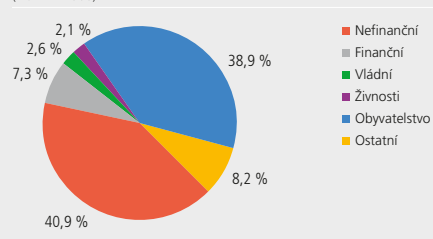
Úvěry obyvatelstvu podle časového a druhového hlediska

	Objem v mld. Kč			Změna oproti 2007 v %
	2006	2007	2008	
ÚVĚRY A POHLEDÁVKY CELKEM	495	669	808	20,9
z toho:				
krátkodobé	24	29	30	3,6
střednědobé	40	39	40	2,7
dlouhodobé	431	600	738	22,9
z toho:				
úvěry na bydlení:	371	511	614	20,1
z toho hypoteční úvěry na bydlení	238	334	397	18,9
spotřebitelské úvěry, vč. debetních zůstatků na běžných účtech	109	138	169	22,8
ostatní	14	20	26	27,7

GRAF II.16

Struktura úvěrů podle ekonomických sektorů

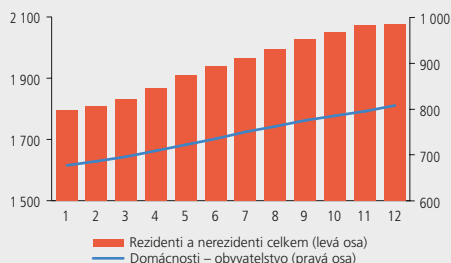
(k 31.12.2008)

Pozn.: Pouze úvěry poskytnuté v ČR

GRAF II.17
Vývoj pohledávek v roce 2008

(v mld. Kč)

TAB. II.8

Úvěry obyvatelstvu podle časového a druhového hlediska

	2006	2007	2008	Změna oproti 2007 v %
Naspořená částka	360	385	401	4,2
Úvěry celkem	135	179	227	26,6
z toho:				
ze stavebního spoření	35	39	43	10,5
překlenovací	100	140	184	31,1
Úvěry celkem / naspořená částka (%)	37,6	46,6	56,7	21,7

Bankovní sektor do konce roku 2008 poskytl hypoteční úvěry v celkové hodnotě 589,4 mld. Kč. Jedná se převážně o úvěry dlouhodobé, hypoték se splatností nad 20 let bylo 46,5 %. Hypotéky slouží zejména k financování nemovitostí na bydlení, kterých bylo 71,2 %, tj. 420,1 mld. Kč.

Stavební spoření pro svoji bezpečnost a výhody je velice oblíbený a dostupný zdroj spolufinancování bydlení, resp. financování modernizace a úprav bytů a domů. Stavební spořitelny se již tradičně podílejí na růstu úvěrů na bydlení, ke konci roku 2008 poskytly úvěry ve výši 227,4 mld. Kč, což představuje rekordní meziroční nárůst o 48,1 mld. Kč.⁶⁵ V roce 2007 činilo meziroční navýšení úvěrů stavebních spořitelen 43,8 mld. Kč. Tento růst se příznivě projevil i v relativním ukazateli poměru objemu úvěrů k naspořené částce, který se zvýšil z 46,6 % na 56,7 %. Přesto je tento poměr ve srovnání s obdobnými systémy ve vyspělých zahraničních zemích i nadále relativně nízký. Důvodem jsou mimo jiné stále ještě důsledky změny při poskytování státní podpory stavebního spoření platné od 1. 1. 2004. V roce 2003 klienti stavebního spoření uzavřeli rekordní množství smluv o stavebním spoření v pro ně příznivějších podmínkách. V následujícím období došlo k výraznému poklesu počtu nově uzavřených smluv o stavebním spoření, rovněž i v důsledku předzásobení klientů. Po fázi spoření se naplňuje očekávání v tom, že klienti projevují zájem o poskytnutí úvěrů. Od roku 2005 se počet nově uzavřených smluv o stavebním spoření opět zvyšuje. V roce 2008 uzavřeli klienti stavebních spořitelen meziročně o 21,7 % nových smluv více (705,5 tis. smluv). Průměrná výše nově poskytovaných úvěrů stavebními spořitelny na bydlení se v roce 2008 zvýšila z 445 tis. Kč na 508 tis. Kč.⁶⁶

Spotřebitelské úvěry (včetně debetních zůstatků na běžných účtech) zaznamenaly v roce 2008 největší dynamiku, když meziročně přidaly dalších 31,4 mld. Kč. Celkové zadlužení domácností tímto typem úvěru k 31. 12. 2008 představovalo 169,1 mld. Kč. Meziroční přírůstek spotřebitelských úvěrů v absolutní hodnotě byl v roce 2008 ve srovnání s rokem 2007 (28,5 mld. Kč) opět vyšší. Roční tempo růstu je relativně vysoké, domácnosti mají ke konci roku 2008 splácet o 22,8 % objemu spotřebitelských úvěrů více (v roce 2007 byl nárůst 26,1 %) než před rokem.

2.3.3 Vývoj dalších položek aktiv

Krise na světových finančních trzích se v tuzemském bankovním sektoru výrazně neprojevila, bankovní obchody se rozvíjely, i když tempa se snižovala. Oblastí, která zaznamenala pokles, byly aktivity na mezibankovním trhu, na němž se projevila nedůvěra spočívající ve snižování pohledávek za bankami o 46,6 mld. Kč na 417,0 mld. Kč v průběhu roku 2008. Touto absolutní hodnotou klesá rovněž na 10,3 % jejich podíl na celkové sumě aktiv bankovního sektoru. Pokles spojený se snižováním váhy mezibankovního trhu se projevil zejména ve druhé polovině roku 2008.

⁶⁵ V tabulce II.8 jsou zahrnuty i úvěry poskytnuté stavebními spořitelny, které mají charakter hypotečního úvěru (tj. jsou zajištěny zástavním právem k nemovitosti).

⁶⁶ Pramen: Asociace českých stavebních spořitelen, <http://www.acss.cz/>.

Pohledávky bankovního sektoru za ČNB ve výši 311,5 mld. Kč si udržují významné zastoupení, proti konci roku 2007 se jejich hodnota mírně zvýšila o 3,3 mld. Kč. Jde především o pohledávky vyplývající z repo operací s ČNB. Obě složky pohledávek (za bankami a centrálními bankami) jsou mezi jednotlivými měsíci poměrně značně proměnlivé.

Cenné papíry zastoupené v aktivech bank jsou tvořeny z největší části dluhovými cennými papíry a dále kapitálovými nástroji a účastmi v přidružených a ovládaných osobách. Hodnota cenných papírů v portfoliích bank přesahuje 900 mld. Kč, dluhové CP na konci roku 2008 vykazovaly 809,8 mld. Kč. Meziroční pokles hodnoty dluhopisů o téměř 38 mld. Kč (-4,5 %) je spojován s vývojem na světových finančních trzích. V portfoliu bankovního sektoru klesají dluhové CP vydané úvěrovými institucemi a ostatními klienty, naopak banky navyšují dluhové CP vládní. Již více jak 62 % představují tyto dluhové CP vydané vládními institucemi (504,1 mld. Kč), které jsou z větší části drženy do splatnosti (42,3 %) a jejich menší podíl je určený k obchodování (23,1 %). Hodnota účastí se zvýšila o 7,1 % na 71,2 mld. Kč. Výrazně převažují účasti s rozhodujícím vlivem z 94,4 % (67,2 mld. Kč). Hodnota kapitálových nástrojů⁶⁷ prudce navýšila o 38,8 % na 21,8 mld. Kč, což je o 6,1 mld. Kč více než před rokem a podílejí se na cenných papírech bankovního sektoru 2,4 %.

Naprostá většina cenných papírů zůstává v držení velkých bank (73,5 %) a stavebních spořitelů (17,9 %). Vysoce koncentrovaná je hodnota majetkových účastí, absolutní většina (99,8 %) připadá na skupinu velkých bank (71,1 mld. Kč), což je odvislé od působení velkých finančních skupin na tuzemském bankovním trhu, jejichž součástí jsou velké banky.

2.3.4 Zdroje bankovního sektoru

Bankovní sektor ČR disponuje dlouhodobě a stabilně dostatečnými zdroji. Tato úroveň přetrvala i ve druhé polovině roku 2008, kdy se na globálních finančních trzích projevovaly důsledky finanční krize. Přetrvávající důvěra v bankovní sektor se projevila do meziročního růstu klientských vkladů, které se v roce 2008 zvýšily o 198,3 mld. Kč (o 8,3 %) a výrazně přesáhly hodnotu dvou a půl bilionů, když činily 2 567,6 mld. Kč. V tomto období se zvýšil celkový objem vkladů vládních institucí a mírně poklesly vklady úvěrových institucí. S cílem neohrožení stability a důvěry bankovního trhu byly navýšeny finanční závazky vůči centrálním bankám (vklady) ve čtvrtém čtvrtletí 2008 o více než 38 mld. Kč. Celkově 88,6 % všech klientských vkladů připadá na depozita ostatních klientů. Na účty klientů (nevládních) přiteklo do bank v průběhu roku 2008 nově 65,9 mld. Kč. Klienti bank i nadále preferovali vklady na běžné účty, i když jejich meziroční přírůstky oproti termínovaným vkladům jsou nižší. Celkově bylo na konci roku 2008 uloženo na ne-termínovaných účtech 52,8 % klientských vkladů. Z depozit uložených na termín převažovaly z 87,4 % krátkodobé vklady. Do meziročních přírůstků depozit se promítla rovněž cenová politika bank. Skupina středních bank navýšila klientská depozita o 26,6 mld. Kč a stavební spořitelny mají klientské vklady meziročně vyšší

⁶⁷ Ukazatel vyjadřuje celkový objem kapitálových nástrojů bez ohledu na to, v kterém portfoliu je tento nástroj umístěn a kdo jej emitoval. Zahrnují se akcie, podílové listy a ostatní kapitálové nástroje.

TAB. II.9

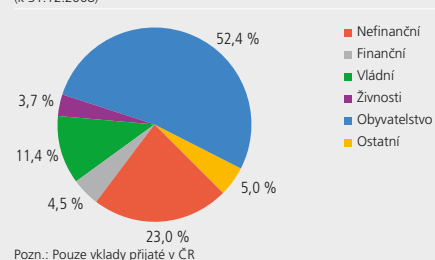
Pasiva bankovního sektoru

	Objem v mld. Kč			Struktura 2008 v %
	2006	2007	2008	
PASIVA CELKEM	3 152	3 751	4 045	100,0
Vklady, úvěry a ost. fin. závazky vůči centr. bankám	0,03	0,01	38,04	0,9
Fin. závazky k obchodování	76	102	207	5,1
Fin. závazky v RH vykázané do Z/Z	n.a.	150	67	1,7
Fin. závazky v naběhlé hodnotě	2 762	3 156	3 367	83,2
Zajišť. deriváty se zápornou RH	5	9	13	0,3
Záporné změny RH portfolia zajišť. nástrojů	1	0	0	0,0
Rezervy	11	12	12	0,3
Ostatní závazky	62	64	48	1,2
Vlastní kapitál celkem	234	257	292	7,2
z toho:				
základní kapitál	71	74	74	1,8
nerozdělený zisk z předch. let	67	81	97	2,4
zisk za účetní období	38	47	45	1,1

GRAF II.18

Struktura vkladů podle ekonomického sektoru

(k 31.12.2008)

TAB. II.10

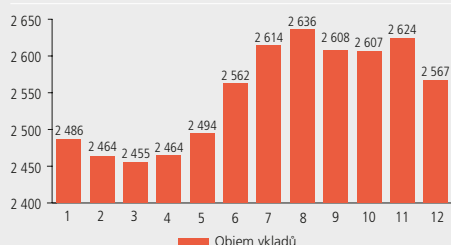
Sektorové členění clientských vkladů

	Objem v mld. Kč			Změna oproti 2007 v %
	2006	2007	2008	
CELKEM	2 025	2 369	2 567	8,3
A. REZIDENTI	1 973	2 282	2 474	8,4
nefinanční podniky	520	614	591	-3,8
finanční instituce	91	133	116	-13,2
vládní instituce	161	213	293	37,4
domácnosti	1 174	1 290	1 440	11,7
živnosti	91	100	94	-6,0
obyvatelstvo	1 083	1 189	1 346	13,1
neziskové instituce				
sloužící domácnostem	27	31	34	9,2
B. NEREZIDENTI	52	87	93	6,7

GRAF II.19

Vývoj clientských vkladů v roce 2008

(v mld. Kč)

TAB. II.11

Struktura podrozvahy bankovního sektoru

	Objem v mld. Kč			Změna oproti 2007 v %
	2006	2007	2008	
VYBRANÁ PODROZVAHOVÁ AKTIVA	6 869	9 646	10 788	11,8
z toho:				
poskytnuté přísliby a záruky	685	847	834	-1,6
poskytnuté zástavy	3	2	3	82,7
pohledávky ze spotových operací	64	91	44	-51,7
termín. operací	5 354	7 724	8 801	14,0
pohledávky z opčních operací	628	851	1 027	20,7
odepsané pohledávky	40	37	29	-21,0
hodnoty předané do úschovy, správy a k uložení	95	95	50	-47,5
VYBRANÁ PODROZVAHOVÁ PASIVA	8 820	12 121	13 235	9,2
z toho:				
přijaté přísliby a záruky	341	471	493	4,7
přijaté zástavy	1 195	1 366	1 475	8,0
závazky ze spotových operací	63	93	45	-51,7
závazky z pevných termín. operací	5 326	7 695	8 799	14,3
závazky z opčních operací	628	853	1 025	20,2
hodnoty převzaté k obhospodařování	36	35	41	17,6
hodnoty převzaté do úschovy, správy a k uložení	1 231	1 608	1 357	-15,6
ČISTÁ POZICE ZE SPOTOVÝCH OPERACÍ	0,8	-1,8	-0,9	-49,9
ČISTÁ POZICE Z PEVNÝCH TERMÍN. OPERACÍ	28,3	28,2	2,3	-91,9
ČISTÁ POZICE Z OPCÍ	-0,1	-1,8	1,8	-198,9

o 16,7 mld. Kč, nejvíce na trhu v roce 2008 uspěly pobočky zahraničních bank s přírůstkem depozit ve výši 32,2 mld. Kč. Nejvyšší přírůstek clientských vkladů v relativním vyjádření byl zaznamenán ve skupině malých bank (22,2 % meziročně), které byly následovány středními bankami (o 18,5 % více) a pobočkami zahraničních bank (15,1 %). Pouze ve skupině velkých bank, které jsou při sběru primárních depozit s více než 60% podílem velmi úspěšné, došlo k meziročními mírnému poklesu o 1,7 %. Celková hodnota primárních depozit ve skupině velkých bank byla ke konci roku 2008 oproti konci roku 2007 nižší o 24,6 mld. Kč.

Proti roku 2007 bankovní sektor mírně snížil závazky vůči bankám o 6,6 mld. Kč na 428,6 mld. Kč. Mezibankovní trh depozit byl velmi volatilní. Závazky vůči bankám poklesly ve skupině velkých bank a stavebních spořitelenních, když byly navýšeny jak ve středních a malých bankách, tak i v pobočkách zahraničních bank. Závazky z emitovaných dluhových cenných papírů meziročně stagnovaly, když na konci roku 2008 dosáhly hodnotu 368,5 mld. Kč.

Na straně pasiv se téměř pravidelně zvyšují vlastní zdroje bankovního sektoru. Banky i v roce 2008 ponechaly část dosahovaných zisků ve svých bilancích ve formě nerozděleného zisku minulých období a rezervních fondů. Přírůstek nerozděleného zisku k posílení kapitálu (16,7 mld. Kč) se v roce 2008 ve srovnání s jeho přírůstkem v roce 2007 opět zvýšil, rezervní fondy byly navyšovány v souladu se zákonnými požadavky.⁶⁸

Z údajů měnové statistiky byla zpracována struktura celkových vkladů tuzemského bankovního sektoru podle jednotlivých sektorů (tabulka II.10 a graf II.18). Ani při rozdílných tempech růstu se podíly sektorů významně nemění. Vklady obyvatelstva nadále zaujímají těsně nadpoloviční podíl na celkových vkladech, nefinanční podniky se podílejí méně než jednou čtvrtinou. Nejvíce se zvýšily podíly vládních institucí, které představují již více než 11 % a podíl finančních institucí se snížil na 4,5 %.

2.3.5 Podrozvahové operace

V roce 2008 pokračoval růst celkového objemu podrozvahy především v důsledku dalšího zvyšování objemu derivátových operací. Derivátové obchody zahrnují transakce prováděné pro klienty, pro účely vlastního obchodování bank a zajišťovací obchody k uzavření otevřených pozic bank ve vztahu k podstupovaným rizikům. Největší podíl představují obchody s úrokovými nástroji (úrokové swapy a forwardy), operace s měnovými nástroji jsou zastoupeny v menší míře. Pouze minimálně se banky angažují v obchodech s komoditními, akciovými a úvěrovými deriváty. Pohledávky/závazky z pevných termínovaných operací, které tvoří objemově nejvýznamnější položku, se shodně zvýšily o více než 14 %, o více než 20 % se zvýšil objem operací s opčními nástroji.

⁶⁸ Více o vývoji vlastních zdrojů, podřízeného dluhu a rezerv bankovního sektoru lze nalézt v části 2.5 Kapitálové vybavení bankovního sektoru.

K 31. 12. 2008 se čistá pozice z pevných termínovaných operací⁶⁹ v nominální hodnotě snížila o 25,9 mld. Kč na 2,3 mld. Kč. Mezi jednotlivými měsíci však její hodnota značně kolísá (od 81,1 mld. Kč v srpnu 2008 až na -3,1 mld. Kč na začátku roku 2008). Čistá reálná hodnota derivátů (rozhavová položka, která lépe vyjadřuje potenciální míru rizik derivátových operací) se nadále udržuje na nízkých hodnotách.

2.4 RIZIKA BANKOVNÍHO PODNIKÁNÍ

2.4.1 Úvěrové riziko

Úvěrové riziko bylo v českém bankovním sektoru vždy jednoznačně nejvýznamnějším druhem podstupovaného rizika bankovního podnikání. Tuzemské banky provedly v minulých letech (mnohdy za účasti státu a jeho institucí) významné očistění svých bilancí od špatných úvěrů. Tento proces byl v zásadě ukončen v roce 2003, kdy banky vykázaly také dosud nejnižší objem klasifikovaných úvěrů. Od roku 2004 již dochází k opětovnému růstu objemu úvěrů v selhání (ohrožené úvěry) v souvislosti s významným růstem úvěrového portfolia bank a od roku 2008 i v důsledku zhoršování ukazatelů makroekonomického vývoje.

Podle posouzení kvality úvěrů jsou tyto děleny na pohledávky v selhání nebo bez selhání.⁷⁰ Selháním dlužníka se rozumí situace, kdy lze předpokládat, že dlužník pravděpodobně nesplátí svůj závazek řádně a včas, nebo alespoň jedna splátka jistiny je po splatnosti déle než 90 dnů. Banky posuzují finanční a ekonomickou situaci klientů. Při kategorizaci pohledávek se nebere v úvahu jejich zajištění, to je zohledňováno až při vyčíslení ztráty ze znehodnocení pohledávky, především při tvorbě opravných položek (pohledávky bez znehodnocení/se znehodnocením).

Pohledávky investičního portfolia ve výši 2 481,9 mld. Kč zahrnovaly celkovou hodnotu 2 410,8 mld. Kč pohledávek bez selhání. V roce 2008 se zvýšila hodnota veškerých pohledávek v selhání o 19,2 mld. Kč (37,1 %) na 71,1 mld. Kč, jejich podíl na celkových pohledávkách vykazuje hodnotu 2,86 %, což meziročně znamenalo zvýšení o 0,5 procentního bodu. Vývoj úvěrů v selhání se v jednotlivých skupinách bank výrazně neliší. V průběhu roku 2008 všechny skupiny bank evidovaly zvýšení hodnoty pohledávek v selhání. Skupina velkých bank vykázala meziroční zvýšení o 11,3 mld. Kč (37,6 %), skupina středních bank nejméně o 1,0 mld. Kč (8,3 %), malé banky zaznamenaly výrazný nárůst o 3,1 mld. Kč (119,9 %) a pobočky zahraničních bank zvýšily objem této kategorie úvěrů o 3,3 mld. Kč (84,1 %). Rovněž ve stavebních spořitelnách byl téměř 27 % nárůst úvěrové angažovanosti doprovázen vysokým růstem úvěrů v selhání o 0,5 mld. Kč (17,3 %), přesto stále vykazují nízký podíl těchto úvěrů na celkové hodnotě jejich investičního portfolia jak absolutně (1,3 %), tak relativně ve srovnání s ostatními skupinami bank a ve srovnání s koncem roku 2007 o 0,1 procentního bodu nižší hodnotu.

TAB. II.12

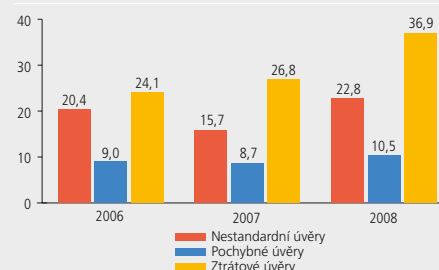
Kategorizace pohledávek za klienty
(v mld. Kč, %)

	Objem v mld. Kč			Změna oproti 2007 v %
	2006	2007	2008	
POHLEDÁVKY INVESTIČNÍHO PORTFOLIA CELKEM	1863,6	2191,0	2481,9	13,3
A. POHLEDÁVKY ZA KLIENTY	1457,5	1846,5	2096,1	13,5
bez selhání	1404,0	1795,2	2025,9	12,8
standardní sledované	1302,7	1733,2	1941,4	12,0
se selháním	101,3	62,0	84,5	36,4
se selháním	53,5	51,3	70,2	36,9
nestandardní	20,4	15,7	22,8	44,9
pochybné	9,0	8,7	10,5	19,7
ztrátové	24,1	26,8	36,9	37,8
B. POHLEDÁVKY ZA ÚVĚROVÝMI INSTITUCEMI	406,2	344,6	385,8	12,0
bez selhání	405,5	344,0	384,9	11,9
standardní sledované	404,2	342,7	382,7	11,7
se selháním	1,3	1,2	2,3	81,1
se selháním	0,7	0,6	0,9	58,0
nestandardní	0,7	0,6	0,4	-28,9
pochybné	0	0	0,5	x
ztrátové	0	0	0	1291,9
C. OPRAVNÉ POLOŽKY, ZTRÁTA Z OCENĚNÍ	32,9	36,1	46,7	29,3
OP k jednotliv. pohledávkám	31,3	29,3	40,4	38,2
OP k pohled. jednotliv. bez znehod.	0,9	1,6	1,7	5,3
OP k jednotliv. nevýznam. pohled.	0,7	5,2	4,6	-12,7
OP a ztráta z ocenění podle sektorů	32,9	36,1	46,7	29,3
OP a ztráta z ocen. za úvěr.instit.	0,1	0,1	0,1	29,3
OP a ztráta z ocen. za klienty	32,8	36,0	46,6	7,6
Podíl OP a ztráta z ocenění na pohledávkách v invest.portfoliu (%)	1,76	1,65	1,88	13,9

GRAF II.20

Kvalita úvěrového portfolia

(klientské úvěry hodnocené jednotlivě, v mld. Kč)

⁶⁹ Rozdíl mezi nominální hodnotou pohledávek a závazků z pevných termínových operací.

⁷⁰ Viz vyhláška ČNB č. 123/2007, o pravidlech oběžného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

TAB. II.13
Sektorové členění pohledávek v selhání

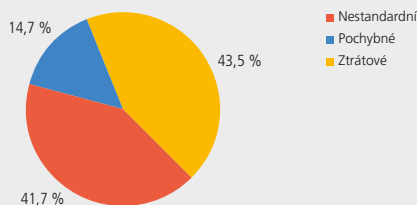
	Objem v mld. Kč			Změna oproti 2007 v %
	2006	2007	2008	
POHLEDÁVKY V SELHÁNÍ CELKEM	50,3	47,3	67,0	41,8
nefinanční podniky	28,2	22,8	36,3	59,0
finanční instituce	0,6	0,7	0,6	-9,5
vládní instituce	0,1	0,0	0,2	212,5
domácnosti	17,6	21,1	25,6	20,9
z toho:				
živnosti	3,3	2,8	3,5	25,7
obyvatelstvo	14,3	18,3	22,0	20,2
z toho:				
úvěry na bydlení	6,0	7,9	10,0	27,3
hypoteční úvěry	3,1	4,3	6,1	43,4
spotřebitelské úvěry	7,9	10,2	11,4	12,1
neziskové instituce				
sloužící domácnostem	0,00	0,01	0,04	158,9
nerezidenti	3,9	2,6	4,4	68,8

Ve skupině středních bank v důsledku rychlejšího růstu úvěrů klesá podíl úvěrů se selháním v celkovém portfoliu z 3,6 % na 3,3 %. Ve skupině velkých bank činí úvěry v selhání 3,2 % jejich portfolia. Nestandardní a pochybné úvěry zvyšovaly objem o 39,6 %, resp. 58,8 %, ztrátové úvěry meziročně rostly tempem 30,8 %. Poměrně vysoká tempa zvyšování hodnoty úvěrů v selhání v průběhu roku 2008 jsou daná jednak nízkou základnou úvěrů se selháním, stále ještě pokračující úvěrovou emisí bank v daném roce a dále zvyšující se neschopností dostát závazkům ze strany klientů bank. Růst úvěrů v selhání v poměru k vývoji pohledávek investičního portfolia nevykazuje zásadní zhoršování kvality.

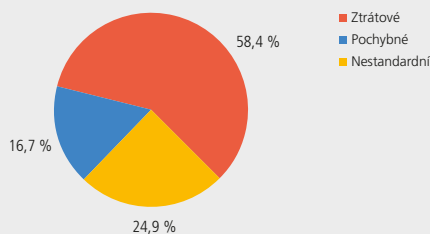
Úvěry bez selhání hodnocené jako standardní tvořily na konci roku 2008 naprostou většinu (93,6 %) investičního portfolia bankovního sektoru, meziročně se jejich podíl o 1,1 procentního bodu snížil. Úvěry se selháním hodnocené podle doby nesplacení byly nejčastěji zařazeny do kategorie nesplacených déle než 360 dnů, jejich podíl na celkových úvěrech se selháním se meziročně snížil na 50 % (19,1 mld. Kč). Podíl pohledávek bankovního sektoru po lhůtě splatnosti na úvěrech se selháním se blíží k 53 % (37,5 mld. Kč).

Bankovní sektor reagoval na zhoršování kvality úvěrů. Objem opravných položek meziročně navýšil o 10,6 mld. Kč (29,3 %) na 46,7 mld. Kč. Zatímco objem opravných položek hodnocených jednotlivě rostl, objem opravných položek k pohledávkám hodnoceným portfoliově se snižoval.

GRAF II.21
Struktura úvěrů se selháním poskytnutých
nefinančním podnikům
(k 31.12.2008)

GRAF II.22
Struktura úvěrů se selháním poskytnutých obyvatelstvu
(k 31.12.2008)

S výjimkou finančních institucí, vykázaly všechny ostatní sektory vyšší objem pohledávek v selhání, v relativním vyjádření pak vykázaly pokles úvěrů v selhání v portfoliu finanční instituce a mírně i sektor obyvatelstva. Nejvyšší podíl pohledávek v selhání na úvěrovém portfoliu dlouhodobě vykazuje sektor živností. Sektor obyvatelstva tvoří přibližně 35 % všech rezidentských pohledávek v selhání.

V roce 2008 se růst pohledávek se selháním nejvíce projevil u sektoru nefinančních podniků. Hodnota těchto pohledávek se meziročně zvýšila o 13,5 mld. Kč. Sektor obyvatelstva meziročně zvýšil objem úvěrů v selhání o 3,7 mld. Kč, zejména v důsledku zhoršení výhledu ekonomiky a trhu práce. Úvěrová aktivita bank při poskytování úvěrů obyvatelstvu se projevila ve stagnaci podílu úvěrů v selhání na celkových úvěrech na hodnotě 2,73 % (proti 2,74 % před rokem). Nízký podíl problémových úvěrů vykazují tradičně úvěry poskytnuté na bydlení (1,63 %). Takto nízká rizikovost úvěrů na bytové účely je podporována vysokou odpovědností klientů v případě, že zárukou se stává nemovitost k bydlení. Ztráta této jistoty mobilizuje včasné splácení úvěrů. Banky projevily rovněž vysokou obezřetnost při poskytování dlouhodobých úvěrů na bytové účely, používají sofistikované metody ověřující bonitu klienta. U spotřebitelských úvěrů se delikvence snížila (6,73 %). Jedná se o větší počty úvěrů, poskytující nižší částky na různé i nespécifikované účely, často jsou používány i na splácení úvěrů v prodlení. Vyšší rizikovost těchto úvěrů je kompenzována vyšší úrokovou sazbou. U kontokorentních a debetních účtů se objem úvěrů v selhání snížil na polovinu.

2.4.2 Měnové riziko

Expozice tuzemského bankovního sektoru vůči měnovému riziku je nadále omezená. Absolutní výše cizoměnových aktiv a pasiv bankovního sektoru se v průběhu roku 2008 dokonce snižovala o 8,9 %, resp. 7,5 %, rovněž jejich podíl na celkových položkách bilance bankovního sektoru se mírně snížil o 3,2 procentního bodu na 17,3 % v případě aktiv, resp. o 2,6 procentního bodu na 15,5 % v případě pasiv. K 31. 12. 2008 činila v absolutních hodnotách cizoměnová aktiva 720,7 mld. Kč a cizoměnová pasiva 624,9 mld. Kč. Cizoměnová podrozvahová aktiva a pasiva se vyvíjela odlišně, jejich podíl na aktivech, resp. pasivech podrozvahy se téměř nezměnil od konce roku 2006, i když dosahuje vyšších hodnot (přesahuje hranici 32 % u aktiv a 35 % u pasiv). Do výsledné čisté devizové pozice, která skončila na konci období jako dlouhá u rozvahy (+101,8 mld. Kč) a krátká u podrozvahy (-217,1 mld. Kč), se promítá vývoj cizoměnových aktiv a pasiv (rozvahových i podrozvahových) v čase. Pokles cizoměnových aktiv a pasiv souvisí s hodnocením měnového rizika, snížení bylo rovněž ovlivněno prudkým zhodnocením devizového kurzu CZK/EUR v první polovině roku 2008.

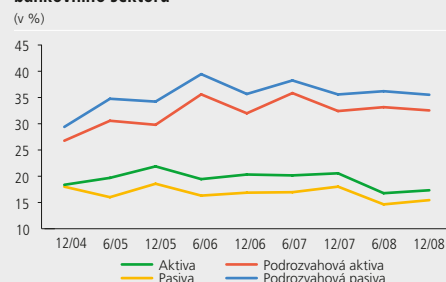
Více než 70% podíl cizoměnových aktiv zaujímají pohledávky, které navýšily v průběhu roku 2008 o téměř 9%. Objem cizoměnových pohledávek za bankami se meziročně snížil o 22,4 mld. Kč (o 9,4 %) na 216,2 mld. Kč, naproti tomu nárůst o 18,7 mld. Kč (6,4 %) na 308,4 mld. Kč vykázaly pohledávky za klienty v cizí měně. Objem cizoměnových cenných papírů (včetně účastí) v držení bankovního sektoru se v roce 2008 snížil o 56,9 mld. Kč na 136,4 mld. Kč.

Cizoměnová pasiva bankovního sektoru ČR klesla ve všech svých hlavních složkách. Závazky vůči bankám v cizích měnách byly sníženy (o 10,4 mld. Kč na 253,2 mld. Kč) při současném poklesu cizoměnových vkladů klientů (o 54,7 mld. Kč na 273,9 mld. Kč).

Za vyššími podíly cizoměnových podrozvahových aktiv a pasiv jsou z přibližně 93 % derivátové operace. Ani v podrozvaze však nedochází ke zvětšování otevřené pozice.

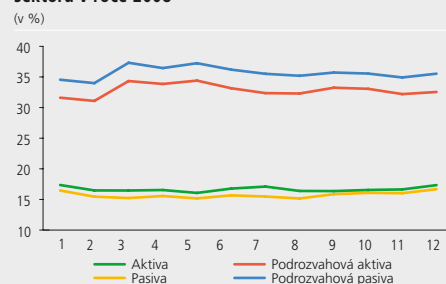
GRAF II.23

Podíl cizích měn v rozvaze a podrozvaze bankovního sektoru

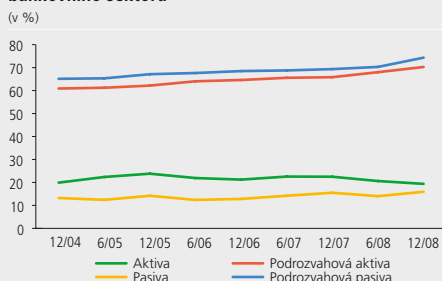

GRAF II.24

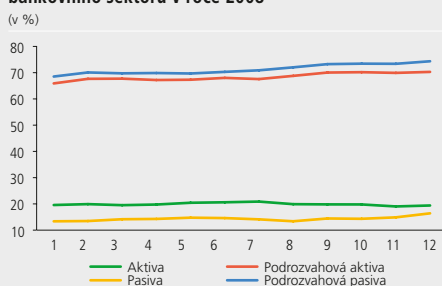
Podíl cizích měn v rozvaze a podrozvaze bankovního sektoru v roce 2008

GRAF II.25
Podíl nerezidentských operací v rozvaze a podrozvaze bankovního sektoru

GRAF II.26
Podíl nerezidentských operací v rozvaze a podrozvaze bankovního sektoru v roce 2008

TAB. II.14
Deset zemí s největší angažovaností bankovního sektoru ČR k 31.12.2008
(v mld. Kč)

	Aktiva celkem	Pohledávky za úvěrovými institucemi	z toho Pohledávky za klienty	Dluhopisy
Velká Británie	114,7	49,4	4,3	7,9
Nizozemsko	100,9	49,8	28,1	14,3
Slovensko	88,9	34,3	29,4	9,3
Rakousko	78,8	57,8	1,7	1,9
Německo	64,1	24,7	3,1	16,8
Polsko	54,4	0,4	22,5	16,9
Francie	50,5	28,0	3,8	10,5
Belgie	36,4	9,6	3,8	0,6
Ruská federace	28,2	9,3	17,5	0,9
Řecko	25,3	0,6	0,1	24,6

2.4.3 Teritoriální riziko (riziko země)

Lokální charakter tuzemských bank orientujících svou činnost zejména na domácí klientelu se odráží také v relativně nízkém a stabilním podílu operací s nerezidenty. Transakce s nerezidenty jsou významné především na mezibankovním trhu, zejména pak při derivátových operacích. Kromě toho banky drží řadu cenných papírů vydaných zahraničními subjekty. Vývoj nerezidentských aktiv a pasiv částečně koresponduje s vývojem cizoměnových položek, rovněž nerezidentské aktivity jsou více soustředěny v podrozvaze.

Nerezidentská aktiva k 31. 12. 2008 dosahovala 805,9 mld. Kč, tj. 19,4 % celkových aktiv bankovního sektoru. Ve srovnání s koncem roku 2007 se jedná o snížení o 59,3 mld. Kč. Naopak nerezidentská pasiva vykázala zvýšení o 62,9 mld. Kč na 644,3 mld. Kč v tomto časovém období.

Operace na mezibankovním trhu převažují ve struktuře nerezidentských aktiv i pasiv. Ke konci roku 2008 činily závazky vůči bankám více než 51 % veškerých finančních závazků nerezidentů (313,0 mld. Kč). Rovněž pohledávky za bankami (nerezidenti) převažují (63,0 %) jejich hodnota činí 301,7 mld. Kč, i když meziročně poklesly o 19,6 mld. Kč. Rovněž i pohledávky vůči klientům – nerezidentům se snížily, a to o 9,0 mld. Kč na 165,8 mld. Kč. Nerezidentské cenné papíry, včetně majetkových účastí evidované na straně aktiv, jejichž hodnota v držení tuzemských bank ke konci roku 2008 dosáhla 181,5 mld. Kč, vykázaly meziroční snížení o 77,3 mld. Kč. Vklady klientů – nerezidentů byly vyčísleny hodnotou 100,4 mld. Kč (snížení o 55,5 mld. Kč).

Teritoriální orientace tuzemského bankovního sektoru je dlouhodobě stabilizovaná, jak vyplývá z přehledu deseti zemí s největší angažovaností tuzemského bankovního sektoru měřené objemem celkových takto obchodovaných aktiv. Je zřejmé, že zastoupení zemí na předních místech se téměř nemění. Na konci roku 2008 tuto sestavu opustila pouze Itálie, která byla vyměněná Ruskou federací. V tomto období je angažovanost bankovního sektoru ČR na rozhodujících prvních deseti místech směřovaná na země EU s výjimkou Ruské federace. Velikost expozice vůči těmto deseti zemím přitom představuje téměř 80 % celkové angažovanosti vůči zahraničí. Angažovanost vůči Slovensku se meziročně snížila o 59,9 mld. Kč především z důvodu výrazného snížení objemu pohledávek za klienty (téměř o 50 %), rovněž výrazný pokles byl zaznamenán (o 2/3) u objemu dluhopisů, na druhé straně aktivní mezibankovní trh přidal přibližně 50 %. Aktivity na relevantních trzích se stupňují. Seznam zemí, vůči kterým mají tuzemské banky největší závazky, je v posledních dvou letech téměř totožný⁷¹. Bankovní sektor ČR vykazoval k 31. 12. 2008 nejvyšší otevřenou čistou pozici (tj. rozdíl mezi aktivními a pasivními operacemi) vůči Slovensku (kladná pozice 54,4 mld. Kč), Rakousku (záporná pozice 36,6 mld. Kč) a Belgii (rovněž záporná pozice 30,9 mld. Kč). Jak Rakousko, tak Belgie jsou v ČR zastoupeny dceřinými společnostmi svých bank, a to ve skupině velkých bank.

⁷¹ Na seznamu deseti největších zemí v případě pasivních operací není pouze Ruská federace a Itálie, místo nich se tam dostává Lucembursko, Irsko.

2.4.4 Riziko likvidity

V roce 2008, kdy v důsledku krize na globálních finančních trzích projevující se rovněž nedostatkem likvidity, disponuje tuzemský bankovní sektor stále dostatečnými likvidními zdroji, likvidita je velmi dobrá, dílčí ukazatele likvidity jsou stabilizované. Oblast likvidity je monitorována v delším časovém horizontu, v důsledku finanční krize se stala předmětem monitorování na denní bázi. Projevy likvidní krize v důsledku nedostatečné likvidity v některých evropských zemích nebyly v tuzemsku evidovány. V meziročním srovnání došlo i přes projevy krize v některých zemích k posílení objemu rychle likvidních aktiv (RLA)⁷² o 33,6 mld. Kč (o 3,7 %) na 932,7 mld. Kč. Pokles podílu RLA na celkových aktivech meziročně nedosahuje ani jeden procentní bod. Za zvýšením RLA je růst prostředků uložených u jiných bank splatných na požádání, který proti konci roku 2007 přidal 34,7 mld. Kč, nárůst vykázaly rovněž dluhové cenné papíry určené k obchodování emitované vládními institucemi (o 24,0 mld. Kč). Ke stabilizaci rychle likvidních aktiv přispělo pouze mírné zvýšení prostředků (meziročně o 3,3 mld. Kč) uložených u centrálních bank (ČNB) a naopak výrazný pokles dluhových cenných papírů k obchodování vydaných centrálními bankami o 31,8 mld. Kč.

Tuzemský bankovní sektor se jako celek na mezibankovním trhu mění z pozice věřitele na čistého dlužníka (objem závazků za bankami převyšoval na konci roku 2008 pohledávky vůči bankám o 11,6 mld. Kč).

2.5 KAPITÁLOVÁ PŘÍMĚŘENOST

Kapitálová příměření má v oblasti bankovní regulace a dohledu nezastupitelný význam, zejména v období možné zvýšené rizikovosti bankovního sektoru. Obecně se kapitálovou příměří rozumí poměr kapitálu a rizik, kterým je daný subjekt vystaven. Měl by být dostatečně velký, aby kapitál pokryl případné ztráty plynoucí z aktivit subjektu, neboli aby tyto ztráty nesli vlastníci kapitálu a nikoli věřitelé subjektu. Kapitálovou příměří lze teoreticky spočítat pro jakýkoliv subjekt. Praktický význam má však při regulaci těch subjektů, které při své činnosti využívají velké množství cizích zdrojů vzhledem ke zdrojům vlastním. Při výpočtu kapitálové příměří je nejsložitější určit, jak velkému riziku je subjekt vystaven. Zjištění velikosti kapitálu je již snazší, nicméně i zde je u některých položek obtížné určit, zda jsou již kapitálem či nikoliv. Z tohoto důvodu je koncept kapitálové příměří předmětem neustálého vývoje a zpřesňování, dochází k zahrnování dalších druhů podstupovaných rizik do jejího výpočtu a specifikaci započítávaného kapitálu. To bylo také důvodem vydání nové koncepce kapitálové příměří, označované jako Basel II. Jejím cílem je umožnit přesnější měření podstupovaných úvěrových rizik (především pomocí vlastních modelů bank) a zahrnout do výpočtu kapitálové příměří operační riziko.

⁷² Ukazatel vyjadřuje objem rychle likvidních aktiv, tj. aktiv, která jsou pohotově k dispozici ke krytí závazků banky. Rychle likvidní aktiva jsou tvořena z položek: pokladní hotovost, pohledávky vůči centrálními bankám, pohledávky vůči úvěrovým institucím splatné na požádání a dluhopisy emitované centrálními bankami a vládními institucemi (včetně CP daných do repa). Srovnatelnost časové řady podle současné metodiky není ovlivněna. Ve srovnání s metodikou 2006 nejsou již do objemu RLA započítávány zlato, jiné drahé kovy a ostatní pokladní hodnoty, ale pouze pokladní hotovost, naproti tomu jsou navíc zahrnuty i CP emitované centrálními bankami a vládními institucemi dané do repa, pohledávky vůči úvěrovým institucím sledované a se selháním splatné na požádání, debetní zůstatky na běžných účtech jiných bank a termínované vklady nad 24 hodin u centrálních bank a jiné pohledávky za centrálními bankami.

TAB. II.15

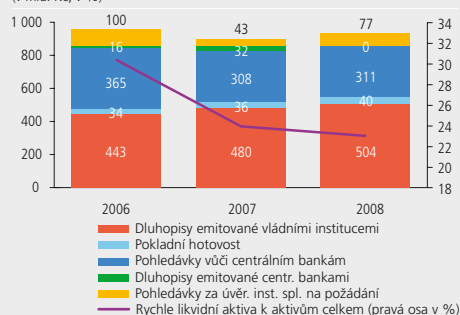
Vybrané ukazatele likvidity

	2006	2007	2008
RYCHLE LIKVIDNÍ AKTIVA (RLA) CELKEM	957	899	933
RLA celkem / aktiva celkem (v %)	30,4	24,0	23,1
RLA / vklady klientů celkem (v %)	45,5	36,6	35,9
Kumulativní netto rozv. pozice do 3 měsíců bez 80 % neterm. vkladů (v %)	-7,6	-10,9	-13,4
Pozice na mezibank. trhu (v mld. Kč)	27	28	-12
pohledávky za bankami	375	464	417
závazky vůči bankám	348	435	429
Krytí úvěrů primárními zdroji (v %)	147,6	135,5	126,4
Podíl netermínovaných vkladů na vkladech celkem vč. bank (v %)	47,1	46,4	46,7

GRAF II.27

Rychle likvidní aktiva

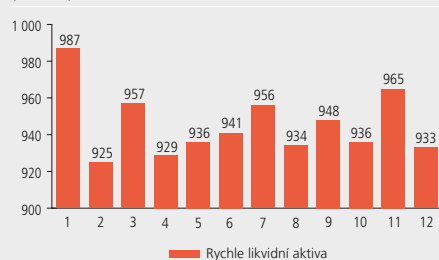
(v mld. Kč; v %)

GRAF II.28

Vývoj rychle likvidních aktiv v roce 2008

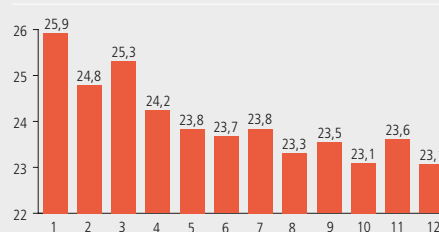
(v mld. Kč)

GRAF II.29

Podíl RLA k aktivům v roce 2008

(v %)

TAB. II.16
Struktura kapitálu bankovního sektoru
 (v mld. Kč)

	2006	2007	2008
A. TIER 1	164,5	190,4	220,1
Splacený ZK zapsaný v OR	67,4	70,9	73,6
Splacené emisní ážio	12,7	22,3	27,0
Rezervní fondy a nerozdělený zisk	96,6	110,0	133,0
povinné rezervní fondy	27,5	28,3	29,3
ostatní f.z. rozdělení zisku	6,1	6,4	7,4
nerozděl. zisk předchoz. obd.	63,1	75,7	96,2
zisk za účetní obd. po zdanění	0,0	0,0	0,0
neuhraz.ztráta předchoz. obd.	0,0	0,1	0,1
další přičitatelné položky	0,0	-0,2	0,2
Odečitatelné položky od Tier 1	12,3	12,8	13,5
ztáta běžného období	0,1	0,0	0,1
goodwill	2,7	2,7	2,7
nehmot.maj.jiný než goodwill	9,1	9,9	10,5
vlastní akcie	0,2	0,2	0,2
ostatní	0,3	0,1	0,1
B. TIER 2	27,6	31,1	32,1
Podřízený dluh	23,4	30,5	31,8
Ostatní kapitálové fondy	4,2	0,7	0,4
Odečitatelné pol.od Tier 1 a Tier 2	4,5	9,6	21,1
Kap.invest.nad10% do bank a fin.inst.	4,5	4,6	13,4
Kap.invest.do10% do bank a fin.inst.	0,0	0,0	0,0
Ostatní	0,0	5,0	7,7
C. TIER 3	0,0	0,0	0,0
KAPITÁL CELKEM	187,5	212,0	231,0

V tuzemském bankovním sektoru měly banky možnost postupovat při stanovení kapitálových požadavků a kapitálové přiměřenosti podle nového konceptu Basel II od 2. pololetí 2007.⁷³

Celkový regulatorní kapitál bankovního sektoru (tj. kapitál upravený pro účely výpočtu kapitálové přiměřenosti) vzrostl v roce 2008 o 19,1 mld. Kč (tj. o 9,0 %) na celkových 231,0 mld. Kč. Důvodem bylo jednak již tradiční ponechání části zisku z předchozích období ve formě nerozděleného zisku a rezervních fondů ve výši 20,5 mld. Kč ovlivňující navýšení složky kapitálu Tier 1. Poměrně výrazně ovlivnilo růst regulatorního kapitálu zvýšení emisního ážia (celkem čtyři banky) a posílení základního kapitálu ve výši 2,7 mld. Kč. Za zvýšením kapitálu Tier 2 stálo přijetí podřízeného dluhu v jedné z bank a drobné korekce v několika dalších. Hodnotu Tier 1 a Tier 2 snižují odečitatelné položky, které se v roce 2007 zvýšily v důsledku zavedení nové odečitatelné položky u bank používajících přístup IRB (tzv. nedostatek v krytí očekávaných úvěrových ztrát), jejíž výše na konci roku 2008 činila 7,6 mld. Kč a navýšení kapitálových investic větších než 10 % do bank a finančních institucí na 12,4 mld. Kč.

Hodnota Tier 1 se zvyšuje pravidelně, v roce 2008 vzrostla o 15,6 %, byly posíleny rezervní fondy a nerozdělený zisk meziročně o 20,5 %, což je o 11,5 procentního bodu více než navýšení regulatorního kapitálu. Celkový objem nerozděleného zisku se v roce 2008 zvýšil o 20,5 mld. Kč, zatímco ve stejném období roku 2007 to bylo více o 12,6 mld. Kč. Povinné rezervní fondy byly zvýšeny o 1,0 mld. Kč, přiděly do těchto fondů se v průběhu posledních období výrazně nemění, když v roce 2008 to bylo meziročně o 0,2 mld. Kč více.

Dodatkový kapitál Tier 2 rovněž navýšil, a to o 3,1 % zejména v důsledku zvýšení podřízeného dluhu⁷⁴ o 4,1 % od konce roku 2007. V průběhu roku 2008 banky částečným splácením podřízených dluhů (celkem ve čtyřech bankách, z toho v jedné byl splacen zcela) proti tomu snižovaly hodnotu této složky kapitálu. Celkem v šesti bankách došlo k posílení kapitálu přijetím dalších podřízených dluhů. Podíl složky Tier 2 na celkovém regulatorním kapitálu bankovního sektoru se zásadně nemění, na konci roku 2008 dosahoval 13,9 %, když v roce předcházejícím činil 14,7 %. Od roku 2007 se do odečitatelných položek od součtu Tier 1 a Tier 2 promítá nově vyčíslená hodnota nedostatku v krytí očekávaných úvěrových ztrát na individuálním základě pro expozice s použitím přístupu založeného na interním ratingu (IRB přístup).⁷⁵

Část kapitálu Tier 3 nebyla ani v roce 2008 v tuzemském bankovním sektoru využívána⁷⁶.

⁷³ Podrobně viz Část A, kap. 3.1.

⁷⁴ Podřízený dluh A zvyšuje hodnotu dodatkového kapitálu (Tier 2). Může dosáhnout maximálně 50 % hodnoty Tier 1.

⁷⁵ Nedostatek v krytí očekávaných úvěrových ztrát na individuálním základě je záporný rozdíl mezi hodnotou úprav ocenění expozic, které jsou aktivy, a rezerv k expozicím, které jsou podrozvahovými položkami, a hodnotou očekávaných úvěrových ztrát z těchto expozic. Týká se pouze povinných osob používajících IRB přístup. Pokud povinná osoba používá IRB přístup v kombinaci s STA přístupem, potom počítá nedostatek v krytí očekávaných ztrát pouze pro expozice, na které uplatňuje IRB přístup. Součástí jsou vždy očekávané úvěrové ztráty z akciových expozic, a to nesnížené o úpravy ocenění těchto expozic. Takto je snížena hodnota původního a dodatkového kapitálu.

⁷⁶ Kapitál Tier 3 představuje podřízený dluh s minimální pevnou lhůtou splatnosti dva roky.

V důsledku implementace Basel II v ČR s účinností od 1. července 2007 došlo k zásadní změně struktury kapitálových požadavků tuzemského bankovního sektoru, i když banky působící na tuzemském bankovním trhu měly možnost postupovat ještě do konce roku 2007 podle platné metodiky Basel I⁷⁷, což mnohé z nich využily.

Celkové kapitálové požadavky v bankovním sektoru v roce 2008 vzrostly o 3,0 mld. Kč (2,1 %) na hodnotu 149,8 mld. Kč. Basel II znamená zcela nový přístup k identifikaci rizika, kterému odpovídají i nové způsoby jeho měření. Rozhodujícím rizikem tuzemského bankovního sektoru i nadále zůstává úvěrové riziko. Váha kapitálového požadavku k tomuto riziku, která na konci roku 2008 představovala téměř 87 % celkového kapitálového požadavku, tomu odpovídá. Na kapitálovém požadavku bankovního sektoru se dále podílí 3,5 % kapitálové požadavky k pozičnímu, měnovému a komoditnímu riziku a 9,4 % kapitálové požadavky k operačnímu riziku.

Změna struktury celkových kapitálových požadavků v roce 2008 byla především důsledkem změny metodiky výpočtu, přechodu na metodiku Basel II. Přesnější metody měření rizika se promítly do snížení kapitálového požadavku k úvěrovému riziku o 4,4 mld. Kč (3,2 %) vzhledem k hodnotám na konci roku 2007. Kapitálové požadavky vztahované k úvěrovému riziku jsou určeny zejména růstem úvěrového portfolia bankovního sektoru. Nová metodika spočívající v přesnějším ohodnocení úvěrového rizika v bankách by měla vyústit do nižšího rizikového ohodnocení investičního i obchodního portfolia bank a tomu odpovídajícího snížení kapitálových požadavků. Kapitálové požadavky k úvěrovému riziku jsou stanoveny podle použitých metod jeho měření. Z celkových kapitálových požadavků k úvěrovému riziku na požadavky vztahované k části úvěrového portfolia používajícího STA metodu měření rizika připadá 38,2 % a na IRB metodu 61,8 %. Při použití jak metody IRB, tak STA byl vždy stanoven nejvyšší kapitálový požadavek vůči podnikovým expozicím ve výši 51,0 mld. Kč, resp. 24,3 mld. Kč.

V metodice Basel II byly nově stanoveny kapitálové požadavky k operačnímu riziku, které je konstruováno zcela odlišně. Jeho stanovení vychází z ohodnocení rizika bank vyplývajících z činnosti bank, v průběhu roku 2008 byly kapitálové požadavky k operačnímu riziku zvýšeny o téměř 82 % na 14,0 mld. Kč. Jsou takto nově rizikově ohodnoceny procesní činnosti banky. Kapitálový požadavek ke krytí úvěrového rizika (při započtení kapitálových požadavků ke krytí jak úvěrového, tak operačního rizika) se v roce 2008 zvýšil o 2,0 mld. Kč (o 1,4 %) a představuje k 31. 12. 2008 celkem 96,3 % celkového kapitálového požadavku bankovního sektoru.

Nárůst regulatorního kapitálu byl v roce 2008 rychlejší než zvýšené nároky na kapitálové požadavky, v daném roce došlo k meziročnímu mírnému zvýšení ukazatele kapitálové přiměřenosti bankovního sektoru o 0,79 procentního bodu na 12,34 %. Zvýšení hodnoty kapitálové přiměřenosti vykázaly kromě malých bank všechny skupiny bank (pobočky zahraničních bank nevykazují kapitálovou přiměřenost).

TAB. II.17

Kapitálové požadavky a kapitálová přiměřenost bank. sektoru (v mld. Kč, v %)

	2006	2007	2008
KAPITÁLOVÉ POŽADAVKY CELKEM	130,6	146,8	149,8
A. KAPITÁLOVÁ POŽADAVEK			
K ÚVĚROVĚMU RIZIKU	125,1	134,6	130,3
Kap. pož. k úvěr. riziku při STA	125,1	81,1	49,8
Kap. pož. k úvěr. riziku při IRB	0,0	53,5	80,5
B. KAPITÁLOVÝ POŽADAVEK			
K VYPOŘÁDÁČÍMU RIZIKU	0,0	0,0	0,0
C. KAPITÁLOVÝ POŽADAVEK			
K POZÍČ., MĚN. A KOMODIT. RIZ.	4,7	3,9	5,3
D. KAPITÁLOVÝ POŽADAVEK			
K OPERAČNÍMU RIZIKU	0,0	7,7	14,0
E. KAPITÁLOVÝ POŽADAVEK			
K RIZ. ANGAŽ. OBCH. PORT.	0,7	0,5	0,2
F. KAPITÁLOVÝ POŽADAVEK			
K OSTAT. NÁSTR. OBCH. PORT.	0,0	0,0	0,0
G. PŘECHODNÝ KAP. POŽADAVEK			
DOROVNÁNÍ BASEL I	0,0	0,0	0,0
KAPITÁLOVÁ PŘIMĚŘENOST	11,49	11,55	12,34

⁷⁷ V důsledku nové metodiky vykazování by nebyly relevantní údaje přepočtené zpětně u nových kapitálových požadavků. Z tohoto důvodu nejsou dostatečné některé časové řady postihující vývoj v detailním členění jednotlivých složek, na něž jsou rozloženy jednotlivé kapitálové požadavky.

Stanovenou minimální hodnotu kapitálové přiměřenosti ve výši 8 % v průběhu celého roku 2008 splňovaly všechny banky. Kapitálovou přiměřenost pod 10 % ke konci 2008 roku vykázaly celkem tři banky, tento počet se meziročně snížil o tři subjekty.

Bankovní dohled sleduje velmi pozorně vývoj ukazatele kapitálové přiměřenosti bank. Důvody spočívají zejména ve vývoji tohoto ukazatele v delším časovém období, kdy docházelo k jeho mírnému poklesu. Implementace Basel II znamená nový přístup k ohodnocování rizika a novou metodiku jeho měření, umožňuje dokonalejší využití regulatorního kapitálu. Důraz na kvalitu řízení rizik, zejména úvěrového rizika působí pozitivně na vývoj ukazatele kapitálové přiměřenosti i při snížení kapitálových požadavků.

2.6 CHARAKTERISTIKA A VÝVOJ SEKTORU DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

Sektor družstevních záložen (DZ či záložny) byl na konci roku 2008 tvořen 17⁷⁸ činnými družstevními záložnami. Ve srovnání s rokem 2007 se počet DZ snížil o dva subjekty. Aktiva sektoru družstevních záložen k 31. 12. 2008 převýšila 12 mld. Kč, což představuje téměř 0,3 % aktiv celého bankovního sektoru⁷⁹. Počet členů družstevních záložen se v průběhu roku 2008 snížil na 35 921, což představuje přibližně 19,8 %.

Podnikání v sektoru družstevních záložen předurčuje ve srovnání s bankami určitá specifika. Družstevní záložny vykonávají činnosti pro své členy⁸⁰. Jedná se zejména o přijímání vkladů a poskytování úvěrů. Kapitál družstva je tvořen členskými vklady, a to jak základními členskými vklady, tak případně i dalšími členskými vklady.

Družstevní záložny musí stejně jako banky dodržovat regulatorní limity a pravidla obezřetného podnikání. Kromě požadavku na minimální kapitál (35 mil. Kč) jsou to dále základní limity kapitálové přiměřenosti (8 %) a angažovanosti (20 %, 25 %, 80 % kapitálu)⁸¹ a limity likvidity. V souvislosti s implementací Basel II a evropských směrnic v rámci finančního sektoru ČR se na družstevní záložny jako na úvěrové instituce vztahují také některé kvalitativní regulatorní požadavky (např. v oblasti řídicích a kontrolních systémů a systémů řízení rizik).

TAB. II.18

Počet družstevních záložen a jejich členů

	2006	2007	2008
Počet funkčních DZ	20	19	17
Počet členů	36 637	44 789	35 921

TAB. II.19

Struktura aktiv družstevních záložen (v mil. Kč)

	2006	2007	2008
AKTIVA CELKEM	6 809	8 947	12 061
Pokladní hotovost a vklady u centrálních bank	161	122	341
Pohledávky za bankami a DZ	2 334	3 342	4 428
Pohledávky za klienty - členy DZ	4 133	5 189	6 718
Dluhové CP	0	0	0
Nehmotný majetek	3	5	11
Hmotný majetek	106	145	430
Pohledávky za upsaný zákl. kapitál	31	77	9

78 Dne 25. 3. 2008 byla do obchodního rejstříku zapsána fúze Moravského Peněžního Ústavu – spořitelni družstvo a Privátního Peněžního Ústavu – úvěrní družstvo a zánik PPU sloučením. Rozhodným dnem fúze bylo 1. 8. 2007. Komerční spořitelni a úvěrní družstvo DOMOV je v likvidaci.

79 Bankovní sektor tvoří subjekty podnikající v tuzemsku na základě udělené licence, jedná se o banky, pobočky zahraničních bank, stavební spořitelny a družstevní záložny.

80 Výlučně za účelem zajištění činností pro své členy jsou DZ dále oprávněny také mj. ukládat vklady v DZ a bankách či přijímat úvěry od DZ a bank. Členstvím v DZ není podmíněn výkon činností DZ pro stát a jeho organizační složky a další veřejné instituce dle § 3 odst. 5 ZSÚD, tyto činnosti však zatím nejsou objemově významné.

81 Uvedené limity kapitálové přiměřenosti a angažovanosti byly zavedeny od 1. 8. 2006 Opatřením ČNB, předtím byly v platnosti odlišné limity stanovené vyhláškami Ministerstva financí.

ČNB jako regulátor a dohlížitel finančního trhu v souladu se zákonem o spořitelních a úvěrních družstvech (ZSÚD)⁸² schvaluje některé kroky družstevních záložen. Jedná se například o schvalování osob do volených orgánů družstevní záložny (představenstvo, úvěrová komise a kontrolní komise), resp. jmenovaných řídicích osob, schvalování auditora, dalších členských vkladů, kvalifikovaných účastí, podřízeného dluhu, apod.

V případě, že by v důsledku vložení dalšího členského vkladu do základního kapitálu převýšil podíl člena na základním kapitálu 5 %, tak jeho vložení podléhá předchozímu souhlasu ČNB. Předchozímu souhlasu ČNB podléhá také nabytí kvalifikované účasti na družstevní záložně (při dosažení podílu alespoň 10 % základního kapitálu nebo hlasovacích práv), resp. při zvýšení kvalifikované účasti tak, že dosáhne alespoň limitů 20 %, 33 % nebo 50 %.

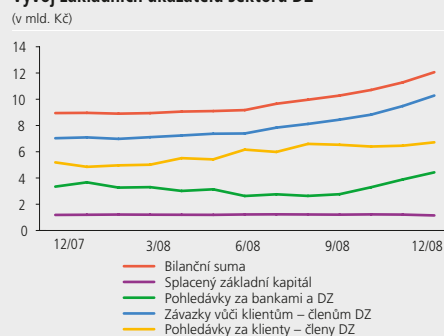
Sektor družstevních záložen zaznamenal v posledních letech poměrně rychlý nárůst. V roce 2008 sektor přidal dalších 34,8 % (3,1 mld. Kč) a ke konci tohoto roku činila hodnota aktiv 12,1 mld. Kč. Růst aktiv je patrný zejména u čtyř největších družstevních záložen, tato skupina navýšila více než 46 % a jejich podíl na aktivech sektoru DZ se zvýšil za poslední rok o 6,5 procentního bodu. Vývoj sektoru je velmi diverzifikovaný, celkem šest DZ v minulém roce snížilo hodnotu svých bilančních aktiv.

Ve srovnání se sektorem bank je koncentrace sektoru DZ vyšší a každým rokem se prohlubuje. Bilanční aktiva tří největších DZ představovala ke konci roku 2008 celkem 75,0 % celkových aktiv tohoto sektoru, na pět největších záložen připadalo 85,4 % veškerých aktiv sektoru. Deset největších DZ obhospodařovalo 94,6 % objemu celkové bilanční sumy sektoru. Herfindahlův index počítaný z celkových aktiv DZ se v roce 2008 zvýšil z hodnoty 0,209 na 0,233, což indikuje další výrazné zvýšení koncentrace tohoto sektoru.

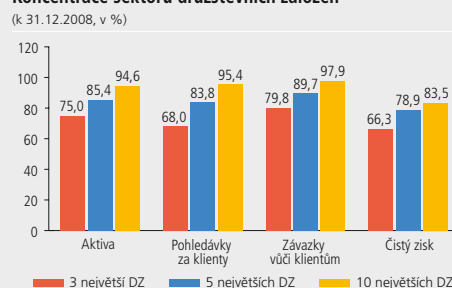
Úvěry a jiné pohledávky za klienty, zejména členy družstevních záložen tvoří hlavní položku aktiv naprosté většiny družstevních záložen. Tato položka představovala ke konci roku 2008 v sektoru záložen 59,1 % aktiv a je spojena s jednou z hlavních aktivit družstevních záložen, a to poskytováním úvěrů. Jejich objem vzrostl v roce 2008 o téměř 30 % z 5,2 mld. Kč na 6,7 mld. Kč. Druhou nejvýznamnější položkou aktiv rozvahy jsou pohledávky za úvěrovými institucemi (bankami a družstevními záložnami), tvořící již téměř 40 % rozvahy. Ostatní položky aktiv jsou již řádově nevýznamné.

Dominantní a stále posilující položkou pasiv družstevních záložen jsou závazky vůči klientům (převážně se jedná o členy družstevních záložen), které přesáhly ke konci roku 2008 již 85 % veškerých pasiv (zvýšení podílu o 6,7 procentního bodu meziročně). Jejich objem v roce 2008 vzrostl více než o 43 % z 7,0 mld. Kč na 10,3 mld. Kč. Po obnovení důvěry klientů, zejména pak členů DZ se zvyšují počty a objemy transakcí. DZ rozšiřují nabídku svých služeb. Druhou nejvýznamnější položkou pasivní strany rozvahy je základní kapitál družstev (tvořený základními

GRAF II.30
Vývoj základních ukazatelů sektoru DZ

GRAF II.31
Koncentrace sektoru družstevních záložen

TAB. II.20

Závazky a vlastní kapitál družstevních záložen
(v mil. Kč)

	2006	2007	2008
PASIVA CELKEM	6 809	8 947	12 061
Závazky vůči bankám a DZ	288	341	214
Závazky vůči klientům - členům DZ	5 217	7 031	10 282
Rezervy	1	0	0
Základní kapitál	1 129	1 263	1 156
v tom Splacený základní kapitál	1 099	1 186	1 147
Rezervní fondy a ost. fondy ze zisku	39	73	99
Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta z předchozího období	7	40	110
Zisk nebo ztráta za účetní období	82	83	76

⁸² Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

TAB. II.21

Hospodářské výsledky sektoru družstevních záložen

(vybrané položky, v mil. Kč)

	2006	2007	2008
Výnosy z úroků a podobné výnosy	491	588	827
Náklady na úroky a podobné náklady	266	309	424
Výnosy z poplatků a provizí	51	41	69
Náklady na poplatky a provize	40	6	13
Ostatní provozní výnosy	126	13	26
Ostatní provozní náklady	130	16	33
Správní náklady	108	193	354
Odpisy, tvorba a použití rezerv a opr. pol. k dl.hm. a nehm. majetku	6	8	16
Ztráty ze znehodnocení	12	17	14
Daň z příjmů	11	6	8
ZISK NEBO ZTRÁTA ZA ÚČETNÍ OBDOBÍ	82	83	76

a dalšími členskými vklady), který spolu s vlastním kapitálem dosahuje téměř 12 % bilančních pasiv. V případě některých družstevních záložen nebyla část základního kapitálu splacena. Zbývající položky pasiv nejsou již objemově významné.

Rok 2008 byl pro družstevní záložny dalším z úspěšných, sektor vytvořil zisk ve výši 75,6 mil. Kč, i když ve srovnání s rokem 2007 se jedná o mírný pokles zisku o 8,6 %. Hlavní část výnosů družstevních záložen je generována v úrokové oblasti, která souvisí s poskytováním úvěrů. Obdobně také hlavní část nákladů připadá na placené úroky klientům, což souvisí s přijímáním vkladů jako hlavního zdroje financování aktivit družstevních záložen. Čistý úrokový výnos představoval 403,6 mil. Kč. Čisté výnosy z poplatků a provizí jsou doplňkovým zdrojem zisku (56,4 mil. Kč). Na konci roku 2008 bylo z celkového počtu 17 družstevních záložen celkem 14 ziskových, tři vykázaly ztrátu. V roce 2007 bylo ziskových 17 družstevních záložen a dvě vykázaly ztrátu.

TAB. II.22

Klasifikace pohledávek družstevních záložen

(v mil. Kč)

	2006	2007	2008
POHLEDÁVKY CELKEM	6 514	8 563	11 188
standardní pohledávky	6 387	8 255	10 451
sledované pohledávky	31	157	529
nestandardní pohledávky	67	89	115
pochybné pohledávky	9	44	61
ztrátové pohledávky	19	19	33
Součet opravných položek	21	36	40
Podíl pohledávek se selháním k celkovému objemu (%)	1,46	1,78	1,87

Z údajů, které jsou vykazovány ze strany jednotlivých družstevních záložen, vyplývá, že kvalita úvěrového portfolia DZ je velmi dobrá. Z celkového objemu 11,2 mld. Kč pohledávek z finanční činnosti bylo vykázáno pouze 1,9 % jejich objemu, tj. 208,7 mil. Kč pohledávek v selhání (nestandardní, pochybné, ztrátové). Objemově největší je kategorie standardních pohledávek (10,5 mld. Kč), tvořící 93,4 % všech poskytnutých úvěrů družstevními záložnami.

Regulační kapitál družstevních záložen a jeho struktura je upravena odlišným způsobem, než je tomu u kapitálu bank. Kapitál DZ se podle vyhlášky č. 123 skládá ze součtu splaceného základního kapitálu zapisovaného i nezapisovaného do obchodního rejstříku, rizikového fondu, rezervního fondu, ostatních fondů tvořených ze zisku a nerozděleného zisku předchozích let sníženého o neuhrazenou ztrátu minulých let, ztrátu běžného účetního období a nehmotný majetek, přičemž v zákonem stanoveném rozsahu a při splnění stanovených kritérií lze do kapitálu zahrnout také uhrazovací povinnost a podřízený dluh.

Stejně jako v případě bank je výše regulačního kapitálu východiskem pro regulační limity, které jsou od něho odvozeny. V předchozích letech došlo u požadavku na kapitál družstevních záložen k jeho zvýšení na stávajících zákonem požadovaných 35 mil. Kč. Regulační kapitál sektoru družstevních záložen se v průběhu roku 2008 zvýšil o 46,1 mil. Kč (tj. o 3,2 %) na celkových 1 362,7 mil. Kč. Jedná se o kapitál upravený pro účely výpočtu kapitálové přiměřenosti. V sektoru družstevních záložen byly posíleny rezervní fondy, zejména navýšením ponechaného nerozděleného zisku meziročně o 70,2 mil. Kč při současném zvýšení ztráty za běžné účetní období o 10,1 mil. Kč.

Sektor družstevních záložen zaznamenal v roce 2008 relativně dynamický růst finanční činnosti zejména u čtyřech největších družstevních záložen. V předchozím roce došlo k nárůstu pohledávek vůči ostatním klientům o 28,6 % (+1 484 mil. Kč), zejména důsledkem čehož vzrostly kapitálové požadavky celkem o 45,9 % (+197,6 mil. Kč). Ve stejném období rostl kapitál družstevních záložen pomaleji, konkrétně o 3,16 % (+41,8 mil. Kč). Výsledkem bylo snížení ukazatele kapitálové přiměřenosti sektoru družstevních záložen o 7,20 p.b. na 17,36 %. Ke konci roku 2008 splňovaly všechny družstevní záložny stanovenou minimální hodnotu kapitálové přiměřenosti ve výši 8 % (pod 10 % vykázala jedna DZ).

3. VÝVOJ NA KAPITÁLOVÉM TRHU

3.1 OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIŘY

3.1.1 Přehled subjektů působících v oblasti obchodování s cennými papíry

Na konci roku 2008 evidovala ČNB 38 domácích obchodníků s cennými papíry, z toho 11 bank, dále 14 poboček zahraničních bank a 3 organizační složky zahraničních obchodníků s cennými papíry. Povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry mělo na konci roku 2008 i šest tuzemských investičních společností obhospodařujících majetek zákazníků na základě smlouvy.

V průběhu 1. pololetí roku 2008 bylo uděleno jedno nové povolení k výkonu činnosti obchodníka s cennými papíry v rámci společného řízení o rozšíření bankovní licence, v jednom případě nebankovního obchodníka s cennými papíry toto povolení v průběhu roku dle platné legislativy zaniklo na základě změny předmětu podnikání. Ve 2. pololetí 2008 rozhodla ČNB, vzhledem k neplnění licenčních předpokladů, o jednom odnětí povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry. Vývoj počtu obchodníků s cennými papíry zachycuje graf III. 1.

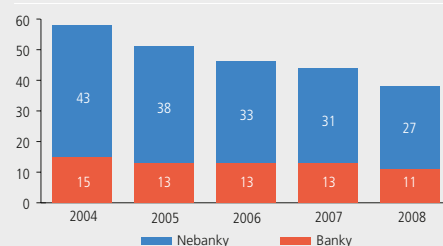
Subjektů využívajících možnosti poskytovat investiční služby na území České republiky bez umístění organizační složky na základě práva volného pohybu služeb (oprávnění jednotné evropské licence) bylo počátkem roku 2008 evidováno celkem 719 (z toho 518 nebankovních a 201 bankovních). Do konce roku 2008 notifikovalo svůj úmysl poskytovat investiční služby na území ČR na základě jednotné evropské licence bez umístění organizační složky již celkem 840 nebankovních subjektů a 215 bankovních subjektů, tj. celkem 1 055 subjektů. Vývoj počtu zahraničních subjektů oprávněných poskytovat investiční služby v ČR na základě jednotné evropské licence zachycuje graf III. 2.

Obchodníci⁸³ s cennými papíry k 31. prosinci 2008 evidovali 1,4 mil. zákazníků (meziroční nárůst 9,3 %), z tohoto počtu bylo téměř 239 tisíc zákazníků aktivních⁸⁴. Se zákazníky měli obchodníci s cennými papíry uzavřeno přes 1,1 milionu smluv v mandátním nebo komisionářském vztahu (cca 207 tisíc aktivních), 22 tisíc zákazníků v obhospodařovatelském vztahu (14 tisíc aktivních) a cca 270 tisíc zákazníků v jiném smluvním vztahu (cca 17 tisíc aktivních).

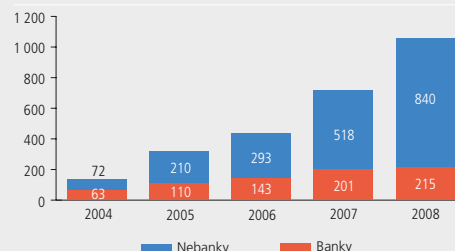
3.1.2 Obchody uskutečněné obchodníky s cennými papíry

V průběhu roku 2008 uskutečnili obchodníci s cennými papíry (bankovní i nebankovní) obchody pro zákazníky⁸⁵ v celkovém objemu 9 376 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst ve výši 1,6 %. Z tohoto objemu činily obchody v rámci jiné než obhospodařovatelské smlouvy 8 607 mld. Kč a obchody v rámci obhospodařovatelského vztahu 769 mld. Kč. Z hlediska struktury nadále převládaly obchody s akciemi v objemu 4 845 mld. Kč (meziroční pokles 9,7 %) a dluhopisy v objemu 3 791 mld. Kč

GRAF III.1
Počet obchodníků s cennými papíry
(stav ke konci období)

GRAF III.2
Počet zahraničních subjektů poskytující investiční služby v ČR na základě jednotné evropské licence
(stav ke konci období)

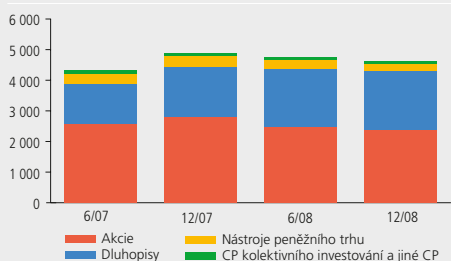
⁸³ Subjekty s povolením ČNB a pobočky subjektů se sídlem v jiném členském státě EU, oprávněných poskytovat v ČR investiční služby.

⁸⁴ Aktivním zákazníkem je ten, který si vyžádal ve sledovaném období alespoň jedenkrát investiční službu.

⁸⁵ Celkový objem obchodů bez derivátů (údaje včetně poboček a organizačních složek, bez inv. spol.).

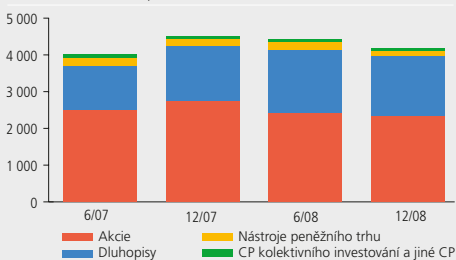
GRAF III.3
Struktura obchodů pro zákazníky

(v mld. Kč, za sledované pololetí)

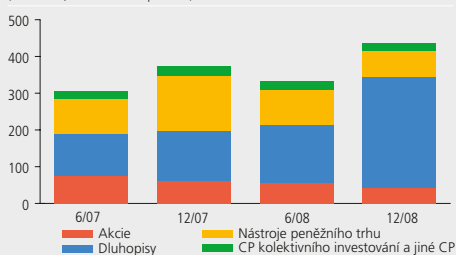
GRAF III.4
Struktura obchodů pro zákazníky
(jiný než obhospodařovatelský vztah)

(v mld. Kč, za sledované pololetí)

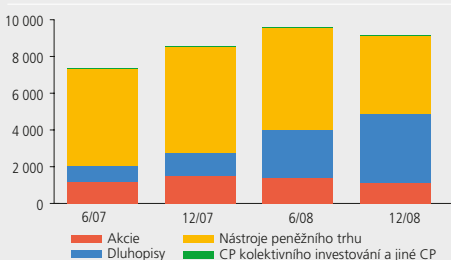
GRAF III.5
Struktura obchodů pro zákazníky
(obhospodařovatelský vztah)

(v mld. Kč, za sledované pololetí)

GRAF III.6
Struktura obchodů na vlastní účet

(v mld. Kč, za sledované pololetí)

(meziroční nárůst 29,4 %, což odráží nárůst celkové averze k riziku souvisejícího s finanční krizí), dále obchody s nástroji peněžního trhu v objemu 516 mld. Kč (meziroční pokles 23,3 %) a obchody s cennými papíry kolektivního investování či jinými cennými papíry v objemu 224 mld. Kč (meziroční pokles 12,9 %). Strukturu obchodů pro zákazníky za jednotlivá pololetí v roce 2007 a 2008 celkem zobrazuje graf III.3, strukturu obchodů pro zákazníky, kteří vstoupili s obchodníkem do jiného než obhospodařovatelského smluvního vztahu (komisionářský, mandátní apod.), graf III.4 a strukturu obchodů, které poskytují obchodníci s cennými papíry zákazníkům, kteří s nimi uzavřeli obhospodařovatelskou smlouvu graf III.5.

Bankovní obchodníci s cennými papíry zobchodovali pro zákazníky spotové obchody v celkovém objemu 6 978 mld. Kč (meziroční nárůst 10,6 %), z toho 3 219 mld. Kč představovaly obchody s akciemi, 3 217 mld. Kč obchody s dluhopisy, 356 mld. Kč obchody s nástroji peněžního trhu a 186 mld. Kč obchody s cennými papíry kolektivního investování. Ve stejném období pak realizovali pro své zákazníky obchody s deriváty v objemu 6 061 mld. Kč.

Nebankovní obchodníci s cennými papíry realizovali pro své zákazníky v průběhu roku 2008 spotové obchody v celkovém objemu 2 398 mld. Kč (meziroční pokles 17,8 %), z toho 1 627 mld. Kč představovaly obchody s akciemi, 574 mld. Kč obchody s dluhopisy a 160 mld. Kč obchody s nástroji peněžního trhu. V průběhu roku 2008 zrealizovali nebankovní obchodníci s cennými papíry pro zákazníky derivátové obchody v hodnotě 733 624 mld. Kč, z níž převážná většina byla realizována jediným obchodníkem⁸⁶.

Během roku 2008 obchodníci s cennými papíry (bankovní i nebankovní) na vlastní účet realizovali spotové obchody v celkovém objemu 18 685 mld. Kč (meziroční nárůst 18,2 %), z toho 2 497 mld. Kč představovaly obchody s akciemi (meziroční pokles 4,5 %), obchody s dluhopisy činily 6 403 mld. Kč (meziroční nárůst 192,1 %) a obchody s nástroji peněžního trhu 9 762 mld. Kč (meziroční pokles 10,9 %). Struktura obchodů na vlastní účet (bez obchodů s deriváty) je zobrazena v grafu III.6.

Bankovní obchodníci s cennými papíry z celkového objemu roku 2008 realizovali na vlastní účet spotové obchody v celkovém objemu 17 231 mld. Kč (meziroční nárůst 21,6 %), z toho 1 088 mld. Kč představovaly obchody s akciemi, obchody s dluhopisy činily 6 400 mld. Kč, obchody s nástroji peněžního trhu 9 720 mld. Kč a obchody s cennými papíry kolektivního investování v objemu 23 mld. Kč. V průběhu roku 2008 zrealizovali bankovní obchodníci s cennými papíry na vlastní účet obchody s deriváty v hodnotě 46 022 mld. Kč.

Nebankovní obchodníci s cennými papíry uskutečnili ve stejném období na vlastní účet spotové obchody v objemu 1 455 mld. Kč (meziroční pokles 11,4 %), z toho převážnou část zaujímaly obchody s akciemi (1 409 mld. Kč). Obchody s nástroji peněžního trhu představovaly 42,4 mld. Kč, pouze 4,0 mld. Kč připadly na obchody s dluhopisy, ostatní objemy spotových obchodů byly zanedbatelné. Ve stejném období uskutečnili nebankovní obchodníci s cennými papíry na vlastní účet derivátové obchody v hodnotě 51 mld. Kč.

⁸⁶ Relativně vysokého čísla v porovnání s ostatními objemy je u objemu obchodů s deriváty nebankovních obchodníků s cennými papíry dosaženo důsledkem způsobu vykazování v hodnotě podkladového aktiva. Při obchodování s relativně vysokou frekvencí je tak údaj výrazně zkreslen.

3.1.3 Kapitálová vybavenost nebankovních obchodníků s cennými papíry

Celková hodnota kapitálu 27 nebankovních obchodníků s cennými papíry činila 2 851 mil. Kč, přičemž nejvyšší počet obchodníků se vyskytoval v intervalu nad 100 mil. Kč. Podrobnější členění nebankovních obchodníků podle výše vlastního kapitálu zachycuje graf III.7.

Objem vlastních zdrojů 27 nebankovních obchodníků s cennými papíry se k datu 31. 12. 2008 pohyboval nad požadovanou hranicí. Celkově dosahoval evidovaný kapitál výše 2 851 mil. Kč, zatímco kapitálové požadavky k jednotlivým typům rizik dosahovaly výše 968 mil. Kč. V souhrnném vyjádření dosahovala výše kapitálové přiměřenosti cca 24 %. Nejvyšší kapitálové požadavky byly v souhrnu na úvěrové, vypořádací a poziční, měnové a komoditní riziko (viz graf III.8)⁸⁷.

3.1.4 Koncentrace služeb poskytovaných obchodníky s cennými papíry

Tabulka III.1 obsahuje hodnoty koncentrace v sektoru obchodníků s cennými papíry kalkulovanou z několika různých pohledů. Koncentrace je kalkulována jednak z hlediska objemu obchodů uskutečněných jednotlivými obchodníky za rok 2008 (konkrétně dle objemu obchodů na vlastní účet OCP v členění na CP, deriváty a celkem a objemu obchodů s CP pro zákazníky bez derivátů) a dále z pohledu celkového objemu obhospodařovaného majetku k datu 31. 12. 2008 (v reálné hodnotě).

Jak lze z tabulky vysledovat, existuje na trhu OCP rozdílná koncentrace s ohledem na jednotlivé činnosti (rozdílná koncentrace u obchodů na vlastní a cizí účet) i s ohledem na poskytované služby pro zákazníky (rozdílná koncentrace u objemu obchodů a správy aktiv). Lze konstatovat, že zatímco dle objemu obchodů je trh OCP relativně málo koncentrovaný, dle obhospodařovaného majetku celkem je trh OCP vysoce koncentrovaný.

3.2 KOLEKTIVNÍ INVESTOVÁNÍ

V souvislosti v celosvětovou finanční krizí došlo během roku 2008 (zejména v jeho druhé polovině) ke změně stavu aktiv fondů kolektivního investování a s tím související změně trendu vývoje ukazatelů fondů.

3.2.1 Přehled subjektů působících v oblasti kolektivního investování

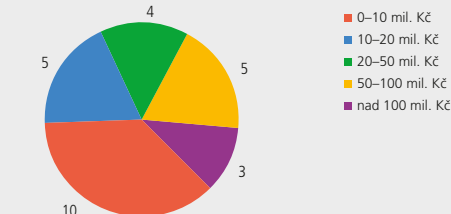
Aktivních investičních společností (bez investičních společností v likvidaci nebo v konkurzu či po odnětí povolení) bylo na začátku roku 2008 celkem 18, v průběhu ledna nabylo právní moci povolení k činnosti jedné nové investiční společnosti a během roku povolila ČNB činnost další jedné nové investiční společnosti.

⁸⁷ Přehled všech kapitálových požadavků k úvěrovému, tržnímu a operačnímu riziku podle zvláštního právního předpisu upravujícího pravidla kapitálové přiměřenosti.

GRAF III.7

Rozdělení nebankovních obchodníků s cennými papíry podle výše vlastního kapitálu

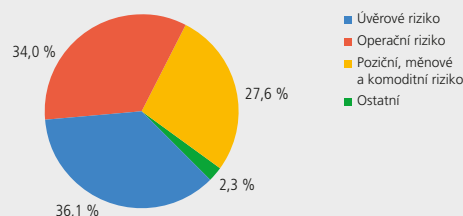
(k 31. 12. 2008)

GRAF III.8

Struktura kapitálových požadavků nebankovních obchodníků s cennými papíry

(k 31. 12. 2008)

TAB. III.1

Koncentrace na trhu obchodníků s cennými papíry na konci roku 2008

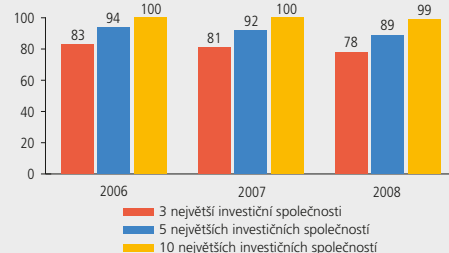
	Top 3 ^{a)}	Top 5 ^{a)}	HHI ^{b)}
Objem obchodů s CP pro zákazníky	51,4	67,7	1262
Objem obchodů s CP na vlastní účet	64,7	78,7	1612
Objem obchodů na vlastní účet celkem (deriváty i CP)	40,5	61,4	1022
Obhospodařovaný majetek celkem	82,3	94,7	2663

a) Top3 (5) - podíl 3 (5) institucí s nejvyšším objemem dané položky na celkovém objemu dané položky v sektoru (v %)
b) HHI – Herfindahl-Hirschman index

GRAF III.9

Podíl investičních společností na trhu podle výše obhospodařovaných aktiv

(v %, stav ke konci období)

Na konci roku 2008 na trhu působilo 20 investičních společností s povolením ČNB, které obhospodařovaly dva uzavřené podílové fondy a 142 otevřených podílových fondů, z nichž je 41 standardních a 101 speciálních. Podíl investičních společností na domácím trhu kolektivního investování podle výše obhospodařovaných aktiv v podílových fondech ukazuje graf III.9. V průběhu roku 2008 přibylo 30 podílových fondů s nově uděleným povolením, naopak devět podílových fondů aktivní činnost ukončilo.

Počet aktivních uzavřených investičních fondů se v průběhu roku 2008 zvýšil ze sedmi na šestnáct⁸⁸. Všechny investiční fondy jsou speciálními fondy určenými pro kvalifikované investory.

V průběhu roku 2008 obdržela ČNB celkem 271 oznámení zahraničních regulátorů o notifikacích přeshraničního nabízení cenných papírů fondů kolektivního investování a služeb u čtyř investičních společností. Svoji činnost ukončila jedna investiční společnost a 181 zahraničních fondů kolektivního investování. K 31.12.2008 mělo platnou notifikaci 1 569 fondů a 40 investičních společností.

3.2.2 Vývoj aktiv v domácích otevřených podílových fondech

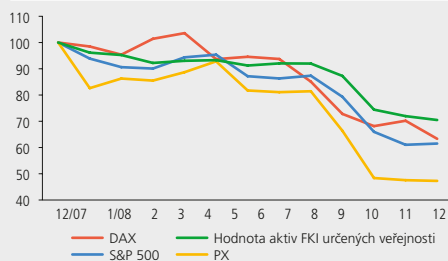
K 31. 12. 2008 spravovaly domácí podílové fondy kolektivního investování určené veřejnosti aktiva v hodnotě 122,9 mld. Kč. Během roku 2008 ztratily domácí podílové fondy určené veřejnosti ze svých aktiv 51,4 mld. Kč, což představuje meziroční pokles o 29,5 %. Největší úbytek aktiv fondů byl zaznamenán v měsíci říjnu, kdy došlo k propadu jejich hodnoty o 14,7 % (22,4 mld. Kč) a v měsíci září o 5,1 % (8,2 mld. Kč). K těmto propadům došlo v době, kdy na světových finančních trzích docházelo k největším otřesům a kapitálové trhy zažívaly nejvýraznější propady zejména v souvislosti s bankrotem americké investiční banky Lehman Brothers, fúzí dalších velkých amerických investičních bank a problémy významných finančních institucí.

Z grafu III.10 porovnávacího vývoje objemu aktiv v domácích otevřených podílových fondech s vybranými akciovými indexy (hodnoty konce roku 2007 brány jako výchozí úroveň) je patrné, že vývoj majetku v domácích otevřených podílových fondech do značné míry kopíroval vývoj na kapitálových trzích.

Největší objem majetku je spravován fondy peněžního trhu, jejichž bilanční suma ke konci roku 2008 činila 56,2 mld. Kč. Jejich podíl na celkových aktivech domácích podílových fondů dosahoval úrovně 45,8 %. Hodnota aktiv fondů smíšených činí 25,2 mld. Kč (20,5 % podíl na aktivech podílových fondů). Dále následují fondy fondů se 17,9 mld. Kč (14,6 %) a fondy dluhopisové se 14,1 mld. Kč (11,5 %). Naopak zanedbatelný je podíl fondů nemovitostních, které s 1,7 mld. Kč mají pouze 1,4% podíl.

GRAF III.10
Vývoj aktiv domácích podílových fondů určených veřejnosti a vybraných akciových indexů

(12/2007 = 100%)

TAB. III.2

Meziroční změny objemu aktiv podle typu fondů (historická data)

	2007	2008	Změna	
	(v mil. Kč)	(v mil. Kč)	(v mil. Kč)	(v %)
Peněžního trhu	77 228,8	56 194,5	-21 034,3	-27,2
Dluhopisové	20 895,2	14 086,1	-6 809,0	-32,6
Akciové	16 280,6	7 755,5	-8 525,1	-52,4
Smíšené	35 404,6	25 179,9	-10 224,7	-28,9
Fondy fondů	23 206,2	17 940,4	-5 265,8	-22,7
Nemovitostní	1 246,9	1 716,0	469,2	37,6
Celkem OPF	174 262,2	122 872,5	-51 389,7	-29,5

Pozn.: Data brána jako historické časové řady, tj. včetně subjektů, které ukončily svoji činnost před 31.12.2008.

88 Dva z těchto nově založených fondů ještě nebyly ke 31.12.2008 zapsány do obchodního rejstříku.

K největšímu absolutnímu snížení objemu majetku došlo u fondů peněžního trhu, kterým se během roku 2008 snížila aktiva o 21 mld. Kč, přičemž záporné saldo nákupů a prodejů PL činilo 19,6 mld. Kč. Rok 2008 i s ohledem na vývoj na kapitálových trzích přitom relativně nejhůře skončil pro fondy akciové, které ztratily 53,8 % hodnoty aktiv. Celoroční saldo nákupů a prodejů jejich PL však bylo kladné v hodnotě 140,2 mil. Kč. Nárůst objemu aktiv zaznamenaly pouze nemovitostní fondy. Meziroční změny objemu aktiv jednotlivých typů fondů jsou uvedeny v tabulce III.2. Prodeje a odkupy podílových listů otevřených podílových fondů jsou zachyceny v tabulce III.3. Vývoj aktiv domácích podílových fondů v průběhu roku 2008 dle typu fondu je zachycen v grafu III.11.

3.2.3 Struktura aktiv v domácích otevřených podílových fondech

Zhruba polovina všech zdrojů domácích otevřených podílových fondů je investována v dlouhodobých dluhopisech. Dále se na skladbě aktiv nejvíce podílejí vklady a jiné pohledávky s podílem 17 %. Následují cenné papíry fondů kolektivního investování s 13 %, akcie a obdobné investiční cenné papíry s 11 % a nástroje peněžního trhu se 7 %.

Během sledovaného období se nejvíce snížila hodnota majetku umístěného v akciích a obdobných investičních cenných papírech, jejichž hodnota ke konci roku 2008 dosahovala 46 % hodnoty z konce roku 2007. Naopak nejméně se snížila hodnota dlouhodobých dluhopisů, která klesla na 80 % hodnoty z konce roku 2007. Vývoj struktury umístění finančních prostředků v domácích podílových fondech v procentuálním vyjádření zobrazuje graf III.12.

3.2.4 Fondy kvalifikovaných investorů

Ke konci roku 2008 bylo vydáno povolení 47 speciálním fondům kvalifikovaných investorů, z toho 37 zahájilo a aktivně vykonávalo činnost.⁸⁹ Speciální fondy kvalifikovaných investorů obhospodařovaly majetek 194 investorů se sídlem nebo bydlištěm v ČR, jednoho investora se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí a osmi investorů patřících do skupiny, za kterou se vypracovává konsolidovaná účetní závěrka.

Hodnota obhospodařovaného majetku ke konci roku 2008 činila 23,6 mld. Kč, z toho 29,2 mil. Kč (0,12 %) připadlo na investory se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí a většina (99,2 %) na investory se sídlem nebo bydlištěm v ČR.

TAB. III.3

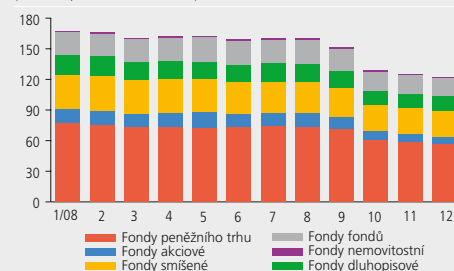
Prodeje a odkupy podílových listů v roce 2008
(v mil. Kč)

	Vydané PL	Odkoupené PL	Saldo
Peněžního trhu	20 064,4	39 674,4	-19 610,0
Dluhopisové	4 005,3	7 747,7	-3 742,5
Akciové	4 015,6	3 875,4	140,2
Smišené	3 384,6	5 468,4	-2 083,8
Fondy fondů	5 260,1	7 052,0	-1 792,0
Nemovitostní	945,7	516,9	428,8
Celkem OPF	37 675,6	64 334,9	-26 659,3

GRAF III.11

Vývoj aktiv domácích podílových fondů určených veřejnosti dle typu fondu

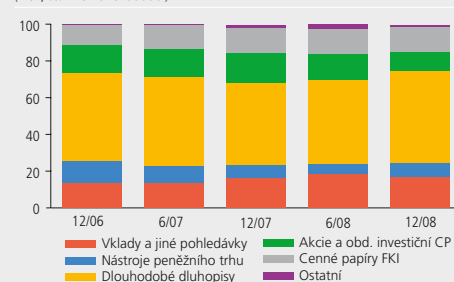
(v mld. Kč, stav ke konci období)

GRAF III.12

Struktura aktiv domácích podílových fondů určených veřejnosti

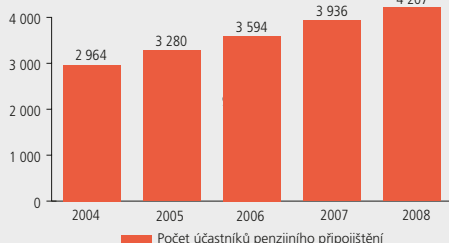
(v %, stav ke konci období)

⁸⁹ U podílových fondů se za datum zahájení činnosti považuje datum emise podílových listů, u investičních fondů datum zapsání do obchodního rejstříku. Pouze 37 aktivně působících fondů mělo povinnost plnit informační povinnost vůči ČNB.

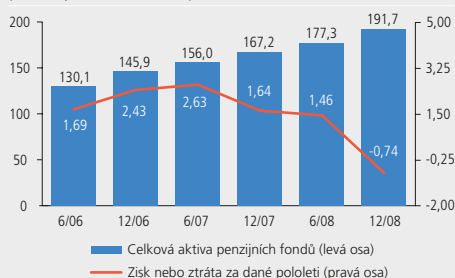
GRAF III.13
Počet účastníků penzijního připojištění

(v tis. účastníků, stav ke konci období)

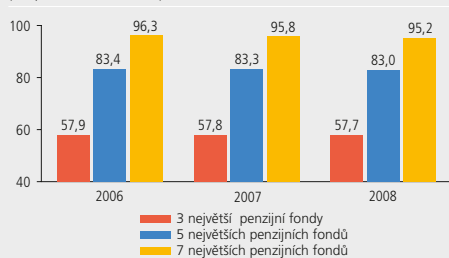
GRAF III.14
Celková aktiva a hospodářský výsledek penzijních fondů

(v mlrd. Kč, stav ke konci období)

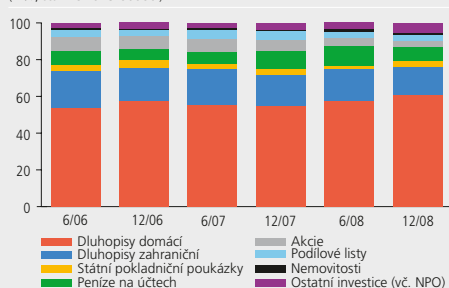
GRAF III.15
Podíl na trhu podle výše prostředků účastníků penzijního připojištění

(v %, stav ke konci období)

GRAF III.16
Struktura umístění aktiv penzijních fondů

(v %, stav ke konci období)

3.3 PENZIJNÍ FONDY

Finanční krize na světových trzích v průběhu roku 2008 se odrážela zejména v hodnotě vlastního kapitálu penzijních fondů. Stejně jako u dalších dohlížených subjektů zavedla ČNB i zde mimořádná opatření, jak v podobě mimořádné vykazovací povinnosti, tak i v dohledu na potřebnou kapitálovou přiměřenost u jednotlivých fondů. Již od 2. pololetí roku 2007 pak byla rovněž pečlivě sledována způsobilost krytí závazků penzijních fondů vůči účastníkům penzijního připojištění tak, aby čistá hodnota aktiv každého fondu dosahovala alespoň výše objemu prostředků účastníků penzijního připojištění vedených u tohoto fondu.

3.3.1 Počet licencovaných subjektů

Na trhu penzijního připojištění v České republice působilo k 31. 12. 2008 celkem 10 penzijních fondů, tj. stejný počet aktivních subjektů jako na začátku roku 2008. V průběhu roku 2008 došlo k opětovnému navýšení počtu účastníků penzijního připojištění, poprvé došlo k překročení hranice 4 mil. účastníků, čímž byl potvrzen růstový trend počtu účastníků penzijního připojištění za posledních několik let (viz graf III.13, údaje vždy ke konci prosince).

3.3.2 Struktura aktiv penzijních fondů

Celková aktiva spravovaná penzijními fondy dosáhla ke konci roku 2008 hodnoty 191,7 mlrd. Kč, což představuje nárůst oproti konci roku 2007 o 24,5 mlrd. Kč. Vývoj aktiv a hospodářského výsledku penzijních fondů za posledních několik let je patrný z grafu III.14. V grafu III.15 jsou zachyceny hodnoty koncentračních poměrů v sektoru penzijních fondů podle výše prostředků účastníků penzijního připojištění evidovaných v pasivech penzijních fondů. Jak je z grafu vidět, je trh penzijního připojištění vysoce koncentrovaný, když 3 největší penzijní fondy disponují více než 50 % a polovina z aktivně působících penzijních fondů disponuje více než 80 % prostředků přijatých od účastníků penzijního připojištění.

Umístění prostředků penzijních fondů investovaných do jednotlivých forem aktiv ke konci období zachycuje graf III.16. Meziroční srovnání v umístění prostředků pak ukazuje graf III.17, zobrazující srovnání procentuálních meziročních pohybů (konkrétně mezi roky 2006 a 2007 a 2007 a 2008). Je patrné, že nejvýraznějších výkyvů se i s ohledem na situaci na finančních trzích dočkaly investice do akcií a podílových listů (meziroční pokles) na straně jedné a nárůst investic do pohledávek a vkladů na straně druhé. Celkový objem aktiv pak rostl srovnatelným tempem, jak v předchozím období.

Významným ukazatelem finanční stability penzijních fondů je výše vlastního kapitálu (tvořená vloženým základním kapitálem, emisním áziem, rezervními fondy a ostatními fondy tvořenými ze zisku, kapitálovými fondy, oceňovacími rozdíly, nerozděleným ziskem nebo ztrátou minulých účetních období a ziskem nebo ztrátou aktuálního období). Z údajů za rok 2008 je patrný pokles hodnoty vlastního kapitálu sektoru penzijních fondů jako celku – účetně vykázaný vlastní kapitál se k 31. 12. 2008 snížil v absolutním vyjádření na 3,3 mlrd. Kč z hodnoty 3,9 mlrd. Kč evidované k 31. 12. 2007. Tento pokles má svůj původ zejména ve vývoji položky oceňovacích rozdílů, reagující na nepříznivý vývoj tržních podmínek.

V grafu III.18 je blíže zachycen vývoj významných položek vlastního kapitálu za sektor penzijních fondů za poslední tři roky. Jak je z grafu patrné, vývoj výše vlastního kapitálu je ovlivňován zejména položkou oceňovacích rozdílů. Výše oceňovacích rozdílů, více než -8 mld. Kč, odpovídá téměř 4,3 % bilanční sumy k 31. 12. 2008. V reakci na vývoj vlastního kapitálu došlo z podnětu ČNB v průběhu roku 2008 ke kapitálovému posílení penzijních fondů ve výši 6,3 mld. Kč.⁹⁰

Hospodářský výsledek penzijních fondů se ve stejném období meziročně snížil ze 4,4 mld. Kč na 0,7 mld. Kč a vlivem výrazného poklesu hodnoty oceňovacích rozdílů (viz graf III.18) byla reálná výkonnost sektoru penzijních fondů záporná.

3.3.3 Objem prostředků účastníků penzijního připojištění

Objem prostředků účastníků penzijního připojištění, tj. úložky účastníků včetně státních příspěvků, příspěvků zaměstnavatelů účastníků a souvisejících výnosů, ke konci roku 2008 činil 186,7 mld. Kč. V porovnání s rokem 2007 jde o nárůst ve výši cca 26 mld. Kč. Vývoj prostředků účastníků penzijního připojištění evidovaných v pasivech penzijních fondů a hodnoty příspěvků účastníků penzijního připojištění jsou zobrazeny v grafu III.19.

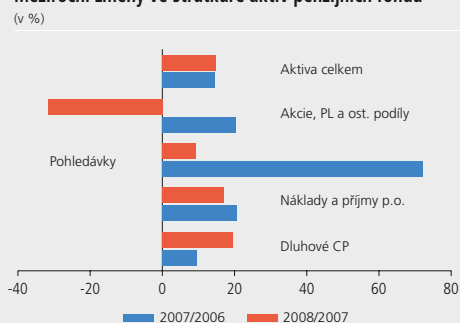
3.4 REGULOVANÉ TRHY

3.4.1 Obchodování na regulovaných trzích

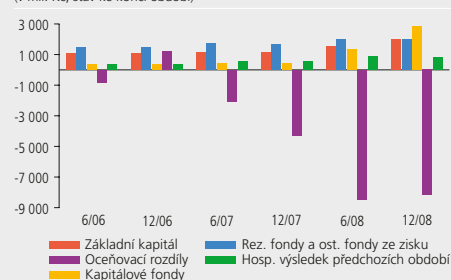
Na konci roku 2008 se na Burze cenných papírů Praha, a. s. (BCPP) obchodovalo celkem 28 emisí, tedy o čtyři tituly méně než na konci roku předcházejícího. Počet tuzemských emisí akcií se během roku snížil o šest. Zahraničních emisí akcií obchodovaných na BCPP bylo ke konci roku 2008 deset, tj. o dvě více než v předchozím roce. Vývoj počtu emisí akcií a dluhopisů obchodovaných na burze od roku 2001 zobrazuje graf III.20. Objem obchodů s akciemi na BCPP se meziročně snížil, a to na 852,0 mld. Kč z 1 013,0 mld. Kč, což představuje meziroční pokles o 15,9 %. Z tohoto celkového objemu obchodů s akciemi bylo 94,7 % realizováno ve SPAD. Emise akcií ČEZ se na celkovém objemu podílela 45,3 %, pět nejvíce obchodovaných titulů se podílelo 85,9 % a deset nejvíce obchodovaných titulů představovalo 98,6 % celkového objemu obchodu.

Počet dluhopisových emisí obchodovaných na BCPP se snížil v porovnání s předchozím rokem na 121 ze 132. Celkový objem obchodů s dluhopisy však ve srovnání s rokem 2007 výrazně stoupl o 26,4 %, a to na 643,1 mld. Kč z 508,9 mld. Kč. Obchodování se státními dluhopisy představovalo téměř 96 % celkového objemu obchodů. Měsíční objemy obchodů s akciemi a dluhopisy na BCPP a vývoj indexu PX zobrazuje graf III.21.

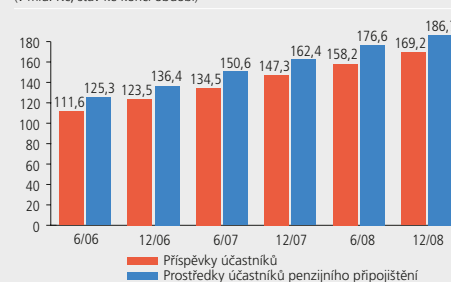
GRAF III.17
Meziroční změny ve struktuře aktiv penzijních fondů

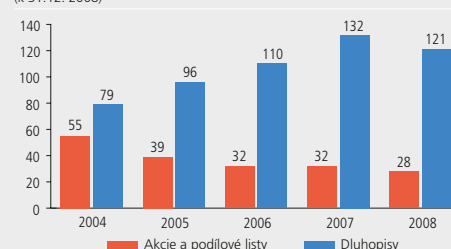
GRAF III.18
Vývoj vybraných položek vlastního kapitálu

GRAF III.19
Prostředky účastníků penzijního připojištění

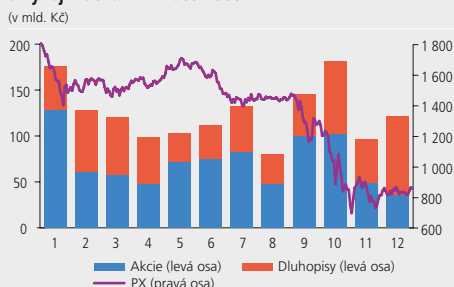

GRAF III.20
Počty akciových a dluhopisových emisí na burze

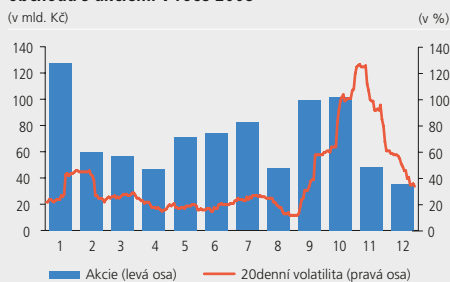

⁹⁰ Převážná část kapitálového posílení proběhla v druhé polovině roku (4,7 mld. Kč). Vlastní kapitál fondy navýšovaly jak prostřednictvím navýšování základního kapitálu, tak i jinými způsoby (kapitálové fondy, emisní ážio). Pouze tři fondy v průběhu roku 2008 z tohoto důvodu kapitál nenavýšovaly.

GRAF III.21
Měsíční objemy obchodů na BCPP
a vývoj indexu PX v roce 2008

GRAF III.22
Historická volatilita indexu PX (20D) a měsíční objemy
obchodů s akciami v roce 2008

Obchodování s deriváty na BCPP představovalo i v roce 2008 malý objem v hodnotě necelé 1,2 mld. Kč. Nabídku derivátů na konci roku 2008 představovalo šest emisí futures, dvě emise warrantů a průběžně celkem 46 emisí investičních certifikátů.

Index PX Burzy cenných papírů Praha závěrem roku 2008 skončil na hodnotě 858,2 bodů, přičemž rok 2007 uzavíral na hodnotě 1 815,1 bodů. Jeho meziroční pokles tím dosáhl výrazných 52,7 %. Globální hospodářská krize se negativně projevila i na tuzemském kapitálovém trhu. Roční maximum na hodnotě 1 808,6 bodů měl index PX hned první obchodní den roku 2008 a ročního minima dosáhl na hodnotě 699,8 dne 27. října 2008. Přičemž rok předtím, dne 29. 10. 2007, dosáhl své historicky nejvyšší hodnoty 1 936,1 bodů. Měsíční objemy obchodů s akciemi v roce 2008 na BCPP společně s 20denní historickou volatilitou indexu PX zobrazuje graf III.22.

Tržní kapitalizace akcií obchodovaných na BCPP ke dni 31. 12. 2008 dosáhla hodnoty 1 091,7 mld. Kč, což v porovnání s koncem roku 2007 představuje snížení o 40,7 %. Tuzemské akcie se na tržní kapitalizaci podílely ze 72,2 %, a to hodnotou 788,7 mld. Kč, přičemž tržní kapitalizace emise ČEZ představovala 42,6 %. Meziroční změny cen jednotlivých akciových titulů se pohybovaly v rozmezí od cca mínus 92 % do kladných 11 %.

Počet obchodovaných akciových titulů na druhém tuzemském trhu, na RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s. (RM-S), ve kterou se od 1. prosince 2008 transformoval mimoburzovní trh RM-System, a.s., v průběhu roku 2008 činil 71 emisí. Celkový roční objem obchodů za rok 2008 zaznamenal pokles a to na 6,9 mld. Kč z 7,7 mld. Kč. Téměř celý tento objem představují obchody s akciemi. Podíl RM-S na celkovém objemu obchodů uskutečněných v tuzemsku v roce 2008 na regulovaných trzích se snížil. Tento podíl představoval přibližně 0,2 % oproti 0,5 % v roce 2007.

Index RM poklesl z počáteční hodnoty 3 404,4 bodů na konci roku 2007 na 1 943,9 bodů na konci roku 2008, tedy o 42,9 %. Tržní kapitalizace akcií obchodovaných na burze RM-S rovněž meziročně poklesla na hodnotu 2 805,0 mld. Kč z hodnoty 4 306,4 mld. Kč, tedy o 34,9 %.

3.4.2 Transakce uskutečňované mimo regulované trhy

Objem transakcí s cennými papíry, které byly v roce 2008 uskutečněny mimo regulované trhy⁹¹, dosáhl hodnoty 4 009,8 mld. Kč, to představuje nárůst oproti předchozímu roku o 13 %. Objem těchto transakcí vypořádaných v UNIVYC vzrostl o 13 %, na 4 005,9 mld. Kč z 3 544,3 mld. Kč. Objem transakcí vypořádaných prostřednictvím Střediska cenných papírů vzrostl o 30 % na hodnotu 3,9 mld. Kč.

⁹¹ Transakce uskutečněné mimo regulované trhy jsou ty, kdy u převodu cenných papírů uskutečněných ve Středisku cenných papírů protistrany uvedou cenu, za kterou je převod uskutečněn. U transakcí v UNIVYC potom uskutečněné obchodní převody a neobchodní transakce s převodem peněz.

4. VÝVOJ NA POJISTNÉM TRHU

4.1 STRUKTURA POJISTNÉHO TRHU

Ke konci roku 2008 působilo na pojistném trhu v České republice celkem 35 tuzemských pojišťoven a 18 poboček zahraničních pojišťoven, z nichž 17 má sídlo v některém z členských států Evropské unie. Do výše uvedeného počtu tuzemských pojišťoven není zahrnuta Česká kancelář pojistitelů (ČKP)⁹² a AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna, a.s., která v průběhu roku 2008 vstoupila do likvidace a bylo jí odňato povolení k provozování pojišťovací činnosti.

Počet tuzemských pojišťoven se během roku 2008 zvýšil o jeden subjekt a to i přesto, že svou činnost ukončila AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna, a.s. V květnu 2008 obdržely od České národní banky licenci pro poskytování služeb v oblasti neživotního pojištění dva subjekty: AXA pojišťovna a.s. se zaměřením na pojištění automobilů, domácností a odpovědnosti za škodu a Wüstenrot pojišťovna a.s., která klientům nabízí především pojistné ochrany rodiny a pojištění motorových vozidel.

Obdobně jako v předchozím roce poskytovala AXA životní pojišťovna a. s. pojištění též prostřednictvím svých poboček na Slovensku a v Norsku. Nově nabízela v roce 2008 své služby prostřednictvím slovenské pobočky také AXA pojišťovna a.s. Počet tuzemských pojišťoven oprávněných provozovat pojišťovací služby v jiných členských státech EU/EHP na základě svobody dočasně poskytovat služby se nezměnil a ke konci roku 2008 mělo toto oprávnění 15 subjektů. AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna, a.s. vstoupila do likvidace, ale nově získala oprávnění poskytovat služby v zahraničí Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.

Počet poboček zahraničních pojišťoven působících na českém pojistném trhu ve srovnání s rokem 2007 zůstal stejný, i když k určitému vývoji došlo i zde. V roce 2008 byla na území České republiky zřízena pobočka rakouské pojišťovny Skandia Lebensversicherungs AG zaměřující se na oblast životního pojištění. Dále v tomto roce došlo k fúzi HDI Hannover Versicherung AG, organizační složka a HDI – Gerling Industrie Versicherung AG, organizační složka do nástupnického subjektu HDI Versicherung AG, organizační složka. Ke změně došlo i u jediné pobočky pojišťovny z nečlenského státu EU/EHP působící na našem trhu. Pobočka švýcarské Elvia Reiseversicherungs – Gesellschaft AG změnila název na Mondial Assistance International AG – organizační složka. Nejpočetněji jsou prostřednictvím poboček zastoupeny na českém pojistném trhu pojišťovny z Rakouska, které zde mají zřízeno 5 poboček. Následují pojišťovny z Velké Británie a Slovenska se třemi pobočkami. Podle zaměření pojišťovací činnosti převládají mezi pobočkami zahraničních subjektů pobočky zaměřené na oblast neživotního pojištění, kterých je 12 z celkového počtu 18 poboček. Čtyři se zaměřují na oblast životního pojištění a 2 vykonávají smíšenou činnost.

TAB. IV.1

Struktura trhu podle zaměření pojišťoven

	2006	2007	2008
POČET TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN	33	34	35
z toho:			
neživotní	15	16	17 ^{a)}
životní	3	3	3
se smíšenou činností	15	15	15
POČET POBOČEK POJIŠŤOVEN Z EU A TŘETÍCH STÁTŮ	16	18	18
z toho:			
neživotní	11	13	12
životní	3	3	4
se smíšenou činností	2	2	2
POČET POJIŠŤOVEN CELKEM ^{a)}	49	52	53
z toho:			
neživotní	26	29	29
životní	6	6	7
se smíšenou činností	17	17	17

a) Uvedeno bez pojišťoven z členských států působících v ČR na základě svobody dočasně poskytovat služby.

b) AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna, a. s., vstoupila v roce 2008 do likvidace a není již mezi aktivní pojišťovny zahrnována.

⁹² ČKP je profesní organizací pojistitelů, kterým bylo uděleno povolení k provozování pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Činnost ČKP je dána zákonem č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, ve znění pozdějších předpisů, a mezi její hlavní úkoly patří např. provozování hraničního pojištění nebo garantování a poskytování plnění za škodu na zdraví nebo usmrčením způsobenou provozem nezjištěného vozidla, za kterou odpovídá nezjištěná osoba, plnění za škodu způsobenou provozem vozidla bez pojištění odpovědnosti a dalších typů plnění stanovených výše uvedeným zákonem. Podrobnější informace o činnosti a hospodaření ČKP jsou k dispozici na webové stránce www.ckp.cz.

V roce 2008 dále pokračoval trend nárůstu počtu pojišťoven a poboček pojišťoven z jiných členských států EU a EHP, které mohou nabízet pojištění na území České republiky na základě svobody dočasně poskytovat služby. Ke konci roku 2008 se jednalo o 554 pojišťoven a poboček, což představuje meziroční nárůst o 76 subjektů. Většina těchto pojišťoven se pohybuje na trhu neživotního pojištění. Ve Velké Británii má sídlo 137 takto notifikovaných subjektů. Následuje Irsko, které je domovským státem 79 těchto subjektů, a dále pak Německo, Rakousko, Francie a Nizozemsko, každá s více než 30 notifikovanými subjekty.⁹³

Počátkem září 2008 zahájila v Praze svou obchodní činnost VIG RE zajišťovna, a.s., která se tak stala první licencovanou zajišťovnou v České republice. Povolení k provozování zajišťovací činnosti bylo tomuto subjektu uděleno Českou národní bankou v srpnu 2008. VIG RE zajišťovna, a.s. je oprávněna přebírat zajišťovací rizika ve všech odvětvích životního i neživotního pojištění, jakož i provozovat související činnosti jako jsou poradenství, zprostředkovatelství, vzdělávání nebo šetření zajišťovacích událostí.

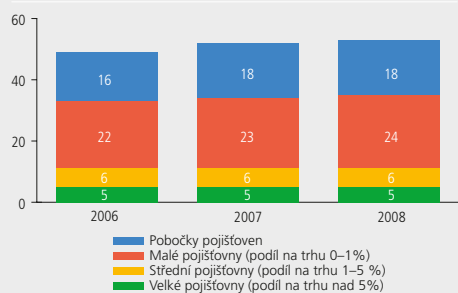
Pojišťovny působící na českém pojistném trhu jsou pro účely analýzy rozděleny do čtyř skupin: velké, střední, malé pojišťovny a pobočky zahraničních pojišťoven.⁹⁴ Rozdělení na velké, střední a malé pojišťovny je provedeno v závislosti na výši ročního hrubého předepsaného pojistného.

Kritériem pro zařazení do skupiny velkých pojišťoven je podíl 5 % a více na celkovém předepsaném pojistném v ČR. V roce 2008 splňovalo tuto podmínku 5 tuzemských pojišťoven. Jedná se o pojišťovny univerzální nabízející široké spektrum produktů jak v oblasti životního, tak neživotního pojištění. S výjimkou jedné pojišťovny převažuje u pojišťoven patřících do této skupiny výběr pojistného k neživotnímu pojištění. Subjekty ze skupiny velkých pojišťoven jsou součástí významných mezinárodních finančních skupin. V lednu 2008 zahájil činnost Generali PPF Holding, který bude působit v zemích střední a východní Evropy a jehož součástí je mimo jiné Generali Pojišťovna a.s. a Česká pojišťovna a.s. Tento holding je jednou z největších pojišťovacích skupin ve střední a východní Evropě.

Skupinu středních pojišťoven tvoří šest subjektů s podílem na hrubém předepsaném pojistném mezi 1 %–5 %. Jedná se opět o pojišťovny univerzální, ale na rozdíl od skupiny velkých pojišťoven zde převládá předpis pojistného v životním pojištění. Převážně na produkty životního pojištění se zaměřují čtyři z těchto subjektů. Z pohledu vlastnické struktury převládá zahraniční majetková účast v pěti středních pojišťovnách, domácí kapitál v jedné.

Do skupiny malých pojišťoven spadá 24 tuzemských pojišťoven s tržním podílem jedno procento a méně. V případě malých pojišťoven se jedná zejména o subjekty specializující se výhradně na neživotní pojištění. Takto zaměřených subjektů působí na našem trhu 17. Tři pojišťovny působí pouze na trhu životního pojištění a čtyři jsou univerzální. Z hlediska vlastnictví převažuje ve 14 malých pojišťovnách zahraniční kapitál, v 10 pojišťovnách domácí. Produktová nabídka malých

GRAF IV.1
Počet pojišťoven ve skupinách

⁹³ Detailní přehled počtu notifikovaných pojišťoven a poboček pojišťoven dle jednotlivých členských států EU a EHP je uveden v Příloze 5. Komplexní aktuální seznam pojišťoven oprávněných provozovat pojišťovací činnost na základě svobody dočasně poskytovat služby je umístěn na webových stránkách ČNB.

⁹⁴ Přehled jednotlivých pojišťoven zařazených do zmínovaných skupin je uveden v Příloze 4.

pojišťoven je užší a zaměřuje se zejména na specializované pojistné produkty, jako je např. pojištění úvěru a záruky, cestovní pojištění, pojištění právní ochrany nebo investiční životní pojištění.

Poslední skupinou jsou pobočky zahraničních pojišťoven. Do této skupiny se řadí 18 subjektů, z nichž 17 patří pojišťovně se sídlem v EU. Dvanáct poboček působí v oblasti neživotního pojištění, 4 v oblasti životního a 2 pobočky vykonávají činnost smíšenou. Zvláštní postavení mezi pobočkami zahraničních pojišťoven zaujímá ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku, která je dle předepsaného pojistného v životním pojištění na druhém místě za celý pojistný trh.

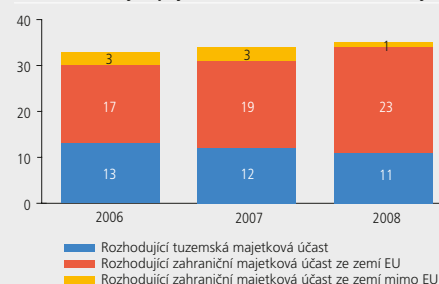
Struktura skupin tuzemských pojišťoven je stabilní. V porovnání s rokem 2007 nedošlo k žádným přesunům pojišťoven mezi jednotlivými skupinami. Skupina malých pojišťoven oproti minulému roku nově obsahuje AXA pojišťovnu a.s. a Wüstenrot pojišťovnu a.s. Naproti tomu z této skupiny vypadla AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna, a.s., která v průběhu roku 2008 vstoupila do likvidace. Počet poboček zahraničních pojišťoven působících na českém pojistném trhu zůstal na úrovni předcházejícího roku.⁹⁵

Celkový objem základního kapitálu tuzemských pojišťoven je poměrně stabilní a tempo jeho nárůstu se v posledních letech snižuje. Oproti roku 2007 se základní kapitál zvýšil o 3,3 %. V roce předešlém činil tento nárůst 3,7 % a o rok dříve dokonce 6,3 %. Z pohledu vlastnictví se jedná ze tří čtvrtin o kapitál zahraniční. V porovnání s rokem 2007 český podíl na celkovém základním kapitálu tuzemských pojišťoven poklesl o 4,2 procentního bodu na 24,8 %. Vyššího podílu než má tuzemský kapitál dosahují akcionáři z Nizozemska a Rakouska. V případě Nizozemců je to zejména v důsledku toho, že sídlo přímého akcionáře České pojišťovny a.s. je právě v této zemi. Nárůst podílu nizozemských akcionářů na celkovém základním kapitálu pojišťoven o 1,8 procentního bodu během roku 2008 byl způsoben převodem italskými akcionáři vlastněné Generali Pojišťovny a.s. do nově utvořeného holdingu Generali PFF Holding B.V. se sídlem v Nizozemsku. Součástí téhož holdingu je Česká pojišťovna a.s. Více než čtvrtinový podíl na základním kapitálu tuzemských pojišťoven mají akcionáři z Rakouska a to zejména díky jejich účastem ve dvou velkých pojišťovnách (téměř 90% podíl v Kooperativa pojišťovně, a.s., Vienna Insurance Group a 100% vlastnictví Allianz pojišťovny, a.s.). Jejich podíl meziročně vzrostl o dalších 2,7 procentního bodu po převodu většinového podílu v Pojišťovně České spořitelny, a.s. na rakouského vlastníka. Více než 5% podíl připadá prostřednictvím většinového vlastnictví ČSOB pojišťovny a.s. akcionářům z Belgie a nově též akcionářům francouzským, kteří v průběhu roku 2008 zdvojnásobily svůj podíl na základním kapitálu tuzemských pojišťoven kapitálovým vstupem do AXA životní pojišťovny a.s. a založením AXA pojišťovny a.s.

Ve skupině velkých pojišťoven dominují zahraniční akcionáři, jejichž podíl dále mírně vzrostl. Ke konci roku 2008 drželi zahraniční vlastníci 92,8 % všech akcií. V případě středních a malých pojišťoven na rozdíl od roku 2007 rovněž převládá kapitál zahraniční. Ve skupině středních pojišťoven je jeho podíl 64,3 %, u malých pojišťoven 51,7 %. To znamená, že během roku 2008 došlo k otočení poměru

GRAF IV.2

Počet tuzemských pojišťoven dle vlastnické struktury

TAB. IV.2

Vlastnická struktura tuzemských pojišťoven dle podílu na základním kapitálu k 31. 12. 2008

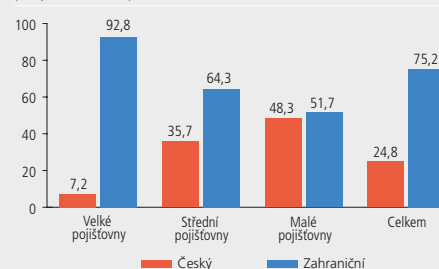
STÁT	Výše účasti (v tis. Kč)	Podíl na celkovém ZK (v %)
ČR	4 710 178	24,8%
Nizozemsko ^{a)}	5 212 000	27,5%
Rakousko	4 947 017	26,1%
Belgie	1 218 300	6,4%
Francie	1 104 412	5,8%
SRN	526 678	2,8%
Velká Británie	435 850	2,3%
Slovensko	360 000	1,9%
Švýcarsko	243 150	1,3%
USA	106 000	0,6%
Itálie	66 000	0,3%
Dánsko	55 500	0,3%
KAPITÁL CELKEM	18 985 085	100,0%

a) včetně přímého akcionáře České pojišťovny, a. s.

GRAF IV.3

Původ kapitálu tuzemských pojišťoven

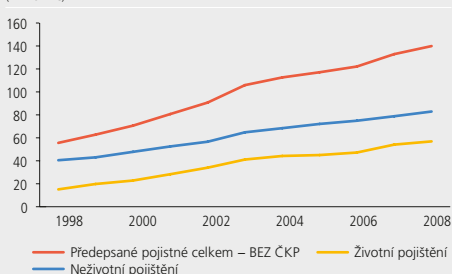
(v %, k 31. 12. 2008)

⁹⁵ Ukazatele týkající se skupin pojišťoven uvedené v dalších kapitolách vycházejí za roky 2007 a 2006 ze skladby pojišťoven v jednotlivých skupinách v roce 2008 (s výjimkou poboček pojišťoven).

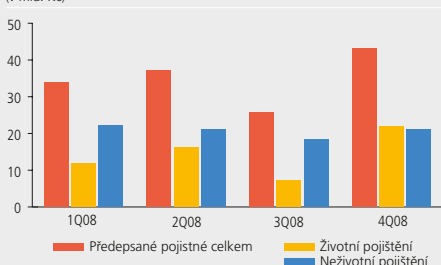
GRAF IV.4
Hrubé předepsané pojistné

(v mld. Kč)

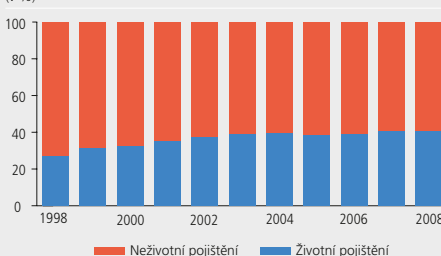
GRAF IV.5
Hrubé předepsané pojistné

(v mld. Kč)

GRAF IV.6
Podíl životního a neživotního pojištění na celkovém předepsaném pojistném

(v %)

domácího a zahraničního kapitálu ve skupině středních i malých pojišťoven ve prospěch zahraničních vlastníků. Tento posun byl způsoben zejména díky vzniku dvou nových pojišťoven plně vlastněných zahraničními subjekty (AXA pojišťovna a.s. a Wüstenrot pojišťovna a.s.), přechodem většinového podílu v Pojišťovně České spořitelny, a.s. do zahraničních rukou a navýšením kapitálu v dalších dvou pojišťovnách plně kontrolovaných zahraničními akcionáři (AXA životní pojišťovna a.s. a Triglav pojišťovna a.s.). K závěru roku 2008 bylo z celkového počtu 35 tuzemských pojišťoven plně vlastněno zahraničními akcionáři 18 subjektů. Čeští akcionáři drželi 100% podíl na základním kapitálu 11 pojišťoven.

4.2 VÝVOJ ZÁKLADNÍCH UKAZATELŮ POJISTNÉHO TRHU

Hrubé předepsané pojistné je jedním ze základních ukazatelů popisujících vývoj pojistného trhu. Jeho hodnota se v uplynulém desetiletí v souladu s rostoucími příjmy a růstem ekonomiky neustále zvyšuje. Rok 2008 však přinesl spolu se zvýšenou nejistotou na finančních trzích a na trhu práce i ochlazení poměrně vysokého tempa růstu předepsaného pojistného z roku 2007, kdy hrubé předepsané pojistné vzrostlo o 8,8 %. V roce 2008 došlo k nárůstu tohoto ukazatele o 5,2 % na 139,9 mld. Kč. Zpomalení tempa růstu celkového hrubého předepsaného pojistného bylo způsobeno zejména poměrně výrazným poklesem míry růstu v oblasti životního pojištění, které zpomalilo ze 14,6 % na 5,1 %.

Hodnota předepsaného pojistného v oblasti životního pojištění vzrostla meziročně o 2,8 mld. Kč a ke konci roku 2008 dosáhla úrovně 56,9 mld. Kč. Snížení míry růstu předepsaného pojistného v životním pojištění během roku 2008 o téměř 10 procentních bodů bylo způsobeno hlavně 1,5% poklesem jednorázově placeného pojistného. V roce předcházejícím zaznamenalo jednorázově placené pojistné nárůst o 34,2 %. Jednorázově placené pojistné v roce 2008 dosáhlo hodnoty 14,2 mld. Kč a podílelo se tak na celkovém předepsaném pojistném v životním pojištění téměř 25 %. Běžně placené pojistné zaznamenalo nárůst o 7,6 %.

V neživotním pojištění zůstalo ve srovnání s rokem 2007 tempo růstu poměrně stabilní, když se zvýšilo o 0,1 procentního bodu na 5,3 %. Celkové hrubé předepsané pojistné dosáhlo v oblasti neživotního pojištění hodnoty 82,9 mld. Kč. To představuje meziroční nárůst o 4,2 mld. Kč.

Na celkovém předepsaném pojistném se neživotní pojištění podílí 59,3 %. Na životní pojištění připadá 40,7 %. Tento poměr se nezměnil a zůstal na hodnotách roku 2007. Podíl životního pojištění je nadále pod úrovní obvyklou na vyspělých pojistných trzích zemí EU.

Část předepsaného pojistného je dále postupována zajistitelům. Instrument zajištění slouží ke snižování rizika plynoucího z případných škod velkého rozsahu, při kterých by mohly vyšší částky pojistného plnění ohrozit finanční stabilitu a solventnost pojišťoven. Zajištění je využíváno zejména v oblasti neživotního pojištění, které je vystaveno rizikům neočekávaně vysokých nároků na pojistná plnění zejména v případě přírodních katastrof, jako jsou např. povodně, v mnohem vyšší míře než produkty životního pojištění. Výše pojistného postoupeného zajistitelům v neživotním pojištění po 7,2% meziročním poklesu v roce 2007 vzrostla v roce 2008 o 7,1 % na 23,4 mld. Kč. To představuje 28,2% podíl na celkovém předepsaném pojistném v neživotním pojištění. V životním pojištění je podíl

pojistného postoupeného zajišťitelům na předepsaném hrubém pojistném zhruba desetkrát nižší a ke konci roku 2008 tento poměr činil 2,6 %. V absolutní výši se jedná o částku 1,5 mld. Kč. Meziročně vzrostl objem pojistného postoupeného zajišťitelům v životním pojištění o 6,4 %, což se promítlo do zvýšení jeho podílu na hrubém předepsaném pojistném v oblasti životního pojištění o 0,1 procentního bodu.

Koncentrace pojistného trhu ČR měřená předepsaným pojistným je historicky poměrně vysoká, postupně se však vlivem sílcí konkurence mírně snižuje. Celkový tržní podíl tří největších pojišťoven na trhu se v roce 2008 oproti předchozímu roku snížil o 1,2 procentního bodu, v případě pěti největších pojišťoven o 0,8 a u deseti největších pojišťoven o 0,2 procentního bodu. V analyzovaných skupinách 3, 5 a 10 největších pojišťoven na celém pojistném trhu a dále pak na životním a neživotním trhu odděleně došlo k 0,4% nárůstu tržního podílu pouze v případě 3 největších subjektů na trhu životního pojištění. Všechny ostatní analyzované kategorie ve všech segmentech svůj podíl snížily. K největšímu poklesu koncentrace došlo v případě 3 největších subjektů působících na trhu neživotního pojištění, kde bylo zaznamenáno snížení podílu o 1,9 procentního bodu na 68,5 %. Obecně je trh koncentrovanější v oblasti neživotního pojištění, ale snižování koncentrace zde probíhá rychlejším tempem než na trhu životního pojištění. Výjimkou byl podíl 10 největších pojišťoven, který se v oblasti životního pojištění snížil o 0,6 procentního bodu ve srovnání s mírnějším poklesem o 0,3 procentního bodu na trhu neživotního pojištění.

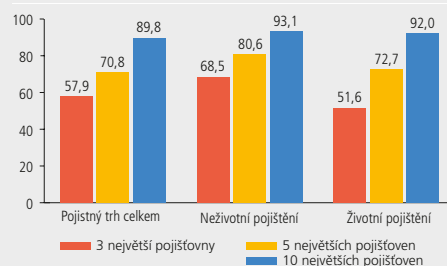
Podíl pojistného předepsaného velkými pojišťovnami na celkovém předepsaném pojistném v roce 2008 se oproti předchozímu roku dále snížil o 0,8 procentního bodu na 70,8 %. Významnější podíl mají velké pojišťovny na trhu neživotního pojištění, kde dosahují 80,6% podílu, zatímco na trhu životního pojištění představoval jejich podíl pouze 56,5 %. Oba tyto podíly vytrvale klesají. Podíl středně velkých pojišťoven se naopak dlouhodobě zvyšuje a nejvíce tomu bylo v případě předepsaného pojistného celkem a v neživotním pojištění i v roce 2008. K mírnému snížení podílu středních pojišťoven došlo na trhu životního pojištění, kde jsou ale i přesto střední pojišťovny zastoupeny 26,1 % ve srovnání s výrazně menším podílem v oblasti neživotního pojištění, kde tento podíl dosahuje pouze 9,6 %. Na růst podílu na předepsaném pojistném z předchozích let nenavázaly malé pojišťovny, když se jejich podíly vyvíjely inverzně v porovnání s pojišťovnami středními. Malé pojišťovny si v roce 2008 připsaly nárůst podílu pouze v oblasti životního pojištění, kde se jejich podíl nepatrně zvýšil na 3,5 % z předchozích 3,1 %. Významnější podíl na úrovni 7,0 % však zaujímají na trhu pojištění neživotního. Jedinou skupinou, která posílila jak na trhu životního, tak neživotního pojištění, přestože její podíl na trhu je malý, jsou pobočky zahraničních pojišťoven. Jejich podíl je významnější na trhu životního pojištění, kde především zásluhou ING Životní pojišťovny N.V., pobočky pro Českou republiku dosahují podílu 13,9 %. V absolutních hodnotách se předepsané pojistné zvýšilo v roce 2008 ve všech kategoriích s jedinou výjimkou, kterou jsou malé pojišťovny na trhu neživotního pojištění, kde došlo ke snížení výběru pojistného o 183 mil. Kč na 5,8 mld. Kč.

Na trhu neživotního pojištění i přes svůj mírně klesající podíl zůstává nejvýznamnějším odvětvím pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla (dále POPV), jehož podíl na předepsaném pojistném neživotního pojištění v roce 2008 představoval 29,1 %. Předepsané pojistné v POPV za rok 2008 bylo ve výši 24,1 mld. Kč. Dalšími významnými odvětvími neživotního pojištění jsou pojištění škod na majetku, které se na celkovém pojistném v neživotním pojištění podílelo 22,7 % a pojištění škod

GRAF IV.7

Koncentrace na trhu dle předepsaného pojistného

(v %, k 31.12.2008)

TAB. IV.3

Předepsané pojistné členěné dle skupin pojišťoven

	Výše v mil. Kč			Podíl v % 2008
	2006	2007	2008	
PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ CELKEM				100,0
Velké pojišťovny	122 121	132 896	139 852	70,8
Střední pojišťovny	90 530	95 166	99 043	16,3
Malé pojišťovny	18 077	21 238	22 846	5,5
Pobočky pojišťoven	6 760	7 641	7 761	7,3
PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ – NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ				100,0
Velké pojišťovny	74 888	78 768	82 943	80,6
Střední pojišťovny	62 511	64 307	66 878	9,6
Malé pojišťovny	6 187	6 926	8 002	7,0
Pobočky pojišťoven	5 375	5 959	5 776	2,8
PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ – ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ				100,0
Velké pojišťovny	47 233	54 128	56 909	56,5
Střední pojišťovny	28 019	30 859	32 165	26,1
Malé pojišťovny	11 890	14 312	14 844	3,5
Pobočky pojišťoven	1 385	1 682	1 985	13,9
Pobočky pojišťoven	5 939	7 275	7 915	

TAB. IV.4

Předepsané pojistné dle odvětví pojištění

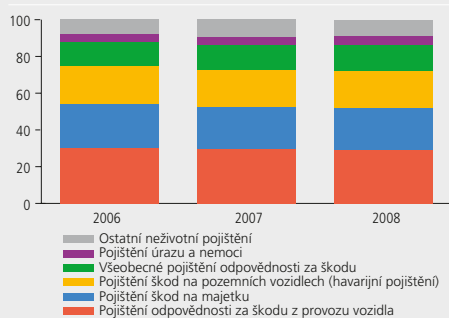
Odvětví pojištění	Výše v mil. Kč			Změna v % 2008/2007
	2006	2007	2008	
ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ CELKEM	47 233	54 128	56 909	5,1
Pojištění pro případ smrti nebo dožití, smluvní pojištění, kapitálové činnosti	27 684	27 481	26 710	-2,8
Důchodové pojištění	2 768	2 577	2 439	-5,4
Investiční životní pojištění	11 357	18 394	21 591	17,4
Doplňkové pojištění úrazu nebo nemoci	5 424	5 676	6 169	8,7
NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ CELKEM	74 888	78 768	82 943	5,3
Pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla	22 454	23 376	24 140	3,3
Pojištění škod na majetku	17 873	17 735	18 825	6,1
Pojištění škod na pozemních vozidlech (havarijní pojištění)	15 507	16 214	16 872	4,1
Všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu ^{a)}	9 734	10 418	11 385	9,3
Pojištění úrazu a nemoci	3 337	3 725	4 102	10,1
Ostatní neživotní pojištění	5 983	7 300	7 619	4,4

a) včetně zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání

GRAF IV.8

Podíl odvětví neživotního pojištění na předepsaném pojistném

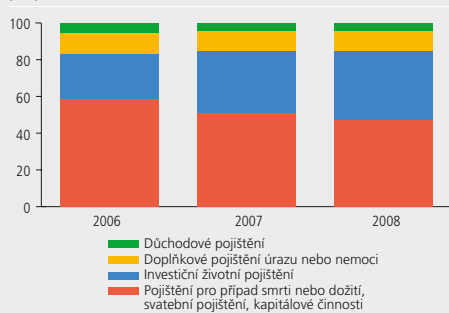
(v %)

GRAF IV.9

Podíl odvětví životního pojištění na předepsaném pojistném

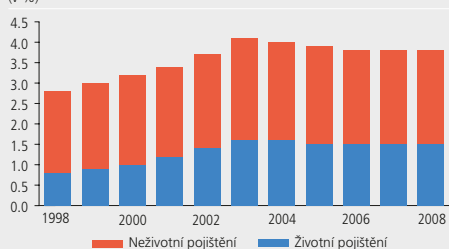
(v %)

GRAF IV.10

Podíl předepsaného pojistného na hrubém domácím produktu

(v %)

TAB. IV.5

Celková propojištěnost v České republice

	Výše v mil. Kč			Změna v % 2008/2007
	2006	2007	2008	
Předepsané pojistné	122	133	140	5,3
HDP (v běžných cenách)	3 215	3 530	3 706	5,0
	v %			
Předepsané pojistné/HDP	3,8	3,8	3,8	x

na pozemních vozidlech (havarijní pojištění) s 20,3 %. V roce 2008 vzrostlo předepsané pojistné nejvíce u pojištění úrazu a nemoci, kde zaznamenalo nárůst o 10,1 %. Pojistné na všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu se zvýšilo o 9,3 %. Ostatní odvětví neživotního pojištění na rozdíl od minulých let zaznamenaly v průměru nižší relativní nárůst pojistného než byl růst za celý trh neživotního pojištění. To bylo způsobeno především zastavením nárůstu pojistného u úvěru a pojištění různých finančních ztrát. V absolutním vyjádření nedošlo k poklesu pojistného v žádném zmiňovaném odvětví neživotního pojištění⁹⁶.

Na trhu životního pojištění nadále převažují tradiční produkty jako je pojištění pro případ smrti, pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo pojištění prostředků na výživu dětí (svatební pojištění). Jejich podíl na předepsaném pojistném životního pojištění se však dlouhodobě snižuje a v roce 2008 se dostal poprvé pod úroveň 50 %. U těchto typů pojištění klesá objem předepsaného pojistného i v absolutní výši. Na úkor tradičních produktů životního pojištění posiluje zejména investiční životní pojištění, které v roce 2008 rostlo tempem 17,4 % a předepsané pojistné tak vzrostlo na 21,6 mld. Kč. Přesto se i u tohoto odvětví pojištění projevují známky zpomalení v souvislosti s poklesem ekonomického růstu a hledáním konzervativnějších variant při umísťování volných finančních prostředků domácností. Podíl investičního životního pojištění na celkovém vybraném pojistném za trh životního pojištění se v roce 2008 zvýšil na 37,9 %. Jeho výhodou pro klienta je, že na rozdíl od tradičních produktů si v investičním životním pojištění může klient zvolit, kam bude dle preferované investiční strategie investována spořicí část pojistného. Na druhé straně však investiční riziko u tohoto produktu nese pojištěník a nikoliv pojišťovna. V roce 2008 zaznamenalo růst i doplňkové pojištění úrazu nebo nemoci, u něhož předepsané pojistné vzrostlo o 8,7 % a podíl na životním pojištění se tak zvýšil o 0,3 procentního bodu na 10,8 %.

Významným ukazatelem vypovídajícím o rozvinutosti pojistného trhu je celková propojištěnost měřená jako podíl hrubého předepsaného pojistného na HDP v běžných cenách. Propojištěnost na českém pojistném trhu je v posledních letech poměrně stabilní a pohybuje se zhruba na 3,8 %. Na rozdíl od minulého roku však předepsané pojistné rostlo o něco rychleji než HDP a ukazatel propojištěnosti tudíž nepatrně vzrostl. Propojištěnost v České republice je v porovnání se zeměmi západní Evropy nízká.

Celkové náklady na pojistná plnění v roce 2008 dosáhly hodnoty 69,2 mld. Kč a meziročně se zvýšily o 12,5 %. Náklady na pojistná plnění jsou uváděny v této kapitole v hrubé výši, včetně podílu zajišťovatele. V roce 2008 došlo k nárůstu nákladů na pojistná plnění jak v oblasti životního, tak neživotního pojištění. Náklady na pojistná plnění v životním pojištění rostly tempem 21,3 %, o rok dříve to bylo dokonce 33,8 %. Jedním z faktorů tohoto poměrně vysokého nárůstu nákladů na pojistná plnění v životním pojištění je pokračující doběh části krátkodobých jednorázově placených pojistných smluv se spořicí složkou, které uzavřeli klienti na počátku tohoto tisíciletí. Náklady na pojistná plnění v neživotním pojištění se po jejich poklesu v roce 2007 o 4,1 % zvýšily meziročně o 6,4 %. Ze škod způsobených živelnými událostmi se v roce 2008 jednalo zejména o škody vzniklé v důsledku silné vichřice počátkem roku. V souvislosti s uvedenou vichřicí pojišťovny vykázaly přibližně 38 tisíc pojistných událostí s odhadovaným pojistným plněním ve výši 1,4 mld. Kč⁹⁷.

96 V Příloze 22 je uvedeno hrubé předepsané pojistné dle jednotlivých odvětví životního a neživotního pojištění.

97 Zdroj: Česká asociace pojišťoven.

Podíl zajistitelů na nákladech na pojistná plnění v neživotním pojištění se v roce 2008 dostal mírně nad 10 mld. Kč, když se z 9,1 mld. Kč v roce 2007 zvýšil o téměř 10 %. Podíl zajistitelů na celkových nákladech na pojistná plnění v neživotním pojištění tak v roce 2008 dosáhl úrovně 26,0 %, což zhruba odpovídá podílu zajistitelů na předepsaném pojistném. V životním pojištění se zajistitelé podíleli na nákladech na pojistná plnění pouhým 1 %. V absolutním vyjádření představuje podíl zajistitelů na nákladech na pojistná plnění v životním pojištění 299 mil. Kč. V meziročním srovnání jde o snížení této částky o 8,4 %.

Podíl skupiny velkých pojišťoven na celkových nákladech na pojistná plnění meziročně klesl o 2,3 procentního bodu na 72,5 %. K poklesu podílu velkých pojišťoven došlo na trhu životního i neživotního pojištění. K většímu snížení, o 2,2 procentního bodu, došlo na trhu životního pojištění. Významnější podíl na nákladech na pojistná plnění mají velké pojišťovny v neživotním pojištění, kde tento podíl, i přes jeho postupné snižování, tvoří téměř 85 %. Podíl středních pojišťoven na celkových nákladech na pojistná plnění se v porovnání s rokem 2007 zvýšil o 2,4 procentního bodu na 18,4 %. Podíl jednotlivých skupin pojišťoven na nákladech na pojistná plnění zhruba koresponduje s jejich podílem na předepsaném pojistném. V případě velkých a středních pojišťoven je podíl na nákladech pojistných plnění o něco málo vyšší než jejich podíl na předepsaném pojistném. U malých pojišťoven a poboček zahraničních pojišťoven je tento poměr opačný. K poklesu absolutní výše nákladů na pojistná plnění došlo pouze u skupiny malých pojišťoven, kde celkové náklady na pojistná plnění poklesly o 39 mil. Kč v důsledku nižších nákladů na pojistná plnění na trhu neživotního pojištění.

4.3 BILANCE A HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY SEKTORU POJIŠŤOVEN

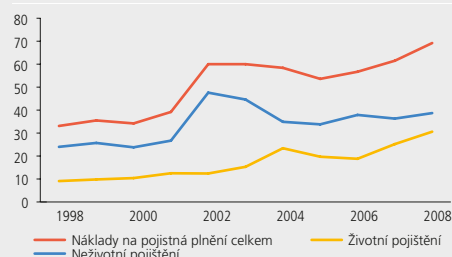
Celková bilanční suma pojišťoven dosáhla k 31. 12. 2008 hodnoty 370,0 mld. Kč. To představuje meziroční nárůst hodnoty aktiv o 7,2 %. O rok dříve rostla bilanční suma pojišťoven mírně pomaleji, o 6,9 %. Pomalejším tempem než celková aktiva sektoru rostla z analyzovaných skupin pojišťoven pouze aktiva poboček zahraničních pojišťoven, jejichž bilanční suma vzrostla pouze o 2,7 %. Nárůst bilanční sumy velkých pojišťoven činil 7,4 procentního bodu. V případě středních a malých pojišťoven byl tento nárůst vyšší než 8 %. Podíl všech skupin tuzemských pojišťoven na celkových aktivech sektoru se tak nepatrně zvýšil na úkor skupiny poboček zahraničních pojišťoven, jejichž podíl poklesl z 10,5 % na 10,0 %. Největší podíl na celkových aktivech patří velkým pojišťovnám, které se na celkové bilanční sumě pojišťovacího sektoru podílí 64,8 %.

Z hlediska zaměření pojišťoven se na celkové výši aktiv nadále nejvíce podílejí univerzální pojišťovny, které svůj podíl v porovnání s rokem 2007 zvýšily o 0,5 procentního bodu na 83,0 %. Ve stejném období se snížil podíl životních pojišťoven na celkových aktivech na 10,6 %. Podíl pojišťoven podnikajících v neživotním pojištění zůstal prakticky nezměněn na úrovni 6,4 %. Nejvyšším tempem narostl během roku 2008 objem aktiv subjektů se smíšenou činností, když jim přibývalo 7,8 % aktiv. O rok dříve byl tento nárůst 6,7 %. Tempo přírůstku aktiv životních a neživotních pojišťoven se v porovnání s rokem 2007 naopak snížilo a tyto subjekty zvýšily své bilanční sumy o 2,9 %, resp. 7,1 %.

GRAF IV.11

Náklady na pojistné plnění

(v mld. Kč)

TAB. IV.6

Náklady na pojistná plnění členěné dle skupin pojišťoven

	Výše v mil. Kč			Podíl v % 2008
	2006	2007	2008	
NÁKLADY NA POJISTNÁ PLNĚNÍ CELKEM				
NÁKLADY NA POJISTNÁ PLNĚNÍ CELKEM	56 735	61 532	69 228	100,0
Velké pojišťovny	46 415	46 044	50 199	72,5
Střední pojišťovny	5 855	9 888	12 756	18,4
Malé pojišťovny	1 936	2 239	2 200	3,2
Pobočky pojišťoven	2 529	3 361	4 073	5,9
NÁKLADY NA POJISTNÁ PLNĚNÍ - NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ				
NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ	37 898	36 336	38 652	100,0
Velké pojišťovny	33 392	31 188	32 830	84,9
Střední pojišťovny	2 724	2 991	3 502	9,1
Malé pojišťovny	1 664	1 841	1 676	4,3
Pobočky pojišťoven	118	316	644	1,7
NÁKLADY NA POJISTNÁ PLNĚNÍ - ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ				
ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ	18 837	25 196	30 576	100,0
Velké pojišťovny	13 023	14 856	17 369	56,8
Střední pojišťovny	3 131	6 897	9 254	30,3
Malé pojišťovny	272	398	524	1,7
Pobočky pojišťoven	2 411	3 045	3 429	11,2

TAB. IV.7

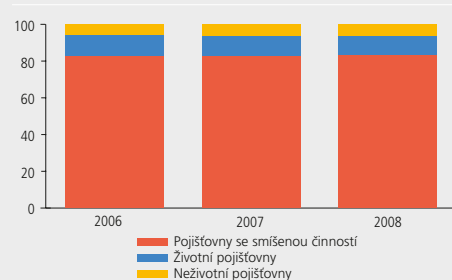
Podíl jednotlivých skupin pojišťoven na celkových aktivech

	Výše v mil. Kč			Podíl v % 2008
	2006	2007	2008	
AKTIVA CELKEM				
AKTIVA CELKEM	322 776	345 119	369 997	100,0
Velké pojišťovny	211 381	223 328	239 899	64,8
Střední pojišťovny	53 289	58 665	63 757	17,2
Malé pojišťovny	24 207	27 004	29 242	7,9
Pobočky pojišťoven	33 899	36 122	37 099	10,0

GRAF IV.12

Podíl pojišťoven na celkových aktivech dle jejich zaměření

(v %)

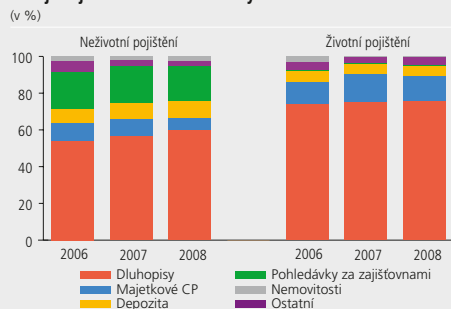
TAB. IV.8

Struktura aktiv tuzemských pojišťoven

	Výše v mil. Kč			Podíl v % 2008
	2006	2007	2008	
AKTIVA CELKEM	288 877	308 997	332 898	100,0
Finanční umístění (investice)	247 680	260 132	278 151	83,6
v tom:				
nemovitosti	8 770	4 921	5 266	1,6
majetkové účasti	11 314	11 649	14 358	4,3
akcie a ostatní cenné papíry s proměnlivým výnosem	29 396	27 152	22 700	6,8
dluhové cenné papíry	169 802	181 844	202 964	61,0
depozita u finančních institucí	25 164	25 936	28 123	8,4
jiné finanční umístění	3 234	8 630	4 740	1,4
Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	11 515	17 804	19 835	6,0
Dlužníci (pohledávky)	16 891	17 807	21 270	6,4
Ostatní aktiva	12 791	13 254	13 642	4,1

GRAF IV.13

Finanční umístění aktiv tuzemských pojišťoven, jejichž zdrojem jsou technické rezervy

TAB. IV.9

Struktura pasív tuzemských pojišťoven

	Výše v mil. Kč			Podíl v % 2008
	2006	2007	2008	
PASIVA CELKEM	288 877	308 997	332 898	100,0
Vlastní kapitál	51 080	52 898	59 826	18,0
Technické rezervy ^{a)}	199 850	211 444	222 164	66,7
Technická rezerva životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník ^{a)}	11 479	17 740	19 651	5,9
Věřitelé (závazky)	17 349	17 661	22 550	6,8
Ostatní pasiva	9 119	9 254	8 707	2,6

a) čistá výše

Finanční umístění (investice)⁹⁸ představuje nejvýznamnější položku aktiv v bilanci tuzemských pojišťoven. Jeho podíl se však postupně snižuje a k 31. 12. 2008 tvořilo finanční umístění 83,6 % celkových aktiv. Meziročně tento podíl klesl o 0,6 procentního bodu zejména v důsledku výrazného snížení hodnoty akcií a ostatních cenných papírů s proměnlivým výnosem a jiných finančních umístění, které meziročně klesly o 16,4 %, resp. 45,1 %. Akcie a ostatních cenné papíry s proměnlivým výnosem ve finančním umístění ztratily 7,6 % své hodnoty už v roce 2007, jiné finanční umístění však v tomto roce vykázalo výrazný nárůst o 166,9 %. Největší zastoupení ve finančním umístění (investicích) mají dluhové cenné papíry, jejichž hodnota se oproti roku 2007 zvýšila o 11,6 % a jejich podíl na celkových aktivech tak vzrostl o 2,2 procentního bodu na 61,0 %. Po rozsáhlém odprodeji nemovitostí velkými pojišťovnami v roce 2007, kdy jejich hodnota ve finančním umístění klesla o téměř 44 %, se tento trend zastavil a v roce 2008 tato položka vykázala nárůst o 7,0 %. V souvislosti s rostoucím zájmem o investiční životní pojištění, i přes zřetelné zpomalení oproti roku 2007, dále vzrostla o 11,4 % výše finančního umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, a podíl této položky na celkových aktivech se zvýšil na 6,0 %.

Z důvodu zabezpečení splnitelnosti závazků pojišťoven stanoví zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů přípustnou skladbu finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy. Současně musí pojišťovny splňovat limity pro jednotlivé položky skladby finančního umístění určené prováděcí vyhláškou č. 303/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Ve skladbě finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy životního pojištění převažují vzhledem k dlouhodobé povaze těchto rezerv zejména dluhopisy s delší dobou splatnosti a je zde také větší zastoupení akcií a podílových listů. Finanční umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy neživotního pojištění, je tvořeno větší měrou likvidnějšími položkami jako jsou depozita nebo pokladniční poukázky, než je tomu u finančního umístění, jehož zdrojem jsou technické rezervy životního pojištění. Rovněž jsou zde významně zastoupeny pohledávky za zajišťovny včetně podílu zajišťovatelů na technických rezervách.

Ve skladbě finančního umístění aktiv tuzemských pojišťoven, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, hrají dominantní roli dluhopisy a to jak v případě finančního umístění, jehož zdrojem jsou technické rezervy životního, tak neživotního pojištění. Ve finančním umístění, jehož zdrojem jsou technické rezervy neživotního pojištění, tvoří podíl dluhopisů 59,7 %. Tento podíl se postupně zvyšuje. V roce 2007 byl 56,6 %, o rok dříve 54,0 %. Druhou nejvýznamnější složkou finančního umístění zdrojů z technických rezerv neživotního pojištění jsou pohledávky za zajišťovny s podílem 18,9 %. Dále jsou ve finančním umístění 9,1% podílem zastoupena depozita a 7,0% podílem majetkové cenné papíry, jejichž podíl se ale meziročně snížil o více než 2 procentní body.

V případě finančního umístění aktiv tuzemských pojišťoven, jehož zdrojem jsou technické rezervy životního pojištění, hrají dluhopisy ještě dominantnější roli, než je tomu v případě neživotního pojištění, a na finančním umístění se podílí 75,4 %.

⁹⁸ Finanční umístění (investice) je definováno odlišně než finanční umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy. Finanční umístění (investice) nezahrnuje pohledávky za zajišťovny.

Významný, 14,1%, podíl připadá na majetkové cenné papíry. Podíl jednotlivých složek finančního umístění aktiv, které se vztahují k technickým rezervám životního pojištění, se meziročně nijak výrazně nezměnil. Podíl pohledávek za zajišťovny je zanedbatelný a nedosahuje ani 0,5% podílu. Finanční umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy životního pojištění, také zahrnuje položky vážící se k investičnímu životnímu pojištění.

Ve struktuře pasiv pojišťoven jsou nejvýznamnější položkou technické rezervy, které představují budoucí závazky pojišťoven vyplývající z pojišťovací nebo zajišťovací činnosti, jejichž plnění je pravděpodobné nebo jisté, ale nejistá je jejich výše nebo okamžik, ke kterému vzniknou. Druhy technických rezerv a jejich tvorba a čerpání jsou stanoveny zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů a prováděcí vyhláškou č. 303/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Technické rezervy se vykazují v hrubé výši včetně podílů zajišťovatelů na technických rezervách a v čisté výši po odečtení podílů zajišťovatelů. Specifickou položkou je technická rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojišťovatel, která se váže k investičnímu životnímu pojištění a je zdrojem finančního umístění životního pojištění, u kterého nese investiční riziko pojišťovatel. Podíl čisté výše technických rezerv (bez rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojišťovatel) na pasivech tuzemských pojišťoven se meziročně snížil o 1,7 procentního bodu a na konci roku 2008 dosahoval úrovně 66,7 %. V souladu s růstem položky finančního umístění životního pojištění, kde je nositelem investičního rizika pojišťovatel, vzrostl i podíl čisté technické rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojišťovatel, na celkových pasivech tuzemských pojišťoven na 5,9 %.

Vedle technických rezerv představuje další významnou položku pasiv vlastní kapitál, který se na celkových pasivech tuzemských pojišťoven podílel 18,0 %. V porovnání s předchozím rokem to znamená nárůst podílu o 0,9 procentního bodu. Meziročně zaznamenal vlastní kapitál nárůst o 13,1 %, což je téměř o 10 procentních bodů vyšší nárůst než v roce 2007. Toto poměrně vysoké tempo růstu vlastního kapitálu je zapříčiněno značným nárůstem téměř všech jeho složek. Nerozdělený zisk minulých let vzrostl o 50,2 % (nárůst o 3,9 mld. Kč), ostatní kapitálové fondy o 31,7 % (nárůst o 2,1 mld. Kč), rezervní fond a ostatní fondy ze zisku o 26,8 % (nárůst o 2,1 mld. Kč) a emisní ážio, i když z mnohem nižšího základu, se více než zdvojnásobilo (nárůst o 0,9 mld. Kč). Největší podíl na vlastním kapitálu má základní kapitál (31,7 %), který meziročně vzrostl o 3,3 %. Jedinou složkou vlastního kapitálu, která oproti roku 2007 zaznamenala pokles, je zisk běžného účetního období, jenž se snížil téměř o čtvrtinu na 8,9 mld. Kč.

Oproti roku 2007 došlo k výraznějšímu nárůstu položky věřitelé (závazky) o 27,7 % a její podíl na celkových pasivech se zvýšil na 6,8 %. Uvedený nárůst byl zapříčiněn výrazným zvýšením ostatních závazků. Ke snížení podílu ostatních pasiv na celkových pasivech o 0,4 procentního bodu na 2,6 % přispěl zejména pokles výdajů a výnosů příštích období.

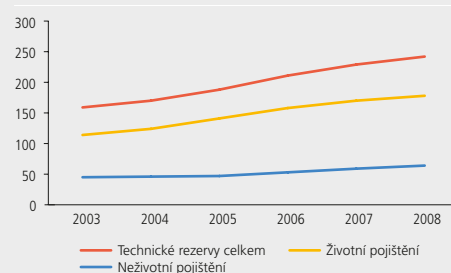
Celková hrubá výše technických rezerv tuzemských pojišťoven včetně rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojišťovatel, vzrostla ke konci roku 2008 meziročně o 5,4 % na 266,0 mld. Kč. Oproti předchozímu období se tempo růstu hrubých technických rezerv snížilo o 2,2 procentního bodu. Zatímco v životním pojištění se hrubá výše technických rezerv zvýšila o 4,6 %, v neživotním pojištění došlo k nárůstu o 7,2 %. Celková výše čistých technických rezerv tuzemských pojišťoven vzrostla během roku 2008 přibližně o 5,5 %, tzn. rostla

TAB. IV.10

Technické rezervy tuzemských pojišťoven

	Výše v mil. Kč			Změna v % 2008/2007
	2006	2007	2008	
HRUBÁ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV CELKEM	234 374	252 284	266 022	5,4
z toho:				
neživotní pojištění	75 330	81 375	87 194	7,2
životní pojištění	159 044	170 909	178 828	4,6
ČISTÁ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV CELKEM	211 329	229 185	241 814	5,5
z toho:				
neživotní pojištění	53 267	59 246	63 991	8,0
životní pojištění	158 062	169 939	177 823	4,6

GRAF IV.14

Čistá výše technických rezerv tuzemských pojišťoven
(v mld. Kč)

TAB. IV.11

Čistá výše technických rezerv v členění dle skupin pojišťoven

	Výše v mil. Kč			Podíl v % 2008
	2006	2007	2008	
ČISTÁ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV CELKEM	211 329	229 185	241 814	100,0
Velké pojišťovny	159 307	170 389	179 458	74,2
Střední pojišťovny	43 776	49 149	51 260	21,2
Malé pojišťovny	8 246	9 646	11 096	4,6
ČISTÁ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV NEŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	53 267	59 246	63 991	100,0
Velké pojišťovny	43 361	47 898	50 469	78,9
Střední pojišťovny	4 786	5 536	6 325	9,9
Malé pojišťovny	5 120	5 812	7 197	11,2
ČISTÁ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	158 062	169 939	177 823	100,0
Velké pojišťovny	115 946	122 491	128 989	72,5
Střední pojišťovny	38 990	43 613	44 935	25,3
Malé pojišťovny	3 126	3 835	3 899	2,2

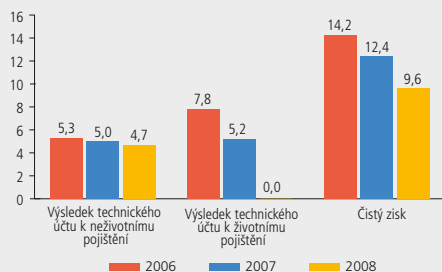
v důsledku mírného snižování podílu zajistitelů na technických rezervách nepatrně rychlejším tempem než hrubé technické rezervy. Podíl hrubých i čistých technických rezerv v životním pojištění na celkových hrubých a čistých technických rezervách se mírně snižuje. Ke konci roku 2008 se dostal na úroveň 67,2 % v případě hrubých a 73,5 % v případě čistých technických rezerv.

Podíly tuzemských pojišťoven na čisté výši technických rezerv v závislosti na jejich velikosti jsou relativně stabilní. Podíl velkých pojišťoven na celkových čistých technických rezervách se podobně jako u předepsaného pojistného a u nákladů na pojistná plnění pozvolna snižuje. K 31. 12. 2008 činil podíl velkých pojišťoven 74,2 %, což představuje meziroční snížení o 0,1 procentního bodu. Pokles o téměř 2 procentní body na úroveň 78,9 % zaznamenaly velké pojišťovny na trhu neživotního pojištění, v životním pojištění se naopak jejich podíl na čistých technických rezervách zvýšil o 0,4 procentního bodu na 72,5 %. Podíl skupiny velkých pojišťoven na celkové čisté výši technických rezerv a na čisté výši technických rezerv životního pojištění je vyšší, než je jejich podíl na předepsaném pojistném. V oblasti neživotního pojištění je tomu naopak. Největší meziroční relativní nárůst čistých technických rezerv zaznamenala skupina malých pojišťoven v neživotním pojištění, kde si připsala nárůst o 23,8 %, následovaná středními pojišťovnami s nárůstem o 14,3 % v téže oblasti. Čistá výše technických rezerv vzrostla všem skupinám pojišťoven v životním i neživotním pojištění.

GRAF IV.15

Hospodářské výsledky pojišťoven

(v mld. Kč)

TAB. IV.12

Hospodářský výsledek dle jednotlivých skupin pojišťoven

	Výše v mil. Kč			Podíl v % 2008
	2006	2007	2008	
ČISTÝ ZISK CELKEM	14 209	12 390	9 583	100,0
Velké pojišťovny	11 215	9 768	8 403	87,7
Střední pojišťovny	1 191	1 111	372	3,9
Malé pojišťovny	846	649	91	0,9
Pobočky pojišťoven	957	862	717	7,5

Navzdory nepříznivé situaci na finančních trzích a zpomalení hospodářského růstu České republiky v kalendářním roce 2008 vykázaly pojišťovny působící na českém pojistném trhu (tuzemské pojišťovny vč. poboček zahraničních pojišťoven) poměrně vysoký čistý zisk ve výši 9,6 mld. Kč. Meziročně se čistý zisk snížil o 22,6 %. Výsledek technického účtu⁹⁹ k neživotnímu pojištění se meziročně zhoršil o 6,4 % na 4,7 mld. Kč. Technický účet k životnímu pojištění skončil po 5,2 mld. Kč zisku v roce 2007 ztrátou 41 mil. Kč.

Stejně jako v roce předcházejícím, tak i v roce 2008 došlo v meziročním porovnání k poklesu čistého zisku u všech skupin pojišťoven. K největšímu propadu v absolutním vyjádření došlo u velkých pojišťoven, jimž čistý zisk klesl o 1,4 mld. Kč na 8,4 mld. Kč. V relativním vyjádření postihl úbytek čistého zisku nejvíce malé pojišťovny, které zaznamenaly meziroční pokles o 86,0 %. Ve skupině středních pojišťoven se ve srovnání s rokem 2007 čistý zisk snížil o 66,5 %. Žádná skupina pojišťoven nevykázala za rok 2008 záporný hospodářský výsledek. Na tvorbě čistého zisku celého pojišťovacího sektoru se nejvýrazněji podílí skupina velkých pojišťoven s podílem 87,7 %. Tento podíl v důsledku velkých propadů zisku u středních a malých pojišťoven meziročně vzrostl o 8,9 procentního bodu. 7,5 % podílem přispěly k celkovému čistému zisku pobočky zahraničních pojišťoven.

Horší hospodářské výsledky tuzemských pojišťoven než tomu bylo v předcházejících letech, se promítly také do slabších ukazatelů ziskovosti a efektivnosti. Rentabilita celkových aktiv měřená jako poměr čistého zisku k celkovým aktivům se

⁹⁹ Výkaz zisků a ztráty pojišťoven je dle provozované činnosti členěn na technický účet k neživotnímu pojištění, technický účet k životnímu pojištění a netechnický účet, na kterém se účtuje o nákladech a výnosech, které nelze přiřadit k životnímu nebo neživotnímu pojištění.

snížila z 3,7 % vykázaných v roce 2007 na 2,7 %. Poměr čistého zisku k vlastnímu kapitálu se v porovnání s předchozím rokem snížil o 7 procentních bodů na 14,8 % a poměr čistého zisku k zaslouženému pojistnému¹⁰⁰ meziročně klesl o 3,1 procentního bodu na 8,5 %. V porovnání s rokem 2006 jsou všechny tyto ukazatele na méně než 60 % tehdejších hodnot.

V oblasti neživotního pojištění poměr výsledku technického účtu k neživotnímu pojištění k zaslouženému pojistnému meziročně klesl o 1,1 procentního bodu na 8,1 %. Poměr nákladů na pojistná plnění, včetně změny stavu technických rezerv k zaslouženému pojistnému, se dále mírně zlepšil, když klesl o 1,2 procentního bodu. Naopak o 0,4 procentního bodu vzrostl, zejména vlivem nárůstu pořizovacích nákladů na pojistné smlouvy, poměr čisté výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému.

Výsledek technického účtu k životnímu pojištění se dostal do záporných čísel (-0,9 mld. Kč) a stejně tak i poměr výsledku technického účtu k životnímu pojištění k zaslouženému pojistnému. V porovnání s rokem 2007 se jedná o snížení tohoto poměru o 10,9 procentního bodu na -1,9 %. V oblasti životního pojištění došlo ke zhoršení poměru nákladů na pojistná plnění, včetně změny stavu technických rezerv k zaslouženému pojistnému a jeho nárůstu o 8,9 procentního bodu. Rovněž se o 1,2 procentního bodu zvýšil poměr čisté výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému, ke kterému došlo, stejně jako v oblasti neživotního pojištění, především v důsledku rostoucích pořizovacích nákladů na pojistné smlouvy.

4.4 SOLVENTNOST POJIŠŤOVEN

Solventností se rozumí schopnost pojišťovny trvale dostát všem svým závazkům z pojišťovací činnosti. Od pojišťoven je proto vyžadováno, aby po celou dobu své činnosti disponovaly vlastními zdroji nejméně ve výši požadované míry solventnosti. Konkrétní postupy výpočtu solventnosti jsou upraveny ve vyhlášce č. 303/2004 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů. Tato vyhláška stanoví, jaké položky jsou přípustné pro zahrnutí do vlastních zdrojů pojišťovny, a to včetně případných omezení vztahujících se k výpočtu solventnosti. V podstatě je tak definováno složení regulatorního kapitálu pojišťovny, který je označován jako disponibilní míra solventnosti (DMS). Vyhláška dále stanoví algoritmus výpočtu požadované míry solventnosti (PMS), tj. ve své podstatě kapitálového požadavku. Důležitým regulatorním požadavkem obsaženým ve vyhlášce je rovněž oddělený výpočet solventnosti pro životní a neživotní pojištění. V případě pojišťoven se smíšenou činností je proto nezbytné provést dva samostatné výpočty, přičemž způsob jejich provedení je též obsažen v citované vyhlášce.

TAB. IV.13

Vybrané ukazatele ziskovosti a efektivity tuzemských pojišťoven v %

	2006	2007	2008
Čistý zisk k aktivům (ROA)	4,6	3,7	2,7
Čistý zisk k vlastnímu kapitálu (ROE)	25,9	21,8	14,8
Čistý zisk k zaslouženému pojistnému	14,7	11,6	8,5
NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ			
Výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění k zaslouženému pojistnému	10,6	9,2	8,1
Náklady na pojistná plnění, vč. změny stavu TR k zaslouženému pojistnému	59,2	56,3	55,1
Čistá výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému	26,3	27,6	28,0
Požizovací náklady na pojistné smlouvy k zaslouženému pojistnému	21,0	21,1	21,3
Správní režie k zaslouženému pojistnému	16,8	16,1	15,8
ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ			
Výsledek technického účtu k životnímu pojištění k zaslouženému pojistnému	16,7	9,0	-1,9
Náklady na pojistná plnění, vč. změny stavu TR k zaslouženému pojistnému	41,0	48,6	57,5
Čistá výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému	22,7	22,7	23,9
Požizovací náklady na pojistné smlouvy k zaslouženému pojistnému	13,8	14,3	16,4
Správní režie k zaslouženému pojistnému	9,7	9,1	8,3

TAB. IV.14

Souhrnná solventnost – neživotní pojištění (tis. Kč)

	2006	2007	2008
DMS	30 935 740	34 840 987	42 229 876
PMS	8 400 454	8 847 782	9 171 965
DMS – disponibilní míra solventnosti			
PMS – požadovaná míra solventnosti			

TAB. IV.15

Souhrnná solventnost – životní pojištění (tis. Kč)

	2006	2007	2008
DMS	24 784 809	24 419 057	22 697 251
PMS	7 882 583	8 582 565	9 131 998
DMS – disponibilní míra solventnosti			
PMS – požadovaná míra solventnosti			

¹⁰⁰ Zasloužené pojistné a náklady na pojistná plnění včetně změny stavu technických rezerv jsou očištěny od zajištění.

TAB. IV.16

Poměr disponibilní a požadované míry solventnosti
– neživotní pojištění

Počet pojišťoven	2006	2007	2008
méně než 100%	0	0	0
100% až 150%	2	3	2
150% až 200%	2	1	2
200% až 250%	2	1	1
250% až 300%	2	6	2
300% až 400%	2	0	5
400% až 500%	2	0	2
více než 500%	18	20	18
CELKEM	30	31	32

Tuzemské pojišťovny předkládají České národní bance výkaz solventnosti na roční bázi do 30 dnů po zpracování zprávy o auditu účetní závěrky. Ke dni uzávěrky textu dohledové zprávy byl výkaz solventnosti k 31. 12. 2008 předložen všemi tuzemskými pojišťovnami. Všechny pojišťovny vykázaly, že požadovanou míru solventnosti splňují a není tak ohrožena jejich finanční stabilita a schopnost dostát svým závazkům.

Tabulky IV.14 a IV.15 ukazují vývoj souhrnné disponibilní a požadované míry solventnosti všech tuzemských pojišťoven v posledních třech letech zvláště v životním a neživotním pojištění. Zatímco poměr disponibilní míry solventnosti k požadované míře solventnosti u neživotního pojištění postupně narůstá, v případě životního pojištění je trend opačný.

TAB. IV.17

Poměr disponibilní a požadované míry solventnosti
– životní pojištění

Počet pojišťoven	2006	2007	2008
méně než 100%	0	0	0
100% až 150%	3	3	3
150% až 200%	1	3	2
200% až 250%	2	3	3
250% až 300%	3	2	2
300% až 400%	3	3	2
400% až 500%	2	0	2
více než 500%	4	4	4
CELKEM	18	18	18

Tabulky IV.16 a IV.17 znázorňují počty pojišťoven podle procentuálního poměru disponibilní a požadované míry solventnosti v členění na neživotní a životní pojištění. Solventnost smíšených pojišťoven je promítnuta do tabulek pro životní, resp. neživotní pojištění. Za povšimnutí stojí, že převážná většina vykázaných poměrů DMS a PMS v neživotním pojištění se koncentruje do pásma nad 500 %, zatímco u životního pojištění je rozdělení rovnoměrnější. V pásmu nad 500 % jsou zastoupeny zejména malé neživotní pojišťovny. Skupina malých pojišťoven vykazuje relativně malý objem předepsaného pojistného, resp. nákladů na pojistná plnění vztaheno k výši jejich vlastního kapitálu oproti velkým a středně velkým pojišťovnám.

SEZNAM ZKRATEK

AKAT	Asociace pro kapitálový trh ČR	COREP	Common Reporting, harmonizovaný výkaz kapitálové přiměřenosti
AMA	Advanced Measurement Approaches, pokročilý přístup	CP	cenný papír
AML	Anti-Money Laundering, praní špinavých peněz	CPLG	Core Principles Liaison Group
ASA	Alternative Standardized Approach, alternativní standardizovaný přístup	CRD	Capital Requirements Directive, směrnice o kapitálových požadavcích
BCBS	Basel Committee on Banking Supervision, Basilejský výbor pro bankovní dohled	CRÚ	Centrální registr úvěrů
BCPP	Burza cenných papírů Praha, a. s.	ČKA	Česká konsolidační agentura
bil.	bilion (10 ¹²)	ČKP	Česká kancelář pojistitelů
BIS	Bank for International Settlements, Banka pro mezinárodní platby	ČNB	Česká národní banka
b.p.	basis point, bazický bod	ČR	Česká republika
BSC	Banking Supervision Committee, Výbor bankovních supervizorů	ČSOB	Československá obchodní banka
BSCEE	Group of Banking Supervisors from Central and Eastern Europe, Skupina bankovních dohledů střední a východní Evropy	ČSÚ	Český statistický úřad
CDO	Collateralized Debt Obligations, zajištěný dluhový cenný papír	DZ	družstevní záložny, kampeličky
CEBS	Committee of European Banking Supervisors, Výbor evropských bankovních supervizorů	EBC	European Banking Committee, Evropský bankovní výbor
CEIOPS	Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors, Výbor evropských dohledů v pojišťovnictví a zaměstnaneckém penzijním pojištění	EC/ES	European Community, Evropská společenství
CERTIS	Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement System, systém mezibankovního platebního styku v ČR zpracovávající mezibankovní platby v českých korunách	ECB	European Central Bank, Evropská centrální banka
CESR	Committee of European Securities Regulators, Výbor evropských regulátorů cenných papírů	ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council, Rada ministrů financí a hospodářství členských zemí EU
CESR-Fin	pracovní skupina pro účetnictví a audit (pracovní skupina CESR)	EEA/EHP	European Economic Area, Evropský hospodářský prostor
CESR-Pol	pracovní skupina pro integritu trhu (pracovní skupina CESR)	EEC/EHS	European Economic Community, Evropské hospodářské společenství
CESR-Tech	expertní skupina na IT projekty (expertní skupina CESR)	EFC	Economic and Financial Committee, Hospodářský a finanční výbor
		EFCC	European Financial Conglomerate Committee, Evropský výbor pro finanční konglomeráty
		EGCR	Expert Group on Capital Requirements, Expertní skupina pro kapitálové požadavky (stálá expertní skupina CEBS)
		EHP	Evropský hospodářský prostor
		EK	Evropská komise
		EU	Evropská unie
		EUR	zkratka měny euro
		FESE	Federation of European Securities Exchanges, Federace evropských burz

FINREP	Financial Reporting, harmonizované finanční výkazy	mld.	miliarda (10 ⁹)
FPV	Fond pojištění vkladů	MoU	Memorandum of Understanding, dohoda o spolupráci
FSC	Financial Services Committee, Výbor pro finanční služby	NBS	Národní banka Slovenska
HDP	hrubý domácí produkt	NPO	náklady příštích období
HI	Herfindahl Index (measuring concentration)	OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
HTM	hold to maturity (držené do splatnosti)	OR	Obchodní rejstřík
HUF	maďarský forint	PC	personal computer (osobní počítač)
IAIS	International Association of Insurance Supervisors, Mezinárodní asociace pojišťovacích dohledů	PL	podílový list
IASB	International Accounting Standards Board, Rada pro mezinárodní účetní standardy	PLN	polský zlotý
IC	investiční certifikát	POPV	pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla
IF	investiční fond	p.p.	percentage point, procentní bod
IFRS/IAS	International Financial Reporting Standards, International Accounting Standards, Mezinárodní standardy účetního výkaznictví/Mezinárodní účetní standardy	PX	burzovní index BCPP
ILG	International Liaison Group	QIS	Quantitative Impact Study, kvantitativní dopadová studie
IMF/MMF	International Monetary Fund, Mezinárodní měnový fond	RH	reálná hodnota
IOPS	International Organization of Pension Supervisors, Mezinárodní organizace orgánů dohledu nad penzijními fondy a plány	RLA	rychle likvidní aktiva
IOSCO	International Organization of Securities Commissions, Mezinárodní organizace komisí pro cenné papíry	RM	burzovní index RM-S
IRB	Internal Ratings Based, přístup založený na interním ratingu	RM-S	RM-SYSTÉM, a. s.
IWCFC	Interim Working Committee on Financial Conglomerates, Prozatímní pracovní výbor pro finanční konglomeráty	ROA	Return on Assets
Kč	koruna česká	ROE	Return on Equity
ks	kus	ŘKS	řídící a kontrolní systém
KYC	Know-Your-Customer, poznej svého klienta	Sb.	Sbírka zákonů
MF	Ministerstvo financí ČR	SDNS	Systém pro sběr dat od nebankovních subjektů
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive, (Směrnice 2004/39/ES, o trzích finančních nástrojů)	SKK	slovenská koruna
mil.	milion (10 ⁶)	SON	Subgroup on Operational Networking
		SPAD	Systém pro podporu trhu akcií a dluhopisů
		SR	Slovenská republika
		STA	Standardized Approach, standardizovaný přístup
		SÚD	spořitelni a úvěrní družstva, družstevní záložny
		SVYT	Systém vypořádání transakcí
		tis.	tisíc
		TREM	Transaction Reporting Exchange Mechanism (projekt pro vzájemnou výměnu hlášení obchodů mezi orgány dohledu)

UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities, Directive 85/611/EEC (subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů)	WGOND	Working Group on National Discretions, pracovní skupina pro vzájemné uznávání diskrecí
USA	United States of America	ZK	základní kapitál
USD	dolar americký	ZKI	Zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování
WGCR	Working Group on Credit Registers, pracovní skupina k problematice registru úvěrů	ZoP	Zákon č. 363/1994 Sb., o pojišřovnictví
WGDB	Working Group on Development in Banking, pracovní skupina rozvoje bankovníctví	ZPKT	Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
WGMA	Working Group on Macroprudential Analysis, pracovní skupina makroekonomických analýz	ZSÚD	Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech
		Z/Z	zisk/ztráta

PŘEHLED UŽITEČNÝCH WEBOVÝCH STRÁNEK

Česká národní banka www.cnb.cz

1. DOMÁCÍ

Asociace českých pojišťovacích makléřů www.acpm.cz
 Asociace družstevních záložen www.asociacedz.cz
 Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR www.afiz.cz
 Asociace penzijních fondů ČR www.apfcr.cz
 Asociace pro kapitálový trh ČR www.akatcr.cz
 Burza cenných papírů Praha, a. s. www.pse.cz
 Czechinvest www.czechinvest.cz
 Česká asociace obchodníků s cennými papíry www.caocp.cz
 Česká asociace pojišťoven www.cap.cz
 Česká bankovní asociace www.czech-ba.cz
 Česká kancelář pojistitelů www.ckp.cz
 ČR – oficiální stránka České republiky www.czech.cz
 Česká asociace pojišťoven www.cap.cz
 Česká kancelář pojistitelů www.ckp.cz
 Česká komora samostatných likvidátorů pojistných událostí www.ckslpu.com
 Česká společnost aktuárů www.actuaria.cz
 Český statistický úřad www.czso.cz
 Finanční arbitr České republiky www.finarbitr.cz
 Fond pojištění vkladů www.fpv.cz
 Garanční fond obchodníků s cennými papíry www.gfo.cz
 Komora auditorů České republiky www.kacr.cz
 Komora samostatných likvidátorů pojistných událostí www.kslpu.cz
 Ministerstvo financí ČR www.mfcr.cz
 RM – Systém, a. s. www.rmsystem.cz
 Středisko cenných papírů www.scp.cz
 UNIVYC www.univyc.cz

2. ZAHRANIČNÍ

Asociace evropských pojišťoven a zajišťoven www.cea.assur.org
 Bank for International Settlements www.bis.org
 Committee of European Banking Supervisors www.c-ebis.org
 Committee of European Securities Regulators www.cesr-eu.org
 European Central Bank www.ecb.int
 European Commission www.ec.europa.eu
 European Fund and Asset Management Association www.efama.org
 Evropská komise, vrchní ředitelství pro vnitřní trh ec.europa.eu/internal_market
 Eurostat ec.europa.eu/eurostat
 The Federation of European Securities Exchange www.fese.be
 International Capital Market Association www.icma-group.org
 International Monetary Fund www.imf.org
 International Organization of Securities Commission www.iosco.org
 International Organization of Pension Supervisors www.iopsweb.org
 Mezinárodní asociace pojistných dohledů www.iaisweb.org
 Organisation for Economic Co-operation and Development www.oecd.org
 Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors www.ceiops.org
 World Bank www.worldbank.org
 World Federation of Exchanges www.world-exchanges.org

ČÁST C – PŘÍLOHY

Příloha 1

Základní ukazatele měnového a hospodářského vývoje České republiky

		2004	2005	2006	2007	2008
Hrubý domácí produkt ¹⁾²⁾	Objem (mld. Kč)	2 814,8	2 983,9	3 215,6	3 530,2	3 705,9
	Přírůstek (%)	4,5	6,3	6,8	6,0	3,2
Outputy – přírůstek v % ²⁾	Průmysl	9,9	8,1	11,6	10,8	0,1
	Stavebnictví	4,5	3,7	13,9	7,4	-1,1
Ceny ³⁾	Míra inflace (%)	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3
Nezaměstnanost ⁴⁾	Míra nezaměstnanosti (%)	9,2	9,0	8,1	6,6	5,5
Zahraněční obchod ²⁾	Vývoz zboží a služeb (%)	20,7	11,6	15,8	14,9	6,9
	Dovoz zboží a služeb (%)	17,9	5,0	14,2	14,2	4,6
Průměrné mzdy ²⁾	Nominální (%)	6,6	5,3	6,5	7,3	8,5
	Reálné (%)	3,7	3,3	3,9	4,4	2,1
Platební bilance	Běžný účet (mld. Kč)	-147,5	-39,8	-82,2	-111,3	-113,9
	Finanční účet (mld. Kč)	177,3	154,8	92,4	125,8	151,2
Kurzy devizového trhu ⁵⁾	Kč/USD	25,70	23,95	22,61	20,31	17,04
	Kč/EUR	31,90	29,78	28,34	27,76	24,94
Průměrná úroková míra	7denní	2,23	1,97	2,18	2,87	3,59
z mezibankovních vkladů	3měsíční	2,36	2,01	2,30	3,09	4,04
(PRIBOR) (%) ⁵⁾	6měsíční	2,48	2,05	2,42	3,21	4,11
Diskontní sazba	(%)	1,50	1,00	1,50	2,50	1,25
Lombardní sazba	(%)	3,50	3,00	3,50	4,50	3,25
2T repo sazba	(%)	2,50	2,00	2,50	3,50	2,25
Index kapitálového trhu PX		1 032,0	1 473,0	1 588,9	1 815,1	858,2

Pramen: ČSÚ (makroekonomické ukazatele), BCPP, ČNB

1) Běžné ceny

2) Přírůstek v % proti stejnému období minulého roku, reálně

3) Míra inflace, průměr

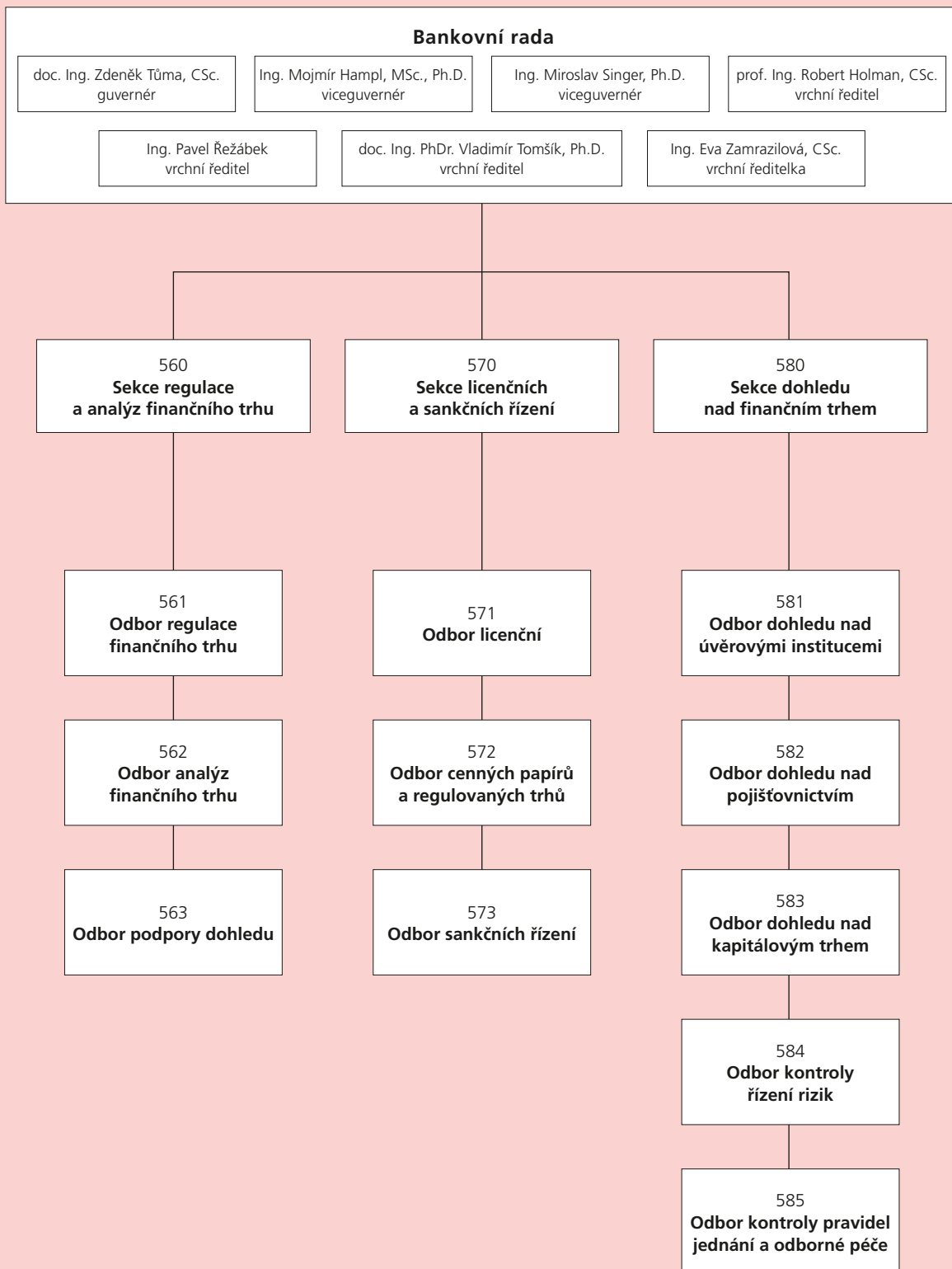
4) Průměrná míra registrované nezaměstnanosti, od roku 2004 podle stávající metodiky

5) Roční průměry z měsíčních průměrů

Příloha 2

Organizační schéma dohledu nad finančním trhem České národní banky

k 31. 12. 2008

Příloha 3

ROZDĚLENÍ BANK DO SKUPIN

k 31. 12. 2008

I. Velké banky	IV. Pobočky zahraničních bank
1. Česká spořitelna, a. s.	1. ABN AMRO Bank N.V.
2. Československá obchodní banka, a. s.	2. Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N.V. Prague Branch, organizační složka
3. Komerční banka, a. s.	3. BRE Bank S.A., organizační složka podniku
4. UniCredit Bank Czech Republic, a. s.	4. CALYON S.A., organizační složka
	5. Citibank Europe plc, organizační složka
II. Střední banky	6. COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha
1. Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.	7. Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka
2. GE Money Bank, a. s.	8. Fortis Bank SANV, pobočka Česká republika
3. Hypoteční banka, a. s.	9. HSBC Bank plc - pobočka Praha
4. Raiffeisenbank a. s.	10. ING Bank N.V.
	11. Oberbank AG pobočka Česká republika
III. Malé banky	12. PRIVAT BANK AG der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich, pobočka Česká republika
1. Banco Popolare Česká republika, a. s.	13. Raiffeisenbank im Stiftland eG pobočka Cheb, odštěpný závod
2. Česká exportní banka, a. s.	14. Straumur-Burdaras Investment Bank hf - organizační složka x)
3. Evropsko-ruská banka, a. s.	15. Všeobecná úverová banka a.s., pobočka Praha
4. J&T BANKA, a.s.	16. Waldviertler Sparkasse von 1842 AG
5. LBBW Bank CZ a.s.	
6. PPF banka a. s.	V. Stavební spořitelny
7. Volksbank CZ, a. s.	1. Českomoravská stavební spořitelna, a. s.
8. Wüstenrot hypoteční banka a. s.	2. Modrá pyramida stavební spořitelna, a. s.
	3. Raiffeisen stavební spořitelna a. s.
	4. Stavební spořitelna České spořitelny, a. s.
	5. Wüstenrot - stavební spořitelna a. s.

x) V 1. čtvrtletí 2009 pobočka směřuje k depasportizaci a ukončení výkonu práva usazení v ČR (uzavření pobočky). Tyto kroky jsou vedeny ve všech zemích EU, kde působí. Banka byla na Islandu znárodněna islandskou vládou, utrpěla velké ztráty v důsledku krize na finančních trzích.

Příloha 4

Rozdělení pojišťoven do skupin

(k 31. 12. 2008)

I. Velké pojišťovny	IV. Pobočky zahraničních pojišťoven
1. Allianz pojišťovna a.s.	1. ACE European Group Ltd, organizační složka
2. Česká pojišťovna a.s.	2. AIG EUROPE, S.A., pobočka pro Českou republiku
3. ČSOB Pojišťovna, a.s., člen holdingu ČSOB	3. Atradius Credit Insurance N. V., organizační složka
4. Generali Pojišťovna a.s.	4. CG Car-Garantie Versicherungs-Aktiengesellschaft organizační složka pro Českou republiku
5. Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group	5. Coface Austria Kreditversicherung AG, organizační složka Česko
II. Střední pojišťovny	6. DEUTSCHER RING Lebensversicherungs-Aktiengesellschaft, pobočka pro Českou republiku
1. AXA životní pojišťovna a.s.	7. HDI Versicherung AG, organizační složka
2. Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group	8. ING Životná poistovňa, a.s., pobočka pro Českou republiku
3. Komerční pojišťovna, a.s.	9. ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku
4. Pojišťovna České spořitelny, a.s.	10. INTER PARTNER ASSISTANCE, organizační složka
5. PRVNÍ AMERICKO - ČESKÁ POJIŠŤOVNA, a.s. angl. FIRST AMERICAN CZECH INSURANCE COMPANY	11. Mondial Assistance International AG - organizační složka
6. UNIQA pojišťovna, a.s.	12. Niederösterreichische Versicherung AG, organizační složka
III. Malé pojišťovny	13. Österreichische Hagelversicherung - Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit, organizační složka
1. AEGON Pojišťovna, a. s.	14. QBE INSURANCE (EUROPE) LIMITED, organizační složka
2. Aviva životní pojišťovna, a.s.	15. QBE poistovňa, a.s., pobočka
3. AXA pojišťovna a.s.	16. Skandia Lebensversicherungs AG, organizační složka
4. Cestovní pojišťovna ADRIA Way družstvo	17. Wüstenrot pojišťovna, pobočka pro Českou republiku
5. Česká pojišťovna ZDRAVÍ a.s.	18. XL INSURANCE COMPANY LIMITED, organizační složka
6. D.A.S. pojišťovna právní ochrany, a.s.	
7. DIRECT Pojišťovna, a.s.	
8. Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s.	
9. Evropská Cestovní Pojišťovna, a.s.	
10. Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.	
11. HALALI, všeobecná pojišťovna, a.s.	
12. Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.	
13. ING pojišťovna, a.s.	
14. Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s.	
15. MAXIMA pojišťovna, a.s.	
16. POJIŠŤOVNA CARDIF PRO VITA, a.s.	
17. Pojišťovna VZP, a.s.	
18. Servisní pojišťovna a.s.	
19. Slavia pojišťovna a.s.	
20. Triglav pojišťovna, a.s.	
21. VICTORIA VOLKSBANKEN pojišťovna, a.s.	
22. Vitalitas pojišťovna, a.s.	
23. Wüstenrot pojišťovna a.s.	
24. Wüstenrot, životní pojišťovna, a.s.	

Příloha 5

Počet zahraničních finančních subjektů poskytující finanční služby v ČR v rámci volného pohybu služeb
(bez založení pobočky) k 31. 12. 2008

Celkový počet				
Domovský stát sídla finančního subjektu	Banky	Pojišťovny	Fondy	Investiční společnosti
Belgie	2	13	166	2
Bulharsko	-	2	-	-
Dánsko	2	9	-	-
Estonsko	1	2	-	-
Finsko	4	6	-	-
Francie	18	36	3	4
Gibraltar	5	6	-	-
Irsko	12	79	133	-
Island	3	0	-	-
Itálie	5	20	-	-
Kypr	2	0	-	-
Lichtenštejnsko	3	12	-	-
Litva	1	4	-	-
Lotyšsko	-	1	-	-
Lucembursko	16	27	1 092	11
Maďarsko	9	10	2	2
Malta	4	7	-	-
Německo	39	40	10	5
Nizozemsko	10	34	-	-
Norsko	2	3	-	-
Polsko	2	14	-	-
Portugalsko	1	0	-	-
Rakousko	46	35	155	10
Rumunsko	-	4	-	-
Řecko	1	0	-	-
Slovensko	2	10	8	2
Slovinsko	-	5	-	-
Španělsko	3	16	-	-
Švédsko	1	22	-	1
Velká Británie	58	137	-	3
Celkem	252	554	1 569	40

Příloha 6

Rozvaha bankovního sektoru
(včetně poboček zahraničních bank, v tis. Kč)

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008		
	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj nekompenzovaný o opravné položky a oprávky	Opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky
Rozvahová aktiva celkem	3 151 809 889	3 750 648 869	4 156 597 316	112 204 856	4 044 392 460
Pokladní hotovost a pohledávky vůči centrálním bankám	398 691 727	344 521 401	351 256 162	0	351 256 162
Pokladní hotovost	33 543 566	36 417 588	39 805 018		39 805 018
Pohledávky vůči centrálním bankám	365 148 161	308 103 813	311 451 145	0	311 451 145
Finanční aktiva k obchodování	225 237 653	366 308 943	360 155 861		360 155 861
Deriváty k obchodování s kladnou reálnou hodnotou	69 256 948	88 388 040	192 891 485		192 891 485
Kapitálové nástroje k obchodování	11 798 080	3 516 308	1 175 088		1 175 088
Dluhové cenné papíry k obchodování	144 182 625	150 758 181	129 410 740		129 410 740
Pohledávky k obchodování		123 646 413	36 678 548		36 678 548
Pohledávky k obchodování vůči úvěrovým institucím		119 181 229	31 259 323		31 259 323
Pohledávky k obchodování vůči j. osobám než úvěr. institucím		4 412 665	5 361 380		5 361 380
Ostatní pohledávky k obchod. sektorově nečleněné		52 519	57 846		57 846
Finanční aktiva v reálné hodnotě vykáz. do zisku nebo ztráty		66 247 278	62 068 213		62 068 213
Kapitálové nástroje v reálné hodnotě vykázané do Z/Z		10 308 356	8 114 809		8 114 809
Dluhové cenné papíry v reálné hodnotě vykázané do Z/Z		55 102 494	51 023 573		51 023 573
Pohledávky v reálné hodnotě vykázané do zisku nebo ztráty		836 426	2 929 830		2 929 830
Pohledávky v reálné hodnotě vykázané do Z/Z vůči úvěr. inst.		0	2 796 752		2 796 752
Pohledávky v RH vykázané do Z/Z vůči j.osobám než úvěr.inst.		836 426	133 078		133 078
Ostatní pohledávky v RH vykázané do Z/Z sektorově nečleněné		0	0		0
Realizovatelná finanční aktiva	234 237 474	284 553 761	335 551 605	55 521	335 496 084
Kapitálové nástroje realizovatelné	1 361 367	1 886 862	12 566 174	55 521	12 510 653
Dluhové cenné papíry realizovatelné	232 876 107	282 666 899	322 985 433		322 985 433
Pohledávky realizovatelné		0	0		0
Pohledávky realizovatelné vůči úvěrovým institucím		0	0		0
Pohledávky realizovatelné vůči j.osobám než úvěr.institucím		0	0		0
Ostatní pohledávky realizovatelné sektorově nečleněné		0	0		0
Úvěry a jiné pohledávky	1 845 021 180	2 215 544 943	2 518 846 963	47 343 385	2 471 503 578
Dluhové cenné papíry neobchodovatelné	29 310 392	41 978 114	30 175 147	0	30 175 147
Pohledávky	1 815 710 788	2 173 566 829	2 488 671 817	47 343 385	2 441 328 432
Pohledávky vůči úvěrovým institucím	375 363 320	342 060 361	380 871 368	24 855	380 846 513
Pohledávky vůči osobám jiným než úvěrovým institucím	1 423 835 988	1 802 278 977	2 086 585 737	46 425 908	2 040 159 829
Ostatní pohledávky sektorově nečleněné	16 511 480	29 227 491	21 214 714	892 625	20 322 089
Finanční investice držené do splatnosti	320 654 258	326 843 516	287 459 439	614 453	286 844 986
Dluhové cenné papíry držené do splatnosti	320 654 258	317 087 511	276 621 960	402 208	276 219 752
Pohledávky držené do splatnosti		9 756 005	10 837 479	212 245	10 625 234
Pohledávky držené do splatnosti vůči úvěrovým institucím		2 400 855	2 176 715	72 547	2 104 168
Pohledávky držené do splatnosti vůči j.osobám než úvěr.inst.		7 355 149	8 660 764	139 698	8 521 066
Ostatní pohledávky držené do splatnosti sektorově nečleněné		0	0	0	0
Zajišťovací deriváty s kladnou reálnou hodnotou	12 524 174	10 914 042	20 620 814		20 620 814
Zajišť. deriváty s kladnou RH - zajištění reálné hodnoty		107 722	77 415		77 415
Zajišť. deriváty s kladnou RH - zajištění peněžních toků		8 072 083	8 901 569		8 901 569
Zajišť.deriváty s kl.RH- zaj.čistých investic do zahr.jedn.		0	0		0
Zajišť.deriváty s kladnou RH-zajištění úrok.rizika - RH		618 560	1 115 009		1 115 009
Zajišť.deriváty s kladnou RH- zajištění úrok.rizika-pen.toky		2 115 678	10 526 821		10 526 821
Kladné změny reálné hodnoty portfolia zajišťovaných nástrojů	1 829 044	0	0		0
Hmotný majetek	34 290 161	33 376 273	72 191 112	39 245 459	32 945 653
Pozemky, budovy a zařízení	34 290 161	33 101 884	71 411 799	38 745 448	32 666 351
Investice do nemovitostí		274 390	779 311	500 010	279 301
Nehmotný majetek	12 302 599	12 978 760	36 803 114	23 268 558	13 534 556
Goodwill	2 868 927	2 805 075	3 062 837	317 675	2 745 162
Ostatní nehmotný majetek	9 433 673	10 173 686	33 740 275	22 950 882	10 789 393
Účasti v přidružených a ovládaných osobách a ve spol.podn.	45 578 049	66 488 214	71 921 014	710 070	71 210 944
Daňové pohledávky	1 490 900	3 712 095	3 987 655		3 987 655
Pohledávky ze splatné daně	184 171	676 026	1 631 850		1 631 850
Pohledávky z odložené daně	1 306 729	3 036 067	2 355 804		2 355 804
Ostatní aktiva	19 952 667	18 190 263	34 221 186	2 875	34 218 311
Neoběžná aktiva a vyřazované skupiny určené k prodeji		969 383	1 514 171	964 530	549 641

Příloha 6

Rozvaha bankovního sektoru (pokračování)

(včetně poboček zahraničních bank, v tis. Kč)

	31. 12. 2006		31. 12. 2007		31. 12. 2008	
	Údaj kompenzo- vaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzo- vaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzo- vaný o opravné položky a oprávky	Údaj nekompenzo- vaný o opravné položky a oprávky	Opravné položky a oprávky	Údaj kompenzo- vaný o opravné položky a oprávky
Rozvahová pasiva celkem	3 151 809 890	3 750 648 870				4 044 392 462
Závazky celkem	2 917 979 105	3 493 955 238				3 752 271 929
Vklady, úvěry a ostatní finanční závazky vůči centr.bankám	30 570	11 205				38 043 972
Finanční závazky k obchodování	75 812 685	101 949 568				216 256 629
Deriváty k obchodování se zápornou reálnou hodnotou	64 831 614	79 892 292				189 950 769
Závazky z krátkých prodejů	10 981 071	9 726 088				4 139 054
Vklady, úvěry a ostatní finanční závazky k obchodování		12 331 187				22 166 808
Vklady, úvěry a ostatní fin.závazky k obch. vůči úvěr.inst.		6 346 106				10 100 933
Vklady, úvěry a ost.fin.závaz.k obch.vůči j.os.než úvěr.inst		5 985 081				12 060 058
Ostatní finanční závazky k obchodování sektorově nečleněné		0				5 817
Emitované dluhové CP určené k odkupu v krátkém období		0				0
Finanční závazky v reálné hodnotě vykázané do zisku/ztráty		149 771 816				67 315 333
Vklady,úvěry a ostatní finanční závazky v RH vykázané do ZZ		142 680 888				59 300 606
Vklady,úvěry a ost.fin.závaz.v RH vyk.do ZZ vůči úvěr.inst.		103 192 023				19 493 256
Vklady a ost.fin.záv.v RH vyk.do ZZ vůči j.os.než úvěr.inst		39 477 271				39 793 899
Ostatní fin.závazky v RH hodnotě vykáz.do ZZ sektor.nečlen.		11 594				13 451
Emitované dluhové CP v RH vykázané do zisku nebo ztráty		7 090 927				8 014 726
Podřízené závazky v RH vykázané do zisku nebo ztráty		0				0
Finanční závazky v naběhlé hodnotě	2 762 080 302	3 156 087 476				3 357 412 420
Vklady, úvěry a ostatní finanční závazky v naběhlé hodnotě	2 468 001 279	2 774 223 678				2 967 368 424
Vklady a ost.fin.závazky v naběhlé hodnotě vůči úvěr.inst.	348 321 415	325 693 070				399 012 777
Vklady a ost.fin.záv.v naběhlé hodn.vůči j.os.než úvěr.inst.	2 102 215 944	2 414 428 411				2 545 138 930
Ostatní finanční závazky v naběhlé hodnotě sektor.nečleněné	17 463 920	34 102 200				23 216 719
Emitované dluhové cenné papíry v naběhlé hodnotě	267 784 229	346 631 395				356 391 582
Podřízené závazky v naběhlé hodnotě	26 294 794	35 232 403				33 652 412
Finanční závazky spojené s převáděnými aktivy		0				0
Zajišťovací deriváty se zápornou reálnou hodnotou	4 974 242	9 171 900				13 464 150
Zajišť. deriváty se zápornou RH - zajištění reálné hodnoty		1 914 104				1 795 865
Zajišť. deriváty se zápornou RH - zajištění peněžních toků		3 200 653				4 438 386
Zajišť.deriváty s záp.RH- zaj.čistých investic do zahr.jedn.		0				0
Zajišť.deriváty se zápornou RH-zajištění úrok.rizika - RH		967 124				766 611
Zajišť.deriváty s záp.RH-zajištění úrok.rizika-peněžní toky		3 090 019				6 463 288
Záporné změny reál. hodnoty portfolia zajišťovaných nástrojů	1 193 294	0				0
Rezervy	11 023 215	11 619 869				10 814 808
Rezervy na restrukturalizace		139 766				291 471
Rezervy na daně a soudní spory	319 869	3 630 039				3 025 732
Rezervy na důchody a podobné závazky	404	101 898				102 440
Rezervy na podrozvahové položky	4 118 242	4 152 330				4 331 033
Rezervy na nevýhodné smlouvy		366 327				158 895
Ostatní rezervy	6 584 698	3 229 510				2 905 237
Daňové závazky	1 278 700	1 094 856				1 378 181
Závazky ze splatné daně	328 938	1 032 596				533 239
Závazky z odložené daně	949 762	62 260				844 943
Ostatní závazky	61 586 097	64 248 556				47 586 429
Základní kapitál družstevní záložny splatný na požádání						
Závazky spojené s vyřazovanými skupinami určenými k prodeji		0				0
Vlastní kapitál celkem	233 830 801	256 693 632				292 120 539
Základní kapitál	70 732 975	74 276 659				74 014 124
Splacený základní kapitál	70 326 946	73 870 630				73 608 095
Nesplacený základní kapitál	406 029	406 029				406 029
Emisní ážio	13 588 498	23 140 396				26 955 165
Další vlastní kapitál	4 234 516	42 444				52 366
Kapitálová složka finančních nástrojů		24				24
Ostatní kapitálové nástroje	4 234 516	42 420				52 342
Fondy z přecenění a ostatní oceňovací rozdíly	6 109 041	-3 462 230				11 637 811
Oceňovací rozdíly z hmotného majetku	15 994	0				0
Oceňovací rozdíly z nehmotného majetku		0				0
Zajištění čistých investic do zahraničních jednotek	-198 205	51 112				142 896
Zajištění peněžních toků	4 070 839	-1 556 536				2 977 185
Oceňovací rozdíly z realizovatelných finančních aktiv	2 220 411	-1 971 644				6 645 444
Oceň.rozdíly z neoběž.aktiv a ukončov.čin.určených k prodeji		0				0
Ostatní oceňovací rozdíly		14 837				1 872 285
Rezervní fondy	34 036 008	35 184 324				36 676 949
Nerozdělený zisk (neuhrazená ztráta) z předchozích období	67 270 533	80 674 969				97 479 834
Vlastní akcie	150 379	150 379				150 379
Zisk (ztráta) za běžné účetní období	38 009 609	46 987 447				45 454 663

Příloha 7

Výkaz zisku a ztráty bankovního sektoru
 (včetně poboček zahraničních bank, v tis. Kč)

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
Zisk z finanční a provozní činnosti	116 864 367	134 392 065	138 150 275
Úrokové výnosy	124 114 384	156 436 218	191 913 865
Úroky z pohledávek vůči centrálním bankám	12 558 482	11 330 934	13 360 235
Úroky z finančních aktiv k obchodování		9 215 279	7 516 933
Úroky z finančních aktiv v reálné hodnotě vykázaných do Z/Z		2 549 048	2 927 250
Úroky z realizovatelných finančních aktiv		8 951 488	11 655 852
Úroky z úvěrů a jiných pohledávek	80 317 897	103 160 492	133 109 459
Úroky z finančních investic držených do splatnosti	24 650 479	12 717 345	12 049 136
Zisk ze zajišťovacích úrokových derivátů	6 587 526	8 319 855	10 666 922
Úroky z ostatních aktiv		191 776	628 074
Úrokové náklady	52 567 121	71 738 070	93 870 957
Úroky na vklady, úvěry a ost.fin.závazky vůči centr.bankám	51 004	12 415	75 129
Úroky na finanční závazky k obchodování	214 963	536 839	1 319 618
Úroky na finanční závazky v reálné hodnotě vykázané do Z/Z		5 281 766	4 432 220
Úroky na finanční závazky v naběhlé hodnotě	47 671 050	56 915 502	75 732 800
Ztráta ze zajišťovacích úrokových derivátů	4 630 104	6 600 626	10 121 858
Úroky na ostatní závazky		2 390 922	2 189 332
Náklady na základní kapitál splatný na požádání		0	0
Výnosy z dividend	1 675 508	5 886 359	3 730 221
Výnosy z dividend z finančních aktiv k obchodování		19 135	22 819
Výnosy z dividend z finan.aktiv v RH vykázaných do Z/Z		553 676	867 759
Výnosy z dividend z realizovatelných finančních aktiv		183 902	505 522
Výnosy z dividend od přidružených a ovládaných osob	1 675 508	5 129 645	2 334 121
Výnosy z poplatků a provizí	41 092 657	44 830 033	46 778 440
Poplatky a provize z operací s finan.nástroji pro zákazníky	758 742	1 712 971	1 666 046
Poplatky a provize z obstarání emisí	325 972	57 314	68 375
Poplatky a provize z obstarání finančních nástrojů	341 591	1 548 739	1 458 306
Poplatky a provize za poradenskou činnost	91 179	106 919	139 363
Poplatky a provize z clearingů a vypořádání		569 294	502 560
Poplatky a provize za obhospodařování hodnot	173 183	207 627	163 071
Poplatky a provize za správu, úschovu a uložení hodnot	786 166	745 613	722 224
Poplatky a provize z příslibů a záruk		2 463 726	2 512 902
Poplatky a provize z platebního styku	26 941 178	25 666 276	27 072 108
Poplatky a provize ze strukturovaného financování		24 745	60 836
Poplatky a provize ze sekuritizace		0	0
Poplatky a provize z ostatních služeb	12 433 390	13 439 782	14 078 697
Náklady na poplatky a provize	8 174 518	8 989 178	10 655 430
Poplatky a provize na operace s finančními nástroji	463 955	571 139	606 727
Poplatky a provize na obhospodařování hodnot		0	25 645
Poplatky a provize na správu, úschovu a uložení hodnot		45 200	40 894
Poplatky a provize na clearing a vypořádání		334 368	363 029
Poplatky a provize na sekuritizaci		35 400	36 236
Poplatky a provize na ostatní služby	7 710 561	8 003 066	9 582 900
Realizované Z/Z z finan.aktiv a závazků nevykáz. v RH do Z/Z	44 711	-158 362	-943 043
Zisk (ztráta) z realizovatelných finančních aktiv	371 795	45 553	-894 005
Zisk (ztráta) z úvěrů a jiných pohledávek	-359 696	-637 638	-300 536
Zisk (ztráta) z finančních investic držených do splatnosti	32 612	33 201	-13 398
Zisk (ztráta) z finančních závazků v naběhlé hodnotě		163 340	-17 716
Zisk (ztráta) z ostatních závazků		237 181	282 609

Příloha 7

Výkaz zisku a ztráty bankovního sektoru (pokračování)
 (včetně poboček zahraničních bank, v tis. Kč)

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
Zisk (ztráta) z finančních aktiv a závazků k obchodování	6 510 735	4 421 852	-2 606 223
Zisk (ztráta) z kapitálových nástrojů a akciových derivátů	-109 017	-86 566	-351 981
Zisk (ztráta) z úrokových nástrojů (včetně úrok. derivátů)	-559 505	790 459	-3 553 830
Zisk (ztráta) z měnových nástrojů (včetně měn. derivátů)	6 945 038	3 402 673	774 939
Zisk (ztráta) z úvěrových nástrojů (včetně úvěr. derivátů)	-883	266 892	276 059
Zisk (ztráta) z komodit a komoditních derivátů	235 103	48 392	248 588
Zisk (ztráta) z ostatních nástrojů včetně hybridních		0	0
Zisk (ztráta) z finan. aktiv a závazků v RH vykázané do Z/Z		-2 203 315	-11 191 133
Zisk (ztráta) ze zajišťovacího účetnictví	-389 873	-535 540	-271 903
Kurzové rozdíly	4 211 622	7 760 103	11 937 741
Zisk (ztráta) z odúčtování aktiv j. než držených k prodeji	1 673 608	252 557	4 191 464
Ostatní provozní výnosy	2 507 451	2 218 472	3 094 042
Ostatní provozní náklady	3 834 799	3 789 061	3 956 819
Správní náklady	55 652 001	59 672 597	61 690 409
Náklady na zaměstnance	28 976 240	30 917 646	31 172 821
Mzdy a platy	20 387 646	21 476 655	22 380 497
Sociální a zdravotní pojištění	7 233 961	7 165 454	6 562 520
Penzijní a podobné výdaje		461 025	479 042
Náklady na dočasné zaměstnance		148 892	202 685
Odměny - vlastní kapitálové nástroje		5 973	52 668
Ostatní náklady na zaměstnance	1 354 637	1 659 646	1 495 406
Ostatní správní náklady	26 675 765	28 754 953	30 517 591
Náklady na reklamu	3 582 171	4 179 620	4 451 998
Náklady na poradenství	915 070	1 399 033	1 516 254
Náklady na informační technologie		4 757 714	5 523 628
Náklady na outsourcing	4 111 454	4 234 671	5 423 952
Nájemné	3 584 352	3 461 055	3 503 977
Jiné správní náklady	14 482 717	10 722 853	10 097 776
Odpisy	8 357 275	7 904 206	7 344 003
Odpisy pozemků, budov a zařízení	4 773 627	4 188 855	3 857 842
Odpisy investic do nemovitostí		0	3 808
Odpisy nehmotného majetku	3 583 648	3 715 347	3 482 356
Tvorba rezerv	-1 335 718	1 116 869	533 381
Ztráty ze znehodnocení	5 162 699	6 524 995	15 486 108
Ztráty ze znehodnocení finan.aktiv nevykázaných v RH do Z/Z	5 295 779	6 932 494	15 471 562
Ztráty ze znehodnocení finančních aktiv v pořizovací ceně	56	0	0
Ztráty ze znehodnocení realizovatelných finančních aktiv		115	513 407
Ztráty ze znehodnocení úvěrů a jiných pohledávek	5 295 723	6 932 379	14 588 293
Ztráty ze znehodnocení finan.investic držených do splatnosti	0	0	369 862
Ztráty ze znehodnocení nefinančních aktiv	-133 080	-407 499	14 547
Ztráty ze znehodnocení pozemků, budov a zařízení	-148 388	-144 566	-224 569
Ztráty ze znehodnocení z investic do nemovitostí		0	0
Ztráty ze znehodnocení goodwillu	61 317	554	554
Ztráty ze znehodnocení nehmotného majetku	11 221	13 419	-32 732
Ztráty ze znehodnocení účastí v přidr.a ovlád.os.a sp.podn.	-57 230	-276 905	262 293
Ztráty ze znehodnocení ostatních nefinančních aktiv		0	9 000
Negativní goodwill bezprostředně zahrnutý do výkazu Z/Z		0	0
Podíl na Z/Z přidr. a ovládaných osob a společných podniků	113 576	0	0
Zisk nebo ztráta z neoběžných aktiv a vyřazovaných skupin		27 158	722 499
Zisk nebo ztráta z pokračujících činností před zdaněním	49 141 674	59 200 559	53 818 872
Náklady na daň z příjmů	11 132 068	12 213 109	8 364 209
Zisk nebo ztráta z pokračujících činností po zdanění		46 987 448	45 454 663
Zisk nebo ztráta z ukončované činnosti po zdanění		0	0
Zisk nebo ztráta po zdanění	38 009 609	46 987 448	45 454 663

Příloha 8

Rozvaha sektoru tuzemských pojišťoven

(celkem bez České kanceláře pojistitelů, v mil. Kč)

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008		
	Údaj kompenzo- vaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzo- vaný o opravné položky a oprávky	Údaj nekompenzo- vaný o opravné položky a oprávky	Opravné položky a oprávky	Údaj kompenzo- vaný o opravné položky a oprávky
Aktiva celkem	288 877	308 997	357 697	24 799	332 898
Pohledávky za upsaný základní kapitál	0	74	0	0	0
Dlouhodobý nehmotný majetek	3 596	2 819	10 987	8 830	2 156
Zřizovací výdaje	5	12	47	39	8
Goodwill	1 586	888	3 591	3 397	194
Finanční umístění (investice)	247 680	260 132	278 151	0	278 151
Pozemky a stavby (nemovitosti)	8 770	4 921	5 267	0	5 266
Provozní nemovitosti	2 853	3 684	4 324	0	4 324
Finanční umístění v podnikatelských seskupeních	11 314	11 649	14 358	0	14 358
Podíly v ovládaných osobách	9 615	9 378	12 499	0	12 499
Dluhové CP vydané ovládanými osobami a půjčky těmto osobám	229	213	24	0	24
Podíly s podstatným vlivem	1 010	1 569	1 321	0	1 321
Dluhové CP vydané os., ve kterých má úč. jedn. podst. vliv	461	489	514	0	514
Jiná finanční umístění	227 502	243 562	258 526	0	258 526
Akcíe a ostatní CP s proměnlivým výnosem, ostatní podíly	29 396	27 152	22 700	0	22 700
Dluhové cenné papíry	169 802	181 844	202 964	0	202 964
Finanční umístění v investičních sdruženích	459	972	510	0	510
Ostatní půjčky	2 029	6 677	2 990	0	2 990
Depozita u finančních institucí	25 164	25 936	28 123	0	28 123
Ostatní finanční umístění	652	982	1 238	0	1 238
Depozita při aktivním zajištění	93	1	1	0	1
Finanční umístění ŽP, je-li nositelem inv. rizika pojistník	11 515	17 804	19 835	0	19 835
Dlužníci	16 891	17 807	33 423	12 153	21 270
Pohledávky z operací přímého pojištění	9 179	9 634	16 009	4 719	11 289
Pojistníci	8 994	9 381	15 199	4 340	10 859
Zprostředkovatelé	185	254	810	380	430
Pohledávky z operací zajištění	4 256	4 566	3 105	89	3 016
Ostatní pohledávky	3 455	3 607	14 310	7 345	6 965
Ostatní aktiva	4 184	3 574	6 744	3 815	2 929
Dlouhodobý hm. majetek, jiný než pozemky a stavby, a zásoby	1 914	2 179	5 234	3 814	1 419
Hotovost na účtech u fin. institucí a hotovost v pokladně	2 269	1 388	1 469	0	1 468
Jiná aktiva	1	8	42	0	42
Přechodné účty aktiv	5 012	6 786	8 557	0	8 557
Naběhlé úroky a nájemné	83	102	70	0	70
Odložené pořizovací náklady na pojistné smlouvy	3 439	5 032	6 372	0	6 372
Odložené pořizovací nákl. na poj. smlouvy v živ. poj.	1 729	3 030	4 132	0	4 132
Odložené pořizovací nákl. na poj. smlouvy v neživ. poj.	1 709	2 002	2 240	0	2 240
Ostatní přechodné účty aktiv	1 491	1 652	2 115	0	2 115
Dohadné položky aktivní	626	739	977	0	977

Příloha 8

Rozvaha sektoru tuzemských pojišťoven (pokračování)

(celkem bez České kanceláře pojistitelů, v mil. Kč)

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008		
	Čistá hodnota	Čistá hodnota	Hrubá hodnota	Podíl zajišťovatelů na TR	Čistá hodnota
Pasiva celkem	288 877	308 997			332 898
Vlastní kapitál	51 080	52 898			59 826
Základní kapitál	17 729	18 380			18 985
Změny základního kapitálu	10	126			0
Vlastní akcie nebo vl. zatímní listy, vl. obch. podíly	0	0			0
Emisní ážio	881	881			1 817
Rezervní fond na nové ocenění	0	0			1
Ostatní kapitálové fondy	10 010	6 619			8 717
Rezervní fond a ostatní fondy ze zisku	5 765	7 807			9 899
Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta minulých úč. období	3 444	7 683			11 541
Zisk nebo ztráta běžného účetního období	13 252	11 528			8 867
Podřízená pasiva	0	252			253
Technické rezervy	199 850	211 444	246 371	24 208	222 164
Rezerva na nezasloužené pojistné	14 808	16 787	22 265	4 267	17 998
Rezerva na nezasl. pojistné vztahující se k poj. odv. ŽP	1 966	1 750	1 731	112	1 619
Rezerva na nezasl. pojistné vztahující se k poj. odv. NP	12 842	15 037	20 535	4 155	16 379
Rezerva pojistného životních pojištění	134 929	143 731	148 380	42	148 338
Rezerva na pojistná plnění	33 197	36 909	59 543	19 530	40 012
Rezerva na pojistná plnění vztahující se k poj. odv. ŽP	3 191	3 584	4 996	848	4 147
Rezerva na pojistná plnění vztahující se k poj. odv. NP	30 006	33 325	54 547	18 682	35 865
Rezerva na prémie a slevy	1 189	1 223	1 516	40	1 476
Rezerva na prémie a slevy vztahující se k poj. odv. ŽP	453	513	450	1	449
Rezerva na prémie a slevy vztahující se k poj. odv. NP	735	710	1 066	39	1 027
Vyrovnávací rezerva	4 555	4 870	5 223	0	5 223
Rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry	6 040	2 582	3 562	0	3 562
Rezerva pojistného neživotních pojištění	192	246	284	1	284
Rezerva pojistného neživ. poj. vztahující se k poj. odv. ŽP	5	38	58	1	58
Rezerva pojistného neživ. poj. vztahující se k poj. odv. NP	187	207	226	0	226
Rezerva na splnění závazků z ručení za závazky ČKP	4 942	5 097	5 597	327	5 270
Jiné rezervy	0	0	0	0	0
Jiná rezerva vztahující se k poj. odv. ŽP	0	0	0	0	0
Jiná rezerva vztahující se k poj. odv. NP	0	0	0	0	0
Technická rezerva ŽP, je-li nositelem inv. rizika pojistník	11 479	17 740	19 651	0	19 651
Rezervy na ostatní rizika a ztráty	1 817	1 610			1 634
Rezerva na důchody a podobné závazky	7	6			3
Rezerva na daně	1 474	1 010			1 132
Ostatní rezervy	336	595			499
Depozita při pasivním zajištění	211	183			178
Věřitelé	17 349	17 661			22 550
Závazky z operací přímého pojištění	5 893	7 141			8 303
Závazky z operací zajištění	6 674	6 090			5 571
Výpůjčky zaručené dluhopisem	0	0			0
Směnitelné (konvertibilní) výpůjčky	0	0			0
Závazky vůči finančním institucím	528	13			1
Ostatní závazky	4 254	4 416			8 676
Daňové závazky a závazky ze sociálního zabezpečení	1 826	903			525
Garanční fond Kanceláře	0	0			0
Přechodné účty pasiv	7 091	7 208			6 642
Výdaje příštích období a výnosy příštích období	3 540	2 984			2 418
Ostatní přechodné účty pasiv	3 551	4 224			4 224
Dohadné položky pasivní	3 539	4 214			4 187

Příloha 9

Výkaz zisku a ztráty sektoru tuzemských pojišťoven

(celkem bez České kanceláře pojistitelů, v mil. Kč)

Technický účet k neživotnímu pojištění	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
Výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění	5 239	4 940	4 641
Zasloužené pojistné, očištěné od zajištění	49 644	53 924	57 190
Předepsané pojistné, očištěné od zajištění	51 093	56 155	58 526
Předepsané hrubé pojistné	74 073	77 192	80 656
Pojistné postoupené zajišťovatelům	-22 980	-21 037	-22 130
Změna stavu rezervy na nezasloužené poj., očištěné od zajiš.	-1 449	-2 232	-1 335
Změna stavu hrubé výše rezervy na nezasloužené pojistné	-1 480	-2 343	-1 559
Změna stavu rezervy na nezasloužené pojistné, podíl zajišťo.	31	112	224
Převedené výnosy z finan. umístění z netechnického účtu	1 043	861	383
Ostatní technické výnosy, očištěné od zajištění	2 568	1 562	3 058
Náklady na poj. pl. včetně změny TR, očištěné od zajištění	-29 411	-30 359	-31 538
Náklady na pojistná plnění, očištěné od zajištění	-28 527	-27 005	-28 263
Hrubá výše nákladů na pojistná plnění	-37 780	-36 021	-38 008
Náklady na pojistná plnění, podíl zajišťovatelů	9 253	9 016	9 745
Změna stavu rezervy na poj. pl., očištěné od zajištění	-884	-3 354	-3 275
Změna stavu hrubé výše rezervy na pojistná plnění	-1 646	-3 918	-3 615
Změna stavu rezervy na pojistná plnění, podíl zajišťovatelů	762	563	339
Změny stavu ostatních tech. rezerv, očištěné od zajištění	-212	-192	-213
Prémie a slevy, očištěné od zajištění	-759	-1 250	-1 809
Čistá výše provozních nákladů	-13 053	-14 866	-16 034
Požizovací náklady na pojistné smlouvy	-10 558	-11 670	-12 281
Změna stavu časově rozlišených pořizovacích nákladů	149	293	89
Správní režie	-8 325	-8 706	-9 035
Provize od zajišťovatelů a podíly na ziscích	5 681	5 218	5 194
Ostatní technické náklady, očištěné od zajištění	-4 414	-4 410	-6 044
Změna stavu vyrovnávací rezervy	-167	-329	-353
Technický účet k životnímu pojištění	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
Výsledek technického účtu k životnímu pojištění	6 721	4 107	-917
Zasloužené pojistné, očištěné od zajištění	40 200	45 714	47 682
Předepsané pojistné, očištěné od zajištění	39 991	45 498	47 551
Předepsané hrubé pojistné	41 294	46 853	48 994
Pojistné postoupené zajišťovatelům	-1 303	-1 355	-1 443
Změna stavu rezervy na nezasloužené poj., očištěné od zajiš.	209	216	131
Změna stavu hrubé výše rezervy na nezasloužené pojistné	215	207	123
Změna stavu rezervy na nezasloužené pojistné, podíl zajišťo.	-6	9	8
Výnosy z finančního umístění	18 233	19 260	23 189
Výnosy z podílů	207	140	159
Výnosy z ostatního finančního umístění	7 451	8 416	7 626
Výnosy z pozemků a staveb (nemovitosti)	311	244	120
Výnosy z ostatních investic (mimo nemovitosti)	7 140	8 171	7 506
Změny hodnoty finančního umístění - výnosy	1 518	156	444
Výnosy z realizace finančního umístění	9 057	10 548	14 960
Přírůstky hodnoty finančního umístění	4 210	-586	8 396
Ostatní technické výnosy, očištěné od zajištění	546	725	985
Náklady na poj. pl. včetně změny TR, očištěné od zajištění	-16 472	-22 219	-27 408
Náklady na pojistná plnění, očištěné od zajištění	-16 104	-21 825	-26 850
Hrubá výše nákladů na pojistná plnění	-16 426	-22 151	-27 146
Náklady na pojistná plnění, podíl zajišťovatelů	322	325	297

Příloha 9

Výkaz zisku a ztráty sektoru tuzemských pojišťoven (pokračování)

(celkem bez České kanceláře pojistitelů, v mil. Kč)

Technický účet k životnímu pojištění	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
Změna stavu rezervy na poj. pl., očištěné od zajištění	-368	-394	-559
Změna stavu hrubé výše rezervy na pojistná plnění	-421	-371	-597
Změna stavu rezervy na pojistná plnění, podíl zajišťovatelů	53	-23	38
Změny stavu ostatních tech. rezerv, očištěné od zajištění	-15 493	-11 762	-7 570
Změna stavu rezervy pojistného živ. poj., očištěná od zajiš.	-12 673	-9 346	-4 845
Změna stavu hrubé výše rezervy pojistného životních pojišť.	-12 600	-9 350	-4 840
Změna stavu rezervy poj. živ. pojištění, podíl zajišťovatelů	-73	5	-5
Změna stavu ostat. TR (mimo rez. živ. poj.), očiš. od zajiš.	-2 820	-2 416	-2 725
Prémie a slevy, očištěné od zajištění	-65	-106	-103
Čistá výše provozních nákladů	-9 118	-10 360	-11 407
Pořizovací náklady na pojistné smlouvy	-5 918	-7 869	-8 836
Změna stavu časově rozlišených pořizovacích nákladů	360	1 311	1 024
Správní režie	-3 898	-4 148	-3 963
Provize od zajišťovatelů a podíly na ziscích	337	346	369
Náklady na finanční umístění	-11 077	-11 073	-17 483
Náklady na správu finančního umístění, včetně úroků	-1 338	-1 193	-781
Změna hodnoty finančního umístění - náklady	-59	-205	-1 905
Náklady spojené s realizací finančního umístění	-9 680	-9 675	-14 797
Úbytky hodnoty finančního umístění	-3 266	-4 583	-15 727
Ostatní technické náklady, očištěné od zajištění	-583	-606	-934
Převod výnosů z finančního umístění na netechnický účet	-393	-296	-537
Netechnický účet	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
Zisk nebo ztráta za účetní období	13 252	11 528	8 867
Zisk nebo ztráta z běžné činnosti po zdanění	13 232	11 644	8 875
Výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění	5 239	4 940	4 641
Výsledek technického účtu k životnímu pojištění	6 721	4 107	-917
Výnosy z finančního umístění	10 327	11 515	15 579
Výnosy z podílů	2 180	2 321	504
Výnosy z ostatního finančního umístění	1 954	2 461	2 426
Výnosy z pozemků a staveb (nemovitosti)	54	135	140
Výnosy z ostatních investic (mimo nemovitosti)	1 899	2 327	2 286
Změny hodnoty finančního umístění - výnosy	1 132	1 208	1 762
Výnosy z realizace finančního umístění	5 061	5 525	10 888
Převedené výnosy fin. umístění z technického účtu k živ.poj.	393	296	537
Náklady na finanční umístění	-5 495	-5 123	-8 192
Náklady na správu finančního umístění, včetně úroků	-603	-453	-308
Změna hodnoty finančního umístění - náklady	-1 135	-1 261	-2 679
Náklady spojené s realizací finančního umístění	-3 757	-3 409	-5 205
Převod výnosů z fin. umístění na tech. účet k neživ. poj.	-1 043	-861	-383
Ostatní výnosy	2 491	1 367	2 259
Ostatní náklady	-1 782	-1 507	-2 933
Daň z příjmů z běžné činnosti	-3 619	-3 091	-1 715
Mimořádný zisk nebo ztráta	74	65	48
Mimořádné výnosy	87	609	61
Mimořádné náklady	-13	-544	-13
Daň z příjmů z mimořádné činnosti	-9	-7	-7
Ostatní daně neuvedené v předcházejících položkách	-45	-174	-50

Příloha 10

Rozvaha sektoru penzijních fondů

(v mil. Kč)

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky
Aktiva celkem	145 939	167 198	191 722
Pokladní hotovost a vklady u centrálních bank	1	1	1
Pohledávky za bankami a družstevními záložnami	9 334	16 069	17 569
Pohledávky za bankami a družst. záložnami splatné na požádání	4 670	7 963	6 343
Ostatní pohledávky za bankami a družstevními záložnami	4 664	8 106	11 226
Pohledávky za nebankovními subjekty	11	17	23
Pohledávky za nebankovními subjekty splatné na požádání	0	0	0
Ostatní pohledávky za nebankovními subjekty	11	17	23
Dluhové cenné papíry	115 792	126 787	151 325
Dluhové cenné papíry vydané vládními institucemi	90 269	98 590	121 306
Dluhové cenné papíry vydané ostatními subjekty	25 523	28 197	30 019
Akcie, podílové listy a ostatní podíly	14 434	17 383	11 893
Akcie	9 616	9 922	5 730
Podílové listy a ostatní podíly	4 818	7 462	6 163
Účasti s podstatným vlivem	0	0	0
Účasti s podstatným vlivem v bankách	0	0	0
Účasti s podstatným vlivem v ostatních subjektech	0	0	0
Účasti s rozhodujícím vlivem	0	0	0
Účasti s rozhodujícím vlivem v bankách	0	0	0
Účasti s rozhodujícím vlivem v ostatních subjektech	0	0	0
Dlouhodobý nehmotný majetek	123	130	116
Zřizovací výdaje	0	1	0
Goodwill	0	0	0
Dlouhodobý nehmotný majetek ostatní	123	128	116
Dlouhodobý hmotný majetek	1 438	1 424	1 741
Pozemky a budovy pro provozní činnost	151	152	147
Dlouhodobý hmotný majetek ostatní	1 287	1 272	1 593
Pohledávky za státním rozpočtem - státní příspěvek	919	1 006	877
Ostatní aktiva	1 007	906	2 617
Pohledávky z upsaného základního kapitálu	0	0	1 495
Náklady a příjmy příštích období	2 880	3 475	4 066
Pořizovací náklady na smlouvy o penzijním připojištění	2 870	3 450	4 036
Ostatní náklady a příjmy příštích období	10	25	30

Příloha 10

Rozvaha sektoru penzijních fondů (pokračování)

(v mil. Kč)

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky
Pasiva celkem	145 939	167 198	191 722
Závazky vůči bankám a družstevním záložnám	0	0	0
Závazky vůči bankám a družst. záložnám splatné na požádání	0	0	0
Ostatní závazky vůči bankám a družstevním záložnám	0	0	0
Závazky vůči nebankovním subjektům	3	5	6
Závazky vůči nebankovním subjektům splatné na požádání	0	0	0
Ostatní závazky vůči nebankovním subjektům	3	5	6
Prostředky účastníků penzijního připojištění	136 405	162 445	186 699
Příspěvky účastníků	123 534	147 296	169 159
Vlastní příspěvky účastníků	90 590	108 485	121 391
Příspěvky placené zaměstnavatelem	13 750	16 682	22 704
Příspěvky placené třetí osobou ve prospěch účastníků	204	257	361
Příspěvky státu	18 991	21 872	24 703
Prostředky pro výplatu penzí	188	233	302
Výnosy z příspěvků účastníků	11 988	14 202	16 025
Nepřirazené příspěvky účastníků penzijního připojištění	517	578	636
Závazky z přiznaných dosud nevyplac. dávek jednoráz. plnění	178	136	577
Závazky vůči státnímu rozpočtu - státní příspěvek	74	75	232
Závazky vůči státnímu rozpočtu - daňové závazky	70	35	54
Ostatní pasiva	596	656	1 073
Výnosy a výdaje příštích období	13	12	11
Rezervy	60	63	74
Rezervy na důchody a podobné závazky	58	60	72
Rezervy na daně	0	0	0
Rezervy ostatní	2	3	2
Podřízené závazky	0	0	300
Základní kapitál	1 063	1 133	1 989
Splacený základní kapitál	1 063	1 133	1 989
Vlastní akcie	0	0	0
Emisní ážio	149	149	3 036
Rezervní fondy a ostatní fondy ze zisku	1 465	1 698	1 997
Povinné rezervní fondy a rizikové fondy	1 117	1 349	1 573
Ostatní rezervní fondy	0	0	0
Ostatní fondy ze zisku	348	349	424
fond rezerv penzí	173	169	237
Rezervní fond na nové ocenění	0	0	0
Kapitálové fondy	365	393	2 869
Oceňovací rozdíly	1 207	-4 297	-8 181
Oceňovací rozdíly z majetku a závazků	1 158	-4 285	-7 399
Oceňovací rozdíly ze zajišťovacích derivátů	49	-12	-782
Oceňovací rozdíly z přepočtu účastí	0	0	0
Oceňovací rozdíly ostatní	0	0	0
Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta z předchozích období	344	562	845
Zisk nebo ztráta za účetní období	4 125	4 269	718

Příloha 11

Výkaz zisku a ztráty sektoru penzijních fondů

(v mil. Kč)

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
Výnosy z úroků a podobné výnosy	3 847	4 753	6 242
Úroky z dluhových cenných papírů	3 618	4 429	5 597
Výnosy z ostatních aktiv	229	324	646
Náklady na úroky a podobné náklady	0	0	9
Náklady na úroky z dluhových cenných papírů	0	0	0
Náklady na ostatní pasiva	0	0	9
Výnosy z akcií a podílů	365	456	318
Výnosy z akcií a podílů z účasti s podstatným vlivem	0	0	0
Výnosy z akcií a podílů z účasti s rozhodujícím vlivem	0	0	0
Ostatní výnosy z akcií a podílů	365	456	318
Výnosy z poplatků a provizí	2	2	4
Náklady na poplatky a provize	1 095	1 285	1 524
Náklady spojené s bezpečností a správou cenných papírů	340	306	281
Náklady spojené s prodejem a jiným úbytkem cenných papírů	14	22	17
Náklady na smlouvy o penzijním připojištění	717	933	1 200
Ostatní náklady na poplatky a provize	24	23	26
Zisk nebo ztráta z finančních operací	1 989	1 392	-3 116
Ostatní provozní výnosy	190	166	360
Ostatní provozní náklady	26	12	277
Správní náklady	1 000	1 113	1 184
Náklady na zaměstnance	333	344	367
Sociální a zdravotní pojištění	79	82	83
Mzdy a odměny zaměstnancům a statutárním orgánům	242	249	268
Ostatní sociální náklady	12	13	16
Ostatní správní náklady	666	768	817
Rozpuštění rezerv a oprav.položek k dlouh.hm.a nehm.majetku	0	0	3
Odpisy, tvorba a použití rezerv a OP k dlouh.hm.a nehm.maj.	152	72	74
Odpisy hmotného majetku	98	38	35
Tvorba a použití rezerv a opr.položek hmotnému majetku	1	-1	0
Odpisy nehmotného majetku	34	22	27
Tvorba a použití rezerv a opr.položek k nehmotnému majetku	18	13	13
Rozpuštění OP a rez.k pohl.a zárukám,výnosy z již odep.pohl.	8	0	0
Odpisy,tvorba a použití OP a rezerv k pohledávkám a zárukám	2	5	1
Rozpuštění OP k účastem s rozhodujícím a podst.vlivem	0	0	0
Ztráty z převodu účastí s roz.a podst.vlivem, tvorba+použ.OP	0	0	0
Rozpuštění ostatních rezerv včetně rezerv na penze	8	7	2
Tvorba a použití ostatních rezerv včetně rezerv na penze	12	14	19
Podíl na ziscích nebo ztrátách s rozh.nebo podst.vlivem	0	0	0
Zisk nebo ztráta za účetní období z běžné čin.před zdaněním	4 123	4 275	727
Mimořádné výnosy	5	0	0
Mimořádné náklady	0	0	0
Zisk nebo ztráta za účetní období z mimoř.čin.před zdaněním	5	0	0
Daň z příjmů	3	6	9
Zisk nebo ztráta za účetní období po zdanění	4 125	4 269	718

Příloha 12

Rozvaha fondů kolektivního investování
 (v mil. Kč)

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky
Aktiva celkem	158 028	174 262	122 873
Pokladní hotovost	0	0	0
Pohledávky za bankami	21 359	27 255	17 962
Pohledávky za bankami splatné na požádání	7 580	9 622	7 890
Pohledávky za bankami jiné než splatné na požádání	13 779	17 633	10 072
Pohledávky za nebankovními subjekty	103	363	2 642
Pohledávky za nebankovními subjekty splatné na požádání	57	22	16
Pohledávky za nebank. subjekty jiné než splatné na požádání	46	341	2 625
Dluhové cenné papíry	94 302	91 160	71 089
Dluhové cenné papíry vydané vládními institucemi	34 028	31 785	27 941
Dluhové cenné papíry vydané ostatními osobami	60 274	59 375	43 148
Akcie, podílové listy a ostatní podíly	40 983	52 909	29 161
Akcie	23 896	28 195	13 042
Podílové listy	17 086	24 714	15 933
Ostatní podíly	0	0	187
Účasti s podstatným a rozhodujícím vlivem	0	745	760
Dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0
Zřizovací výdaje	0	0	0
Goodwill	0	0	0
Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0
Dlouhodobý hmotný majetek	0	0	40
Pozemky a budovy pro provozní činnost	0	0	0
Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	0	0	40
Ostatní aktiva	1 250	1 808	1 195
Pohledávky za upsaný základní kapitál	0	0	0
Náklady a příjmy příštích období	32	21	22

Poznámka: Data brána jako historické časové řady, tj. včetně subjektů, které ukončily svoji činnost před 31. 12. 2008.

Příloha 12

Rozvaha fondů kolektivního investování (pokračování)

(v mil. Kč)

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky
Pasiva celkem	158 028	174 262	122 873
Závazky vůči bankám	13	12	0
Závazky vůči bankám splatné na požádání	13	12	0
Závazky vůči bankám jiné než splatné na požádání	0	0	0
Závazky vůči nebankovním subjektům	103	194	229
Závazky vůči nebankovním subjektům splatné na požádání	47	19	66
Závazky vůči nebank. subjektům jiné než splatné na požádání	56	175	163
Ostatní pasiva	1 117	1 193	1 404
Výnosy a výdaje příštích období	75	83	54
Rezervy	28	32	54
Rezervy na důchody a podobné závazky	0	0	0
Rezervy na daně	3	3	3
Ostatní rezervy	25	29	50
Podřízené závazky	0	0	0
Základní kapitál	0	0	0
Splacený základní kapitál	0	0	0
Vlastní akcie	0	0	0
Emisní ážio	23 873	24 212	10 444
Rezervní fondy a ostatní fondy ze zisku	9 383	10 791	12 205
Povinné rezervní fondy a rizikové fondy	0	0	0
Ostatní rezervní fondy	0	0	0
Ostatní fondy ze zisku	9 383	10 791	12 205
Rezervní fond na nové ocenění	0	0	0
Kapitálové fondy	113 205	128 342	112 228
Oceňovací rozdíly	238	298	-54
Oceňovací rozdíly z majetku a závazků	238	170	-54
Oceňovací rozdíly ze zajišťovacích derivátů	0	0	0
Oceňovací rozdíly z přepočtu účastí	0	0	0
Ostatní oceňovací rozdíly	0	127	0
Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta z předchozích období	5 470	6 888	6 737
Zisk nebo ztráta za účetní období	4 526	2 217	-20 429

Poznámka: Data brána jako historické časové řady, tj. včetně subjektů, které ukončily svoji činnost před 31. 12. 2008.

Příloha 13

Výkaz zisku a ztráty fondů kolektivního investování
 (v mil. Kč)

	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008
Výnosy z úroků a podobné výnosy	3 939	4 928	5 061
Výnosy z úroků z dluhových cenných papírů	2 873	3 401	3 420
Výnosy z úroků z ostatních aktiv	1 066	1 527	1 641
Náklady na úroky a podobné náklady	382	347	783
Výnosy z akcií a podílů	689	820	1 005
Výnosy z akcií a podílů z účastí s podst. a rozhod. vlivem	0	0	0
Ostatní výnosy z akcií a podílů	689	820	1 005
Výnosy z poplatků a provizí	2	2	6
Náklady na poplatky a provize	1 401	1 608	1 383
Zisk nebo ztráta z finančních operací	2 419	-778	-23 665
Ostatní provozní výnosy	91	3	5
Ostatní provozní náklady	22	11	12
Správní náklady	485	553	485
Náklady na pracovníky	0	0	0
Mzdy a platy pracovníků	0	0	0
Sociální a zdravotní pojištění pracovníků	0	0	0
Ostatní sociální náklady	0	0	0
Ostatní správní náklady	485	553	485
Rozpuštění rezerv a OP k DHNM	0	0	0
Odpisy, tvorba a použití rezerv a OP k DHNM	0	0	0
Rozpuštění OP a rez.k pohl.a zárukám,výnosy z dříve od.pohl.	1	4	11
Odpisy, tvorba a použití OP a rezerv k pohl. a zárukám	68	-10	5
Rozpuštění OP k účastem s rozhodujícím a podstatným vlivem	0	0	0
Ztráty z přev.účasť s rozh.a podst.vlivem,tvorba a použ.OP	8	0	0
Rozpuštění ostatních rezerv	0	0	0
Tvorba a použití ostatních rezerv	0	4	22
Podíl na ziscích (ztrátách) účastí s rozh. nebo podst.vlivem	0	0	0
Zisk nebo ztráta za úč.období z běžné činnosti před zdaněním	4 773	2 466	-20 266
Mimořádné výnosy	0	0	0
Mimořádné náklady	0	0	0
Zisk nebo ztráta za účet.obd. z mimoř.činnosti před zdaněním	0	0	0
Daň z příjmů	248	249	163
Zisk nebo ztráta za účetní období po zdanění	4 526	2 217	-20 429

Poznámka: Data brána jako historické časové řady, tj. včetně subjektů, které ukončily svoji činnost před 31. 12. 2008.

Příloha 14

Nově emitované kótované dluhopisy v roce 2008

Datum emise	ISIN	Emitent	Max. objem emise
22. 12. 2008	CZ0003701799	Československá obchodní banka, a. s.	100 mil. Kč
7. 11. 2008	CZ0003501603	Dalkia Česká republika, a. s.	1 mld. Kč
26. 11. 2008	CZ0002002058	Raiffeisenbank a. s.	3 mld. Kč
10. 12. 2008	CZ0002002066	Raiffeisenbank a. s.	4 mld. Kč
Celkem			8,1 mld. Kč
28. 1. 2008	CZ0001002158	MINISTERSTVO FINANCÍ ČR	36 mld. Kč
27. 10. 2008	CZ0001002331	MINISTERSTVO FINANCÍ ČR	42 mld. Kč
Celkem			78 mld. Kč

Příloha 15

Emise / tranše kótovaných akcií v roce 2008

Emitent	ISIN	Nominální hodnota	Objem emise
Hypoteční banka, a. s.	CZ0008030509	500 Kč	max. 3,5 mld. Kč

Příloha 16

Přijaté emise kótovaných investičních certifikátů k 31. 12. 2008

Emitent	ISIN	Název IC
Barclays Bank PLC	XS0322226415	KOMODITY PLUS
Oesterrei. Volksbanken AG	AT000B055918	ELEKTGAR2VB-AFT
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054564	ALT ENERG GAR II
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054739	BUX VB-AFT
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B053517	CECE BONUS III
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054705	CECE VB-AFT
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054358	CROX INDEX CERT
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054085	CSS INDEX CERT
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054457	DAX REV BONUS II
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B055488	ELEKTRINAGARVB-AFT
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054861	EUROPA BONUS CZK
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054275	CHINA BONUS III
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054721	PX INDEX CERT.
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000489778	BRENT CRUDE OIL
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A0BNW5	BRENT TL 30
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A09JM2	BRENT TS 151,07
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A0BP88	BRENT TS 70
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A0BL33	CECE OIL TL 500
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A083W2	CECE TEL. TL 750
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000467964	CECE TL 989,66
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A07MN8	CECE TS 3450
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A00M07	CECEXT
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A0BL58	CEZ TL 500
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000454186	CTX
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000340146	DJ EURO STOXX 50
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000489398	GOLD
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A08S11	GOLD 1165 TS
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A00BQ9	GOLD TURBO LONG
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A07N66	INDUSTRY BASKET
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A0BLE7	KB TL 1700
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A07KU7	NASDAQ 2530 TS
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A0BMJ4	O2 TL 200
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A0BMK2	O2 TL 300
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A0AN81	PX BONUS 114+
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A0AN73	PX BONUS 125 CAP
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A0BUV2	PX BONUS 127 CAP
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A0BLZ2	PX TL 500
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000481221	RDX
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A0BM40	ROTX TL 3800

Příloha 17

Schválené dluhopisové programy v roce 2008

Emitent	Maximální objem	Doba trvání
UniCredit Bank Czech Republic, a. s.	100 mld. Kč	30 let
Raiffeisenbank, a. s.	50 mld. Kč	15 let

Příloha 18

Veřejně nabízené nekótované akcie v roce 2008

Emitent/Nabízející	Nominální hodnota	Objem emise
AGROZET, a. s.	31 Kč	18,7 mil. Kč

Příloha 19

Povinná nabídka převzetí z důvodu ovládnutí cílové společnosti
nebo dosažení 2/3 nebo 3/4 podílu na hlasovacích právech cílové společnosti v roce 2008

Navrhovatel	Cílová společnost	Typ rozhodnutí
SUEZ ENVIRONNEMENT S.A.	Brněnské vodárny a kanalizace, a. s.	Souhlas spojený se změnou výše protiplnění

Příloha 20

Uplatnění práva výkupu účastnických cenných papírů v roce 2008

Navrhovatel (Hlavní akcionář)	Cílová společnost	Typ rozhodnutí
AGROCAPITAL PRAHA, a. s.	Otavské strojírny, a. s.	Souhlas
Čestmír Velíšek	LARM, a. s.	Souhlas
EKO-ZET, a. s.	Selekta Pacov, a. s.	Souhlas
GLOBin, s. r. o.	MAGNETON, a. s.	Souhlas
HATTISBURG ENTERPRISES LIMITED	Čechofracht, a. s.	Souhlas
Chvojka Josef	ARKUS, akciová společnost	Zastavení
Ing. Tomáš Tvrzský	TELEMATIX SERVICES, a. s.	Odložení
JUDr. Ing. Zdeněk Zemek	Hutní druhovýroba - reality, a. s.	Zastavení
KERAMOST, akciová společnost	KOVOHUTĚ ROKYCANY, a. s.	Zastavení
Kideva, s. r. o.	TESLA, akciová společnost	Souhlas
KOVOTEK, s. r. o.	PANAV, a. s.	Zákaz
Královský pivovar Krušovice, a. s.	STAROBRNO, a. s.	Zastavení
LEXBURG ENTERPRISES LIMITED	ELITE, a. s.	Souhlas
Odien AV III, a. s.	Čedok, a. s.	Zákaz
OMNIPOL, a. s.	Poličské strojírny, a. s.	Souhlas
S.M.K., a. s.	Stavební podnik Žďár nad Sázavou, a. s. v likv.	Souhlas
Spěváček Lubomír	KERAMOST, akciová společnost	Souhlas
UNIPETROL, a. s.	PARAMO, a. s.	Souhlas
Zakłady Azotowe ANWIL Spółka Akcyjna	SPOLANA, a. s.	Souhlas

Příloha 21

Dobrovolná nabídka převzetí a její změny v roce 2008

Navrhovatel	Cílová společnost	Typ rozhodnutí
Anthiarose Limited	Zentiva N.V.	Povolena
Sanofi - Aventis Europe	Zentiva N.V.	Povolena
Sanofi - Aventis Europe	Zentiva N.V.	Prodloužena
Sanofi - Aventis Europe	Zentiva N.V.	Zvýšení ceny
Sanofi - Aventis Europe	Zentiva N.V.	Prodloužena
ECM Group N.V.	ECM REAL ESTATE INVESTMENTS A.G.	Povolena
ECM Group N.V.	ECM REAL ESTATE INVESTMENTS A.G.	Zkrácena

Příloha 22

Přehled hrubého předepsaného pojistného dle jednotlivých pojistných odvětví v roce 2008
(celkem bez České kanceláře pojistitelů, v mil. Kč)

ČÁST A	
ODVĚTVÍ ŽIVOTNÍCH POJIŠTĚNÍ	předepsané pojistné
1. Pojištění pouze pro případ smrti, pojištění pouze pro případ dožití, pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti, pojištění spojených životů, životní pojištění s vrácením pojistného.	24 124
2. Svatební pojištění nebo pojištění prostředků na výživu dětí.	2 370
3. Důchodové pojištění.	2 439
4. Pojištění podle bodů 1 až 3 spojené s investičním fondem.	21 591
5. Kapitálové činnosti.	215
6. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci, je-li doplňkem pojištění podle odvětví 1 až 5.	6 169
ČÁST B	
ODVĚTVÍ NEŽIVOTNÍCH POJIŠTĚNÍ	předepsané pojistné
1. Úrazové pojištění.	2 402
2. Pojištění nemoci.	1 700
3. Pojištění škod na pozemních dopravních prostředcích jiných než drážních vozidlech.	16 872
4. Pojištění škod na drážních vozidlech.	15
5. Pojištění škod na leteckých dopravních prostředcích.	122
6. Pojištění škod na plavidlech.	16
7. Pojištění přepravovaných věcí včetně zavazadel a jiného majetku bez ohledu na použitý dopravní prostředek.	471
8. Pojištění škod na majetku jiném než uvedeném v bodech 3 a 7.	11 245
9. Pojištění jiných škod na majetku jiném než uvedeném v bodech 3 až 7 vzniklých krupobitím nebo mrazem anebo jinými příčinami (např. loupeží, krádeží nebo škody způsobené lesní zvěří), nejsou-li tyto příčiny zahrnuty v odvětví č.8, včetně pojištění škod na hospodářských zvířatech způsobených nákazou nebo jinými příčinami.	7 580
10. Pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z provozu pozemního motorového vozidla a jeho přípojného vozidla, z provozu drážního vozidla a z činnosti dopravce.	24 140
11. Pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z vlastnictví nebo užití leteckého dopravního prostředku, včetně odpovědnosti dopravce.	74
12. Pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z vlastnictví nebo užití vnitrozemského nebo námořního plavidla, včetně odpovědnosti dopravce.	8
13. Všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu jinou než uvedenou v odvětvích č. 10 až 12.	11 385
14. Pojištění úvěru.	3 148
15. Pojištění záruky (kauce).	152
16. Pojištění různých finančních ztrát.	1 246
17. Pojištění právní ochrany.	275
18. Pojištění pomoci osobám v nouzi během cestování nebo pobytu mimo místa svého bydliště, včetně pojištění finančních ztrát bezprostředně souvisejících s cestováním (asistenční služby).	2 079

Vydává:

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Na příkopě 28

115 03 Praha 1

Česká republika

Kontakt:

SAMOSTATNÝ ODBOR KOMUNIKACE

Tel.: 224 413 494

Fax: 224 412 179

<http://www.cnb.cz>

Sazba a produkce: Jerome s.r.o.

Grafický design: Jerome s.r.o.

